Djur och människor

Bokutgåva

Stockholm. P.A. Norstedt & söners förlag. 1914

Till min lilla vän

PEHR HENRIK TÖRNGREN

INNEHÅLL.

Djur.

Människor.

Sagor och legender.

DJUR

Ett samtal mellan hästar.

I en vacker hage gingo en tidig sommardag två betande hästar. Gräset stod grönt och saftigt, fullt med höga gullvivor och redan till hälften utblommade vitsippor.

Björkarnas långa grenar med de nyutslagna blanka bladen darrade i luften, medan ekarna nätt och jämnt hade hunnit få de bruna bladskotten utvecklade.

Bakom hagen reste sig berget, men framför den gick landsvägen, slingrande sig som ett brett, vitt band upp emot herrgården, vars tak man såg över lövskogen. Det doftade gott av gräset i den där hagen, och det smakade visst också gott, ty de båda hästarna gingo med huvudena djupt sänkta, mumsande allt, som kom i deras väg, utan att observera varandra.

Den ena av dem var ett stort, kraftigt djur, brunrött till färgen, med tjocka ben, av vilka dock det ena bakbenet haltade litet.

Man kunde nog märka på hästens hela gång och hållning, att han sett sina bästa dar, och att han hade ett långt arbetsliv bakom sig.

Den andra hästen var något mindre och spensligare. Hela hans byggnad, benen och halsen röjde genast, att han var ett rasdjur, som i sin ungdom måtte ha varit en skönhet. Också hade han ännu något av en gammal snobbs fasoner, såsom när han vaggade med bakdelen, då och då gjorde ett litet kokett sidosprång och kastade panntofsen tillbaka med en knyck. Han hade mist ena ögat, och det blinda, vita ögat gjorde nästan intryck av att vara en lornjett, varigenom den stirrade framför sig.

Bäst som de båda hästarna vandrade fram genom gräset med sänkta huvud, stötte de plötsligt emot varandra.

Den fina hästen lyfte huvudet, såg länge på den andra hästen och frågade därefter:

— Vad heter han? Var kommer han ifrån? Jag har aldrig sett honom förr här i hagen.

— Jag kom i går från Stockholm, svarade den andra hästen med en trött blick. Jag har varit spårvagnshäst men blev kasserad, då de började med de elektriska. De kallade mig »Bamsen», därför att jag är av norsk ras och varit stark som en björn. Man känner ju nog, att man inte är någon ungdom längre, men inte hade man något att anmärka mot min tjänst, då man gav mig avsked. Det var bara för att de började med de elektriska. Nu har förvaltaren härute köpt mig. Jag vet verkligen inte, vartill han ämnar använda mig, men det är inte mig emot att gå här i gröngräset och slå dank en stund. Jag har inte haft många vilostunder i mitt liv.

Men vem talar jag med? fortsatte han efter en stund. Vad heter *ni?*

Den andra hästen gjorde ett litet kast med huvudet, så att pannluggen spridde sig som en tofs:

— Får jag anhålla om att inte bli tilltalad med *ni!* sade han. Det är ett ord, jag avskyr, och som jag inte är van att höra. Låt oss då hellre genast säga du till varandra!

Får jag presentera mig! Mitt namn är Kastor. Jag har varit en av hästarna i det berömda spannet hos grevens. Min kamrat hette Pollux — en härlig företeelse! Men han vilar redan sedan fem år i jorden. De två andra i spannet voro också två vackra djur, men jag och Pollux voro alltid förelöpare, och jag får säga, att när vi kommo dansande på landsvägen framför det grevliga ekipaget, var det en syn, som var värd att se. Det var inte bara torpare och bönder, som tappade näsa och mun av beundran. Jag har hört både den ena och den andra av de förnäma utländska främlingar, som besökte gården, säga, att de knappast i Europa sett något så fint. — Ja! Man har haft sin glansperiod — minnen, min herre, minnen, som ännu utgöra ens stolthet. För resten är det långt ifrån, att jag känner mig gammal. Till exempel en sådan dag som denna skulle jag kunna

inbilla mig att jag bara vore tjugu år!

Och Kastor gjorde en ganska behaglig kapriol, varvid han dock snavade litet med frambenen över en tuva.

— Men denna lilla olycka med mitt ena öga, tillfogade han och rullade med sitt blinda öga, denna lilla olycka hindrar mig att vidare kunna paradera vid särskilt högtidliga tillfällen. Man har satt mig på indragningsstat och behandlar mig numera som en vän till familjen.

Han pustade en stund i stillhet och såg därefter upp på spårvagnshästen.

— Hör! sade han. Du nämnde de elektriska. Vad är det för ras? Är det spanska hästar?

— Nej, du! svarade spårvagnshästen och tappade allt gräs, han hade i munnen, medan han log ett brett löje och visade sina stora tänder. Det är inga hästar alls.

— Vafalls? sade Kastor och stirrade på Bamsen. Inga hästar? Vad är det *då?*

— Ja, vad är det? upprepade Bamsen. Inte vet jag. Men säkert är, att spårvagnarna kila i väg utan hästar, och det går som ett rinnande vatten.

— Med det där lurar du bönder men inte en rashäst, svarade Kastor. Vad skulle det vara för sorts vagnar, som kunna sätta i väg utan hästar?

— Spårvagnarna, vet jag, svarade den andra. De där stora bestarna till vagnar, som jag har varit med om att dra staden runt i snart femton år.

— Är det herrskapsvagnar? frågade Kastor. En sorts droskor?

— Nej, det är vagnar, stora som hus, svarade Bamsen. Där är plats för en tjugu, trettio personer, och tak över, så det inte kan regna in.

— Alltså plats för hela familjen och alla dess gäster i samma vagn? frågade Kastor med öppen mun.

— Det är inte fråga om familjer, svarade Bamsen. Spårvagnarna äro gjorda för alla och envar, gamla och unga, fint folk och arbetare. Vem som helst kan stiga upp och resa sta'n runt för en tioöring.

— På samma bänk! Bredvid varandra? sade Kastor. Det måtte vara ovanligt obehagligt! Vår största vagn rymmer bara tio personer, och då få ändå de små yngsta grevarna sitta i knä på de gamla. Men då veta de åtminstone, vad de sitta på. Men så där, fint folk och slödder om varandra och under stängt tak? Vilken luft det måtte bli! Jag skulle aldrig kunna ha nedlåtit mig till att dra ett sådant människolass.

— Vet du, det funderar man inte vidare över, svarade Bamsen. Man traskar och traskar gata upp och gata ned i regn och snö, i dimma och mörker och är till slut så trött och slö, att det skulle kvitta en lika, om det vore en kejsare eller en tiggare, som steg upp i vagnen.

— Då är du väl glad, att det är slut? sade Kastor. Ett sådant gatuliv måste ju bli odrägligt i längden.

— Ja, jag vet inte, vad jag skall säga, svarade Bamsen. Man vänjer sig vid allt, och i morse var det ledsamt att inte se kamraten, och det kändes rätt trist att veta, att jag nu aldrig mera skall göra stora ronden kring Stockholms gator och torg.

— Och nu gå de elektriska? sade Kastor och stirrade på Bamsen med ett uttryck, som visade, att han inte alls kunde fatta meningen.

— Ja, nu gå de, svarade Bamsen. Och om de piskade ihjäl mig, så skulle jag inte kunna säga, hur det går till. Det är något där uppe, ser du! Något som är levande, fastän man inte ser det. Det kommer liksom susande och tar spårvagnarna i kaluven — och så är det färdigt! De äro inte till att hålla. De störta i väg, som om vargen vore efter dem. Innan du hinner ömsa ben fyra gånger, äro de borta som en rök. Men vet du, det är då inte värt, att vi fundera över det, för jag kan trampa på att vi i alla fall aldrig komma under fund därmed, tillfogade han, då Kastor stod stilla som en staty och lyssnade.

— De där människorna äro i alla fall några listiga kanaljer, fortsatte Bamsen. Gå de inte och hitta på allt det mest utspekulerade spektakel? Har man nånsin förr hört talas om, att vagnar ska kunna kila i väg själva? Vi hästar ska naturligtvis numera bli överflödiga. Jag undrar, vad de till slut ämna begagna oss till?

— Ja, det är förskräckliga tider, som förestå! sade Kastor och skakade på huvudet. Tacka vet jag förr i världen, då herrskapet aldrig reste bort utan att ha egna hästar med sig. Jag har nog hört talas om, hur det gick till i min farfars farfars tid däruppe på slottet. Då följde hästarna det höga sällskapet landet runt, ja, till och med över hav och vatten till andra länder. Man kunde på den tiden inte tänka sig, att det nådiga herrskapet skulle åka med hyrda hästar. Ofta hade de till och med fyra hästar med sig, då herrskapet hade en vagn för sig, tjänstefolket en annan. I främsta vagnen åkte greven och grevinnan med barnen och guvernanten. I andra vagnen kom kammarjungfrun och betjänten med bagaget och matvarorna. Man reste mestadels om natten för att undvika hettan och dammet, och då bäddades det så bekvämt för det höga herrskapet med kuddar och täcken, att de sovo lika sött som i sina egna sängar. Men på dagarna slog man läger på någon vacker plats i en skuggande skog, där det porlade en källa, och där man hade utsikt över bördiga trakter och blånande berg. Då dukades det på gräset med allt gott, man fört med sig, eller man skaffade kycklingar från närmaste bondgård och nyfångade foreller från bergbäckarna.

Blev det fult väder eller behövde hästarna vila, då slog man sig till ro för ett par dar eller någon vecka i en behaglig bondgård eller något lantligt värdshus. Slantar ha lyckligtvis aldrig fattats i *vår* familj, och nog kunde envar förstå, att det inte var struntherrskap, som reste. Ja, jag själv har ju aldrig varit med om sådana utfärder, men mina förfäders minnen fortleva i stallet, där jag föddes, och nog kan man tänka sig, att man på den tiden verkligen fick uppleva något, då man reste.

— Nå, vad det anbelangar, sade Bamsen och blinkade eftertänksamt, så är det sannerligen inte brist på märkliga tilldragelser ännu den dag i dag, om man är spårvagnshäst och har sinne för det psykologiska.

— För vad för slag? frågade Kastor.

— För det psykologiska, upprepade Bamsen. Ja, vad kallar ni det för här på bondlandet? Det mänskliga; om man har sinne för att iakttaga människor. Det är allt en besynnerlig ras, ska jag säga, om man som jag har sett dem på nära håll i många år och i en så oupphörlig växling, som man ser dem i en spårvagn. Människorna tro naturligtvis inte alls, att vi hästar ge akt på dem. De tro, att vi bara traska i väg och sedan stå stilla och dröna, medan de stiga av och på, men man har allt ögonen med sig, och numera skulle jag vid första ögonkastet kunna säga, vad sorts person jag har framför mig.

— Detsamma tror jag nog, att jag kan säga, svarade Kastor. Redan på långt håll ser jag, om den person, som nalkas, hör till herrgården eller bara är en simpel torpare.

— Det är i alla fall inte alls samma omväxling som i en stor stad, sade Bamsen.

Jag tror nästan, att det finns lika stor olikhet bland människor som bland hästar. Du kan inte tänka dig så många sorter, man har tillfälle att se, när man är spårvagnshäst. Det finns först och främst så oändligt många små fruntimmer. Många av dem se riktigt snälla och hyggliga ut. De ha nog stall någonstans, där de ska vara på bestämd tid, ty de stiga gärna på vid samma hörn och på samma klockslag varje dag. Och så hade vi ju

också herrar, som jämt gjorde samma tur hela vintern om och långt frampå sommaren. De buro för det mesta böcker eller portföljer under armen och kommo farande och sprungo upp på spårvagnen, när den var i full fart, så man riktigt kunde frukta, att de rent skulle bryta benen av sig. De hade alla ett så besynnerligt sorgset och frånvarande uttryck, men inte kan ju en häst veta, vilka illmariga saker de hade gömda i portföljerna, som måhända plågade dem. Ibland kommo fina damer upp i vagnen, frasande om kjolarna och med tuppfjädrar i hattarna, och de fingo ofta lov att ta till godo med att sitta bredvid någon eländig stackare. Du kan inte tänka dig, så usla och fattiga människorna ibland se ut i de stora städerna! Det riktigt rister i bakbenen på en, när man ser dem stå och vänta i lyktskenet om kvällarna, genomvåta av regnet, grönbleka i ansiktet. Jag önskade många gånger, att jag kunnat betala den tioöring för dem, som färden kostade.

Men så ha vi också stora, feta gummor, som buro korgar så fulla med matvaror, att locket knapkast kunde gå igen. En sådan korg full med mat kunde de äta upp innan kvällen, ty nästa morgon hade vi samma gumma med samma fyllda matkorg. Inte underligt, att gummorna svällde!

Mest tyckte jag dock om alla de små söta, välsignade barn, som föräldrarna kommo dragande med. De hade alltid så ofantligt roligt av åkturen, där de sutto med stora, runda ögon och glodde genom fönstren eller hängde på mammornas arm. Jag såg dem nog, när vi passerade de andra spårvagnarna, och jag undrade ofta, att människors barn nästan alltid äro så där söta, så länge de äro små, och så bli de ofta så ofantligt vidriga, när de bli stora. Tycker *du* om sådana herrar, som äro blodröda i i ansiktet och ha tre fläskkorvar i nacken?

Hör du, vad jag säger? upprepade Bamsen, då Kastor inte svarade.

Men Kastor svarade fortfarande ingenting. Han gjorde några underliga piruetter, som om han dansade baklänges i en fransäs, och stirrade med sitt friska och sitt blinda öga förfärad ut emot landsvägen.

— Vad är det åt dig? frågade Bamsen lugnt och lyfte huvudet.

— Vad det är? Ja, vad *är* det, som kommer störtande därute på landsvägen, som för upp till herrgården? viskade Kastor och fortsatte att göra ängsliga piruetter med bakbenen. Jag skulle kunna tro, att det är den stora spisen i herrgårdsköket, som har blivit vansinnig och givit sig av utåt landsvägen. Och se! se! Är det inte själva unga greve Axel och kusken, som sitta på den?

Bamsen vred huvudet i samma riktning och smålog.

— Bevars! sade han. Har du aldrig sett en automobil? Dem ha vi redan fullt av i Stockholm.

— En — vad för slag? frågade Kastor, som nu galopperade vilt om i hagen. Den kommer hit! Den kommer hit! Den krossar oss! Var i all världen skall man ta vägen? Och nu! — Vad är meningen? Borta är den!

Kastor blev stående som förstenad och tittade ut emot skogen, bakom vilken automobilen försvunnit.

— Det är ju bara den nyaste sortens åkdon, sade Bamsen med ett överlägset leende. Inte behövs det hästar för att människor ska ut att åka nu för tiden, må du tro. Vi höra numera till de gammalmodiga saker, som snart bli alldeles överflödiga.

— En vagn utan hästar! sade Kastor, som alltjämt stod orörlig och stirrade utåt vägen. En grevlig vagn utan hästar! Och så den stank! Jag finner det upprörande! Aldrig tänkte jag, att jag skulle uppleva en sådan skandal!

— Det får du emellertid lära att finna dig i, svarade Bamsen, som åter i lugn betade i det gröna gräset. Tiden går framåt, må du veta. Först spårvagnar utan hästar, så vagnar utan hästar — och efter vad jag tror, så blir det nog snart så, att inte heller människorna behövas. Nu få de ju lov att hålla reda på maskinerna, som de

uppfunnit; men du ska få se, att det dröjer inte länge, innan maskinerna kunna sköta sig själva, och då bli människorna lika överflödiga, som vi hästar nu ha blivit.

— Men vart ska då människorna ta vägen? Vad ska de användas till? frågade Kastor med utspärrade näsborrar.

— Ja, det är inte lätt att svara på, sade Bamsen eftertänksamt. Men när människorna inte behöva oss hästar längre, så antar jag, att de låta rasen dö ut. Och när maskinerna inte längre behöva människorna, — ja, då låta de väl också rasen dö ut. Det blir i alla fall maskinerna, som komma att regera världen inom kort.

Kastor blinkade med sitt blinda öga emot solnedgången.

— Det är sorgligt att överleva sin familj, såsom jag gjort det, sade han. Men nu önskar jag mera än nånsin, att jag hade dött, medan ännu hästar och människor hade någon betydelse. Jag känner, att jag aldrig skall kunna lära att finna mig i tingens nuvarande tillstånd.

— Man *måste* finna sig, sade Bamsen och tuggade stilla sitt foder. Och har man varit spårvagnshäst, så har man också lärt att finna sig i allt.

———

Två små rådjur.

De voro födda på en äng högt upp i Bayerns berg. Under en ekbuske hade deras mor tillrett dem den skönaste viloplats. De lågo på det finaste, doftande gräs och på grön, sammetsmjuk mossa, och runt omkring dem blommade millioner blommor av olika form och färg.

Har du någonsin sett en liten råkalv? Ingenting kan vara sötare. Den är inte större än en liten hund men har långa, smala ben, inte tjockare än ett finger. På magen är den vit, men på ryggen har den ett spräckligt skinn, brunt och vitt, nästan som en tigerhud, fastän inte så gul, och så har den det allra täckaste lilla huvud på en lång, smal hals. Öronen sticka spetsiga fram på sidan av huvudet, nosen har också en spetsig form, men det allra vackraste är ögonen. De ha ett nästan mänskligt uttryck, äro stora och bruna med långa, ljusa ögonhår.

Då de två små rådjuren vaknade till livet uppe på ängen bland bergen, hade de blott en tanke: de ville ha något att dricka, och deras mor hade mycken god mjölk att bjuda på. Antingen drucko de hos henne, medan hon slickade dem och talade vänligt till dem, eller också sovo de under ekbusken, medan göken satt bredvid och gol och fjärilarna lekte tafatt över gräset. Men då de blivit några dar gamla, började de att blinka med ögonen och se sig omkring.

— Vad är allt det, som vajar och vajar och ändå aldrig kommer närmare? frågade de och rörde på sina nosar.

— Det är gräset och blommorna, svarade modern, som låg i solskenet bredvid dem.

— Varför stå de där? frågade råkalvarna.

— Varför? upprepade modern. Det kan jag inte svara på. De stå där nu en gång, och hela ängen är full, hela dalen är full. De vänta väl på att vi ska äta dem.

— Vad är det, som flyger i luften? frågade den ena råkalven och lyfte på huvudet. Det som skriker och piper?

— Det är fåglarna, svarade modern sakta och såg upp emot en näktergal, som fladdrade in emot bokskogen. Den sjunger för att roa er. Tycker ni inte, att det är vackert?

— Jag vet inte, svarade de likgiltigt och vände på huvudet.

— Men vad är det stora, det gräsligt stora där över skogen? Det som går upp i himlen och är vitt på toppen?

— Det är ju berget, svarade modern. Det stora, härliga berget med sina skuggiga skogar och svalkande vattenfall. När ni bli större, ska ni få följa mig på mina vandringar dit upp!

— Jag vill hellre stanna här nere bland blommorna på ängen, sade den ena råkalven.

— Nej, jag vill gärna gå med dig, mor! sade den andra. Ska vi gå i morgon?

— Ni få först lov att bli litet starkare och större, svarade modern. Ännu ha ni ju ben så tunna som små pinnar. De skulle brytas av, om vi komme till stenrös eller skogssnår.

En stund lågo de alldeles stilla. Sommardagen var så varm och vacker. Himlen var djupblå, och de vita molnen, som stodo bakom berget, sågo så fasta ut, som voro de byggda av marmor, man kunde nästan inte skilja dem från de snöklädda bergstopparna. Stötvis kommo blomsterdofter från ängens otaliga blommor, och näktergalen sjöng från bokskogen, så att den höll på att spricka. Plötsligt reste den ena lilla råkalven huvudet och sade:

— Tyst! Mor, vad är det, som susar så underligt?

Modern lyfte sin långa hals och spetsade öronen.

— Å, det är bara vattenfallet, som rusar ned för berget bakom skogen.

— Vattenfallet? upprepade råkalven. Vad är det för någonting?

— Det är ett stort vatten, som störtar från höjden ned i djupet och som aldrig stannar utom ibland, när vintern är mycket hård och pressar is däröver.

— Varför stannar det inte där uppe? frågade råkalven. Varför springer det nedför berget?

— Det kan jag inte svara på, sade modern. Ni ska inte fråga så dumt.

— Men se, se! viskade nu den ena råkalven med sin lilla pipiga röst, som lät som en späd fågelröst. O, min mor, vad är det för ett odjur, som kommer tumlande? och kalven tryckte sig tätt till sin mors bröst.

— Det är ju blott en hare, sade modern lugnande. Det är ett stackars dumt djur, som aldrig kommer att skada er. Och för resten finns det intet djur här på berget och i skogen, som ni behöva vara rädda för. De, som kunna skada er och som trakta efter edra liv, det är rovfåglarna och människorna. Se där uppe! Högt, högt över berget! Där flyger örnen. Den spänner ut sina vingar och spejar efter byte. Kryp in under busken! Ligg alldeles stilla och orörliga. — — Nu försvann den! Den såg er inte, ty ni voro så små och så långt nere på jorden. Men om jag någon gång är borta, så se er väl omkring och akta er! En sådan örn är hemsk och gräslig, och den kan med ett enda tag lyfta er upp i luften och föra bort er till sitt näste på en bergspets, där den kastar er som mat åt sina ungar. Två av min brors barn blevo bortrövade av en sådan kungsörn, som kom och högg klorna i dem. Jag hör ännu deras mors jämmer, då hon kom hem, och hennes små barn voro försvunna. Vi sågo blott några lösa örnfjädrar och ett par stora blodfläckar vid busken, där de varit gömda.

Men nu började båda de små råkalvarna att pipa ömkligt.

— Tala inte om sådana otäcka, stygga historier, lilla mor! Vi bli så rysligt rädda! och de skakade som löv i hela kroppen.

— En förståndig mor måste i tid varna sina barn för de faror, för vilka de äro utsatta. Och jag vill säga er namnet på er värsta fiende, svarade modern. Det är människan. Hon är farligare och grymmare än örnen, ja, än själva vargen och björnen, som man blott mycket sällan träffar numera. Hela jorden är full av människor, och de äro alltid falska och grymma. Så snart ni få se en människa, så skynda er, skynda er att gömma er, eller att taga till flykten!

— Människan, sade den ena av råkalvarna, vad är det för ett djur? Hur ser det ut?

— Jag vet inte, om man kan kalla människan djur, svarade modern. Hon har bara två ben.

— Bara två ben! upprepade den andra råkalven. Men hur skall hon då kunna gå?

— Jag vet verkligen inte, hur människorna bära sig åt, men säkert är, att de både kunna gå och springa, och när de förfölja oss, springa de så fort, att man skulle tro, att de hade vingar.

— Men varför förfölja de oss? frågade de små råkalvarna.

— Därför att de hata oss och blott trakta efter att döda oss, svarade modern.

— Men *varför* hata de oss? frågade de små. Vi göra dem väl intet ont?

— Nej, mina barn, vi göra dem intet ont, och jag har hela livet funderat på varför de vilja göra oss illa. Men det är nu en gång så. De känna sig lyckliga, om de kunna döda oss.

— Men det är ju förskräckligt, jämrade de små och kröpo tätt intill modern. Och vi, som tänkte, att allting var så gott och fridfullt. Skall man nu jämt vara rädd för rovfåglar och människor.

— Så länge ni äro så små, ha ni nog intet att frukta, sade modern. Men om ni först bli stora, då få ni allt ha ögon och öron med er och vara lätta på foten, så ni kunna flyga i väg vid minsta tecken till fara.

— Men hur bär människorna sig åt för att döda oss? frågade barnen och sågo ängsligt upp i moderns ansikte.

— Jag kan inte förklara det! svarade modern. Jag förstår det inte, men de hålla i handen något, som liknar ett långt rör. Det lägga de till kinden, och så blixtrar det och så smäller det, och så far det en kula ut, och in i ens kropp, och då kan man inte springa längre utan man faller omkull på gräset. Och dör man icke genast, då komma människorna springande med långa knivar och sticka dem i ens hals, och då är det slut med livet.

— O, hur gräsligt! pepo de små råkalvarna. Hur rysligt det måtte vara! Men är du också alldeles säker på att det verkligen är sant? Du har väl ändå aldrig själv varit med om det? Du har ju inga hål i din kropp eller ärr på din hals.

— Nej, ty jag har lyckats att fly och komma undan, svarade modern. Men ni kan tro, att jag sett, hur det går till. Jag har sett min egen mor dö för en sådan kula, och min unga syster, som var det vackraste djur någon kunnat tänka sig, blev först skjuten, och så ihjälstucken av en jägare. Jag stod inne mellan träden och såg henne dö, och jag hörde, hur den grymme mannen efteråt gav sig till att hojta och skrika och blåsa i horn av glädje över att ha mördat henne.

De små kalvarna sade intet. De lågo alldeles stilla och skakade av ångest.

— När ni hört det dundra och blixtra, då akta er! sade modern. Då äro jägarna i närheten, och då gäller det livet.

Det var ohyggliga historier att höra, och ungarna voro djupt uppskakade. Men de glömde det myckert fort, som barn bruka glömma. Det var så härligt där ute på den blommande ängen under den soliga himmeln. Moderns mjölk smakade så söt och god, och de kände sig så trygga under hennes kärleksfulla vård. Den ena dagen gick som den andra i lycklig ostörd frid.

Då hände det en dag, att vädret var mycket varmt. Stora moln hade samlats på himmeln, och de små råkalvarna kände sig sömniga och olustiga.

— Ligg stilla en stund och vila er, sade modern. Jag går bara ned till floden för att dricka. Man blir så förskräckligt törstig i denna värmen. Med lätta språng ilade hon bort, och ungarna kröpo in under ekbusken och lade sig till vila för att sova. Men plötsligt spetsade de öronen. Det hördes ett underligt dovt avlägset buller. Och nu! Vad var det som blixtrade så starkt, att de måste sluta ögonen? Bullret blev starkare och starkare. Det rullade bland bergen, det dånade, det brakade, det lät som om bergen skulle störta ihop, och beständigt blixtrade det allt starkare. Plötsliga, häftiga strålar sköto ned bland molnen, och nu kom regnet susande och strömmade över skogarna.

— Det är människorna! Det är jägarna, som komma för att döda oss! viskade det ena rådjuret till det andra, och de kröpo så tätt ihop, att de sågo ut som ett enda litet bylte. Deras hjärtan slogo och hamrade av ångest, och de vågade inte öppna ögonen. Hör du! pep den ene lille råkalven till den andre. Hör du, hur de skjuta? O, om vår älskade mor vore väl hemma hos oss igen! Bullret avtog så småningom, men ännu lågo de darrande av rädsla med hopslutna ögon. Då kände de med ens, att deras mor slickade dem sakta, och de hörde hennes milda röst som sade: Hur står det till med er, mina små barn? Det har varit ett förskräckligt väder, och för stormens och regnets skull har jag inte kunnat komma hem förr.

— Människorna ha varit här! Jägarna ha varit här! De ha skjutit och dundrat, så vi ha hållit på att dö av ångest, ropade de i munnen på varandra.

— Ni små stackare, sade modern och lade sig ned hos dem. Det var ju blott ett svårt åskväder, som har gått över bergen.

— Men det har blixtrat, så man inte har vågat öppna ögonen, sade de små.

— Den sortens blixtar skada inte rådjuren, svarade modern, åtminstone har jag aldrig hört, att de dödat någon av oss. Det är någonting uppe i luften, något bland molnen, som är i olag, men det lugnar sig snart, och då blir luften dubbelt frisk. Känn så allting doftar efter regnet! De små stucko nosarna ut genom busken, varifrån ännu regndropparna föllo tunga ned på gräset.

— Ja, här doftar gott! sade de. Men varför brakade det så förskräckligt uppe bland molnen? Varifrån kommer all den eld, som förskräckte oss?

— Jag kan inte upplysa er därom, sade modern litet otålig. Här finns så mycket, som man inte kan begripa. Man ser blott, att det kommer då och då, och man får foga sig därefter. En annan gång skall ni inte oroa er däröver. Det angår oss egentligen inte alls. Se så! Nu skiner åter solen, och vi kunna taga oss en liten promenad på ängen, och hon reste sakta på sig och vandrade stillsamt, följd av sina två små barn, runt på det regnvåta gräset i solnedgången. De båda små råkalvarna voro alltid tillsammans med sin mor. Fadern hade de aldrig sett, men ibland talade deras mor om honom.

— Han är mycket vacker, ja, den vackraste råbock här i trakten, sade hon och reste på halsen. Men han är familjeförsörjare och har alltid så mycket att göra. *Vad* han gör, förstår jag inte och lägger mig inte i. Han

var hemma, då ni föddes, och var mycket nöjd med er, men sedan har han tågat upp på ängarna, där luften är mera sval. Någon dag kommer han nog och hälsar på, och då få ni visa er mycket snälla och duktiga.

Men fadern kom inte, och ungarna saknade honom föga. De kände sig så lyckliga och trygga hos sin älskade mor.

Då hände det en dag, då de små voro ett par veckor gamla, att modern hade lämnat dem för att gå ned till floden och dricka, som hon brukade göra en gång varje dag. De gingo omkring mellan blommorna och sågo förvånade på fjärilarna, som flögo dem rakt i ansiktet. Då hörde de plötsligt ett skott. Det lät starkt och skallande, och ekot svarade med en hel rad av skott bland bergen.

— Vad var det? sade den ene ungen och spetsade öronen. Var det åskan?

— Nej! Då skulle vi ha sett det blixtra, svarade den andra, som nära nog hade fallit över sina smala ben, då skottet small. En stund stodo de stilla och lyssnade, men då de intet mera hörde, fortsatte de sin vandring i det höga gräset. Eftermiddagen gick, och kvällen nalkades.

— Vad mor dröjer länge i kväll, sade den ena rådjurskalven.

— Ack ja! Jag är så törstig, sade den andra, och slickade sig om munnen. Men nu dalar solen, nu kommer hon snart. Och solen dalade, men hon kom inte. Månen gick upp och sken på dimmorna, som stego upp ur bergsklyftorna, men modern syntes inte till. Så blev det natt, och stjärnorna började gnistra högt upp på den dunkla himlen, men alltjämt voro de små råkalvarna ensamma.

— Så lägga vi oss väl och sova, sade den ena av dem. När vi vakna, är nog mor här.

Tidigt i morgongryningen vaknade de. Allting omkring dem var så vitt och ljust. Hela ängen stod full av vita spindelvävar, och långt borta hörde de göken gala. Men modern var inte där. Hon kunde inte komma mera till sina små barn. Hon hade blivit träffad av en kula, då hon drack vid floden i solnedgången.

Hon hade gått samma väg, som hon alltid gick, genom ängen, runt om skogen och ned för berget. Just där floden gjorde en krök och bildade liksom en liten bukt under några långt nedhängande bokar, fanns ett ställe, där man kunde stå dold och skyddad, och där man lätt kunde komma åt vattnet. Hon följde varje kväll samma väg, och trampade nästan i sina egna fotspår genom gräset. Men det fanns en man, som hade lagt märke till dessa spår, och som flera kvällar i rad hade lurat på henne.

Det var inte den rätta jakttiden, och mannen var en krypskytt, som gick på otillåten jaktmark, men han tänkte, att så långt från mänskliga boningar skulle han nog kunna skjuta ett rådjur och föra bort det, utan att någon fick reda därpå. Han hade ställt sig på lur bakom de täta bokarna vid floden och väntade på att rådjuret skulle komma. På given tid, nästan på minuten blev rådjuret synligt i dalgången upp emot berget. Det gick långsamt, då och då lyftande huvudet som för att inandas den kyligare luften från floden. Så vackert det var! — Så lätt och smidigt det rörde sig på sina fina ben, så stolt och behagfullt det lyfte sitt lilla välskapade huvud. Nu stod det stilla och såg sig omkring. Mannen, som stod i skuggan, begrep nog inte, vad det tänkte. Men det vackra rådjuret kände sig mycket lyckligt.

— En sådan luft, sade det för sig självt. En sådan sval och välgörande luft! Och inte ett moln på himlen. Solen går ned, som om den skulle sjunka ned i blommorna på ängen. Och se! Snön på bergen brinner. Där uppe går väl min älskade vän, och snart kommer han och hälsar på oss. Då skall han se, hur våra små ha växt, hur snälla och vackra de lova att bli. Ack, vad det är skönt och roligt och gott att leva. Och därmed gjorde det ett par lätta språng och stod snart under de nedhängande bokgrenarna vid vattnet. Det böjde huvudet djupt för att dricka och lyfte det därefter, medan vattnet silade ut ur dess mun. Ännu en gång böjde det sig. Men då det tredje gången krökte halsen för att läska sin törst, då ven en kula genom luften och

träffade det i bringan.

I ångest vände det sig för att fly, men nådde blott ett par steg ut i den öppna dalgången. Där föll det hårt ned på marken, medan blodet forsade ut ur det öppna såret. Det svartnade för dess ögon, och tungan hängde ut ur munnen.

— Skall jag dö? stönade det. Vad har man gjort mig? och vem? Dess matta ögon sökte omkring sig för att finna upphovet till all denna smärta. Då fick det se en svartmuskig man, som kom fram mellan buskarna. Hans ögon blixtrade som på ett elakt rovdjur. I högra handen höll han en lång, blank kniv.

— Nu förstår jag, suckade rådjuret. Nu kommer det sista. Så var det, min sköna syster dog, nu är det min tur. Det såg på mannen med så sorgsna och bedjande ögon, att han ett ögonblick slöt sina. Mina berg! viskade det sakta och såg upp emot de höga snötoppar, som glödde i solnedgången. Min sköna dal! Mina små stackars barn! Vad skall det — Men kniven sänkte sig just då i dess hals. Ännu en gång öppnade det sina stora ögon, så föll huvudet emot dess bröst, och det var dött.

Med stor iver band mannen ihop dess ben, kastade det över axeln och sprang in i skogen med det. Solen hade försvunnit bakom bergen, och det blev natt.

De små råkalvarna väntade hela nästa dag på sin mor, och då hon inte kom, började de pipa ömkligt. De ledo av hunger och törst, och ännu voro de inte så stora, att de kunde äta gräs och örter. Matta och trötta kröpo de ihop under ekbusken, där de lågo och snyftade: Mor! Mor! Varför kommer du inte åter till oss?

Troligen skulle de snart ha dött, om de inte blivit upptäckta av en bondkvinna, som gick och plockade blommor på ängen.

Det var en ståtlig kvinna, vars namn var Maddli. Hon var gift med värdshusvärden nere i Hammersbach, han som var så vida bekant för sin vackra röst. Han kunde joddla, så att man hörde honom miltals bort, och dansa så fort och så länge, att man miste andan bara av att stå och se på. Maddli själv hade varit en stor skönhet. Hon var inte längre helt ung och hade blivit ganska fet och tjock av att stå i köket och steka korv och baka bröd till alla gästerna och av att smaka på det starka, goda ölet, när hon drack dem till. Men ännu såg hon dock ovanligt bra ut, och vad mera var, hon såg så snäll och god ut, att man strax måste tycka om henne. Hennes bruna ögon voro så vänliga och hennes leende så älskvärt, och så talade hon så förståndigt och muntert, att det var en riktig fröjd att samspråka med henne. Hon hade vanligtvis gräsligt mycket att göra, ty det kom mycket folk, både bönder och turister och vilade ut vid Hammersbach, varför hon sällan kom ifrån hemmet. Men nu skulle hon ha blommor till midsommar och hade gått upp på ängen på eftermiddagen för att plocka sin korg full. Hon höll den under den vänstra armen, medan hon med högra handen kastade allt flera blommor i den. Då hände det, att strax bredvid ekbusken växte en mängd blåklockor, som hon böjde sig ned för att taga, och då fick hon ögonen på de små råkalvarna, som lågo hopkrupna där under. Två par bruna ögon stirrade förfärade på henne. Men annars rörde de små djuren sig inte utan lågo så stilla, som om de voro döda.

Maddli stod länge och såg på dem, men hon rörde dem inte, ty hon visste, att om en människa med sina händer berör ett litet rådjur, då kommer aldrig dess mor att vidare befatta sig med det, och hon kunde ju inte veta, om modern till dessa små råkalvar var död, eller om hon blott hade avlägsnat sig på en stund. Hon såg sig därför noga omkring för att påminna sig stället, och gick därefter hem med sina blommor. Men då hon tidigt nästa morgon åter kom upp till ängen, förstod hon, att de små råkalvarna voro ensamma och övergivna. De lågo kalla och huttrande av köld och hunger med tillslutna ögon nära att dö av svält.

— Stackars små barn, sade hon med sin blidaste röst och böjde sig ned emot dem. Ha ni ingen mor? Ha de skjutit ihjäl henne och lämnat er ensamma och övergivna här? Stackars små barn! Och hon räckte ut sina

händer för att taga dem. Men i detsamma öppnade de ögonen och grepos av en förskräcklig ångest. Var det inte en människa, som stod framför dem? De hade aldrig förut sett en människa, men de kommo ihåg deras mors beskrivning av en sådan ohygglig varelse. Hon skulle ju endast ha två ben liksom bondkvinnan, som nu stod framför dem. Maddli lyfte försiktigt upp dem från marken och tog dem i sina armar. Hon hade så små och välskapade händer, och fastän de voro bruna av solen och hårda av arbete, kunde de dock lyfta så lätt och smeka så ömt, och hon strök de små djuren sakta över ryggen och talade milt till dem. Men de kunde inte övervinna sin stora ångest. Deras hjärtan hamrade, och de darrade i hela kroppen. De voro övertygade om att de nu blevo bortburna för att dödas.

Men Maddli hade de allra vänligaste avsikter med dem. Hon kände det nästan som om hon skulle vara deras mor. Själv hade hon blott haft en enda flicka, men hon var nu vuxen och långt borta hos främmande människor.

Då Maddli kom ned till Hammersbach, där hon bodde, hade hon redan bestämt, var råkalvarna skulle inhysas. Den gamla bandhunden var nyss död, och hans koja stod tom. Där i hundkojan lades nu torrt, doftande hö, och därpå skulle råkalvarna vila. Men nu gällde det att få dem att dricka. De förstodo inte alls att dricka ur en skål, utan doppade blott nosarna ned i mjölken och fnöso hjälplöst.

Vad skulle man göra? Men plötsligt fick Maddli en tanke. Hon sprang in i köket och kom ut med en diflaska, av vilken hennes Leni hade druckit som liten. Den var fylld med varm mjölk och var försedd med en kautschuksnapp. Knappast hade hon stuckit den i munnen på det ena lilla rådjuret, förrän det började dricka ivrigt och inom kort tömt hela flaskan. Det andra lilla djuret var lika läraktigt, och Maddli skrattade, så att man såg alla hennes vackra vita tänder. Nu trodde hon så säkert, att hon skulle kunna föda upp sina små skyddslingar.

Men det visade sig snart, att de inte alls tålde vid komjölken. Inte heller getmjölk, som Maddli skaffade dem, kunde de tåla vid. De fingo så ont i magen och blevo mattare och tunnare för varje dag. Då var det någon, som sade till Maddli, att hon skulle försöka ge dem starkt kaffe och kamomillte. Med sådant hade man lyckats uppföda andra små moderlösa råkalvar.

Det hjälpte! Efter en tid blevo de starkare och klarare i ögonen. De började promenera runt på gården och nosa på gräset och blommorna, men ännu voro deras röster så svaga, som när en liten fågel piper.

På gården, där hundkojan stod, låg en stor paviljong med glasväggar. Där sutto människorna, som kommo till Hammersbach för att dricka kaffe eller äta sina måltider, och ofta var där ganska mycket folk församlat. De talade högt, skrattade och sjöngo, och det gick ofta ganska högljutt till. De små råkalvarna ryste av förskräckelse vid alla dessa obekanta ljud och kröpo så långt in i hundkojan, som de kunde komma. De lärde sig aldrig att övervinna sin ångest för människorna, och den enda, som de hade helt förtroende för, var Maddli. När hon kom med diflaskan, sträckte de fram halsarna, och sedan läto de henne klappa sig, ja, bära sig runt, medan de sträckte alla fyra benen rakt ut i luften. Men när de sågo en främmande komma över gårdsplanen, då viskade de till varandra:

— Se på den där rysliga karlen! Tror du, att han kommer för att slakta oss?

Sommaren gick, men mindre och mindre trivdes de små skogsdjuren i hundkojan. De dinglade på sina smala ben, som om de inte voro riktigt nyktra, och till slut ville de inte mera ut på gården. De lågo tysta och orörliga på sin höbädd.

— Hör du, sade den ena till den andra en kväll, då alla på Hammersbach hade gått till vila, kommer du ihåg vår riktiga mor? — Ja, inte henne, som ger oss flaskan, utan henne, vid vars bröst vi drucko, hon som flög så lätt omkring på ängen?

— Ja visst kommer jag ihåg henne, svarade den andra. Och du skall få se, hon kommer nog en dag och hämtar oss! Då skola vi åter komma upp på ängen mellan bergen och kunna gå omkring bland alla blommorna och fjärilarna.

— Å, vad jag är trött! sade den förste lille. Jag kan inte längre stå på mina ben, och jag vill bara sova, sova.

Han slöt ögonen och sänkte huvudet, och strax därefter sovo de båda djupt.

Nästa morgon, då Maddli kom med diflaskan, ville ingen av råkalvarna dricka. De vände bort huvudet och föllo i hop på lägret.

— Nu vet jag då rakt inte, vad jag skall taga mig till, sade Maddli. Inte kunna de tåla mjölken, inte vill de dricka kaffe eller kamomillte. Det är nog som de säga, att av hundra råkalvar, som man försöker uppföda, är det knappast en, som blir vid liv. De längta tillbaks till ensamheten bland bergen och bli blott starka och friska, när de dricka sin egen moders mjölk.

Och så var det. Först dog den ene och strax efter den andre av de små råkalvarna.

Maddli grät ett par tårar över dem och begravde dem på ängen bakom huset.

Men annars var det ingen, som sörjde över deras död. Det var ju blott ett par små stackars råkalvar.

Från hönsgården.

Det var det vackraste hönshus, man kunde se. Man kunde nästan tro det vara ett bostadshus, byggt för människor, så stort och luftigt var det.

Golvet var lagt med cement, fönsterna gingo helt ned till jorden, och emellan dem voro små utfallsportar, varigenom hönsen kunde springa ut i inhägnaden, som fanns framför hönshuset, för att krafsa i gröngräset.

Inomhus voro byggda två våningar. Den översta bestod av många små sovrum, där hönsen kunde tillbringa natten, skyddade för alla obehagliga gäster, såsom råttor, möss och andra skadedjur. Nere på golvet voro bon inredda med halm, där det var ytterst bekvämt och ljuvligt att värpa, och allt var hållet så fint och skinande rent, så det var en fröjd.

I detta stora hönshus bodde inemot hundra höns av alla raser och storlekar. Fem tuppar regerade som herrar i församlingen, oberäknat den lilla ryska miniatyrtuppen Fedor, som sprang omkring med sin mycket lilla höna Minka och pratade ryska.

Den vackraste av alla tupparna bar det stolta namnet Alexander den store. Den var inte längre så ung, men den hade bevarat sin majestätiska gång och sin vördnadsbjudande hållning. Omkring dess hals låg den finaste krage av emaljgröna fjädrar, och därunder tog en färg vid, en honungsbrun, läcker färg, som småningom blev mörkare ned emot benen. Därtill hade den ett sätt att svänga sin lilla röda kam, som var särdeles intagande och ungdomligt.

Då sommaren led mot sitt slut och vetet var skuret, blevo alla utsläppta på åkern för att plocka överblivna vetekorn, och en skön höstdag vimlade det mellan stubbarna av överlyckliga höns och tuppar, som fingo gå och äta sig proppmätta i all denna härlighet.

Alexander den store kände sig riktigt i sitt esse. Han spankulerade framför hela hönskaravanen och kacklade

överlägset.

— Här kommer jag, Alexander den store! Jag regerar över hela hönsgården, över hela åkern, över hela världen! Och så reste han på halsen och började gala av all sin kraft.

Men plötsligt tystnade han. Höken hade sett honom och störtade sig pilsnabbt ned över honom. Det hjälpte varken att han sprattlade eller skrek. Bort med honom flög höken, högt upp till sitt näste på bergen. Jo, jo, så där kan det till och med gå en Alexander den store!

Då hönsgårdens vackraste tupp sålunda ömkligt omkom, fick han lov att ersättas, och en dag kom den unga fröken, som styrde om hönsgården, in med en annan tupp på armen.

Det var en tupp av Leghornrasen, väldigt stor och med namnet Goliat. Dess färg var som en blandning av vispade ägg och tjock grädde. Dess ben voro som täckta av en ringbrynja, gul som senap. Mest lysande var dock kammen, som var ofantligt stor och brinnande röd. Den föll som någon sorts kask från hjässan, än över den ena, än över den andra sidan av huvudet. Ögonen voro orangegula och hade ett både ilsket och förnämt uttryck. Man såg genast på den, att den kände sin överlägsenhet över alla andra skapade varelser.

Nu stod den mitt på cementgolvet i hönshuset och gol. Det lät något! Till och med Alexander den stores röst var blott som en liten tuppkycklings i jämförelse med Goliats ljudliga stämma.

Hönorna hade samlat sig i flockar och stirrade i mållös undran på denna nya uppenbarelse. Tupparna reste på sig och gingo fram emot den. En av dem hade till och med den djärvheten att också börja gala, men det ljöd, efter det förkrossande läte, som Goliat hade åstadkommit, ganska tarvligt och svagt och hälsades med ett sakta fnissande från hönsflocken.

— Han är storartad, viskade den ena hönan till den andra. Vilken färg, vilken hållning! Vilka makalösa ben!
— Och vilken kam! suckade den största vita Leghornhönan och slöt ögonen liksom alldeles betagen av dess obeskrivliga skönhet.

Lilla Minka stod i ett hörn som förstenad och såg på Goliat, men Fedor närmade sig henne och sade mycket fort och bestämt på ryska:

— Du vågar inte titta på den stora karlen! Bara jag ser dig bliga på honom ett ögonblick, så hackar jag ut ögonen på dig — så du vet det!

Fedors ögon sköto blixtar av raseri, men lilla Minka slank hastigt bakom Fedor. Hon skakade av fasa och sade snyftande:

— Han är gräslig! Rent av gräslig! Jag hoppas, att min herre vill beskydda mig emot honom. I en olycklig stund har han kommit att störa friden i vårt hem!

— Lugna dig! svarade lilla Fedor. Lugna dig, du lilla toka! Det är inte storleken, som avgör makten. Han är dum, den där stora besten, det såg jag på eviga minuten, och hos mig kan du vara trygg. Du är ju i alla fall min egen lilla söta Minka!

— O, min Fedor! kacklade Minka.

— O, min Minka! svarade Fedor, och så trippade de bort till andra ändan av hönshuset.

Men från den dagen var det slut med friden i hönsgården. Dag efter dag, timme efter timme, vann Goliat alla hönsens hjärtan, och fastän ett hönshjärta just inte är något att stå efter, kunde dock de andra tupparna inte uthärda att se, huru hönsen inte drömde om annat än Goliat, huru frånvarande de uppfyllde sina

ståndsplikter och huru rent fjolliga av beundran de iakttogo allt, vad Goliat gjorde och företog sig. Ja, han behövde blott visa sig eller öppna näbben för att gala, för att alla hönsen skulle lyfta på huvudet, blinka med ögonen och se ännu dummare ut än vanligt av darrande hänförelse.

Vilken höna Goliat föredrog, var inte så gott att säga. Han visade alla en lika stor uppmärksamhet, men egentligen brydde han sig nog blott om sig själv och i synnerhet om sin stora kam. Den glömde han intet ögonblick men hade ett otroligt besvär med att slänga den än hit, än dit, med att ena ögonblicket lyfta den som en krona på huvudet och därpå åter sänka den som en flagga.

— Det är som det baner, under vilket man strider, sade en liten tysk höna och blinkade med ögonen. När jag ser denna blodröda kam över mitt huvud, då tänker jag: allt, allt för fosterlandet! Och så grät hönan.

— Det är löjligt av er att vara svartsjuk på Goliat! sade en svensk höna till den svenska tuppen, som gick alldeles upprörd fram och tillbaka på golvet och skakade sin fjäderkrage. Ni kunna ju alla vara mycket bra, hederliga och snälla familjefäder, men Goliat är ett snille! Och inte skall man jämföra sig med snillen! De komma, när man minst väntar det, och fylla en med beundrans skräck.

— Ja, Jag skall fylla dig med beundrans skräck! röt tuppen och hackade så ilsket löst på hönan, att hon bröt ut i ett högt jämmerkacklande.

Bland hönsen var en liten svensk höna, som kallades Gråputta. Den hade aldrig varit vacker, och det blev just inte bättre med tiden. Liten och mager var den med sparsamma, liksom utnötta fjädrar, en blek och sned liten kam och långa, tunna ben. Ingen av tupparna tycktes märka den. Från det ögonblick, Goliat kom in i hönsgården, hade hon inte vänt sina ögon från denna stolta gestalt.

— Jag ser på honom, att han älskar mig! pep hon från sitt hörn, där hon stod och glodde på tuppen. Men han döljer det under liknöjdhetens mask, och jag skall inte bli den första, som visar honom tecken på min ömhet. Och medan Goliat spankulerade förbi utan att så mycket som vända på huvudet för att se på Gråputta, stod hönan och skakade av sinnesrörelse.

— Han går förbi! Han låtsar inte se mig! Men jag gissar dina tankar, du stoltaste bland tuppar! Stackars du, som inte kan övervinna dig och nedlåta dig att tillstå mig dina känslor! Jag lider med dig! Och jag älskar dig grymt — grymt! Och Gråputta burrade upp sina ruggiga fjädrar.

De, som dock gladde sig mest vid Goliats närvaro, voro alla de vita Leghornhöns, som voro av samma ras som han. Alla voro de skinande vita med en anstrykning av gult, mot vilket de röda kammarna stucko bjärt av. De kacklade i munnen på varandra, och samtalsämnet var alltid Goliat.

— Han är allt, man kan begära av en tupp, och mera därtill, sade en av hönorna. Man blir glad, bara han visar sig! Vilken härskarblick han skickar ut över hela hönsflocken! Man ville vara hans slav, hans tillgivna slav på alla livets hönsstigar.

— Och hans röst! inföll en annan höna. Är den inte härlig? Man skulle tro, det vore en ko, som bölade.

— En förkyld ko! anmärkte en tredje. Det är något beslöjat till och med över de starkaste toner, när han gal.

— Ja, man får vara lycklig att kunna räkna släkt med honom, sade nu en liten fin vit höna. Vi ha liksom han snövita fjädrar och eldröda kammar. Och så är det något i vårt lynne, som så alldeles skiljer oss från de dumma, tröga svenska och tyska hönsen. Vi stå inte och stirra på honom och visa vår beundran. Vi munhuggas, skratta och konversera med honom dagen lång. Kan man tänka sig något roligare än våra små samkväm, när vi gå och skrapa här ute på gräsmattan?

— Och så kvick han är! utbröt en annan höna. Häromdagen, då han fann en larv, lät han den falla med utropet: Har man sett på maken! Jag trodde, det var en korv.

— Hi! hi! ki! ki! skrattade alla hönsen.

— Jag sätter nu mest värde på hans utomordentliga ridderlighet, anmärkte en tjock, vit höna. Aldrig skall man få se honom taga den minsta föda, som erbjudes oss, utan att först ha gett plats för damerna. Man kan dock inte alltid rusa fram för att få av det bästa, men Goliat väntar hellre fem minuter, än han låter en annan stackare vara utan. Häromdagen, då fröken kastade ut korn, rusade verkligen alla på ett ganska simpelt sätt åstad för att sluka det, men Goliat stod och såg efter mig. Fru Susanne, sade han på sitt stilla, insmickrande sätt, fru Susanne. Kom hit, så skall jag hjälpa er att finna ett par korn, och så kastade han kammen så där överlägset från den ena sidan till den andra.

Den största vita hönan sade intet. Den visste nog, att den, när allt kom omkring, intog första platsen i Goliats hjärta. De andra hönorna skulle veta — å, de skulle blott veta, vad han sade henne, när de voro på tu man hand!

Den största vita hönan hette Blanche och hade en viss likhet med Goliat. Men som höna hade hon dock en helt annan karaktär. Hon var lat och oföretagsam, ganska dum men särdeles välskapad och bländande vit. Hon hade inga väninnor bland de andra hönsen utan höll sig gärna för sig själv, värpte stora välsmakande ägg men ville ogärna ligga, varför fröken ofta tog äggen ifrån henne och lade dem under en annan höna, som hade mera moderliga instinkter.

Nu var det en höstdag. Det hade regnat, och himlen var ännu överdragen med stora, tunga moln.

Blanche hade just värpt och låg ännu ett ögonblick i sitt behagliga halmbo, medan Goliat stod vid hennes sida och talade älskvärda, uppmuntrande ord till henne.

— Du är söt, Blanche! Ingen i hela hönsgården, nej, ingen i hela världen är så söt som du. Jag vet, min älskling, att det kan kosta på att värpa, men så äro också dina ägg berömda ända ned till Göteborg. Jag är stolt, när jag ser, hur stora och tunga de äro! Se så! Res nu på dig, så skola vi gå ut och promenera, innan regnet börjar ånyo. Blanche låg alldeles stilla och tittade upp på Goliat.

— Vet du, sade hon sakta, vet du egentligen, hur vacker du är? Nej, därom har du visst knappast aning!

Goliat reste på sig och slängde med kammen.

— Å, den där kammen! Uff, vad den är retsamt bedårande! Och i detsamma högg hon med näbben en liten smula i den stora röda kammen, som vippade nära henne.

Ett par blodsdroppar föllo, och Blanche smackade med näbben. Ingenting tycka hönsen så mycket om som att smaka kött.

— En liten munsbit till! Bara en liten munsbit! kacklade hönan och högg denna gången ännu djupare in med näbben.

Men nu uppstämde Goliat ett nödrop så förskräckligt, att alla hönsen kommo rusande.

— Vad står på? Vad är det fråga om? kacklade alla i munnen på varandra. Men knappast hade de sett blodet, som dröp ur kammen på Goliat, och märkt, att Blanche redan smakat på det fina tuppköttet, förrän alla kastade sig över Goliat, sleto och revo i honom och åto fort och girigt upp hela den väldiga röda kammen.

Han försökte inte längre försvara sig. Det svartnade för hans ögon. Han vacklade och föll, blödande och

sargad, som en hjälte på valplatsen.

Då kammen var uppäten, kände sig nog hönsen litet generade. De trippade ut ur hönshuset, kacklande med halv röst, och då regnet började, gingo de nog tillbaka inomhus men ställde sig i en lång rad närmast fönstren, där de inte kunde se Goliat, som låg halvdöd inne vid Blanches tomma bo.

Då solen gick ned, var han riktigt död, och nu började hans eftermäle.

— Han var dock, när allt kom omkring, en storskrävlare, sade den svenska hönan, eller vad säger du? vände hon sig till tuppen.

— Har jag sagt annat? röt denne. För min del har jag då aldrig *tålt* honom. Han har lidit, vad hans gärningar äro värda.

— Vem kunde tro, att han var så ömtålig? viskade Blanche. Jag snuddade blott vid hans kam. Jag rörde den knappast, och genast flöt det blod!

— Det är vår ras, kacklade alla Leghornhönsen. Det är vår ras. Blodet flyter fortare och rikare i våra ådror än hos de dumma, tröga svenska hönsen. Vi leva fort, men vi leva helt och livligt. Kände ni inte, hur sött hans blod var?

Lilla Gråputta stod skälvande och bedrövad i ett hörn.

— *Jag* vet, varför Goliat dog! pep hon. Han ville inte leva längre, då han aldrig såg minsta tecken till kärlek från min sida. Blanche var svartsjuk. Hon ville avfordra honom den kärlek, som han inte kunde ge. Stackars arma Goliat.

Men Fedor och Minka kilade fram och åter i bästa välmåga.

— Vad sade jag dig? sade Fedor. Lycklig den, som aldrig så mycket som tittade på den otäcka besten. Nu är han död, riven i bitar av alla sina tillbedjande väninnor.

— Jag har inte ens sett på honom, sedan han dött, kacklade Minka.

— Och det låter du fortfarande bli, röt Fedor med blixtrande ögon.

— Naturligtvis, naturligtvis! svarade Minka och trippade efter sin äkta hälft.

— Ja, du är ju min egen lilla Minka! sade Fedor med betydligt mildare röst.

— O, min Fedor! pep Minka, och det lilla lyckliga paret försvann in i hönshuset.

———

Svanen.

Det var en gång en liten stad, där allting var så utmärkt. Där funnos både rådhus och sjukhus, flera stora skolor och många präktiga byggnader, både gamla gårdar och höga, moderna hus. Där fanns också en mycket stor offentlig trädgårdsanläggning, där folk kunde promenera om söndagen med sina familjer, och i denna park var en damm, vari det låg en liten ö. Men på ön stod ett svanhus, där det om sommaren bodde svanor. Var de uppehöllo sig om vintern, vet jag verkligen inte. Det var väl i något skjul i parken, ty parkmästaren hade uppsyn över dem. Men så snart det blev ljumt i luften och pilarna vid dammen hade fått sina första mjuka små kattungar på kvistarna, sattes svanhuset ut och svanorna kommo fram ur sitt

vinterkvarter.

Alla människor, som bodde i staden, voro förtjusta över vad den hade att uppvisa. Det finns knappt i hela världen make till vår stad! sade de och smålogo stolt och belåtet. Ett sådant läge! En sådan renlighet och ordning! Och så ha vi ju denna makalöst vackra park och denna förtrollande damm eller sjö eller vad man skall kalla den. Och så svanpaviljongen! Man kan inte riktigt säga, i vilken stil den är byggd. Om det är efter ett indiskt tempel, en persisk pagod eller en götisk kyrka? Men förtjusande är den, det är visst och sant. Och så dess underbara vita svanor, som segla omkring på vattnet! Det finns ju svanor på flera ställen i världen, men inga som kunde jämföras med dem vi ha. De äro så kritvita och så kungliga, att man rent av blir högtidlig till mods att se på dem.

Och så snart det blev vår, vandrade folk ut till svandammen, stod i långa rader på sandgångarna, som gingo runt omkring dammen, och beundrade svanorna.

De båda svanor, som funnos på ön, voro barn av två vilda svanor, som man hade fångat i en av Sveriges stora sjöar. De hade blivit vingklippta, och sedan levde och dogo de i fångenskap, där nu deras efterkommande befunno sig. De nu levande svanorna hade aldrig sett annat av världen än svandammen i parken och skjulet, där de stängdes in om vintern. Som små hade de blivit vingklippta och kunde blott flyga tvärs över dammen, vilket de dock endast gjorde mycket sällan. Man hade hoppats, att de skulle få ungar och att det småningom skulle bli en hel flock svanor att beundra, men det fanns några otäcka, fientliga djur, som varje sommar åto upp deras ägg — det var vattenråttorna.

De hade ett råtthål på den ena sidan av ön, och därifrån lurade de på svanorna.

Då svanmor låg på ägg, kunde hon se deras vilda, gnistrande ögon, som glodde på henne från vattnet, där de summo.

Hon blundade för att icke se dem, men då hon försiktigt öppnade ögonen, lågo de där ännu. De höjde på överläppen och visade sina otäcka huggtänder, och så smålogo de och sade: Tittut, svanmor! ä’ dina ägg goda? Du kan gärna låta oss få smaka litet på dem! Och så kröpo de upp på ön med framtassarna.

Varken natt eller dag kunde svanmor få någon ro, ty hon levde i en ständig ångest för de glupska vattenråttorna. Men en och annan gång tog hon sig dock en liten lur, och vips voro råttorna uppe och slukade äggen. Då hon vaknade såg hon till sin förtvivlan, att de voro borta, och hon hörde blott råttornas hånskratt, då de summo förbi och ropade: »Tack för mat!»

En sommar kom hon ändå så långt, att hon lyckades kläcka ut ungar ur äggen, men då var det ännu värre, ty då anföllo råttorna ungarna, beto ihjäl dem och åto upp dem med god aptit.

När svanmor och svanfar summo omkring på vattnet och buro sina stolta halsar högt, summo råttorna efter dem och pepo med sina vassa, fula röster:

— Så ni sjåpa er! Skall det vara fint att vara så långhalsad och vända så stolt på huvudet? Hi hi hi! Ni ha i alla fall inga barn! Dem ha vi gjort av med, och de smakade utmärkt. Jaså, nu buga ni er för åskådarna på stranden. Oss är det ingen, som lägger märke till — men strunt i det! Vi ä’ i alla fall de starkaste, och vi ska göra livet så surt för er som möjligt! Och så döko de ner i dyn.

Men deras stund slog också.

Parkmästaren hade blivit undersam över att svanornas ägg och ungar alltid försvunno, och han lät noga undersöka saken.

Och nu blev det ett fruktansvärt blodbad på råttorna. Deras bo hackades sönder och kastades bort, och alla råttorna blevo ihjälslagna med spadar och hackor.

Svanfar stod helt lugn och såg på alltsammans. Det är rätt åt dem! sade han och vrickade på sin stora, tunga kropp, men svanmor var alldeles vild av hämdgirighet. Hon stod med utspända vingar, uppsträckt hals och näbben öppen och ropade ve och förbannelse över de där banditerna, som hade förstört hennes ungar.

— Döda dem! skrek hon och viftade med vingarna. Låt ingen av alla de eländiga rövarna slippa undan!

Slutligen blev det lugnt, och nu fingo svanorna fred. Svanmor lade om våren fyra stora, vackra ägg, och i rättan tid tittade fyra svanungar ut ur dem. Ni vet nog, att svanungar inte genast äro lika vackra som de bli med tiden, utan snarare se ut som gulgrå, otympliga ankor. Men både svanfar och svanmor voro förtjusta i dem. Knappast hade de kommit ur ägget, förrän de summo efter sina föräldrar, snappade efter mygg och flugor och pillade gräs och vass vid stranden. De växte också fort, mycket fortare än små barn, och deras far och mor kunde knappt svara på alla de frågor de gjorde dem.

— Vad heter detta hav? frågade den ena svanungen modern.

— Jag tror att det är världshavet, svarade hon. Åtminstone är det ett av de största hav som finnas.

— Varför stå alla de där och glo på oss? frågade den andra svanungen och vred halsen mot sandgången omkring dammen, där en hel hop människor hade samlat sig för att betrakta svanorna.

— De beundra oss, sade svanmor och lyfte på halsen. Vi äro de vackraste fåglar, som finnas, och det gläder folk att se oss.

— Vi äro vackra! sade svanungarna till varandra. Låt oss se förnäma ut och böja halsarna till hälsning, liksom mor gör.

— Se nu på er far, sade svanmor, när han står på huvudet för att fånga grodyngel. Och alla svanungarna vände huvudena åt det håll, där svanfar utförde sitt konststycke.

Han kastade sig framåt och försvann, så att man endast såg hans bakdel sticka upp över vattnet som en vit topp.

— Är det inte makalöst vackert? sade svanmor. Kan man tänka sig något skönare och djärvare?

Men en av de små svanungarna tillät sig att säga: Jag tycker det ser så löjligt ut!

— Vad var det du sade? utbrast svanmor och höjde på halsen. Löjligt? Din far kan inte företa sig något löjligt. Han är en kunglig fågel. Och svanfar och svanmor summo omkring på dammen i stolta vändningar och läto beundra sig av folk på stranden. Ännu äro mina barn små och inte vidare vackra att se på, tänkte svanmor. Ännu är jag ung och vacker, och jag vill passa på att låta beundra mig, så länge jag kan.

En dag kom parkmästaren i en båt ut till svanpaviljongen. Han hade en annan karl med sig, och de lågo stilla och sågo på svanorna. I morgon ska vi stäcka dem, sade han till kamraten. Det är inte värt att uppskjuta det längre.

— Vad var det han sade? frågade en av svanungarna modern, då de hade rott bort. Varför vill han späcka oss?

— Han sade inte späcka, han sade stäcka. Ni ska höra på ordentligt, svarade hon.

— Vad är det för något, att stäcka?

— Det är bara något, som de göra med våra vingar. Jag kan inte riktigt förklara det, men det är ofantligt hälsosamt, och det skall hindra att det kliar i kroppen på en, så att man vill upp och flyga i luften — vilket ju är alldeles onödigt.

Den minsta svanungen, den samma, som hade kritiserat fadern, såg mot den blå sommarluften. Ja, men jag tycker det skulle vara härligt att kunna flyga där uppe, lika högt som skyarna.

— Du pratar! sade svanmor. Du vet inte vad du säger.

Följande dag kom parkmästaren med sin medhjälpare för att vingklippa svanungarna. Men det var inte så lätt gjort, ty de små blevo alldeles vilda av rädsla. De foro omkring och pepo och skreko.

— De vilja mörda oss! Hjälp! Hjälp!

Det hjälpte icke, att svanfar grälade och att svanmor förmanade. De fortforo att rusa omkring, så att man inte kunde se, vem som var den eller den.

Följden blev, att endast två av svanungarna blevo vingklippta, men parkmästaren trodde, att han hade haft tag i dem alla tre.

Ju längre det led på sommaren, desto vitare och vackrare blevo de, och de båda äldsta började finna nöje i att ta emot bröd och skorpor, som kastades till dem av barnen på stranden.

— Vi ha det härligt! sade de till modern. Vi bo i ett slott och kunna varje dag simma omkring på det blå havet, och så komma dessa vackra, välklädda barn och ge oss vetebröd. Vi försöka också böja halsarna riktigt vackert och uppföra oss fint.

— Ni ä’ två söta flickor, sade svanmor, och jag ser, att ni blir allt mer och mer lika mig. Se, där kommer grevinnan med sina barn. Räta upp halsarna och sim i rad!

Men den yngsta svanungen var liksom av ett helt annat slag. Kanske berodde det på, att den inte hade blivit vingklippt.

En sommardag, då den var ute och sam med modern och systrarna, sade den plötsligt:

— Mor! Jag tycker här är så tråkigt. Jag vill inte vara här längre. Jag vill bort.

— Vad är det nu för nycker du har? sade svanmor. Här har du väl allt vad du kan önska dig i världen.

— Ja, men mor skall komma ihåg, att jag har varit här i hela mitt liv, sade svanungen. Hela mitt liv.

— Du är ännu inte ett halvt år gammal, svarade svanmor upprörd. Och så talar du om hela ditt liv.

— Ja, men det är ju i alla fall hela *mitt* liv, svarade svanungen.

— Det är verkligen obehagligt att ha ett sådant näsvist barn, sade svanmor och sköt som en pil genom vattnet. De båda andra svanungarna hade den största möda att följa henne, men den yngsta låg kvar ensam i den motsatta ändan av dammen. Den låg och sörjde.

Fadern stod för sig själv och sov med huvudet under vingen. En husfar kan ju inte fördriva tiden med onödiga promenader.

Men svanmor sam fram och tillbaka, fram och tillbaka längs stranden. Mellan kl. 2 och 4 var det fullt med folk i parken, och det hörde till, att svanorna också voro med vid allmänna stråkvägen och hälsade på sina

bekanta.

Men den yngsta svanungen vände ryggen till alla de promenerande.

— Usch, de äro dumma allesammans, och jag vill inte hälsa på dem, sade hon för sig själv. Skall jag förnöta hela mitt liv med att böja mig för att uppsamla brödsmulor ur vattnet och sedan krypa upp på den eländiga lilla ön och sitta och sova i den fåniga pagoden? Jag vill bort härifrån, långt bort, där det inte finns utpyntade människor, som man skall göra sig till för.

Och mer och mer höll den sig för sig själv. Om kvällen, då ungarna sovo, talade svanmor med svanfar och beklagade sig över den yngsta.

— Hon varken talar eller svarar, sade svanmor. Ibland tror jag verkligen inte, att hon är riktigt klok.

— Å, sade svanfar, som höll på att somna, du överdriver! Barn ha ju alltid sådana underliga idéer — jag har sannerligen glömt allt vad jag själv tänkte på, då jag var ung. — Men låt oss nu sova!

Sommaren gick och hösten kom.

Det började frysa om nätterna, och det var nu på tiden att föra bort svanorna från dammen.

Det var en klar höstmorgon. Luften var så lätt och hög och solen så strålande klar, fastän den inte värmde. Parkmästaren och hans medhjälpare hade stigit i land på ön och gåvo sig till att fånga svanorna, som de nu skulle föra bort till deras vinterbostad.

— Gör er nu inte till, utan följ med i godo! sade svanmor och klev in i båten. Svanfar och de båda äldsta ungarna följde efter. Men den tredje, den yngsta svanungen, greps av en förfärlig ångest. Skulle man nu sätta den i fängelse för hela vintern, och då nästa vår kom, skulle det vara detsamma omigen: svandammen, parken och livet på den lilla ön med den indiska pagoden? Nej, det *kunde* den inte uthärda. Den ville bort — bort härifrån, kosta vad det ville. Den slog så häftigt med vingarna, att parkmästaren måste släppa den, och så for den över parken och ner i ån, som strömmade förbi och ilade ut mot havet. Det blev en förskräcklig uppståndelse. Flickor och pojkar och karlar rusade ned till ån och ropade: Ta fast tjuven! Polismästaren kom rusande i full uniform med vita handskar och kommenderade: Ett rep över ån! Fort, mina herrar! Ett rep över ån!

I ett nu hade man kastat ett rep från den ena stranden till den andra. Svanen försökte dyka ner under det, men då sänktes det djupt ner och klämde den på halsen, och då den sträckte sig högt i luften, höjde man repet för att hindra den att komma bort. Den trodde, att den endast kunde simma. Men plötsligt såg den upp i luften, och se, en hel flock vilda svanor styrde högt, högt uppe kosan mot söder. Då bredde den ut sina vingar, och — hur sällsamt! — de kunde bära den. Sakta svävade den uppåt, men stormade sedan med väldiga vingslag och utsträckt hals fram över böljorna.

Alla människor stodo med gapande munnar och stirrade uppåt. Men den utstötte blott ett högt glädjeskrik — och försvann bakom skyarna åt havet till.

Fröken med fåglarna.

Hon hette egentligen Mimmi Sylvian, men hon kallades vanligtvis för »gamla fröken med fåglarna», ty vart hon gick, hade hon fåglarna hack i häl.

Hon liknade själv en fågel — en kråka! Hon var liten och späd till växten som en halvvuxen flicka, hade långa, smala fötter och långa, smala händer med krokiga fingrar, som fågelklor.

Hennes ansikte var också likt en fågels, med den tunna, starkt böjda näsan, de djupt liggande ögonen med de välvda ögonlocken och den snabba, fågelliknande blicken.

På sitt lilla runda huvud hade hon vinter och sommar en silkesmössa, som följde huvudformen, och hennes promenaddräkt var alltid en svart, vid krage, som föll i veck över axlarna. När hon kom trippande så där litet framåtböjd och vid rännstenarna gjorde ett litet skutt för att komma över, kom man ovillkorligen att tänka på en kråka.

En gång för längesen hade hon varit sin fars och mors älskling, och då hennes mor dog, blev hon sin fars, sin rika fars, beundrade och bortskämda barn.

Men hon hade också en bror, och han var en av dessa herrar, varav det finns ganska många, gudnås, som ha en märkvärdig förmåga att få pengarna att rulla och att sätta sin familj i förlägenhet.

Först var det fadern, som fick sitta emellan, men då han dog, blev det fröken Mimmi. Hon begrep inte mera av penningsaker än en liten fågel, och hon ritade sitt namn så medgörligt under många besynnerliga papper, som brodern lade framför henne.

Slutet på alltsammans blev, att brodern försvann, och att fröken Mimmi på gamla dar hade lika litet att leva av, som en gammal kråka om vintern.

Hon sökte ibland att få hjälp, men hon kom alltid för sent. Det hade alltid varit någon mera företagsam och rask person, som hade kommit före henne. Ingen privat människa hade riktigt mod att erbjuda henne sin hjälp, ty hon var mycket stolt och svarade på alla frågor om sina penningeförhållanden:

— Tack! Jag behöver ingenting.

Och det var också verkligen sant, att hon nästan intet behövde, inte mera än en fågel.

Hon släppte aldrig någon in i det lilla vindsrum, där hon bodde, och där var för resten heller inte något att se utom en ren säng och ett par spinkiga möbler. Här kokade hon sin kopp kaffe och åt sina skorpor, och härifrån gick hon blott ut för att hälsa på de enda varelser, med vilka hon umgicks, och det var fåglarna.

Den tid, då hon ägde mycket pengar, hade det varit hennes största glädje att ge bort dem, och det var stora summor, som löpt genom hennes smala fingrar. Nu, då hon intet ägde, var det hennes största sorg, att hon inte hade något att ge bort; hon kunde nästan icke uthärda att säga nej till en fattig. Hon sade ingenting heller. Hon vände blott bort huvudet och suckade. Men då hon omöjligt kunde ge något åt människorna, så ville hon åtminstone dela vad hon hade med fåglarna, och det var vad hon nu levde för.

Till att börja med hade hon en kanariefågel, som hon älskade. Den var ljusgul och mycket mager och smal, men den sjöng alldeles himmelskt, tyckte gamla fröken. Andra, som bodde i samma hus som hon, tyckte, att den skrek ohyggligt, och skickade gång på gång bud upp, att hon skulle taga bort den från det öppna fönster, där den satt i buren och skränade, och flytta den in i den mörkaste vrån av rummet för att få den att tiga. Det var mycket smärtsamt för gamla fröken att göra så, ty det var tydligt, att den lilla kanariefågeln njöt oändligt av att stå i det öppna fönstret, varifrån den kunde se himlen och solen. Det var visst något, som då påminde den om dess ursprung, den gång dess förfäder hade fladdrat fritt omkring i palmskogarna på Kanarieöarna och hela jorden hade varit som en blomsterträdgård, där de kunde slå sig ned, var de behagade. När gamla fröken fick ett av dessa barska bud från grannarna: Tag bort den där otäcka fågeln, den skriker ju sönder öronen på en! — ja, då reste hon sig och tog med darrande händer fågelburen från fönsterkarmen och bar

den bort till ett litet bord vid sängen.

Fågeln teg ögonblickligen, ty inte kunde den känna sig eldad att sjunga lovsånger till himlens och jordens härlighet, där den ställdes i hörnet av det trånga, dystra rummet, men den hoppade ängsligt från pinne till pinne och såg på fröken, som om den skulle säga: Kunde man nu inte unna mig det lilla nöjet? Var det något orätt i, att jag blev glad vid att åter se solen, som hela vintern gömt sig bakom muren mitt emot? Är det nödvändigt, att tillvaron skall vara så sorglig?

Och gamla fröken blev sittande inne i det skumma hörnet av rummet för att hålla kanariefågeln sällskap och tala goda ord till den.

Men så kom en märklig dag i fågelns liv. Den började få bråttom och samla till ett litet bo.

Fröken gissade snart dess tanke, och hon plockade med sina smala fingrar vadd ur sitt tunna sängtäcke för att hjälpa den. Äntligen hade den av strån, hår och bomull åstadkommit ett litet bo, däri den lade ett par små ägg, och nu började den ligga på äggen för att kläcka ut dem. Den såg så glad och så viktig ut, och det var tydligt, att den tänkte på en lycklig framtid, då den icke längre skulle vara ensam utan ha ett par små söta ungar att passa och att prata med.

Men dagar och veckor gingo, och ingenting kom ur äggen.

I början var fågeln vid gott mod, och när fröken kom till buren, sade den:

— Vi måste ha tålamod, lilla fröken! Vi måste ha tålamod! Den, som väntar på något gott, kan inte vänta för länge.

Men allt efter tiden gick, blev den mera nedstämd, och dess ögon tycktes fråga:

— Tror fröken nu i alla fall, att det blir till något? Jag börjar verkligen tröttna.

Och så en morgon fann fröken äggen sönderfallna och boet i olag. Om det var fågeln själv, som gjort det, kunde hon inte säga, men nu satt den tyst och besviken i andra ändan av buren och var inte livad för samspråk.

— Ser fröken! Det blev till ingenting, tycktes den blott säga.

Från den dagen blev den tystare än den varit förut, och en dag fann gamla fröken den död i buren.

Den hade troligen haft det alltför ledsamt, men fröken grät många små runda tårar över den och gick sedan och begrov den på ett hörn av Johannes kyrkogård. Från den stunden ville hon aldrig ha fåglar i bur.

— Kan man inte ge dem annat, så ska de åtminstone ha sin frihet! sade hon bestämt och satte buren under sängen.

Hennes första vänner bland de fria fåglarna voro svalorna.

Det var sommaren efter det den lilla kanariefågeln dött. Gamla fröken, som aldrig kunde få det tillräckligt fint och rent omkring sig, undrade på, att hur mycket hon än skurade och fejade, så var alltid fönsterbrädet utanför hennes fönster smutsigt.

En morgon tittade hon uppåt och fick då se en svala, som satt med sitt lilla huvud på sned och tittade ned på henne.

— Ja, ursäkta, bästa fröken! sade den. (Fröken förstod så väl fåglarnas språk.) Jag kan verkligen inte hjälpa

det! Vi äro så försiktiga som möjligt! Men de välsignade barnen äro så små, så de inte veta, vad de göra. Får jag för resten lov att presentera dem för fröken? Se så, ungar! Vänd huvudena fram och hälsa vackert god morgon!

Fröken såg, huru fyra små svalungar, som liknade fyra små burkar på en hylla, med ansträngning vände på sig och tittade ut i luften.

Gamla fröken neg djupt och log.

— God morgon, mina små fröknar och herrar! sade hon. Hur står det till på morgonkvisten?

— Hungriga! svarade en av ungarna och spärrade upp den breda näbben.

— Usch, så förskräckligt hungriga! sade den andra.

— Far och mor ha blott gett oss ett par fattiga myggor till frukost! pep den tredje.

— Och vad ha de väl annat att göra än att skaffa oss föda! sade den fjärde med en liten argsint röst.

— Ja, ursäkta mig, kvittrade nu svalmor, som hade suttit och vippat med vingarna. Jag får allt hjälpa min man med att fånga flugor och mygg till småttingarna — och vips var hon borta.

Gamla fröken satt hela dagen och såg, huru svalparet flög fram och tillbaka, fram och tillbaka med insekter till ungarna.

De öppnade sina breda näbbar, så det nästan såg ut, som om det var halva huvudet, de slogo upp, och de voro omättliga. Gamla fröken tyckte, det var rent av synd om svalföräldrarna, som inte fingo sätta sig att vila en sekund utan bara hade bråttom med att förfölja insekterna och bringa dem upp till ungarna under takåsen.

— Skulle inte herrskapet vilja flyga in i mitt rum och fånga flugor? frågade hon slutligen. Här finns en sådan mängd, så hälften kunde vara nog. De komma nog från stallet på gården. Var så god! Fönstret är öppet, och passagen är fri.

Det dröjde litet, innan svalorna kunde bestämma sig.

— Är hon riktigt att lita på? viskade de till varandra.

Men slutligen togo de mod till sig och flögo pilsnabbt in och ut igen.

Det dröjde inte länge, förrän de märkte, att hos gamla fröken kunde de vara trygga, och från den stunden delade hon, så att säga, deras husliga omsorger med dem. Ungarna åto och åto och blevo fram på sommaren stora som deras far och mor.

— Nu ska de lära sig flyga, sade svalmor en dag. Vi ha redan talat med dem därom, men de säga, att det hastar inte, det kan vara farligt, och de ha tusen andra invändningar. Emellertid *måste* det ske, så att de kunna vara färdiga till hösten, när vi skola lämna landet.

Och så började flyglektionerna.

— Se på oss! Vi, vi kunna flyga. Det är det lättaste, som finns, när man är född med vingar. Se så! Sjåpa er nu inte! Ut i luften med er!

Fröken hörde, hur svalungarna pratade i munnen på varandra och gjorde sina högljudda inkast.

— Vi vill inte! Det är mycket trevligare att sitta här på kanten av boet och få mat av far och mor. Det lilla besväret kan ni väl göra er för vår skull! Usch, så stygg mor är, som knuffar oss!

Men det hjälpte inte. Svalföräldrarna hade nu blott en tanke, och det var att få ungarna att flyga, men bara dessa märkte, att vingarna buro dem, blevo de genast modigare. Det dröjde inte många dar, förrän de flögo lika fort som sina föräldrar, och gamla fröken kunde inte längre skilja de gamla från de unga.

Så vaknade hon en morgon vid att höra svalmor kvittra så ljuvligt.

Hon gick till fönstret och stod länge och lyssnade.

— Vad ni sjunger vackert! sade hon, då fågeln slutligen tystnade. Vad heter den kompositionen?

— Å! Jag sjöng bara, vad som för tillfället föll mig in, sade svalan. Ser ni, nu komma vi att resa snart, och jag måste ge luft åt hela min längtan söderut. Snart blir det ju så kallt och ruskigt, så man inte kan vara här längre. Men nu flyga vi bort till söderns länder, där man kan tumla sig i luften hela vintern, och där det bara snöar för att genast smälta igen. Jag *begriper* inte, att fröken kan vilja stanna kvar i det här eländet.

— Det är jag nog nödd till! svarade fröken och suckade. Hur vill ni, att jag skall komma i väg, jag som inga vingar har?

Svalan vände på huvudet och vippade på stjärten. Det där kunde den inte förstå och visste därför inte, vad den skulle svara.

— Kan inte alla människor liksom alla fåglar flyga? frågade den och tittade ned på gamla fröken. Vi flyga nu om söndag, tillade den och skakade i hela sin lilla kropp av glädje.

Och på söndagen flögo svalorna.

Boet stod tomt och snart kommo stormarna, dimman och snön och fingo gamla fröken att stänga fönstret.

Men då allt hade blivit täckt av snön och vintersolen sken, samlades alla sparvarna på gården för att söka efter litet att äta.

Det såg fröken från sitt fönster, och hon kastade ett par vetebrödsskivor ut till dem. Genast blev det liv i församlingen. Sparvarna rusade över varandra för att plocka upp bitarna, hackade varandra och grälade som gatpojkar, till vilka man har kastat kopparslantar.

Fröken måste gå efter ännu en skiva. Och från den dagen möttes alla sparvar under hennes fönster varje frukosttimme för att få, vad hon delade med sig. Snart var hon god vän med hela flocken. Hon kunde inte gå över gården, förrän alla sparvarna omringade henne, nappade henne i kjolen, ja, hoppade upp på hennes armar och skuldror.

— Vad få vi i dag? Vad ger du oss? pladdrade de då allihop i munnen på varandra. Undan pojkbyting! skrek den ena till den andra, i det envar sökte komma henne så nära som möjligt.

Och hon log och försvarade sig mot all deras påträngande näsvishet och sökte för varje morgon att göra brödskivorna till fåglarna större, medan hon själv nöjde sig med det minsta möjliga.

Emellertid blev det en mycket kall vinter, och en morgon hörde fröken tydligt någon knacka på hennes fönster.

— Stig på! sade hon halvt i sömn, men knackningen upprepades, denna gången ännu starkare. Gamla fröken

öppnade ögonen, steg försiktigt upp och gick fram för att se, vad det kunde vara. Vem kunde väl ha krupit upp till hennes vindsfönster för att knacka?

Då såg hon i dagbräckningen tre, fyra talgoxar hamra med sina små näbbar på fönsterbrädet. Men det fanns inte det minsta att äta.

— Vi ha verkligen gjort oss så snygga, vi kunde, sade de och tittade upp på henne. Denna gula väst, denna vita krage, allt är så nätt ihopkommet, som man väl kan önska det. Men vi voro inte förberedda på en så rasande köld! Man får gikt i tårna och håll i sidan av att frysa så nedrigt. Söta lilla fröken, ge oss en bit mat! Vi äro tacksamma för aldrig så litet.

Ja, då fick ju fröken gå ut och köpa talg, som hon hackade i små bitar och strödde ut för fåglarna. De kastade sig över maten med en glupskhet, så det syntes, hur hungriga de varit, men från den morgonen hade gamla fröken nu också talgoxarna att sörja för.

Och bäst som det var kom en ny gäst. Det var domherren. Först var det blott en, som sträckte på halsen och såg med förvåning, hur ogenerat talgoxarna läto mata sig av gamla fröken, men snart hade den flera med sig, och som gamla fröken visste, att domherrarna tyckte om bär, köpte hon på torget för ett par öre vissna rönnbär, som sutto kvar på kvistarna. Nu var det stort rösträttsmöte varje morgon vid gamla frökens fönster. Det vimlade av talgoxar och domherrar, och nere på gården skrek sparvflocken på mat. Hon blev alldeles svettig av att uppvakta så många och sprang till och från, som om hon skulle haft stort kaffefrämmande.

Men med våren och solen kommo svalorna åter. Det var nu blott svalmor och svalfar, och de hälsade gamla fröken med höga glädjeskrik.

— Välkommen tillbaka! sade hon och neg. Men var äro ungarna?

— Asch! De ha gift sig och satt upp eget bo, svarade svalmor. De ha inte tid med oss längre.

— Jag undrar, om de ens känna igen oss, när vi mötas, sade svalfar. Häromdagen flögo ett par svalor tätt förbi mig, och jag hörde tydligt den ena säga till den andra: Var det inte farsgubben? varpå den andra svarade: Vi, vi! Det angår mig inte! Nu har jag viktigare saker att tänka på.

Så började svalorna göra boet i ordning och lägga ägg till en ny kull med ungar. Men gamla fröken gick och promenerade på gården och såg på huru den enda syrenbusken, som fanns där, utvecklade sina blad och sina blomknoppar och slutligen en solskensdag stod full av doftande syrenklasar. Men djupt inne i busken hade en trädgårdssångare byggt sitt bo.

Honan låg på ägg och hannen stod, dold av syrengrenarna, och uppmuntrade henne med de vackraste visor. Mitt i en lång drill höll han plötsligen upp. Han hade fått syn på gamla fröken, som stod hänryckt och lyssnade.

— Se på henne, du mor! sade trädgårdssångaren. Ser du, hur hon glor? Fy, sådana ögon som på en gammal katt! Tror du, hon ämnar äta upp oss? Fågeln, som låg på ägg, stirrade under tystnad på gamla fröken.

— Jag vet inte, viskade hon. Men hon är gräslig! Bara hon ville gå sin väg!

Men gamla fröken gick inte. Hon stod alldeles stilla och talade till fåglarna.

— Jag tänker visst inte röra er, sade hon med sin lilla, darrande röst. Men det gläder mig så oändligt att höra lilla herrn sjunga. Man skulle kunna tro, att herrn var anställd vid operan.

Det var inte utan att trädgårdssångaren kände sig smickrad vid dessa ord, och han började åter sina drillar

och löpningar med dubbel iver.

Då han slutat, klappade fröken sakta i händerna.

— Bravo, bravo! sade hon. Dakapo! Ännu en gång, om jag får lov att be!

Och för tredje gången återtog trädgårdssångaren sin aria.

Var gång han sedan såg gamla fröken nalkas, klarade han strupen för att kunna sjunga riktigt vackert, och var gång vart hon lika hänförd.

Det dröjde inte länge, förrän hon blev mycket bekant med paret i syrenbusken. Hon hjälpte hannen att fånga små maskar och flugor till honan, medan hon låg på ägg, och när så äntligen ungarna kommo, var hon den första, som fick beundra dem. Det var eländiga, små nakna kreatur med stora huvuden, blinda ögon och gula näbbar, som alltid voro vitt utspärrade för att taga emot födan. Men trädgårdssångarens fru sade, att det var de sötaste ungar i hela världen, och då sade ju gamla fröken detsamma.

Då den milda årstiden kom, fick gamla fröken bestyr med många andra fåglar. Duvorna, som hela vintern hade fått vara inne på en vind, släpptes nu ut i duvslaget och flögo därifrån vitt omkring.

Fröken strödde ärter till dem på fönsterbrädet, och varje morgon på bestämt klockslag kommo de rusande från alla håll för att få sitt mål mat ur frökens händer. Det fanns duvor av alla färger och storlekar. Somliga voro kritvita med röda näbbar och röda ringar kring ögonen. Andra voro svarta och vita med ett och annat grönt stänk på vingarna, och så voro där också duvor, som hade en ljuvligt skimrande färg, något obeskrivligt, mellan ljusblått och emaljskärt, en färg, som växlade med ljuset och skuggorna. Men alla hade de samma tillgjorda sätt att gå och röra sig. De kommo trippande med små korta steg, knyckande på huvudet för varje gång de satte foten mot jorden.

— Vi äro så väluppfostrade, så bildade, sade de till fröken. Vi fara inte så där vida omkring och skrika som svalorna. Vi sväva med elegans och behag, och när vi promenera, göra vi det med hållning och värdighet. Och så äro vi ju så fromma!

— Ack, så fr-r-r-o-mma! kurrade de och rullade med sina runda ögon.

— Ni har väl hört, huru människorna alltid säga: from som en duva? Det är verkligen tillfredsställande att trippa omkring och tjäna till mönster för mänskligheten.

Men i verkligheten voro de ganska argsinta och snåla, och gamla fröken fick passa noga på, att de av duvorna, som voro de minsta och svagaste, också fingo sin del av ärterna, annars skuffades de undan av andra, som ivrigt och hänsynslöst plockade dem i sig.

— Jag kom först! sade envar av dem. Den, som kommer först till kvarnen, får först mala. Rätt skall vara rätt, och vi dela inte med oss.

När så alla ärter voro uppätna, trippade de vidare, rullade med ögonen och kurrade:

— Vi äro så bildade, så fina och så fromma, ack så fr-r-r-omma!

Ibland gick gamla fröken ut att promenera, och efter hon bodde i Johannes församling, gick hon ofta förbi kyrkan där. Då blev hon stående och såg upp till kyrktornet, där kajorna bo, och kajorna tittade tillbaka på henne.

— Kan det vara en gammal kaja? frågade de varandra.

— Hon är för stor! Å, allt för stor, tillade de betänksamt.

Men då hon blev stående, flögo ett par av dem ned för att taga henne i närmare skärskådande. De kommo hoppande i sina gråa fjäderskrudar med de kolsvarta huvudena och kloka, blixtrande ögon.

— Vad gör du här? sade de och satte sig på stenarna ett stycke ifrån henne. Varför går du ensam omkring kyrkan? Varför har du inte din man och dina barn med dig? Varför har du en krage på, så du liknar en fågel?

Men fröken bara log och tittade vänligt på dem.

— Har du något att ge oss att äta? frågade kajorna. Vi tycka mycket om säd, råg och havre och korn. Det är det bästa, man kan få. Har du sådant i din påse?

Då skyndade fröken till en bod, där hon kunde få köpa mat åt kajorna, som hon sedan strödde ut till dem på stenarna invid kyrkan. Och då må ni tro, att det blev ett väsen.

Som ett svart moln störtade alla fåglarna sig ned från tornet och föllo över säden. De skreko och vrålade av häftighet, beto varandra i nacken och grälade. Det dröjde inte många minuter, förrän varje sädeskorn var försvunnet, men från den dagen var fröken vän med alla de svarta, vilda fåglarna.

Hon gick aldrig upp till Johannes kyrkogård utan att ha säd med i påsen, och från toppen av tornet kände kajorna igen henne.

— Där ha vi käringen med sin välsignade mat! skreko de till varandra, och hon hann knappast öppna påsen, däri hon hade strutarna med kornet, förrän alla fåglarna voro omkring henne. De hoppade helt in på hennes fötter, flaxade med vingarna och skreko:

— Fort! Fort! Vi spricka rakt av längtan.

Det var ganska underligt att se den svarta skepnaden omsvärmad av alla de mörka fåglarna. Och ett ögonblick efter var maten uppäten, kajorna försvunna och gamla fröken borta.

Men när sommaren kom i hela sin härlighet, då kunde fröken ibland våga sig längre bort, ända ut på Djurgården. När hon väl kommit dit, gick hon in i de allra tätaste snåren, mellan björkar, hägg och popplar. Där satte hon sig med en duns i gräset, där blommorna stodo högt och sågo upp emot ljuset, och så slöt hon ögonen och lyssnade till fågelsången.

På försommaren var det en hel konsert där ute. Alla fåglar sjungo i munnen på varann, envar på sitt sätt, och gamla fröken tyckte, att det var all livets härlighet, som de besjöngo.

Luften var så mild, och kom det en fläkt, så var den också mild och varm och strök henne över kinden, som om den ville säga:

— Är du där, gamla vän? Välkommen ut i naturens sköte! Här är gott att vara, och här kan du sitta i frid och lyssna till fågelsången.

Och borta var den!

I timtal satt hon och lyssnade. Runt om henne flögo bofinkar och svalor, trasten satt högt i toppen av någon smärt gran och gav sitt hjärta luft i de gladaste melodier, och ett stycke ifrån henne — hon kunde inte se den — satt göken i en björk och sjöng sitt kucku med längre och kortare uppehåll.

Aldrig tyckte hon, att sommaren var så skön som i ett sådant ögonblick, och varje sommar var det likadant.

Det dröjde inte heller länge, förrän fåglarna ute på Djurgården vande sig vid henne, och tomhänt gick hon heller aldrig dit ut. Där hon satt nedsjunken mellan buskar och snår, kommo fåglarna och åto gryn och brödsmulor ur hennes händer, och ibland kunde till och med en och annan sångfågel sätta sig på hennes skuldra eller huvud och därifrån som från en estrad sjunga sin aria. Runt om henne prasslade det av vingslag, pep och kvittrade det, där fåglarna kilade in och ut mellan kvistarna. Hon satt bara stilla, som om hon skulle vara mormor till dem alla och dela deras sorg och glädje.

Efter midsommar blev det tystare i skogen. Då hade alla fåglar så mycket att ställa om med sina ungar.

Så kom högsommaren och snart därefter hösten, då sångfåglarna drogo bort, och det blåste kallt och hårt genom trädens grenar. Allt mera sällan gick gamla fröken så långt som till Djurgården, och så kommo de första vita snöflingorna flygande. Då stängde hon sig inne i sitt lilla rum och hade blott sparvarna på gården och vinterfåglarna att samspråka med.

Folk sade om gamla fröken att hon var dövstum, och det var inte så underligt. Hon talade så få ord med andra människor, att hon till sist nästan helt glömde bort att tala. Fåglarnas språk däremot förstod hon så väl, och dem behövde hon heller inte svara.

Så förgingo månader och år, men gamla fröken förändrade sig föga. Hon hade ingen i världen att ängslas för, och själv behövde hon allt mindre och mindre, och då är det ju intet, som tager på krafterna. Gamla fröken var nu mycket gammal. En dag var hon så trött, att hon tyckte hon rakt inte kunde gå upp, och nästa dag var det likadant. Det var nu vår, och genom det halvöppna fönstret hoppade en sparv in och tittade på henne.

— Hur är det med fröken? sade den.

— Det är nog skrabbigt!

— Är det ingenting, vi kan göra för er? frågade sparven.

— Jo, om ni ville vara så god och kalla på svalorna, sade fröken vänligt.

Svalorna voro hennes älsklingsfåglar.

Sparven hoppade ut, och strax därefter kom svalfar i full fart flygande in i rummet.

— Vi! Vi! Vad står på? frågade den och satte sig vid frökens huvudgärd. Det är väl inte något farligt heller?

— Jag vet verkligen inte, sade fröken sakta. Men jag känner det, som om jag inte skulle kunna stödja på benen vidare. Måhända skall jag nu dö.

— Då behöver ni ju inte stödja på benen vidare, sade svalan och lade sitt lilla huvud på sned. Då får ni ju vingar och kan flyga, och det är, uppriktigt sagt, mycket roligare.

— Men himlen är så långt borta! sade gamla fröken och såg upp emot den lilla strimma av vårhimlen, som var synlig över hustaken.

— Ja, det är säkert! kvittrade svalan. Och det är just det, som är det sköna. Ni skulle väl inte vilja, att den kom ned över er som en paraply? Om ni visste, vad det är underbart att kasta sig ut i det vida lufthavet och så veta, att man inte *kan* nå dess yttersta gränser! Det är bara att flyga och flyga uppåt i det oändliga, nedåt i det oändliga. Om man än brukar sina vingars hela kraft, så når man blott en liten, liten del av det stora himlavalvet.

— Men jag är så ovan! sade gamla fröken och suckade.

— Det säger våra ungar också alltid, men det är bara första gången. Sedan kunna de inte sitta stilla utan vilja bara upp i luften, svarade svalan. Ligg nu bara lugn, så skall jag sjunga för er och berätta, hur härligt det är däruppe över molnen.

Och så låg gamla fröken alldeles stilla, och svalan, som satt vid hennes huvudgärd, började sjunga.

Den sjöng om hur lätt det är att flyga och hur smått och obetydligt allting på jorden förefaller, när man ser det uppifrån. Den sjöng om luften, som bär en liksom havsvågor, och om solskenet, som strålar och värmer. Och ju mera den sjöng, dess mera eldades den upp av sin egen sång. Gamla fröken slöt ögonen. Nu tyckte hon, att också hon svävade sakta uppåt. Det blev ljusare och ljusare omkring henne, och nu, nu strömmade det ned över henne med en så bländande glans, att hon bredde ut armarna och log.

— Det eviga ljuset! sade hon sakta.

Svalan tyckte, det blev så underligt tyst i rummet, och den upphörde att sjunga.

— Hur mår fröken nu? frågade den och tittade ned på kudden. Men gamla fröken svarade inte.

Hon var död.

Under dagens lopp kommo alla gårdens fåglar och tittade på henne från fönsterbrädet. Sparvarna trängdes och skuffades.

— Hon var en stilig kvinna, det är säkert! sade de i munnen på varandra.

— Var hon inte så snäll och givmild, och aldrig hade hon ett hårt eller hånfullt ord till oss, som dock kallas gatpojkar bland fåglarna. Vem skall nu ge oss brödsmulor och säga oss god morgon i vinterkylan?

Och duvorna kommo trippande, rullade med sina runda ögon och kurrade sakta.

— Hon var from, fr-r-r-rom, viskade de till varandra. Fr-r-r-om som en duva, och hennes ärter voro delikata! Verkligen alldeles delikata. Om hon ändå hade kunnat fortfara med det nöjet att fodra oss, fina vackra duvor!

Men då gamla fröken hade blivit lagd i sin kista och buren ut på gården, satte man henne en stund under syrenbusken, där trädgårdssångaren bodde.

— Är hon död? sade den lilla fågeln och stack försiktigt fram huvudet mellan kvistarna. Ack, är hon död? Då skall jag dock än en gång sjunga för henne, hon var dock den enda, som riktigt förstod att uppskatta min musik. Och därmed började den på den vackraste visa, den någonsin sjungit. Den höll på så länge, att den blev trött, och till slut sjöng den:

— Sov så gott, du lilla rara, som blott ville göra oss alla glada! Tack för allt, du lilla söta, du lilla kära, du lilla vackra människobarn!

Så åkte de i väg med henne, men efter kistan följde ett långt tåg med fåglar. Först kommo sparvarna, så duvorna, och högst uppe foro svalorna. Då solen sjönk, kretsade ännu svalorna med genomträngande vin över graven, så foro de i en lång rad liksom in i solnedgången. Så försvann solen, och det blev natt.

———

De biltoge.

Inne i skogen låg en liten sjö under berget. Dit kom sällan någon mänsklig varelse och växter och djur levde ett lyckligt liv i ostörd frid. Från klipporna kastade sig ett vattenfall med ett väldigt språng ner i sjön och härigenom åstadkoms en friskhet, som aldrig försvann, ej ens på de hetaste sommardagar. I många århundraden hade furorna fått växa orörda och nu funnos mäktiga träd ibland dem, som sträckte sina kronor högt upp i luften. Under dem stodo granar och björkar, ekar och vildapel, och alla hade de stor vördnad för de gamla furuträden.

— Vi kunna se långt bort, sade fururna, och ni kan vara säkra om, att om vi skulle se något farligt eller fientligt nalkas vår skog, skola vi genast underrätta er andra därom. Ni kan stå alldeles lugna och glädja er över sommarens skönhet.

Och alla träden bredde ut sig så mycket de orkade. Björkarna stodo med utslaget hår och skakade sakta på huvudet.

— Det klär oss att låta håret hänga, sade de leende. Det är väl inte för intet, att man kallar oss »skogens adelsfröknar». Inga träd ha en så silkeslen och snövit bark, som vi, och så dofta vi så välgörande. Vi ha också en hel flock med beundrare i liljekonvaljerna. De stå i klungor vid våra fötter och utandas sin förtjusning över att få vara oss nära. Solen dallrade på björkbladen i tusen ljusglimtar, och vinden lyfte lätt på de vajande grenarna.

Men ekarna stodo orörliga, kraftiga och dunkelgröna i lövet.

— Det är inte lätt att leva, mumlade de. — När snön och stormar komma, då gäller det att sätta ryggen till och inte ge tappt. Mången gång ha vi varit på vippen att duka under, men när man riktigt har satt sig före, att man *skall* vinna seger, då går det ändå; och nu känna vi oss säkra med våra rötter djupt nere i jorden. Nu kan ovädret gärna komma. Vi ha blivit kraftiga och starka av all motgång, och nu skratta vi bara åt stormarna.

Bredvid dem växte ett litet aspsnår. Alla asparna darrade. De darrade alltid, antingen det blåste eller inte.

— Varför är ni så oroliga? frågade ekarna. Kan ni då inte hålla er lugna och liksom vi andra glädja er över sommarens härlighet? Men asparna skakade från huvud till fot. Vi kan inte rå för det! svarade de ängsligt. Vi kunna verkligen inte hjälpa det. Men det är, som om vi alltid skulle vänta på en olycka eller något oförutsett, ohyggligt. Och var säker om, att en dag händer det något, vi kunna inte säga vad. Men *något* kommer att hända. — Och alla aspbladen darrade som små oroliga hjärtan.

De mörka granträden stodo orörliga och tittade på asparna.

— En gång skola vi alla dö, sade de stilla. Det vet vi ju förut. Men inte behöver man väl därför fördärva livet genom att alltid oroa sig för vad som skall komma. Var bara lugna! alldeles lugna. Sugen in all den blida luft och allt det härliga solskenet, och gläd er åt det ögonblick, som är.

— Det är alldeles min mening, sade vildapeln, som stod full med blommor. Jag känner mig så lycklig därför att det åter har blivit sommar, att jag har slagit ut i blom på alla mina grenar. Jag vet nog, att mina äpplen inte bli så vidare välsmakande, och måhända slår åskregnet av blommorna, så att jag inte får några äpplen alls, men så långt bekymrar jag mig inte i förväg. Nu *måste* jag blomma, och när alla mina ljusröda knoppar lysa emot vattenfallet, då är det verkligen en fröjd att skåda.

Hela äppelträdet var fullt av bin, som drucko sig rusiga av äppelvin.

— Vilket överflöd, menade de. Vilket välsignat överflöd. Fri förtäring och intet knussel! Och ju mera man tar, dess mera tycks det bli' kvar,

I gräset vimlade det av blommor. Liljekonvaljer och vicker, guldvivor och skogsstjärnor, baldersögon och smörblommor, och alla pratade och skrattade. Fjärilarna fladdrade från den ena till den andra. Ni är söta, söta och bedårande allihop! viskade de. Och så olika! Varför är den ena himmelsblå och en annan guldgul. En är lång och en smal, en annan liten och rund. Hur kommer det till? Ja, inte vet vi! svarade alla blommorna och storskrattade. Vi ä' nu skapade på det viset. Och det är ett förtrollande vis! svarade fjärilarna och slogo volt i luften. Om man bara kunde bestämma sig för, vilken man skall föredraga, men man stannar i valet och kvalet.

Men inne bland lövmassorna kuttrade skogsduvorna sakta. Har vi det inte förtjusande! sade de. Runt omkring doftar skogen. Solen silar in bland grenarna, och ingen i hela världen stör vår lycka! Snart få vi boet fullt med ungar, som skola glädja sig med oss och flyga lätta omkring i skogsdjupet: Kurr, kurr, kurragömma!

Djupt inne bland granträden låg en stor myrstack. Den var nästan så stor som en hövålm, ty i många, långa år hade myrorna arbetat på den. I millioner krälade de upp och ner, fram och tillbaka bland de små torra nålarna, jämt sysselsatta med att göra stacken ännu större. »Man skall inte spara sig», ropade de uppmuntrande till varandra. Vi arbeta inte för oss själva, vi arbeta för det helas framtid. Vad gör det om hundrade tusen myror dö och förgås, bara stacken växer, och den *skall* växa. Den skall bli något oerhört; räcka helt upp till molnen.

Vi unna oss aldrig ro varken natt eller dag. Det är bara att arbeta och kila i väg. Inte ha vi tid att sitta på en pinne och sjunga i timtals som de lata fåglarna. Vi måste uträtta något, lämna en gärning och ett namn efter oss, när vi snart ligga med benen i vädret! Och myrorna störtade vidare, som en hel flod av små krälande insekter.

Genom gräset sprungo hararna i vild fart; men plötsligen sutto de stilla och mumsade på något blad, de hade funnit.

— Här är läckert i det gröna! sade de och rörde på nosarna. Ingenting kan vara roligare än att springa så där tanklöst omkring bland örter och gräs! Snön är borta, och jorden är så trevligt varm och mjuk. Bara det inte funnes rävar till i världen, då skulle det vara alldeles fullkomligt. Men man får lov att ha öron och ögon med sig, så att man kan slippa undan, när Mickel är i närheten! — Och vid blotta tanken på räven gjorde haren ett skutt och gömde sig under en rosenbuske. Ute i vattenfallet dansade fiskarna. De lyste som silverglimt i solskenet, och ibland kunde till och med en lax komma sprattlande och göra stor volt ned för de strömmande vågorna. Men under den allra hetaste timmen på dagen när alla växter och djur togo sig en liten middagslur, kom huldran gående uppe på höjden. Hon var bländande skön, och hon löste sitt långa guldhår och lät sin lätta klädning falla till jorden, och så sprang hon med ett skrik ut i vattenfallet och for som en pil ner för de vitt skummande böljorna. När hon kom, tego fåglarna och blommorna slöto sig, som om det vore kväll; och alla skogens djur kröpo djupt in under buskarna. Den enda som såg henne var örnen, som flög högt över vattenfallet. Den stod stilla i luften som en droppe och darrade med vingarna av förtjusning. Du härliga skogens drottning, luftens konung hälsar dig! ropade den till henne. Men hon fortfor sin lek med att segla ner för vattenfallet. Till slut satte hon sig på klippan och dinglade med benen utöver vattnet. Hon flätade sitt hår i en tung fläta och sjöng därvid så underbart, att alla fåglar lyssnade och intet träd vågade prassla. Men så snart skuggorna började bli långa, gick hon åter bort och försvann i berget.

När sommardagen var slut och den korta sommarnatten kom smygande, stego dimmor upp från vattenfallet, och då kommo älvorna och dansade slöjdansen över vågorna. I månskenet svävade de sakta ut över vattnet,

och så började dansen med sällsamma slingringar och böjningar. De lyfte sig och sjönko ner; bredde och samlade sig i trolska ringar, och trasten satt i en furutopp och sjöng till.

— Det är skönt, skönt! sjöng den. Jag vet inte hur jag skall kunna uttrycka mig! Jag får det i vrångstrupen av sinnesrörelse! En sådan natt! Ännu står aftonrodnan på himlen, och redan dagas det svagt i öster. Så det doftar från alla blommor och örter, och så stilla här är! Detta är *mitt* land, och ett härligare land finnes nog inte på jorden!

Så snart det började dagas, försvunno älvorna och dimmorna flöto bort på vattenytan. Men trasten satt kvar i furutoppen och såg på morgonstjärnan som tändes nära soluppgången. Den sjöng alltjämt fylligare toner: Frid; välsignade, ljuvliga frid!

*

Då hände det en dag på sommaren, att två unga män gingo vägen fram förbi vattenfallet. Den ena av dem var ägaren till all jorden där omkring. Han hette Hans Brask. Den andra var hans vän Nils Ljunge, som var ingenjör. Han hade kommit ut till herrgården, där Hans Brask bodde, och de hade nu i flera dar strövat omkring för att bese egendomen.

De två unga männen stannade vid vattenfallet.

— Har du råd till det där? frågade ingenjören och pekade mot de fradgande vågorna.

— Hur menar du? sade Hans Brask.

— Allt detta vatten? All denna oanvända kraft, som förspilles till ingenting?

— Det har jag verkligen aldrig tänkt på, svarade Hans Brask. Det är så vackert!

— Det medges, svarade ingenjören. Men det är ett mycket kostbart nöje. Tänk på allt vad denna vattenkraft kunde driva!

— Till exempel? frågade Brask.

— Du skulle naturligtvis anlägga ett sågverk här, och du har vattenfallet till din ödmjuke tjänare. Det kan driva alla maskinerna, bestå dig med elektriskt ljus, göra dig all den nytta, du kan begära. Och så skogen här! Sådana träd! De äro inte från i fjol! Det är ju mastträd vart enda ett. Nu är det tid på att de betala för sin långa sorgfria tillvaro.

Hans Brask svarade inte. Men han lyssnade och ingenjören talade länge, medan de fortsatte sin väg och försvunno på skogsstigen.

Vattenfallet hade inte hört, vad de hade samtalat om. Det hade brusat så starkt medan det störtade ner i solskenet och hade så bråttom med att låta sina vågor störta ner för klippan, att det inte alls fäste uppmärksamhet vid människorna. — Men de gamla furuträden i skogen och de starka ekarna hade stått och lyssnat.

— Den där mannen, som talade så länge, han vill oss inte väl, viskade det ena furuträdet till det andra. Ni ska få se, det är början till vår undergång. Sade han inte, att nu var det tid för oss att betala för vår långa, sorgfria tillvaro? Jo, svarade ett annat träd. Och han såg både beundrande och dömande på oss och kallade oss mastträd. Vem vet, hur länge vi ännu få lov att leva! Det ena trädet viskade till det andra och snart lät det som ett sus genom hela skogen. En ångest hade gripit alla. Grenarna svajade, lövet skalv. Den sköna sommarfriden var slut.

— Vad står på? kuttrade duvorna, som sutto i sina dolda bon. Här blir så oroligt. — Skall här hända en olycka? frågade asparna och darrade starkare än någonsin på alla sina blad.

— Vi ha länge väntat, att något hemskt skulle övergå oss. Men vad är det? Varifrån kommer det?

Det var en besynnerlig rörelse i luften, något tryckande och hotande, som innan ett oväder bryter lös. — Hararna sutto och vände på öronen. Tänker man jaga här? frågade de och skakade på överläppen.

— Är det meningen att skjuta oss?

— Då är det nog bäst att ta till bens!

Och de kilade i väg och gömde sig i de tätaste snåren. Till och med blommorna hade känsla av att träden viskade om en ohygglig hemlighet.

De sågo upp i grenarna över sina huvuden med frågande blickar och när fjärilarna kommo tumlande över dem, hade de förlorat lusten att skämta. Kunna ni inte hålla er lugna ett ögonblick, sade de förebrående. Man får lov att ibland tänka på något allvarsamt.

Myrorna hade intet märkt. De voro så förskräckligt upptagna av sitt trägna arbete. Inte för oss själva, sade de medan de kilade i väg med barr och stumpar av kvistar. Inte för oss själva. Men för det hela, för framtiden. För det stora samarbetet. Vår stack skall bli något enastående. Något vartill man aldrig har sett maken.

Vid middagstiden, då Huldran kom vandrande för att taga sitt bad i vattenfallet, märkte inte heller hon något i första ögonblicket.

Vattenfallet dånade lika friskt och stormande som alltid.

Men då hon sedan satt och flätade sitt gyllene hår på bergkanten, tyckte hon att skogen såg så besynnerligt allvarsam ut.

— Vad är det åt min skog, ropade hon och lät sin guldkam gnistra i solen. Att stå och se så sorgsen ut en strålande dag som denna?

Men furorna suckade djupt, ekarna mumlade sakta, och asparna darrade så starkt, att det rasslade genom snåret.

Huldran reste sig.

— Svara mig! Varför ser min skog inte glad ut, när drottningen kommer.

Hon väntade ett ögonblick.

Då böjde sig den högsta furan i skogen och viskade:

— Vår undergång är bestämd. Snart skola vi försvinna från jorden.

— Dumheter! ropade Huldran. Vem skulle våga lägga hand på min tillhörighet. Jag tål inte dessa sorgsna miner och denna onödiga fruktan! Och hon kastade sin guldkam i vattenfallet, där den försvann som en guldfisk.

— Nästa gång jag kommer, vill jag blott mötas av glädje! Och hon försvann på berget.

På kvällen kom trasten. Den svävade uppe i den högsta talltoppen, och såg ut över nejden. Skogen var så

underligt stilla. Det var inte den vanliga sköna stillheten, som trasten aldrig kunde bli trött på att besjunga. Det var en besynnerlig, hemsk stillhet, som när man väntar på, att något ödesdigert skall inträffa.

— Varför tiger skogen? frågade trasten med ett par långa flöjttoner. Allt förblev dödsstilla; blott i aspsnåret darrade det oavbrutet, men det gjorde det alltid. Trasten satt en stund och lyssnade, men så började den sjunga en vemodig, djup sorgesång. Den visste inte varför den måste sjunga så, men den kände, att något hade hänt och att en olycka var nära.

*

Fram på hösten började människor att färdas i skogen. Det var inte blott ett par; det var många, och man började med att fånga vattenfallet.

— Vad nu? ropade vågorna som kommo susande ner för berget. Vill man hindra vår frihet? Vill man tvinga oss in i en ränna? och de hoppade och slogo och kastade sig över de arbetandes händer, i den tron, att de nog skulle kunna skrämma bort dem. Men det hjälpte dem till intet. Vattenfallet blev inlett i de rännor ingenjören hade bestämt, och snart var det blott en enda samlad stråle, som gick den väg människorna befallde.

Så gav man sig till att röja skogen. Här skulle bli plats för ett stort sågverk. Det ena stora trädet efter det andra fälldes. Vid de första yxhuggen skalv det i den höga trädstammen, och alla grenar darrade av smärta, men strax förstod trädet, att nu skulle det dö, och för varje yxhugg utstötte det blott en avskedssuck till livet. Plötsligt brakade det våldsamt genom hela dess varelse, och det föll med en tung stöt emot jorden. Då natten kom låg det som en fallen krigare på valplatsen, men ingen kom för att förbinda dess sår. Det kände livskraften sakta rinna bort, och det låg stilla och såg emot stjärnorna.

En isande köld löpte igenom stammen, grenarna reste sig ännu som för att försöka leva, men de sänkte sig hastigt. Ännu blott en sakta darrning och allt var slut. Det stolta trädet, som sett århundraden flyga fram över jorden, var dött.

Aspsnåret blev skoningslöst nerhugget. Alla de små asparna skreko och jämrade sig högljutt, men efter en kort stund upphörde alla de skälvande bladen att darra, alla de döda asparna lågo i travar på den uppgrävda jorden.

På våren blev det riktigt liv i spelet. Sten och timmer fördes i stora lass till byggnadsplatsen, där nu varken gräs eller blommor spirade fram. Och så kom en dag två arbetare till myrstacken. Den hade växt det sista halvåret och var ståtlig att skåda.

— Nej se på! sade den ene av männen till kamraten. Kan man tänka sig något dummare och mera onyttigt än de där små otäcka djuren, som kila omkring och samla ihop skräp till sin stack! Och om nu här skall bli arbetsboningar, så kan man ju riskera att få myror i husen. Dem bränna vi upp!

Myrorna förstodo inte, vad männen sade. De stannade ett ögonblick i deras livliga arbete och kilade så vidare.

— De beundrade oss tydligen, ropade de till varandra. Eller rättare vårt verk, ty vi sträva ju blott alla för det helas framgång.

Men arbetarna brände upp både myrorna och det hela, så att det inte fanns ett spår kvar av de många årens ihärdiga arbete. En myrstack! Den är ju inte mera värd än vilket som helst människoverk. Ett par tusen millioners livsgärning! Inte värt att tala om!

Då människorna hade gjort sig till herrar på täppan, och skogen allt mera glesnade, flydde småningom alla

djuren. Harar och rävar, duvor och trastar, alla sprungo och flögo bort till andra nejder för att finna en plats, där de kunde leva i frid.

På natten gick ett helt tåg, som utvandrade från den härjade skogen.

Sågverket var nu i ordning, arbetsboningar uppförda runt omkring. Tidigt på morgonen förkunnade ångvisslan att arbetet skulle börja. Ett par av männen gingo över platsen i dagningen. Då fingo de se en kvinnoskepnad, som stod halvt dold bakom ett par björkar, som man lämnat vid en av byggnaderna. Hon var så vacker, att de tvärstannade för att betrakta henne, men hennes ansikte var kritvitt, och ögonen brunno däri med en vild glans. Då hon fick öga på männen, knöt hon näven och skakade den hotande emot dem, medan hon spottade ut i luften.

Nästan i samma ögonblick var hon försvunnen.

— Vem var det? Vart tog hon vägen? sade den ene arbetaren till den andre. Han kände sig helt kuslig till mods.

— Det kan du väl begripa, svarade den andre. Inte försvinna vanliga människor så där på ett ögonblick. Det var ingen mer eller mindre än självaste huldran.

— Huldran? upprepade den andre och skrattade. Kan du vara så barnslig att tro på sådana gamla ammsagor.

— Hur vill du då förklara, vad du nyss såg? sade den förste.

— Jag tänker inte alls förklara det, svarade den andra. Men jag tror inte på annat än vad jag ser. Där är sågverket. *Det* tror jag på. Och hör, det var ångvisslan, som lät för andra gången.

Grannarne.

Högt uppe på ett berg stod en gammal tall. Den var illa medfaren av tiden, ihålig och knotig, och blott i toppen hade den ännu friska grenar. Men fastän den nog var åtskilliga århundraden gammal, ville den dock inte dö. Kanske berodde det på, att man från det ställe där den växte hade den allra härligaste utsikt. Berget sluttade ned emot sjön i många olika avsatser, beväxt med gamla och unga träd, med buskar och höga vajande blommor. Djupt nere låg sjön, som sträckte sig milsvitt bort. Som en bred flod böljade den fram mellan buskarna, där skogar och gröna ängar avlöste varandra och uddar och näs kröpo ut i vågorna. Ute på sjön simmade en hel mängd små öar, som utkastade buketter, men långt, långt borta vid horisonten förtonade sig en rad blånande berg, som i solnedgången förenade sig med himlens moln.

När människor kommo förbi det gamla trädet, stannade de alltid och utropade:

— En sådan makalös utsikt! — Men strax därpå gingo de vidare.

Det fanns blott en, som alltid satt och såg på utsikten, och det var en uggla, som bodde i det ihåliga trädet.

Det var en gammal vis uggla, som här i många år haft sin boning. Den hade nog aldrig varit gift men levde obemärkt här uppe i ensamheten. Den var spräcklig och gråbrun och hade skyddande likhet med trädstammen, så att ingen som kom förbi trädet lade märke till den. Dessutom var den så tyst som en skugga. Den varken sjöng eller pep. Blott någon gång på natten kunde den skrika genomträngande, innan den ljudlöst lyfte sina lätta vingar och flög in i skogen för att fånga småfåglar eller råttor.

Mestadels satt ugglan stilla i trädet och stirrade på utsikten. Om dagen kunde den inte se vidare klart men när det blev mörkt, lyste dess ögon som två runda eldkol, och då glodde den orörlig på skogen och sjön, och i all synnerhet på månen, när det var dess tid att visa sig på himlen. Då blevo ugglans ögon ännu större och rundare än vanligt, medan den i timtals beskådade den lysande himlakroppen. Dess krokiga näbb slöt sig fast, som om den noga begrundade vad den iakttog, och ibland vände den huvudet alldeles runt, som för att vila sig från sina funderingar.

I samma träd som ugglan bodde höll en liten skogsråtta till. Den hade sitt bo vid roten av det ihåliga trädet, där den hade grävt sig ett ganska rymligt gömställe.

Första dagen råttan kom dit, hade ugglan märkt den. I skymningen lyfte den på sina utstående öron, tittade ned och frågade:

— Vad är det där för skoj? Vad krafsar ni efter?

Råttan blev förskräckligt rädd. Den kröp ihop och svarade med sin lilla pipiga röst:

— Ursäkta! — Jag visste verkligen inte att någon redan bodde här i trädet! Jag hade tänkt att inreda mig ett aldrig så litet bo här nere vid roten, och jag skall förhålla mig så tyst — å så tyst! Men om jag generar, skall jag genast dra mig tillbaka.

Ugglan satt en stund tyst och tittade ner på det lilla uppskrämda djuret.

— Vet ni, att ett av mina födoämnen består av råttor? sade ugglan och rullade med ögonen. Det skulle ju vara den lättaste sak i världen att äta upp er i ett nafs. Men ni tycks mej vara så obetydligt liten, att det knappast skulle löna mödan, och eftersom ni nu redan har börjat reda in åt er, kan ni ju stanna. Men jag råder er, förhåll er tyst, ty jag vill inte störas i mina filosofiska funderingar!

— Jag tackar allra ödmjukast! Jag tackar allra ödmjukast! pep råttan och gjorde sig så liten den förmådde. Jag lovar att aldrig besvära. Men här är så utomordentligt trevligt. En sådan mossa omkring trädet, en sådan härlig ihålig stam och vattenrännilen strax här bredvid! Jag har sett på många våningar, men inte funnit någon som går upp emot denna. Törs jag fråga, om ni har bott länge i detta ståtliga träd, eller om också ni är en nykomling?

Ugglan svarade inte ett ord. Den vred huvudet alldeles runt, plirade med sina gula ögon och flög ljudlöst över i toppen av en hög gran.

— Gud bevars, vad hon var högfärdig! mumlade råttan och kilade in i sitt bo för att göra det färdigt.

Då hände det en dag då råttan blivit väl installerad i sin lilla lägenhet, att den stod och mumsade på en liten snigel. Råttan satt på bakbenen och höll snigeln mellan sina små tassar, medan dess lilla tunga begärligt slickade de sista resterna, som ännu funnos kvar i snigelhuset, då det plötsligt blev så mörkt att den knappast kunde se.

Förvånad vände råttan sig om och höll på att svimma av ångest, då den fick se ugglan, som upptog hela öppningen till hålan. Dess stora mjuka kropp uppfyllde den helt och hållet, och dess runda, orörliga ögon lyste som flammor. Råttan tappade snigeln ur tassarna och ryckte i hela kroppen av förskräckelse.

— Bevars! sade ugglan långsamt. Vad ni måtte vara nervös! Ni ser ju ut som om ni skulle få kramp!

— Ursäkta! pep råttan och visade alla sina små spetsiga tänder för att åstadkomma ett tillgjort leende. Men jag hade ingen aning om eder närvaro. Vad ger mig äran av edert höga besök?

— Å! Jag ville bara se hur ni bodde, svarade ugglan likgiltigt. Det ser ju ut som om ni hade det rätt bekvämt! Hon vände på sitt runda huvud och såg sig omkring.

— Här är alldeles förtjusande! skyndade råttan att svara. Så trevligt man bara kan önska det. Se här har jag mitt skafferi med olika hyllor för korn, ekollon, sniglar och andra födoämnen. Och längst inne i djupet av grottan har jag gjort i ordning mitt läger av torrt gräs. Jag kan krypa alldeles ned i det och ligga så varmt och gott om det än stormar aldrig så vilt ute i skogen. Råttan for omkring på golvet medan dess smala svans svängde efter den i långa cirklar.

— Jag tycker blott här är allt för mörkt, sade ugglan. När man bor som vi, på den härligaste punkten i hela trakten, skall man väl inte stänga för utsikten.

— Jag förstår inte riktigt, vad ni behagar mena? sade råttan, som kröp ihop framför ugglan. Utsikten! Vilken utsikt?

— Vilken utsikt? skrek ugglan och purrade upp sig. Den, vet jag, som vi ha rätt fram för näsan på oss: sjön, skogen, bergen, allt det vida, öppna, stora som sträcker sig så långt man kan se.

— Jag ber om förlåtelse, sade råttan och såg ängsligt upp på sin stora granne. Men jag ser ingenting alls. Jag är så liten, att jag knappast räcker upp till mitten på gräset, som växer här omkring, och jag har hela dagen så bråttom med att springa omkring och finna någon föda, att jag om kvällen är trött och går tidigt till sängs. Dessutom har jag ju inte eder stora förmåga att kunna se i mörkret.

— Men i månsken kan ni väl se? utbrast ugglan föraktfullt. Ni har väl ändå märkt månen, som fyller hela himlen och hela skogen med silverglans?

Råttan blinkade med ögonen och framstammade slutligen:

— Jo, jag har sett, att somliga nätter kan det vara märkvärdigt ljust, nästan som om dagen, allting blir så vitt, så vitt som mjöl.

— Är det månskenet ni menar? frågade ugglan och såg på den lilla råttan med så flammande ögon, som om den ville äta den.

— Jag tror visst, att det är månskenet! svarade råttan förfärad.

— Tror visst! upprepade ugglan förargad. Ni måtte väl veta vad ni har sett och inte har sett? Ni har väl sett själva månen, den där stora, lysande skepnaden som ibland är smal som en skära, ibland halv som ett kluvet äpple och ibland rund som en ost. Ni har väl sett månen?

— Det tror jag visst, att jag har, svarade råttan med darrande röst och kröp ännu mera ihop. Det vill säga, jag tror, jag vet — jag kommer inte riktigt ihåg.

— Ni är ett våp! Det är vad ni är, skrek ugglan och flaxade med vingarna, så att råttan sjönk ihop av rädsla. Ni kan varken tänka eller tala. Jag tyckte att jag, eftersom vi äro grannar, skulle göra er mitt besök, men det blir sista gången. Jag kan verkligen inte spilla bort tiden med att underhålla mig med en så enfaldig varelse som ni tycks vara, och därmed avlägsnade sig ugglan.

Knappast hade ugglan flugit upp i toppen av trädet, där den hade sitt bo, förrän råttan störtade ut. Den behövde luft, då den hade varit nära att kvävas av ångest, och den for fram och åter i gräset utan annat mål än att lugna sina upprörda känslor. Till slut sprang den åter in i sin håla, kastade sig på sitt hö-läger och föll strax därpå i djup sömn.

Den kvällen blev det fullmåne och eftersom himlen var klar, strålade hela landskapet i ljus. Man kunde se ända bort till bergen i fjärran. Ugglan satt på en gren i talltoppen och stirrade på nejden. Där ha vi den igen! sade hon till sig själv, då månen lyfte sig som en stor, röd sköld över vattnet. Hela fågelns kropp genombävades av en plötslig rysning, men därefter satt den åter mol stilla och bara stirrade.

— Vad *kan* det vara, tänkte Ugglan. Varför kommer den, och varför går den? Bor den i vattnet, varifrån den flyger upp på himlen, eller bor den i himlen och dränker sig i havet? Ibland kommer den, och ibland är den borta. Och så fort den flyger! Nyss stod den rakt över de tre granarna på andra sidan klyftan, och nu är den redan högt uppe på himlen. Ibland är den blek och ser ut som om den mådde illa. I kväll ser den röd och argsint ut! Ugglan skrattade sakta och flyttade sig längre ut på grenen.

— Tvi vitt! Tvi vitt! skrek den genomträngande. Ingen rädder här må du tro! Men i detsamma greps den av skräck, att månen skulle ha upptagit dess skrik illa, och skyndade in bland de tätare grenarna, varifrån den med huvudet på sned tittade på månstrålarna, som dansade på vattnet.

Hela natten satt den och glodde på firmamentet.

— Vad är det egentligt allt ihop? tänkte ugglan och spärrade upp de stora ögonen. Denna blåa luft där uppe med alla de små glimmande prickarna, och denna lysande tingest, som flyger tystare än en uggla från havet till himlen och försvinner bakom skogen. Vad är meningen? Och alla de svarta skogarna och sjöarna och öarna? Varför ligga de där utan att röra sig? — Så! Nu flammar det åter så besynnerligt i luften, sade ugglan och ryste åter ett ögonblick, medan ett par kornblixtar darrade över skogstopparna. Vad skall nu *det* betyda? — Allting är så konstigt, och man kan aldrig finna ut därav, hur mycket man än funderar!

Så ruggade hon sina fjädrar och satte sig åter att stirra ut över himlen och jorden. —

Råttan besökte hon icke vidare.

— Råttan kan vara så innerligt tacksam, att jag låter den vara i fred och inte äter upp den! sade ugglan till sig själv. Men inte spiller jag två ord vidare på det lilla enfaldiga kräket! och så svävade hon i skymningen direkt över råttans huvud in i skogen för att fånga småfåglar.

Men en dag började det bli så oroligt i trädet. Ugglan hörde tydligt, hur det knakade och brakade djupt nere i roten. Det lät som om det skulle ha kommit hantverkare, som hamrade och sågade inne i trädstammen.

— Vad i all världen är det? tänkte ugglan och spärrade upp ögonen.

Men då slamret beständigt tilltog, flög den ner från trädet och tittade in i råtthålan, varifrån ljudet kom. Då fick hon se den lilla råttan som höll på med att av all makt bita i ett stort stycke bark som den hade gnagt loss. Då den märkte ugglans närvaro, tappade den barken av förskräckelse, men förmådde icke yttra ett ord. Det behövdes icke heller, ty ugglan utbrast genast i en mycket vredgad ton:

— Törs jag fråga vad ni har för er? Vad är det för ett sabla spektakel ni ställer till? Ni har ju lovat mig att vara tyst, och i stället gnager och krafsar ni som en galning. Vad är det frågan om?

Råttan såg ängsligt upp på ugglan, darrade på mustascherna och snodde sina små tassar om varandra.

— Jag ber tusen gånger om ursäkt, om jag stört er i era funderingar, sade råttan milt. Jag har verkligen försökt vara så tyst som möjligt, men saken är den, att jag — den slog blygsamt ned ögonen. Jo — jag har, med respekt till sägande, förlovat mig och tänker snart hålla bröllop. Och nu ville jag gärna utvidga lägenheten litet för att göra den något mera bekväm för min tillkommande hustru. Hon skulle ju ha sig ett litet krypin, där hon kunde dra sig tillbaka i ro, när hushållet tröttar henne för mycket. Sängkammaren måste

också bli litet större och så får man ju tänka på barnkammare för framtiden, ifall —

— Ifall ni får huset fullt av ungar! röt ugglan. Jaså, *detta* var vårt avtal om ert lugna uppförande. Inte nog med att ni själv springer fram och åter som en fåne. Nu kommer ni också att dra' hit en liten fruntimmersråtta, som naturligtvis blir tusen gånger värre än ni själv. Och inom kort skall här vimla av små råttungar, vars skrik och spektakel jag skall vara utsatt för dag och natt. Tackar ödmjukast! Det kommer jag aldrig att tåla.

Råttan hade krupit ihop som en liten boll. Blott svansen gjorde en och annan krampaktig sväng på jorden.

— Förlåt! pep den underdånigt. Jag lovar att ställa in med hela repareringen av våningen. Och om ni kände min söta lilla fästmö! Hon säger aldrig ett knyst! Jag har ännu aldrig sett henne öppna munnen utom för att äta. — Och vad barnen angår, så äro de ju ännu inte där, och ingen vet om de någonsin komma, fastän man ju alltid hoppas på att se en arvtagare till sitt namn och —

— Sin dumhet! avbröt ugglan.

— Alldeles! svarade råttan medgörligt.

— Nå, jag ger er ännu en tids betänkande, sade ugglan. Allt beror på hur ni uppför er. Men reta mig inte! fortsatte ugglan och ruggade upp fjädrarna, ty då kan det för er ta en ände med förskräckelse!

Därmed avlägsnade hon sig, medan den lilla råt-; tan med bultande hjärta satt orörlig och såg efter henne.

Emellertid iakttog råttan nu den största försiktighet. Den vågade knappast röra sig och arbetade aldrig på sin hålas utvidgning, när ugglan var hemma. Och fastän den gamla fågeln spetsade öron för att inte minsta ljud på nedre botten skulle undgå den, och för att då genast störta sig ner över den stackars lilla råttan, nödgades den medge, att det alltid var molstilla vid roten av trädet. Men i skymningen, när ugglan svävade bort i skogen för att jaga, då var det råttan som kom i verksamhet.

Den gnagde hål på väggarna för att få rummet större, bar in gräs och ljung för att tilltäppa de sprickor och rämnor som kunde finnas och strävade över huvud att få allt så rymligt och fint som i dess makt stod för att värdigt kunna mottaga den unga bruden, som snart skulle intåga.

Men så snart ugglan återvände hem, kröp råttan in på sitt läger och låg där så stilla och orörlig som om den vore död.

Äntligen nalkades bröllopsdagen.

Festen stod i brudens hem, så att det om möjligt var ännu tystare än vanligt i råtthålan vid foten av tallen. Men på bröllopskvällen anlände de unga tu. De smögo så tyst och viskade så sakta, för att inte ugglan skulle höra det, om den till äventyrs redan var hemkommen från sin jakt. Men fastän de iakttogo den största försiktighet, tyckte ändå ugglan sig höra ett ovanligt livligt krafsande i råtthålan, och bäst som det var, visade hon sig i dörröppningen.

Brudgum och brud stodo mitt på golvet med armarna om varandras hals, försjunkna i hänfört beskådande.

De märkte först inte ugglans närvaro, men då hon med ett ilsket: tvi vitt! gav sig tillkänna, släppte de tag och vände sig, darrande av ångest, emot den oväntade gästen.

Den sade intet, men spände ögonen så vasst i den lilla råt't-bruden, att brudgummen ansåg det för sin plikt att presentera.

— Min hustru! sade den och slog ut med en av sina små magra tassar. Min lilla kära hustru.

Ugglan höll i med att stirra på rått-bruden, som hade krupit ihop och gömt sig bakom sin gemål.

— Och nu äro ni väl mycket lyckliga? sade ugglan äntligen i en hånfull ton.

— Gränslöst! svarade råttan.

— Å — gränslöst! pep den lilla råttbruden.

— Vet ni vad jag har hört? fortsatte ugglan och runkade fram på golvet. Vet ni vad jag har hört? — Jo, att det bästa som kan hända de skapade varelserna är att få dö den sällaste stunden i deras liv.

— Hur menar ni? frågade råttan oroligt.

— Jag menar vad jag säger, svarade ugglan. Att det är den lyckligaste lotten, att få sluta livet just som det har gett er det högsta det har att bjuda. Allt som kommer efteråt förefaller dock sedan som bara strunt. Och eftersom ni just nu har nått livets gränslösa lycka, så vill jag göra er den tjänsten, att låta er få dö, innan vardagslivet med alla dess bekymmer och ledsamheter får er att glömma detta sälla ögonblick.

Ugglan hade makat sig alldeles nära det lilla råttparet.

— Vad menar ni? skrek råttan. Ni vill väl aldrig — — —

— Äta upp er! avbröt ugglan. Jo, det är precis vad jag ämnar. Därmed gör jag både er och mig själv den största tjänsten. Jag blir fri från all oro och allt bråk i framtiden i mitt stilla hem, och *er* bereder jag den största lyckan som kan komma någon råtta till del, den att lämna detta liv i dess skönaste ögonblick!

Hon böjde sig hastigt framåt och grep den lilla råttbruden fast om livet.

— Å! Inte hon, inte hon! skrek råttan och kastade sig på knä. Men *skall* hon dö, så spara inte heller mig. Jag skulle inte kunna leva, när hon är borta. Låt mig få följa henne!

— Det är naturligtvis meningen, mumlade ugglan, som höll på att svälja sista biten av det lilla djuret, och nu med ett kraftigt tag grep råttan och stoppade den i näbben.

Det var blott två små munsbitar som varken tyngde hennes mage eller hennes samvete.

Tyst svävade hon upp i tallens högsta gren, där hon satte sig och såg på fullmånen, som just nu lyfte sig ur havet och steg upp på himlen.

— Är den nu inte där igen! tänkte ugglan. Var ifrån kommer den, och vart går den?

Fågeln rörde sig icke, den andades knappast.

— Om man kunde begripa det! mumlade den. Jag tänker och tänker och aldrig kommer jag underfund med det. Vad är egentligen meningen med allt ihop? Fortfarande satt den stilla och glodde, och om den inte är död, så sitter den där än.

MÄNNISKOR

Pojken som hade en fix idé.

(1910.)

Det var en gång ett fattigt torparfolk. De hade bara ett barn, en liten gosse, som de hade kallat Anders.

Eftersom de inte hade någon tjänare och jämt hade mycket att arbeta med, fick lilla Anders mest sköta sig själv.

Innan han kunde gå, låg han i en barnvagn, som fadern hade timrat, och som modern hade ställt ut under poppelträden på tomten vid huset. Här låg han det mesta av dagen och tittade upp i träden. Och när han såg huru poppelbladen darrade i luften och snurrade runt på sina tunna stjälkar, sprattlade han med händer och fötter av glädje. Hans ögon hade alldeles samma färg som sommarhimlen, skinande blåa, och så hade han den allra vackraste lilla mun, som han spetsade av förvåning, medan han vände på huvudet för att se på allt som flög förbi i luften. Än var det två fjärilar som kommo dansande och som uppförde den sötaste balett rakt över hans huvud. Än var det en svala, som kom jagande, och ibland kunde också någon liten bofink komma och sätta sig på kanten av vagnen. Den lade huvudet på sidan och tittade på Anders med sina små undrande ögon, och Anders tittade tillbaka på den. Men när han viftade med händerna, blev bofinken rädd och flög bort. Då försökte gossen att lyfta huvudet litet från kudden för att kunna se vart den tog vägen. Flugorna kommo ju också och satte sig på täcket som var brett över Anders. Modern hade strött litet socker därpå, för att de inte skulle sätta sig i ansiktet på gossen, och Anders betraktade noga deras färd, huru de gnuggade händerna och smackade, medan de mumsade på sockret. Men om inga fåglar eller insekter voro att se, då låg Anders och tittade på sommarmolnen, som flöto över himlen, och det var som om han undrade över allt som försiggick omkring honom.

— Han tröttar ut sig med att ligga så där och titta, sade modern och hängde sitt förkläde över vagnen, liksom man hänger ett kläde över en kanariefågelbur, när man vill att fåglarna inte skola skrika så högt.

Men lilla Anders han började tvärtom skrika alldeles förskräckligt, då modern gjorde det mörkt för honom. Och han höll i därmed så länge, att hon fick lov att taga bort förklädet igen, och strax blev han stilla och glad och började åter sprattla med händerna, medan han tittade upp i träden.

Då Anders var bara sex år, fick han gå och valla gässen uppe på höjden bakom torpet. Där fanns en liten skog och en damm, däri gässen kunde simma när de hade lust. Hit gick Anders upp tidigt på morgonen och hade med sig bröd och litet ost samt en flaska med sur mjölk, och här uppehöll han sig nästan hela dagen, medan föräldrarna voro i arbete vid herrgården.

En kväll då de kommo hem och gingo förbi det ställe, där Anders befann sig, blev fadern stående och tittade. Under buskarna vid dammen låg en samling grenar och kvistar, hopbundna med repstumpar på ett så konstigt sätt, att fadern frågade helt förvånad:

— Vad är det för spektakel?

Anders svarade inte. Han låg och krafsade i gräset och blev mycket röd i ansiktet vid faderns ord.

— Jag frågar, vad skall den här bråten tjäna till?

— Jag hade tänkt att göra mig en flygmaskin! sade Anders sakta utan att se upp.

— Vad för sla'! — En flygmaskin? — upprepade fadern alldeles förskräckt. Tänker du ge dig av i luften som ett annat flygfä? Sparvar flyga och skator flyga och hökar och duvor flyga, men gossar gå på jorden på

sina två ben och hitta inte på sådana galenskaper som att vilja upp i luften. Kasta all den där smörjan i dammen och låt bli med sådana dumheter en annan gång! Anders lydde sin faders befallning, men han gjorde det motvilligt, och fadern visste nog inte hur mycket det kostade på honom.

Så gick det åter en del år. Anders hade nu blivit tolv år, och han vallade kon inne i skogen sommartiden. På vintern gick han i skolan och läste, och hans lärare var nöjd med honom. — Han har inte svårt att fatta, sade skolmästaren. Och ordentlig och flitig är han också. Få se om det inte en gång kan bli en duktig skolmästare av honom!

Nu när det var sommar, var skolan stängd, men Anders hade oftast böcker med sig ut i skogen. Emellertid var det inte samma sorts böcker som han läste i under skoltiden — det förstod till och med fadern.

De voro fulla med besynnerliga teckningar och chifferskrift, och när fadern försökte läsa i dem, begrep han inte ett dugg.

— Vad är det för konstiga böcker du läser i? frågade han Anders. Det är väl inte någon sorts illmarighet, som kollrar bort dig? Var har du fått tag i den där vettenskapen?

Jo, så omtalade Anders att han lånat böckerna i prästgården, och det lugnade föräldrarna. — Det står skrivet om hur allting hänger ihop, och hur man skall få det att hänga ihop, och det är roligt! sade Anders.

— Inte ska man grubbla på sådant, gossen min! sade modern och såg helt olycklig ut. Passa du blott att kon inte kommer vilse, och jag ska ge dig rikligt med mat i påsen ... och hon strök honom över håret, men då hon gick bort med fadern, sade hon bekymrad:

— Ingen kan väl utfundera vad Anders går och tänker på. Han har alltid haft så underliga ögon! Det är som om de sågo någonting som andra inte kan se. Och hon suckade djupt vid tanken på sin konstiga gosse.

Tiden gick, och Anders var nu sjutton år. Han hade slutat skolan, han hade gått och läst, och nu fick han lov att hjälpa fadern i jordarbetet och gå med i tjänst på herrgården. Men så kom han en dag och sade till sin far att han helst av allt ville i snickarlära. Han hade så lätt att forma allt, vad han tänkt ut, att han trodde han skulle kunna bli en duktig snickare.

Först ville fadern inte höra talas därom. *Han* hade ju alltid arbetat i jorden. Hans far och hans farfar hade gjort likaså, och det fanns ju ingen rimlig orsak, varför inte hans son skulle göra detsamma.

Men modern stod på Anders sida. Han kunde ju i alla fall få lov att försöka, och så kom Anders i snickarlära i Västerås.

Han visade sig vara en lärvillig och flitig gosse, och det dröjde inte länge förrän hans mästare betrodde honom ganska ansvarsfulla värv. Men om kvällarna till sent ut på natten läste han i sina mekaniska böcker, och så snart han hade en fristund, sysselsatte han sig med en liten modell till en flygmaskin, som han först ändrade och förbättrade på.

På verkstaden hade han en kamrat som hette Olle Finson. Det var en hederlig och arbetsam gosse, och han och Anders blevo goda vänner. En kväll kom Olle oförhappandes upp på Anders rum, och han såg då att Anders fort gömde undan något, han hade framför sig på bordet.

— Vad har du där för slag, som du inte kan visa mig? frågade Olle. Anders blev stående tveksam några ögonblick, men så sade han:

— Det är någonting jag har tänkt på, så länge jag har kunnat tänka. Men jag har inte lust att tala om vad det är, ty jag vill inte, att du skall göra spektakel av mig.

— Hur kan du tro sådant om mig? sade Olle. Begriper jag det inte, så begriper jag det inte, men så kan du ju förklara det för mig.

— Jo, ser du! sade Anders och lyfte försiktigt klädet från sin modell. Det är en flygmaskin jag håller på med. Jag är så säker på som jag kan gå, att man *kan* flyga, och jag ger mig nog inte förr än jag har funnit ut, hur man skall bära sig åt.

— En flygmaskin! utropade Olle och slog ihop händerna. Du godaste! Och hur i alla dar ska den vara skapad?

— Sätt dig här, skall jag förklara för dig, sade Anders och flyttade en stol till bordet. — Och så började han förklara. Annars var han inte mångordig, men nu blev han riktigt vältalig. Ögonen blixtrade, medan han uttryckte sig så noga och tydligt, att kamraten satt med öppen mun och lyssnade andlöst.

— Att stiga upp i luften och att flyga, det är nu ingen sak, sade Anders. Men ser du, att *styra* maskinen, att vara säker om att kunna reda sig i vilket väder som helst, att få den att stiga och sjunka efter ens vilja — *det* är det svåra, och det kan jag inte komma under fund med, och får måhända inte klart för mig förr än om många år. Men det *skall* gå! Och därmed slog han handen i bordet, så det skakade. Jag ger mig inte förr än jag har fått lösningen på gåtan.

Från den dagen var Olle Anders förtrogne. Beständigt arbetade Anders på sin flygmaskin, och för varje förbättring han gjorde på den meddelade han sig med Olle. Det var så gott att ha *någon* man kunde tala med om vad som oavlåtligt sysselsatte ens tankar. Olle begrep måhända inte så mycket som Anders trodde, men han såg mycket uppmärksam och intresserad ut. Och när han nickade ivrigt med huvudet och sade: Ja, ja! Det är klart! eller bara satt med vitt uppspärrade ögon och lyssnade, när Anders förklarade vad han hade gjort, så tyckte Anders att det hjälpte honom till att fortsätta sitt arbete, och att Olle var honom till uppmuntran och tröst.

Men nu ville Anders gärna försöka att utföra sin modell i stor skala, och till den ändan uppförde han en hydda inne i skogen utanför staden, däri han gömde det nödvändiga materialet. Om söndagen, och när han annars kunde få ledigt, skyndade han ditut för att arbeta på sin apparat, och han hade då ofta Olle med sig.

Äntligen en dag var maskinen i ordning. Den såg nästan ut som en stor fågel, med utspända vingar, och Anders sade:

— Ser du! Jag har hela tiden tänkt på fåglarna. De flyga i alla fall bäst, och ska vi komma att flyga, få vi lära oss av dem.

— Kom nu och ställ dig bredvid mig och håll i dig väl, fortfor han och steg upp på brädet, varifrån två stora segelduksvingar sträckte ut sig. Nu, ett, tu, tre! Men maskinen rörde inte på sig. — Anders rynkade ögonbrynen och ropade: Passa på nu, Olle! Men håll riktigt fast, annars faller du! — Men de rörde sig fortfarande inte ur stället. Olle bröt ut i ett skallande skratt, men Anders såg så mörk och dyster ut, att det var riktigt kusligt.

— Jag kan inte tillräckligt, sade han, som för sig själv. Man får lov att studera den saken grundligt, om den skall lyckas. — Emellertid började snickarmästaren, som de arbetade hos, att fatta misstankar till Anders. Denne hade bestämt något hokus-pokus för sig, som han inte talte om, och en dag smög han sig efter Anders, då denne gick ensam ut i skogen till sin hydda. Plötsligt stod han framför Anders, som satt böjd över sitt arbete och inte märkte, att någon kom honom alldeles nära.

— Vad är det för slag du har för dig där? sade han med hård röst.

— Å, det är någonting jag försöker för mitt eget nöje, svarade Anders, som blev mycket röd i ansiktet.

— Och törs man fråga, vad det skall bli? frågade åter mästaren.

— Hm! Jag hade tänkt mig att jag skulle göra en flygmaskin, en sådan som kan bära människorna, liksom vingarna bära fåglarna, svarade Anders.

— Jaså! Det hade du tänkt? sade mästarn hånfullt. Jag skall säga dig, att med sådant djävulstyg låter du bli att befatta dig! Det är inte skick och fason, att en stackars bondpojke som du umgås med sådana högtsvävande tankar. Har man hört på maken! En flygmaskin! Nog har jag läst om halvgalna spekulanter, som satt ihop sådan smörja och tänkt att de skulle förvåna världen därmed. Men de ha då också alltid fått sitt straff och ha blivit vräkta ned på jorden som sparvar i en hagelskur. Låt det där skräpet ligga, och gå hem och klä dig snyggt. En helgdagskväll som denna ska väl ordentliga människor se litet ansade och hyfsade ut!

Anders fick lov att följa med, men han beslöt att snarast möjligt skaffa sig ett annat arbete. Han ville försöka komma till en mekanisk verkstad, där han kunde få lära sig allt som behövdes för att kunna med framgång arbeta vidare på att verkliggöra sina drömmar.

En dag, då mästaren kom ned på verkstaden, sade Anders upp sin tjänst. Han ville nu till Stockholm för att försöka sin lycka.

— Gärna för mig! svarade mästaren. Jag har just intet bruk för arbetare, som gå med flygmaskiner i skallen. Det dröjer inte länge innan du blir skvatt galen. Flugan har du redan, det säger till och med din goda vän och kamrat Olle Finson.

— Har du sagt sådant om mig? frågade Anders Olle, som stod bredvid och hyvlade på en bräda.

Olle svarade inte. Han plirade blott med ögonen och hyvlade så mycket han orkade.

— Har du sagt, att jag hade flugan? frågade Anders ännu en gång.

— Du vet själv hur det gick den dagen, vi skulle försöka din flygmaskin, sade nu Olle och upphörde att hyvla. Men han såg inte på Anders. Han såg blott på hyveln, som han prövade med pekfingret.

— Inte var du väl riktigt klar i huvudknoppen, då du ville att den skulle gå till väders.

— Jaså, du har sagt om mig att jag hade flugan? återtog Anders. Han såg mycket allvarlig, nästan högtidlig ut. Farväl då Olle, vill du ge mig handen! Olle räckte honom handen utan att se upp, men det dröp något vått ned för hans näsa, som han skyndade sig att torka bort.

Så gick Anders bort, och hans hjärta var så tungt, nästan lika tungt som den dagen hans flygmaskin inte ville lyfta på sig. Det var alltså en vän, denna Olle, som han hade meddelat sina innersta hjärtetankar och yppat alla sina strävanden för.

Var *det* att ha vänner, så skulle han för framtiden inga ha!

Men i verkstaden stod mästarn och samtalade med Olle.

— En morsk fan var han! sade mästarn. Inte till att få bukt på.

— Ja, visst var han fnoskig, svarade Olle, som hyvlade, så att spånorna rök omkring honom. Och detta med

hans flygmaskin var ju bara galenskaper, men en snäll och beskedlig gosse var han i alla fall, aldrig ett ont ord sade han om någon, och villig var han att dela med sig av allt han hade.

— Nå, svarade mästarn. Det finns många snälla och beskedliga gossar, och gossar som inte ha vridna idéer. Låt honom löpa!

Anders kom nu in på en mekanisk verkstad, och där började för honom ett nytt liv. Han var idel ögon och öron. Ingenting undgick hans uppmärksamhet. Människor och böcker, orsaker och verkan, allt undersökte han noga, och allt hänförde han till sin enda, allt uppslukande älsklingstanke: hur man väl skulle kunna bygga en flygmaskin. Han höll sig nu mestadels för sig själv, ty han hade fått en grundlig avsmak för och misstanke till vänner.

Men det dröjde inte så länge förrän hans kamrater började smått beundra honom, och hans förmän märkte med förvåning hur blixtsnabb han var i sin uppfattning och hur riktigt han drog alla slutsatser av ett en gång givet ämne. Han hade det ganska svårt, men han frågade litet efter om han svalt eller frös, bara hans arbete gick framåt.

Så småningom kom man underfund med att Anders höll på med att konstruera en flygmaskin, och kamraterna sade: Ja, skall någon gå i land därmed, så bör det vara han. Han är nu i alla fall något av ett snille, och ingen kan säga, vad han en dag kan finna på. Och hans förmän blinkade till varandra och sade: Han kommer nog att göra oss heder. Låt honom bara få vara. Det skall tid till allt, som har någon betydelse.

Och tiden gick. — Anders fick gå igenom tekniska skolan, blev ingenjör och hade fullt upp att göra med mycket olika arbete, men jämt tänkte han på sin flygmaskin. Han såg den sväva i sina drömmar, och till långt fram på nätterna satt han och tänkte och ritade och modellerade i lera. Ständigt fann han på nya förbättringar, till dess han en dag lade handen på sin stora teckning och sade alldeles högt för sig själv: Nu vet jag hur det skall vara, nu fattas det blott pengar, mycket pengar! Men var skall jag taga dem? — Men Anders förstod att tala så väl för sin sak, han trodde så fast på den, att han också fick andra att tro på den, och slutligen förfogade han över de kontanta medel, som behövdes för att låta bygga flygmaskinen.

Den dagen, den skulle gå upp, voro tallösa människor samlade för att åse hans uppstigning. Man vallfärdade i stora skaror till Ladugårdsgärde, varifrån densamma skulle ske.

Flygmaskinen låg där redan. Den såg ut som en stor, död fågel med slappa vingar, och människorna trängdes så nära den de kunde komma för att taga den i skärskådande.

— En sådan underlig tingest! sade de och knuffade på varandra. Man skulle tro det var en jätteörn, som de skjutit! — Att tänka sig att någon vågar flyga upp i luften på en sådan där konstig kropp!

Men ett par av Anders’ kamrater, som stodo framför dem, vände sig om och sade: Han, som har låtit bygga den, vet nog vad han har gjort. Vänta bara, så ska’ ni få se honom styra rakt upp i himlen.

Äntligen kom Anders. Han hade blivit mager av oro och spänning, och nu var han alldeles vit i ansiktet.

Man hälsade honom med hurrarop och handklappningar, och han hälsade tillbaka, halvt frånvarande. All hans uppmärksamhet var nu riktad på flygmaskinen.

En stund höll han på att ordna allt som hörde till den, och en stor tystnad rådde bland alla åskådarna, som förväntansfullt stirrade emot den plats, där han stod. — Nu var han uppe i sitsen vid ratten, där han skulle sitta under flykten, och nu — nu tycktes den döda fågeln få liv. Den spände ut sina vingar och svävade sakta upp från jorden.

Alla de många människorna uppstämde ett skallande jubelrop, och en del gossar sprungo genast, så fort benen kunde bära dem, i samma riktning som flygmaskinen för att se vart den skulle taga vägen. Men den hade knappast kommit en femtio meter upp i luften, förrän den stod stilla. Man kunde iakttaga Anders, som arbetade ivrigt däruppe, men flygmaskinen tog intet intryck därav. Den började vackla fram och åter som en drucken.

Nu skakade den som i en förskräcklig ångest, och så kom den nerplumsande, slapp som en dödsskjuten fågel, direkt ner i kanalen, som går ut till Värtan. — Anders kände vattnet spruta högt över sitt huvud, och nästan omedvetet gav han sig till att simma. Han ville dock rädda livet.

Men då han åter stod på marken, ångrade han nästan, att han inte hade låtit vågorna taga sig, ty det förestod honom en sådan outhärdlig vanära och skam.

Då flygmaskinen först hade börjat svika, gav sig en mängd människor att ropa högt av ångest, och då den störtade ned, blev det en skräckfull tystnad. Man tänkte att Anders skulle krossas i fallet.

Men då han nu kröp upp ur vattnet, drypande som en våt hund, började man skratta. Först skrattade barnen, så skrattade de vuxna, femtio, hundra, tusenden av människor utbrusto i ett klingande skratt. Till slut tyckte Anders att hela Ladugårdslandsslätten skrattade. Han skulle vilja gömma sig i jorden eller — allra helst — flyga bort i luften, men han fick lov att gå sin väg fram mellan alla dessa obarmhärtigt skrattande människor.

Vaktparaden har inte flera pojkar springande efter sig än Anders hade det på den vandringen, och då han äntligen kom upp i en droska och åkte åstad för brinnande livet, måste han dock fara genom täta rader av människor, som stodo längs vägen och skrattade.

Somliga ropade till och med åt honom: Lycka på resan! Hälsa månen och alla planeterna! eller: Det var hemskt vad den flög till väders! Och våt har du blivit! Det måtte regna fasligt där uppe i de högre regionerna!

Han satt med händerna för ögonen, halvdöd av sorg och förtvivlan, och då han kom hem, stängde han väl igen alla dörrar och lade sig framstupa på sängen, där han blev liggande i tjugu timmar utan att röra sig.

Hur skulle han våga att åter visa sig för människor nu, då han måste erkänna, att allt hans arbete hade varit förgäves, och alla pengar man betrott honom voro bortkastade till intet. — Och dock blev det ännu mycket värre än han hade tänkt sig. Man såg på honom som på en brottsling eller en galning. Men man hade ju nästan tänkt sig att det skulle gå så, sade de mest förnumstiga. — En konstig kropp var han ju alltid, sade hans kamrater till varandra. När han förklarade sina idéer, lät det ju mera som när en sinnesförvirrad människa pratade! *Jag* trodde aldrig på honom, bedyrade den ena mera högljutt än den andra, och till och med de, som mest hade uppmuntrat honom och sagt honom vackra saker, sågo honom stint i ansiktet och sade: Jag trodde alltid att du skulle göra fiasko.

Om han då blev förtvivlad och rent av sade dem: Ni var just bland dem, som lovade mig framgång och som trodde på mig, skakade de på huvudet och svarade mycket kyligt: Jaså! Det ha vi alldeles glömt.

— Det är ju bra att man så helt kan glömma, svarade han mörk och gick sin väg.

Man kan nog förstå att ingen vidare ville ge pengar till att låta honom försöka sig på att bygga en flygmaskin. Han gick omkring som en utböling som ingen vill befatta sig med. Och en vacker dag var han borta. Ingen visste vart han tagit vägen. Några menade, att han tagit livet av sig, andra sade, att han rest söderut för att försöka sin lycka i andra länder.

Ingenting glömmes så fort som en människa, om hon inte visar sig, och det dröjde inte många dar innan Anders var glömd som en sten, vilken fallit till botten på havet, medan böljorna skynda över den, oroliga och stormande, utan att fråga efter vad som har sjunkit i det tysta.

Det gick månader, det gick år. Men så en dag läste man i tidningarna om en svensk man, som hette Anders Bengtson. Han hade uppfunnit en flygmaskin, som han hade fått tillfälle att bygga och försöka, och den hade visat sig vara någonting sällsynt, olika allt vad man försökt förut i den vägen. Han hade först ensam, sedan med ett par andra i följe flugit över hela Tyskland. Han hade varit ute med den i storm och oväder, i natt och mörker, men den hade ständigt visat sig vara säkrare än något skepp på oceanen. Nu skulle han med den företaga en färd till Skandinavien och därför uppstiga om några dagar i Hamburg.

— Anders Bengtson! sade hans forna kamrater undrande. — Det kan väl aldrig vara *vår* Anders. Han var en märkvärdig pojke. Och *vi* trodde alltid, att han en gång skulle komma att förvåna världen.

Och hans lärare nickade med huvudet och sade: Hade vi inte alltid höga tankar om honom? Han misslyckades först — men alla kunna misslyckas. *Nu* ser man vad han duger till! Och man gick och väntade och väntade på den dagen, då flygmaskinen skulle sänka sig ned i Stockholm.

Så hände det en dag i Västerås, att snickarmästarn och Olle Finson voro ute att gå på vägen, som förde till skogen. Då fingo de plötsligen se något underligt, som kom flygande högt uppe i luften.

— Vad kan det väl vara! sade snickaren och lyfte på huvudet. Inte är det en fågel — inte är det ett moln. Vad i all världen kan det vara?

Men alltjämt närmare kom det flygande föremålet. Som en jättefågel brusade det genom luften fram över skogstopparna. Svalorna jagade i stora ringar omkring det och skreko:

— Vi-vi! — passa på! — förbi!

Solen kastade alla sina strålar på det för att undersöka vad det väl egentligen kunde vara, och de lätta sommarmolnen vaggade och dansade på dess väg, som böljor gunga framför en båt.

Nu var det nästan rakt över huvudet på snickarmästaren och Olle.

— Sitter det inte någon däruppe? sade snickaren och pekade med armen högt upp i luften.

— Jo minsann är det inte en människa, som är ute och flyger mitt på ljusa dagen! — Vem i all världen kan väl vara så djärv att våga sig på en sådan färd?

Olle Finson nästan bröt nacken av sig för att titta upp i luften.

— Nu vet jag! utbrast han efter en stund. Det är flygmaskinen, som vi läst om i tidningarna. Det är Anders Bengtsons flygmaskin, som har kommit från Tyskland och har gått över havet.

— Kan man tänka! sade snickaren med öppen mun. Kan man tänka! Den gången Anders var hos oss hade han alltid flygmaskinen i skallen. Nu har han fått den upp i luften. Ja, en styv pojke var han. Och jag förstod nog att han inte passade i *min* verkstad. Han var skapad för konstigare saker än att stå och hyvla bräder.

— Herre min skapare! utfor Olle, som fortfarande stod och stirrade emot flygmaskinen, som jagade åstad öster ut.

— Den gången Anders försökte sig första gången med sin flygmaskin, och vi inte kom ur fläcken, tänkte jag: Detta var inte bra, men vänta mig! Det kommer nog den dagen, då han lyckas bättre. Han är inte den,

som ger sig för svårigheter.

Längre och längre mot öster svävade luftskeppet och nu hade man sett det nära Stockholm. Anders skulle naturligtvis låta det dala, när han kom dit, och man hade anordnat en stor bankett, vid vilken han skulle vara hedersgäst. Talaren var utsedd och han gick fram och åter i sin studiekammare med händerna under rockskörtet och övade sig på vad han skulle säga. Det var myckert vackert och gripande. Han skulle tala om den fattige bondgossen, om fäderneslandets stora son, som nu hade hela världens ögon riktade på sig. Han skulle önska honom välkommen till det land, som dock alltid — hm! alltid — (ja, det måste han säga) hade väntat sig stora ting av honom. Väl var luften nu hans egentliga element, men ett annat och måhända varmare element var den hänförelse, den — hm! den kärlek han såg i sitt folks hjärta. Han *måste* känna huru alla armar öppnade sig emot honom, huru alla — alla ropade honom till mötes — »välkommen, välkommen till oss, du luftens högborne son!» — Talaren stannade i sin överläsning. Han hade tårar i ögonen och fick lov att snyta sig.

Men han fick aldrig tillfälle till att hålla sitt väl övertänkta tal.

Anders dalade aldrig ned i Stockholm. Från de öppna platserna, från bergen på söder såg man flygmaskinen komma svävande. Den sänkte sig och höjde sig. Så gjorde den tre långa svängningar över taket på Stockholms slott, så stod den alldeles stilla, sköt som en pil upp i luften och försvann emot havet.

Bjällerklang.

Lilla Carl Carlsson hade blivit sjuk till julen. Julafton var han på bättringsvägen, men han fick ännu inte komma upp, och det var endast genom dörren han fick se julgranen, som var tänd i stora rummet.

Men till julottan kunde han inte få lov att fara. Nej, därom kunde det rakt inte vara fråga. Hans två små systrar skulle åka med far och mor till kyrkan, den ganska långa vägen från skogvaktarbostället där de bodde, men Carl fick stanna i sängen, och endast gamla Karin, som förr i tiden varit hans fars barnpiga, och som sedan hade skött alla *hans* barn, blev kvar hos Carl, medan de andra åkte bort. Tidigt, tidigt på juldagens morgon vaknade lilla Carl. — Ännu var det mörk natt, stjärnorna stodo och flammade på himlen, som om de hade blivit nypolerade till den stora festdagen, och i skogen var allting så högtidligt tyst, och blott då och då plumsade snön ned från en nedtyngd gren.

Ännu sovo alla i huset, och det enda ljud som hördes var knäppningen från den stora väggklockan, som gick och gick sin avmätta gång, till dess den plötsligt arbetade upp sig och slog ett slag. Det var halv — men vilket halvtimmesslag? — Alltid när Carl låg och väntade på timslaget, slog den tråkiga klockan halv. — Men det var något i luften som sade Carl, att det led emot morgonen.

Plötsligt spetsade han öronen och drog sängtäcket ned ifrån halsen för att kunna lyssna bättre. Fjärran ljöd det bjällerklang. Den kom allt närmare, och nu hördes den alldeles nära på vägen, som gick fram nedanför backen, där skogvaktarbostället var beläget.

— Dung, dung, dung. Det var inte så många bjällror, och de föllo tungt emot hästryggen.

— Å, jag vet vem det är! tänkte Carl. Det är Nils Svensson och hans bror, som komma ända nere från Klinten.

Alla kände till Nils Svensson och hans bror, men inte alla visste ens att brodern hette Lars. — De voro söner till en bonde, som nu var död, och de bodde tillsammans i hans stuga uppe på Klinten, varifrån man såg

miltals ut över slätten, långt bort till Vadstena. Nils var en vacker karl, stor och välväxt, med ett klart, öppet ansikte. Lars var en stackars krympling, som knappast kunde draga sig fram på sina smala, halvvissnade ben. — Fastän han var den yngste av bröderna — han kunde väl inte vara mera än ett par och tjugo år —, såg hans ansikte ut som en gammal mans, och hans ögon hade ett så lidande uttryck, som talade om att han beständigt fick lov att anstränga sig för att kunna leva. Men hans äldre bror var mera öm om honom, än en mor är om sitt lilla sjuka barn. — Han hjälpte honom klä sig och följde honom ut till den soligaste platsen uppe på Klinten, där Lars satt de långa sommardagarna, medan Nils var i arbete. — När vintern kom, hade Lars sin stol nära kakelugnen, och Nils hittade på tusen saker för att sysselsätta honom.

Än skaffade han tidningar och böcker åt honom, och än hjälpte han honom med hans arbete, som var att förfärdiga små dockmöbler av gamla cigarrlådor. Men ofta kunde Lars ligga sjuk i många veckor, urståndsatt att kunna syssla med någonting, och då vek Nils knappast från hans sida. Han kokade smörgröt och gräddade pannkakor åt honom under det att han jämt såg in i hans ansikte för att upptäcka ett litet spår av glädje.

Det var mer än en flicka, som gärna skulle ha gift sig med Nils, men han hade inte öga för någon. »Jag har ju Lars!» svarade han dem som uppmuntrade honom till att skaffa sig familj.

— Han är min bror, min vän och min son.

Många tyckte det var besynnerligt att en rask ung gosse skulle ägna hela sitt liv åt att sköta om en stackars krympling, men det fanns nog också de, som förstodo grunden därtill.

Lars hade inte alltid varit den stackars sjukling som han nu var. —

Då han var fjorton år och Nils var aderton, voro meningarna delade, vilken av gossarna, som var den vackraste.

Lars var den tiden smärt och välväxt, hade frisk färg och glada ögon.

Men Nils hade börjat att dricka och kom ofta ganska berusad hem.

En dag hade han varit på marknaden och tagit sig allt för mycket till bästa.

Han kom åkande hem som en stormvind genom skogen. På vägen mötte han Lars och höll in hästen.

— Nej, se på bror min! ropade han. Kom upp till mig i vagnen, så skall du få se hur strykande det skall gå!

Men Lars ville inte åka med Nils.

Han såg genast, att han inte var nykter, och rörde sig inte ur fläcken.

— Jaså! Du gör dig stursk! ropade Nils och sprang ur vagnen. Men, ser du, jag *vill* att du skall åka med mig och då blir det så, och därmed slängde han Lars upp bredvid sig på kuskbocken. Därpå släppte han åter tömmarna lösa och piskade på hästen, som om det gällde livet att komma fort fram.

Och nu började den vildaste fart.

Vagnen störtade från den ena sidan av vägen till den andra, hoppade över stenarna, stötte emot grenarna, slängde och slog, ibland så nära kanten av backen, att det var ett under att den inte flög ned i djupet, men till slut — kratsch! rusade den rakt emot ett träd, och huller om buller flögo häst och vagn jämte de två bröderna ned i ett dike. Vagnen var krossad, hästen hade fått en och annan skråma. Nils stod frisk och oskadd på sina ben, men Lars låg orörlig i diket som om han vore död.

I samma ögonblick hade Nils blivit spiknykter. Han bar Lars hem och fick honom i säng, men då läkarehjälp blivit hämtad, sade doktorn, att det var mycket ovisst om Lars skulle kunna leva. Det var någonting som brustit inom honom, och *om* han levde, så skulle han nog aldrig bli en frisk människa mera.

Under den långa tiden, innan man visste hur det skulle gå med Lars, satt Nils alltid vid hans säng, och där gjorde han i tysthet ett löfte, att om vår Herre ville vara så nådig och barmhärtig att låta bror hans bli vid liv, så skulle han aldrig mera tänka på sin egen lycka, men endast göra allt för att försona sin skuld. — Och det löftet hade han ärligt hållit.

Stark och frisk som han var, så levde han blott för att göra livet drägligt för sin unge bror, vars hela framtid han hade förstört. — — —

— Jag förstår varför de åka så långsamt! tänkte Carl, som låg och lyssnade till bjällerklangen.

— Nils är rädd att det skall skaka i Lars’ sjuka kropp, om de åka fort.

Småningom dog bjällerklangen bort och det blev åter tyst i den tidiga morgontimmen. Men nu hörde Carl ljudet av en klocka. Den lät så ensam som vallkons klocka djupt inne i skogen, och nu kom den närmare och pinglade entonigt och sorgset genom vinterluften. Carl sträckte huvudet litet upp över täcket och lyssnade.

— Jag vet vem det är! sade han till sig själv. Det är Dorothea Ulcks klocka. Hon har bara en klocka och en gammal häst, och sannolikt kör hon själv.

Det gjorde hon också. — På en liten låg släde, förspänd med en gammal mager häst, satt ett svart bylte kläder. Annat var ej att se. Men det var i alla fall Dorothea Ulck som åkte till julottan.

Hon var nu en gammal fattig kvinna, men hon hade en gång varit ung och mycket, mycket vacker. Hennes far hade varit den rike baron Ulck, vida känd för sin frikostighet och sitt ståtliga ställe Hammar, där det alltid var fullt med gäster, både vinter och sommar. — De kommo nog till stor del dit på grund av det glada liv, som där fördes, och den rikliga trakteringen, som där vankades, men många voro också de, som kommo dit för Dorotheas skull, ty att vara i hennes närhet var som att vara i solsken och furudoft. — Hon var märkvärdig både att se och att höra. Hennes hy var så vit och genomskinlig, och fastän hon aldrig bar hatt, blev hon aldrig solbränd, det var som om solen bara roade sig med att titta på henne, men inte hade hjärta att bränna henne. Hennes ögon voro gråa, med långa, svarta ögonhår, ett par underliga ögon, som ingen riktigt kunde förstå sig på. De kunde ibland se så stolta och förnäma ut, att man kunde bli riktigt rädd, och när hon blev ond, ja, då voro dessa ögon rent förfärliga. Men när hon log och kisade med dem, då var hon så innerligt förtrollande, att till och med de hårdaste hjärtan smälte. Därtill hade hon den vackraste mun man kunde tänka sig, och när hon log, så att man såg hennes gnistrande vita tänder, ja, då var det icke möjligt att säga annat än ja och ja till allt, vad hon begärde. — Hon var mycket smärt och lång, och när hon gick, var det som om hon skulle flyga fram. Hon visste nog att hon var härskarinnan på Hammar, och att hon för resten skulle kunna härska över alla hjärtan, som kommo i hennes väg.

Det var hon, som styrde och ställde med allt på fädernegården, ty hennes mor hade dött, då hon ännu blott var en liten flicka. Den tunga nyckelknippan hängde alltid vid hennes bälte, och det var hon, som lämnade ut allt linne till gästrummen och allt duktyg till matsalen. Men aldrig märkte man att hon hade brått, inte ens den julen, då Hammar hade hundra gäster. Allt gick som en dans, och dansa kunde hon också som ingen. De unga männen höllo på att uppgiva andan, så länge dansade hon runt med dem i den stora salen på Hammar, men ingen ville ge sig så länge han höll Dorothea Ulck i sina armar. — Sjunga kunde hon också; hon hade en hög, hög röst, men hon sjöng icke gärna ordentliga sånger vid pianot, utan blott medan hon sydde eller promenerade. Då kunde man ibland långt borta från skogen höra hennes klingande toner.

Man kan väl tänka sig, att Dorothea hade många friare. Nog förstod man att hon skulle få en stor hemgift, men hade hon än varit en fattig flicka, så hade nog många velat ha henne för hennes egen skull, ty hennes make hade man väl aldrig sett! — Men hon var stolt och oåtkomlig som prinsessan Turandot. Liksom denna elaka furstinna roade det Dorothea att ge sina friare gåtor att gissa, och kunde de inte gissa dem — så adjö med dem! Hon hade inte minsta medlidande med deras sorg och förtvivlan, utan skrattade ännu gladare och dansade ännu lättare den dagen hon hade kört en friare på porten. Men hennes timme skulle också slå. — Där var den tiden en ung man, som hette Frits Grane. — Han var son till en inspektor på en av gårdarna där i trakten, och han ägde inte ett öre. Han ville bli målare, men det tröttnade han på. — Så ville han spela violin, men det tyckte han var alldeles för svårt. Så gick han en tid in vid teatern, men han kom i gräl med direktören därför att han inte ville spela längre än till första maj.

Då *måste* han ut på landet.

— Men vad vill du då bli? frågade hans far. Inte kan man leva av bara luft.

— Jag vill bli en människa! svarade Frits. Det kan vara gudi nog.

På sommaren var han nu hemma hos sina föräldrar, och för resten reste han från gård till gård, ty vart han kom, var han en välkommen gäst. Han var vacker att se på, med mörka, glada ögon, välväxt och käck. Han dansade och red utmärkt, och man skulle snarare ha trott honom vara en kringresande prins än sonen till en fattig inspektor på landet.

Denne Frits Grane kom också till Hammar, och genast Dorothea såg honom, blev hon kär i honom. Om han märkte det eller inte märkte det, är inte gott att säga, men han visade henne inte mera uppmärksamhet än han visade alla andra. Detta eggade henne kanhända, och till slut frågade hon honom en dag. — Skall inte också du försöka gissa mina gåtor?

— För att du skall kunna skratta åt mig och köra bort mig, svarade han i en stolt ton.

Men Dorothea böjde sig ned och viskade i hans öra:

— Jag tar dig ändå, ty du och ingen annan skall bli min man.

— Kör då! svarade han. Fram med gåtorna!

Så framställde hon sina gåtor.

— Vad är det som kommer — *varifrån* vet man inte — och som går, *vart* vet man inte, som kan vara så lätt som luft, och så hårt som sten, som kan lyckliggöra och förgöra, som man älskar och hatar — vad är det?

— Det vete katten! svarade Frits. Det är väl en fågel!

Dorothea skrattade så att tårarna runno ned för hennes kinder. Jo du kan! sade hon och klappade händerna. — Det är ju bergforsen, begriper du väl.

Så kom hon med två andra gåtor, men Frits svarade lika befängt på dessa.

Alla gästerna, som voro närvarande, väntade att hon nu skulle jaga Frits på dörren, liksom hon gjorde med sina andra friare, men i stället föll hon honom om halsen och sade: — *Du* skall bli min man. Jag tycker om att männen inte begripa allt vad vi kvinnor tänka på. Då har man något för sig själv.

Gamla baron Ulck blev just ej synnerligen glad då han förnam sin dotters val, men han visste nog att här skulle inte något motstånd kunna hjälpa. Det klokaste skulle nog vara att ge med sig. — Och nu blev det

brått med att sy på Dorotheas utstyrsel, ty det skulle vara stora högar av linne, kostbara dräkter och allt skulle bli som till en verklig prinsessa.

Det var dagen före bröllopet. Dorothea och Frits stodo i ett av rummen i nedre våningen på Hammar och ordnade sina koffertar till resan, ty de skulle strax efter bröllopet göra en lustresa till utlandet. — Dorothea ville packa sin koffert på ett vis, men Frits ville ha det på ett annat sätt. De började bli ganska ivriga, och till slut ropade Frits i upprörd ton: »Dumsnut! Hur kan du bära dig så enfaldigt åt?» Dorothea lät händerna sjunka; hon hade blivit alldeles vit i ansiktet. Nu blev hon plötsligt blossande röd, och i detsamma gav hon Frits en örfil så det sjöng i huvudet på honom. —

Nu var det han, som rodnade. — Men han slog inte tillbaka. Han stod blott och stirrade på henne.

— Tack! sade han. Är det så du bär dig åt dagen före bröllopet, så förstår jag, hur det skall bli hädanefter, och därmed skyndade han emot dörren. Men Dorothea hade blixtsnabbt låst igen den. Hon stod framför den med armarna utbredda. Du *får* inte gå! ropade hon. Förlåt mig! o förlåt mig! Jag skall aldrig göra så mera. — Men han hörde inte på henne. — Med ett språng var han ute genom fönstret, som stod öppet till trädgården, och strax efter var han försvunnen. — Han kommer väl i kväll! tänkte Dorothea. Men han kom inte. Han kommer och hämtar mig till kyrkan! tänkte hon nästa morgon, medan de klädde henne till brud. Men han kom aldrig mera. I en hel månad satt Dorothea brudklädd vid fönstret och såg utåt vägen. Hennes ögon blevo röda och uppsvullna av att stirra. Hon varken åt eller drack, och då hon slutligen tog av sig sin bruddräkt, gick hon till sängs och blev liggande i tre år. — Då hon steg upp efter denna tid, var hon inte längre den vackra Dorothea Ulck. Hon hade blivit gammal och skrynklig, och hon log aldrig. — Om hushållet bekymrade hon sig aldrig mera, och det var nog därför att det gick så utför med gårdens skötsel. Innan baron dog, fick han sälja Hammar, och som en fattig man draga sig undan på ett litet torp uppe i skogen, och efter hans död var det så stor skuld, att Dorothea nätt och jämnt hade sitt dagliga bröd. —

Hon levde ensam, utan tjänare, ville icke se någon, och man berättade underliga saker om hennes levnadssätt.

Blott en gång om året, vid julottan, åkte hon till kyrkan. Och nu hörde lilla Carl tydligen att det var hennes klocka som klingade genom natten.

Men nu började det röra sig i det angränsande rummet. Det var mor som smög sig upp. Och strax efter hörde han sina små systrars röster viska sakta. Därpå kom faderns grova basröst. »Vad i alla da'r, är klockan så mycket?» och därefter en duns ur sängen. Så hörde han hur det slamrade med kaffekoppar, och nu gick far ut för att spänna för släden. Mor kom in och blev stående och såg på Carl, som låg med slutna ögon. Men han kunde icke undgå att öppna dem en liten smula, och mor såg det genast och kom fram till sängen.

— God jul! min egen gosse! sade hon och böjde sig för att kyssa honom.

Han slog armarna om hennes hals och snyftade: »Jag får inte åka med i julottan! Å! Jag får inte!»;

— Så får du nöja dig med att ligga och lyssna till bjällerklangen och räkna hur många slädar, som åka till kyrkan, sade modern och stoppade täcket omkring honom. Och så kan du inbilla dig att du själv åker med!

— Inbilla mig! snyftade Carl. Det är väl inte alls detsamma som att vara med i verkligheten.

— Ja, nu måste jag gå, sade modern hastigt. Far ropar på mig!

Hon skyndade ut, och strax därpå hörde Carl hur släden gav sig i väg. Han kände så väl igen bjällerklangen på den krans av sex stora bjällror som hängde på hästryggen, en bjällra för far och mor, för Carl och hans två systrar och den sjätte för lilla syster Agatha, som dog förra våren. Men knappast hade klangen dött bort i

skogen, förr än hela luften genljöd av bjällror och klockor.

Från alla sidor kommo nu slädar skyndande till kyrkan, ringande, pinglande, sjungande, skrattande. Det var som om hela den stilla skogen skulle blivit levande.

Det var det lustiga pinglet från inspektorns småbjällror. Carl visste nog, att hela släden var fullpackad med ungar.

Och så kom den ståtliga låten från herrgårdsslädens väldiga bjällerkrona, som tycktes sjunga: »Undan! Ur vägen! Här kommer själva brukspatronen!» Carl lyssnade och lyssnade. Han kunde inte alls räkna slädarna längre.

Landsvägen gick alldeles förbi skogvaktartorpet, och alla, som skulle till kyrkan, måste taga den vägen.

Det sjöng och dallrade och jublade av klockor och bjällror. — Och så med ens blev allt tyst, ännu tystare än det varit på natten, tyckte Carl. — Han hörde inte ens snön, som föll ljudlöst från de tyngda grenarna — och så somnade han. —

Först sjönk han ned i något stort, tyst, mörkt, så djupt att allting slocknade omkring honom. Så låg han länge som i dvala, men plötsligt tyckte han, att det blev så underligt ljust. Det blev ljusare och ljusare och nu strömmade ljuset ned på honom från alla sidor. — Var det i kyrkan alla dessa ljus voro tända? — Och nu började bjällerklangen ånyo. — Det ringde och skrattade och jublade av bjällror. Från alla sidor kommo de, högre och högre klingade de. Lilla Carl visste inte, om det var ljuset eller bjällerklangen, som lyfte honom upp i något så stort och glatt, att han började skratta. Han vaknade vid sitt eget skratt och nu såg han, hur solen sken av all sin makt in genom fönstren, lyste på golvet och badade hela rummet i glans.

I dörren stod mor med kaffe och julkusar och bakom henne far och de två små systrarna.

— Har du sovit gott, gossen min? sade mor och kom fram emot sängen med kaffebrickan.

— *Om* jag har! sade Carl och satte sig upp i sängen medan han gnuggade ögonen. Det är alldeles som jag varit med om julottan — eller måhända var jag i himlen?

Körsbärsskogen.

Det var en gång en kung som härskade över en ö i havet. Det var en vacker ö med blåa berg, gröna dalar och friska vattenflöden. Ön hade också varit rik på härliga skuggande skogar, men flera gånger hade fiender gått i land, bränt och förött skogen; och ännu sämre var det, att innevånarna själva hade missbrukat och skövlat skogarna, huggit ned dem till bränsle eller sålt dem som timmer. — Det kom en dag då det inte mera fanns ett enda träd på bergsön i havet, och nu först förstod kungen, och med honom hela hans folk, vilken härlig sak det är, när lövrika, skuggande träd skydda mot sommarsolen, blomma om våren och bära frukt om hösten.

Ön låg där nu tom och kal, utsatt för all sommarens hetta och alla höstens stormar.

Kungen var riktigt bedrövad, ty det är lika sorgligt att se en fordom skogrik trakt stå bar och skövlad som att återse en gammal vän med skallig hjässa, då man minns honom med vackert, böljande hår.

Då lät kungen utgå en befallning att inom ett år skulle varenda människa som bodde på ön plantera ett träd. Från barnet, som var nog starkt att arbeta med sina små händer, till de gamla som ännu kunde lyfta spaden,

skulle varje levande själ sätta telningen av ett träd i jorden. På det sättet, menade kungen, skulle det inte dröja länge, förrän ön åter hade skog och trädgårdar.

Kungen själv var den första som föregick med ett gott exempel.

Utanför sin borg planterade han en ung ek, och då den stod fast i jorden, sade han:

— Denna ek skall kallas kungseken! Kommande släkten skola se upp i dess krona och tänka på kungen som en gång planterade den med egen hand, till glädje och skydd för människors barn!

Mellan bergen bodde en man, som var berömd över hela ön för sina sköna sånger. Framför sin gård planterade han en lind.

— Denna lind, sade han, skall kallas »skaldens träd». Det skall växa och frodas och i framtiden sträcka sin krona vitt till alla sidor. Dess grenar skola hänga fulla av doftande blomknippen, fyllda med honung, om vilka bin skola svärma, och av vars sötma de skola berusa sig. Under trädets skugga skola ynglingar och flickor sitta sida vid sida, sjungande mina sånger, medan de lyfta sina ögon mot lindens soldränkta löv. Då skola de le vid tanken på, att jag som gett dem de sköna sångerna, också gett dem det härliga skuggande trädet, och de skola säga: »Välsignat vare skaldens minne!» — Men ute på klipporna vid havet bodde den man som förde befälet över kungens skepp.

Han var en högt ärad och ansedd man, ty han förstod väl att styra skeppen över havet, och mera än en gång hade han försvarat sitt hemlands ö och jagat fienden på flykt från dess stränder.

Bredvid tornet, där han bodde, och varifrån han jämt spejade över vägarna, planterade han nu en pinie. »Denna pinie må växa och frodas!» sade han, »och lyfta sig som ett tecken emot himlen. När de våra komma styrande hemåt över havet, skola de på långt håll varsebliva det höga trädet på strandklippan, varifrån det sträcker sina grenar emot dem som en välkomsthälsning. Men om fientliga skepp nalkas vår älskade ö, då skall trädet resa sig för deras syn som en hotande varning. 'Akta er!' skall det ropa till dem. »'Den man som satte mig högt på klippan förstod att alltid krossa de förmätna som ämnade landstiga här i onda avsikter. Han var på sin tid öfolkets största hjälte, men ännu finnas män som skola veta att försvara fädernas stränder emot främmande våldsgäster. Och då skola skeppen vända i ångest och flykta över vågorna som skrämda fåglar.'»

Sedan öns tre främsta män planterat dessa träd, följde alla andra deras exempel. Det fanns icke en man eller en kvinna, icke ett barn eller en gubbe, som icke satte en telning i jorden. Somliga planterade ek och kastanjeträd, andra oliv och fruktträd. Innan året var slut, såg man överallt större och mindre plantor sticka upp mellan bergen på ön och titta emot himlen, väntande på framtiden, för att en gång bli kraftiga träd.

Ibland alla öns innevånare funnos endast två människor som inga träd hade planterat. De hade glömt bort det.

Det var en ung man och en ung flicka som just den där våren hade börjat älska varandra. Deras kärlek upptog deras liv så helt, att de aldrig hade ett ögonblick tid att se eller tänka på något annat.

Nog hade de också hört kungens bud som befallde dem att sätta telningen av ett träd i jorden, men de hade genast åter glömt det. Dagen var ändå allt för kort för dem för att träffa varandra och tala samman. Huru skulle de kunna finna tid att plantera träd i jorden?

Då hände det en dag, att ynglingen mötte sin älskade på bergvägen. Han bar i handen en korg full av mogna körsbär, som han köpt vid en skuta, som landat i hamnen.

Han lyfte den unga flickan upp till sig på en gunga han hängt upp mellan två stolpar, på en klippa, varifrån man såg vitt ut över havet och körsbärskorgen satte han emellan sig och henne.

Det var en strålande sommardag. Havet skimrade och blänkte framför dem, så långt de kunde se. Bergen lyfte sig, insvepta i mjuka sammetskappor av ljusblåa och blekröda färgtoner. Djupt under sig hörde de vågslaget emot klipporna. Den vilda timjan doftade, och de eldröda vallmorna brunno som flammor i det korta gräset.

Ynglingen fick gungan att flyga högt, så att sunnanvinden blåste dem i ansiktet, och den unga flickan klängde sig fast med armarna om hans hals medan hon lutade huvudet emot hans bröst.

Då och då saktade de farten och kysste varandra, och mellan kyssarna åto de av de röda körsbären ur korgen och spottade stenarna åt alla sidor.

Böljorna döko upp och försvunno åter i havet, solen sänkte sig mer och mer emot horisonten. Sval och dunkel gled natten fram över himlen och månen svävade tyst och vit över klipporna. — Körsbären hade tagit slut och äntligen togo också kyssarna slut.

Ynglingen lyfter sin älskade ned ur gungan, och arm i arm vandrade de över bergstigen ned emot byn.

* * *

Åren gingo. Människorna dogo och träden växte. Somliga av träden dogo ju också, men de flesta togo god fart, och efter ett hundra år hade den skövlade ön åter skog och trädgårdar.

Kungens ek hade blivit ett ståtligt träd. Dit drog man upp i stora skaror på fest och minnesdagar. Då talade man om den stora kungen, som nu låg i sin grav, men som en gång planterat eken, som nu utgjorde allas beundran, och som i all framtid skulle stå som ett minne om honom, som satt den i jorden.

Skaldens lind hade blivit så som han sett det i sina drömmar. Dess stam var så kraftig, dess resning så hög, och kronan bredde sig åt alla sidor som en skuggande lövsal. Tusenden av doftande blomklasar hängde mellan kvistarna, och som en ihållande orgelton hördes bisvärmens hänryckta lovsång till dess ära.

Men på gräset under linden sutto unga och gamla, män och kvinnor och sjöngo den döde skaldens sköna sånger, medan de lyfte sina ögon mot lövkronan, vari solstrålarna darrade.

Och när de slutat sången, sade de till varandra:

— Aldrig skola vi glömma vilken underbar skald vår ö har haft. Aldrig skola vi glömma hans sånger. Hans träd skola vi värna och sköta, att det beständigt må växa och frodas och bära hans namn till kommande släkten.

Pinien på klipporna vid havet hade tappert kämpat emot stormen. Trädet hade satt ryggen emot dess anfall, så att hela dess krona vände in emot landet; men högt mot höjden hade dess stam sträckt sig och reste sig nu som en spira emot himlen.

När öfolket styrde skeppen hemåt, varseblevo de trädet med jubel. Det stod där som den första välkomsthälsningen till hemmet.

Och medan de sträckte armarna emot kusten, ropade de:

— Välsignat vare vår mäktiga hjältes minne! Han som fordom frälste fäderneslandet från alla objudna gäster och själv har satt sig sin minnesvård i det mäktiga trädet där uppe!

Men på den gröna platsen mellan bergen, där de två unga älskande en gång hade suttit bredvid varandra i gungan och ätit körsbär, hade en hel lund av körsbärsträd vuxit upp.

Ingen kunde begripa hur den kommit dit, ty visserligen fanns just där på fläcken en ganska god i och lucker jord, men vem hade planterat körsbärslunden?

Då träden växte upp, buro de så sköna och söta bär, att ingen tyckte sig ha smakat maken. Och beständigt spridde sig träden vidare omkring.

De förökade sig själva genom rotskott och kärnor, och till slut växte däruppe en hel skog av körsbärsträd.

På våren stod den som ett vitt moln av blommor emot den blå himlen, men på sommarn lyste den av röda bär.

Då vallfärdade alla öns barn och unga dit för att hålla fest i körsbärsskogen.

De lägrade sig då på gräset mellan de vilda blommorna och sågo ut över havet, sedan de först plockat fånget fullt av de sköna, saftiga bären.

Och medan de åto, viskade de till varandra:

— Vem har planterat skogen? Vem har gett oss körsbären? Ja, vem, vem, vem?

Kungen reste sig sin minnesvård i kungseken. Skalden lever ännu i skaldens lind. Ute på klipporna lyfter sig jättepinien och talar om vår stora anförares bragder. Men körsbärsskogen? Vem har sått körsbärsskogen?

De sågo frågande på varandra, men en stund talade ingen.

Då sade en vacker, tankfull flicka:

— Ingen vet vår välgörares namn, och aldrig skola vi få veta det. Men nog har det varit en som varken tänkte på sig själv eller på att sätta sig en minnesvård, men blott tänkte:

— Denna skog vill jag plantera till fröjd och glädje för de släkten som skola komma.

— Du har nog rätt! svarade en annan eftertänksamt. Den som har planterat skogen här har bara haft oss och vår glädje i tankarna, och om än arbetet måhända har varit svårt, har denna människa lett glatt vid tanken på oss alla som här skulle plocka fånget fullt av bär.

Alla nickade bifallande medan de sögo på bären, men en liten gosse lyfte på huvudet och ropade:

— Se på havet, flickor och gossar! Ser det inte ut, som hela havet skrattade?

Har du sett Kalle?

Det var en gång en fattig änka, som hette Lisa. Hon hade bara ett enda barn, en liten gosse med namnet Kalle. Mor Lisa ville aldrig lämna Kalle ensam, och om hon skulle gå ut, traskade den lille bredvid henne och höll henne i handen eller i kjolarna.

Så hände det en dag, att mor Lisa var ute på marknaden för att köpa sig potatis. Torget var fullt av bondvagnar och torgfolk. Det var nätt och jämnt, att man kunde komma fram. Mor Lisa stod och undersökte potatisen, som hon ville köpa, och släppte ett ögonblick lilla Kalles hand, och då hon åter såg upp, var han

borta.

Hon gick till höger, till vänster, tittade sig noga omkring, men han var inte att finna. Då började hon springa omkring mellan torgfolk och vagnar och söka efter sin lilla gosse, och medan hon sprang ropade hon till alla, som kom förbi:

— Har du sett Kalle? Har du sett Kalle? Hon blev varm av att springa, håret föll ned över pannan, och hennes ögon uttryckte en sådan ångest och förtvivlan, att många trodde, att hon var tokig. De flesta hon mötte sågo på henne och svarade henne inte ett ord. Men somliga skrattade, och en och annan började härma henne och ropa:

— Har du sett Kalle? Har du sett Kalle?

Hela dagen sprang hon runt i byn och sökte efter sin pojke, och då natten kom, lade hon sig blott ett par timmar till vila för att tidigt på morgonen fortsätta sitt sökande. Men allt var förgäves. Då hon i tre dagar hade genomsökt varje hus i byn, gick hon ut på landsvägen. Han hade väl följt med någon av bönderna ut på landet, tänkte hon, och varje människa hon mötte på sin vandring frågade hon med bävande röst:

— Har du sett Kalle? På tredje dagen kom hon till ett litet hus, som låg på en stenig åker. Där stod en gumma i dörren, och Lisa skyndade till henne och frågade sin ständiga fråga:

— Har du sett Kalle?

Hon hade blivit så mager och blek av ångest och oro, och hennes ögon voro uppsvullna av gråt. Den gamla gumman såg forskande på henne, och så sade hon till slut:

— Jaså, du är mor hans? Kalle ligger här inne och har brutit sitt ben.

— Å, min gosse, min egen lilla gosse! ropade Lisa och sprang in i huset. Det var rätt mörkt därinne, och nedanför fönstret med de små rutorna kunde hon nätt och jämnt urskilja att någon låg på bänken, inhöljd i ett täcke och med huvudet emot väggen.

— Kalle, min egen gosse, ropade hon och böjde sig över den, som låg där. Med ansträngning vände den sovande på huvudet och såg på henne med plirande ögon. Lisa gjorde ett steg bakåt och slog händerna för ögonen. O Gud! Det var ju inte alls hennes gosse. Hennes egen lilla Kalle var ett vackert barn, friskt och sunt, med tjockt och lockigt hår och klara blå ögon, och den lilla gossen som låg där såg så sjuk och eländig ut. Han var mager som ett skrälle och hade tunt vitgult hår, som hängde som tovor ner över hans svettiga panna. Lisa fick lov att se på honom ännu en gång. Han såg så sjuk och ledsen ut, att det gjorde henne riktigt ont om honom.

— Stackars min lilla gosse! sade hon och böjde sig ned över honom. Är du sjuk? Har du ont? Den lilla gossen såg ett ögonblick på henne, så slog han bägge armarna om hennes hals och började gråta. Nu fick Lisa veta, att gumman, som bodde i torpet, hade funnit honom liggande i ett dike med skadat ben. Vad han själv hade att berätta var ganska osammanhängande, och Lisa förstod blott, att hans föräldrar bodde långt därifrån, och han hade många syskon, och att han troligen hade vågat sig ensam långt ut på landsvägen. Han kunde väl knappast vara mer än sex år, så inte kunde han ge riktigt besked om hur allt hängde ihop. Blott namnet på byn, han kommit ifrån, kunde han nämna, och så visste han ju namnen på alla sina systrar. Sina föräldrar kallade han blott far och mor.

— Får jag stanna och sköta honom? frågade Lisa gumman. Efter något betänkande gav denna sitt samtycke. Men Lisa måste ju hava något att äta och dricka, och till betalning därför tog hon av sig sin schal och gav gumman.

— Det är en god och varm ylleschal, sade hon och bredde ut den över stolkanten. Jag har köpt den själv för de slantar, jag fått i vinter för min stickning och vävning.

— Hm, sade gumman och tummade på schalen. Vad skall jag egentligen med den att göra? Men du kan stanna och sköta gossen. Han gör mig mycket besvär, men inte kunde jag väl låta honom ligga och dö vid vägkanten.

Så stannade Lisa hos den lilla gossen och skötte honom med samma omsorg som om han varit hennes egen. Hon tvättade och förband hans sår, och hon bar ut honom i solskenet, så att han kunde få bättre luft än inne i stugan. Han fick henne mycket kär och kallade henne lilla mor. Då han åter kunde gå på benen och var frisk och sund, gjorde Lisa allt för att få reda på hans föräldrar. Men den dagen hon återlämnade honom till hans egen mor, som hade sörjt honom som död och nu var lycklig att se honom komma oskadd tillbaka — ja, den dagen grät Lisa mycket. Mera ensam än någonsin gick hon ut på landsvägen, och så började hon med sin gamla fråga, och varje människa hon mötte antastade hon och upprepade ideligen med bedjande röst:

— Har du sett Kalle?

— Kalle? Vem är Kalle? upprepade man då naturligtvis. Hela landet är fullt av gossar, som heta Kalle, och så frågar du: Har du sett Kalle?

Så kom hon sent en kväll till ett värdshus, där många gäster voro församlade. I köket var allt huller om buller. Där skreko och ropade alla i munnen på varandra. Kastruller slamrade, glas och porslin klingade, och pigor och drängar sprungo ut och in med tungan ur halsen och ögonen på skaft. Men i matsalen sutto feta slaktare och rika bönder slöa över sina ölmuggar och över sina stekfat med armbågarna på bordet, medan de skreko och befallde in mera.

Lisa blev stående vid köksdörren och frågade ödmjukt:

— Har någon av er sett Kalle?

Först var det ingen, som svarade henne, men slutligen såg en piga upp ifrån diskbaljan, där hon stod och diskade tallrikar och sade med skrikande röst:

— Kalle! Vilken Kalle? Är det han, som ligger sjuk nere på logen, så kan du ju gå och se efter. Det är annars ingen, som tittar efter honom.

Lisa lät sig inte säga detta två gånger utan sprang ner i logen och öppnade dörren. Det var nattmörkt därinne, och först kunde hon inte se något alls. Men småningom vande sig hennes ögon vid ljuset, och hon såg sig omkring i den stora logen. På en skulle tyckte hon sig se något, som rörde sig, och hon skyndade dit.

— Kalle! ropade hon med darrande röst. Är det du, Kalle? Nu kommer jag! Nu kommer jag!

— Javisst är det jag! svarade en gammal gnällig röst, och ett par halvblinda ögon vände sig mot henne. Där låg en gammal man, mager som ett skelett, med knotiga, orörliga händer.

— Om jag ändå kunde få en tår vatten, jämrade han. Var barmhärtig och ge mig en dryck vatten!

Lisa sprang till köksdörren och bad att få låna något att dricka ur, och man gav henne en trasig kaffekopp. Så gick hon till brunnen och fyllde den med friskt vatten. Den gamle mannen grep om koppen med darrande händer och sög begärligt i sig det uppfriskande vattnet.

— O, kära du, vad det var gott! sade han därefter och föll tillbaka på sitt läger.

Inte kunde hon lämna den gamle stackarn åt sitt öde, det var ju rent omöjligt, och därför gick hon tillbaka till köket och frågade tjänarna, om de icke hade något arbete att ge henne. Jo, det hade de visst. Här var allt för mycket att göra för de händer, som funnos. Och så blev hon satt till att skala potatis, att diska tallrikar och fat, att springa ärenden och tusen andra ting. För sitt besvär fick hon en och annan matbit samt en sovplats på höskullen i logen. Nu kunde hon få tid att hjälpa den gamle mannen en stund på dagen. Hon kunde ge honom de bästa bitarna av sin mat, och hon kunde tvätta honom och bädda om åt honom.

Ibland tackade han henne och var nöjd och belåten. Ibland var han knarrig och vred och grälade på henne. Hon hade tid till allt annat än att sköta honom, sade han då.

— Usla matbitar ger du mig och låter mig ligga timtals ensam och pinas i mörkret.

Men Lisa förstod ju, att det var sjukdomen och ålderdomen, som gjorde honom så kinkig, och hon visste, att om hon skulle lämna honom, så fanns det ingen i världen som skulle bry sig om honom. Därför stannade hon vid värdshuset och skötte honom efter bästa förmåga.

— Och så heter han ju Kalle! sade hon för sig själv och suckade, medan hennes ögon fylldes med tårar. Äntligen kom en morgon, då den gamle mannen inte grälade och bannade mer. Han hade dött och låg alldeles stilla.

Så sade Lisa, att den lön, hon hade förtjänt med sitt arbete, skulle användas till att köpa en kista åt gubben och få honom ordentligt i jorden, och så band hon fast sina skor, slätade sitt hår och tog avsked från sin tjänst.

Nu måste hon åter ut i världen att leta efter sin egen lilla Kalle.

Hon gick och gick och gick, så hennes fötter värkte, och jämt såg hon sig frågande om på alla hon mötte. Fick hon se något barn, som gick långt framför henne, då sprang hon allt vad hon orkade för att hinna upp det och titta det i ansiktet. Men alltid blev hon besviken! Många söta och vackra barn mötte hon på sin väg, men hennes egen lilla Kalle var och förblev borta. Så kom hon en dag till ett skolhus, varest fönstren stodo öppna; hon hörde barnen mumla inne i skolsalen och lärarens höga röst, medan han förhörde dem deras läxor. Plötsligt hörde hon:

— Nå, Kalle, sade läraren. Läs nu du vidare, men läs högt och tydligt! Och nu började en liten röst att läsa ur boken. Hon tyckte sig känna igen den där rösten, den var så klar och dallrande. Hennes hjärta bultade högt, och hon vågade knappast andas för att bättre kunna lyssna. För varje gång barnet stapplade, röt läraren med hög röst:

— Se upp och läs ordentligt vad det står skrivet! Har du inte ögonen i huvudet, Kalle?

Det gjorde så ont i Lisa. Varför skulle man tala så hårt till hennes egen lilla söta gosse! Men nu tycktes skolläraren alldeles mista tålamodet. Hon hörde, att han sprang upp från sin stol. Vad han gjorde såg hon inte, men antagligen gav han gossen några tillrättavisningar, ty den lille bröt ut i ett högt jämmertjut, och en annan gosse fortsatte läsningen.

Lisa höll på att springa in i skolsalen för att taga sin gosse därifrån, men hon vågade det dock inte utan ställde sig under ett äppelträd för att vänta på den stund, då barnen skulle lämna skolan.

Det dröjde icke länge, innan hon hörde skrammel av bänkar, många fötter skrapa i golvet och därefter ett surr av barnröster.

Där kom det första och därefter alla de andra barnen rusande ut som en sparvflock. Och där, ja där stod ju

hennes lilla Kalle! Han vände ryggen åt henne, men hon kände igen hans lockiga, tjocka hår, hans lilla knubbiga kropp och till och med hans mössa. Ja, det var hennes egen, käre gosse. Hon rusade fram för att taga honom i famn, och han vände raskt på huvudet. Det var inte alls hennes Kalle! Det var en främmande liten gosse, med klara, vackra ögon, och ett runt, friskt ansikte.

Han skyggade litet tillbaka, då han fick se en obekant kvinna komma störtande emot sig, och såg förvånad på henne.

— Förlåt mig! sade Lisa och blev stående darrande av sinnesrörelse.

— Jag trodde — jag trodde, att du var — en annan.

— Men heter inte du Kalle? sade hon och såg frågande på honom.

— Jo det heter jag, svarade den lille bestämt.

— Var det du, som hade så svårt att läsa, frågade Lisa vidare. Gossen svarade inte.

Han började sparka i jorden med sin ena fot och lyfte inte på ögonen.

— Hur kom det sig, att du inte kunde din läxa? sade Lisa och böjde sig över honom.

— Det är svårt att läsa, svarade gossen och borrade ögonen ännu djupare i jorden. Jag kan inte lära mig det.

— Tänk, om jag skulle hjälpa dig, sade Lisa vänligt. Jag tycker så mycket om små gossar och vill så gärna hjälpa dem, om de ha det svårt. Hon tog gossen vid handen och gick med honom över marken, genom skogen, till det lilla huset där han bodde hos sin far som var skogvaktare.

Skogvaktaren hade förlorat sin hustru och sin lilla flicka samma vinter och hade nu blott sin gosse kvar, men han hade just inte mycken tid att sysselsätta sig med honom, och jungfrun, som var till hjälp i huset, brydde sig föga om den lilla gossen. Hon tänkte blott på att bli färdig med sina sysslor så fort som möjligt för att kunna springa bort och dansa och roa sig.

Då skogvaktaren kom hem den kvällen, fann han sin gosse sittande på dörrtröskeln, och vid hans sida satt Lisa. De höllo på att stava sig fram genom en bok, som de läste i, och det tycktes roa gossen mycket, ty han skrattade ibland högt och höll inte ens upp med läsningen, då fadern nalkades.

Men Lisa reste sig och neg. Hon omtalade för skogvaktaren, hur hon hade kommit att följa gossen, och så frågade hon, om hon inte kunde få stanna kvar i skogvaktarehuset. Hon var villig att göra vilket arbete som helst, och så kunde hon ju också vara lilla Kalle till hjälp med hans läxor.

— Min egen lilla Kalle har jag förlorat! sade hon och såg med sina sorgsna ögon på skogvaktaren. Men om jag kan vara någon annan Kalle till hjälp eller tröst, då skall jag göra allt vad i min förmåga står.

Skogvaktaren såg prövande på Lisa.

Han visste ju inte, varifrån hon var, eller varifrån hon kom. Men det var något så ärligt och allvarsamt i hennes ansikte, att han tänkte han skulle våga försöket. Jungfrun, som var så ivrig att få dansa, fick packa sina saker och ge sig i väg, och Lisa fick bo i hennes lilla kammare på vinden.

Från den dagen blev hon fostermor åt skogvaktarens Kalle.

Det började då en god och lycklig tid för den lilla gossen. Hans egen mor kunde inte ha varit mera kärleksfull och öm mot honom, och dessutom fick skogvaktaren i Lisa så god hjälp till allt, att det gick som

en dans.

Förr kunde man nästan inte driva Kalle till skolan, nu sprang han så glad genom skogen och sjöng i kapp med fåglarna.

* * *

Åren gingo och Kalle växte upp till en stor och vacker gosse, duglig och påpasslig till allt arbete som blev honom anförtrott. Då han var aderton år, fick han börja hjälpa sin far i skogen, och då han var 21 år, gifte han sig och fick anställning som skogvaktare vid en annan skog, flera mil borta från sitt gamla hem.

Det blev mycket tomt i skogvaktarehuset, då Kalle lämnat det, och Lisa kunde inte finna sig till rätta. Hon längtade ständigt efter små barn, barn som hade samma ålder som hennes egen Kalle hade den gången han försvunnit från henne.

Och så började hon samla kring sig sådana småttingar, som skulle lära sig läsa, och som hade svårt därför.

Hon satt på tröskeln till skogvaktarehuset, och barnen kommo traskande från alla håll som kycklingar, när de skola matas, och Lisa log emot dem alla och samlade dem under sina vingar. Hon miste aldrig tålamodet men var alltid munter och glad, så att de lärde sig som en lek, vad de annars skulle lärt sig med möda och besvär. Och alla älskade de mor Lisa och hängde i kjolarna på henne.

* * *

Men så kom en dag, då skogvaktarens Kalle önskade få sin far att flytta hem till sig. Han hade ett större hus, goda inkomster och ville nu så gärna återgälda sin far allt vad han giort för honom själv, då han var liten.

— Och mor Lisa flyttar naturligtvis med, skrev han. Här skall hon få många små barn att passa.

Men mor Lisa hade inte lust att följa med. På sista tiden hade hon så mycket tänkt på sin egen Kalle. Ingen kunde dock veta, om han inte levde någonstans. Han var måhända fattig och ensam och skulle så väl behöva sin mors hjälp. — Nej, hon kunde inte ännu slå sig till ro, hon var ju ännu inte så värst gammal, och stark och frisk var hon. Hon ville ut och leta efter sin gosse.

Den dagen, då skogvaktaren åkte bort till sin son, tog Lisa avsked av honom och gick ensam genom skogen ut i vida världen. Det var tjugufem år sedan hennes Kalle försvunnit, och hon hade liksom glömt, att om han levde, skulle han nu vara en vuxen karl. Hennes ögon sökte alltid barnen, och alla hon mötte frågade hon ängsligt:

— Har du sett Kalle?

Hon bara gick och gick, och till slut tyckte hon, att hon blott hade gått i alla de förflutna åren och sökt efter sin Kalle, gossen. En varm sommardag kom hon fram på kvällen till en stor äng. Det var ännu inte midsommar, och ängen stod full av högt gräs och sköna blommor. På andra sidan av vägen tog skogen vid, och i skogsbrynet låg en stor vid gård i en trädgård. Men på ängen dansade fem små barn, fyra flickor och en gosse, i ring medan de sjöngo.

Skära, skära havre,
Vem skall havren binda?
Det skall allra kärasten min,
Var skall jag honom finna?
Jag såg honom i går afton
uti det klara månskensguld.

När var tar sin, så tar jag min,
då blir den sista utan.

Och därmed dansade de fyra flickorna i famnen på varandra, två och två, och lämnade gossen ensam. Så slogo de åter ring kring honom och började sjunga:

Det var rätt, och det var rätt,
och det var rätt och lagom,
att Kalle fick i dansen gå
och ingen ville ha honom,
ha honom, ha honom.

Han stod tyst och snopen med nedslagna ögon, men slutligen stämde han i med ett högt bölande.

— Ingen vill ha Kalle! Ingen vill ha Kalle! tjöt han med händerna för ögonen.

Lisa gick fram till honom och lade sig på knä bredvid honom på gräset.

— Stackars lilla Kalle! sade hon ömt. Ville ingen ha dig? Men jag vill gärna ha dig. Tag händerna bort från ögonen och låt mig se på dig! — Den lilla gossen lät händerna sjunka, och Lisa var nära att skrika högt. Det var ju hennes egen Kalle! Hans hår, hans ögon, hans söta lilla mun!

— Men hur kunde det väl vara möjligt? Hon tog sig för huvudet. Hennes Kalle måste ju vara en vuxen man, och det var en liten gosse på omkring fyra, fem år, hon hade framför sig. Emellertid såg han helt vänligt upp på henne och så sade han.

— Nu ska' vi gå hem och äta kväll. Vill du gå med?

Han lade sin lilla hand i hennes, och de började gå över den blomstrande ängen, bort emot den vita gården mellan lövträden, och framför dem sprungo de små flickorna, två och två.

Under lindarna var kvällsbordet dukat, och där stod en ung man och en ung kvinna och spejade ut åt ängen.

Flickorna sprungo fort emot dem, och Lisa förstod av deras miner och åtbörder, att de talade om henne, som kom efter med lilla Kalle vid handen.

— Ser du, sade den äldsta av flickorna till Lisa, då hon nått fram till de andra, det är min mamma och pappa, och pappa heter också Kalle!

Lisa såg på den unge mannen, och han såg på henne. Det dröjde några ögonblick, men så öppnade hon armarna.

— Är du min egen Kalle? frågade hon med bävande röst. Är du min lilla gosse, som jag nu har sökt i tjugufem år? Känner du inte igen mig? Känner du inte din mor?

Han skakade på huvudet och log.

— Inte känner jag igen dig! svarade han. Men nog vet jag, att jag kom bort ifrån min mor, då jag var en liten gosse. Ännu kan jag se torget, där hon stod och köpte potatis, och alla vagnarna och alla bönderna och hela människovimlet, då jag kom vilse. Och nu omtalade han, hur han sprungit omkring och gråtit och sökt efter sin mor, till dess en bonde, som åkt förbi, hade tagit honom upp till sig i vagnen.

Förgäves hade de åkt omkring i staden i flera timmar, men så till slut hade bonden sagt:

— Nu kan jag inte åka runt längre och leta efter mor din, nu får du åka hem med mig och leka med mina barn. Och så hade Kalle åkt hem till bondens gård. Den låg långt från staden och var ett ståtligt ställe, ty bonden var en rik man. I hans hem hade Kalle växt upp och fått samma vård och kärlek som de andra barnen. Hans fosterföräldrar hade fått honom mycket kär, och då han blev en vuxen man, hade de gett honom sin dotter Anne Marie till hustru och köpt gården till honom, där han bodde.

— Är hon inte söt, min Anne Marie? frågade han och klappade henne på kinden. Och ungarna mina — äro de inte bra allihop? Se på Kalle?

— Ack, så bra vår Herre ställt för dig! sade Lisa och torkade sina tårar, som oupphörligt runno ner för hennes kinder. Mycket bättre än vad jag i min fattigdom kunde ha gjort det.

Så satte hon sig på bänken bredvid sin gosse och lade huvudet upp emot hans breda bröst, och så talade hon om för honom allt, hon hade utstått i alla dessa många år, då hon varit skild ifrån honom. Och då hon slutat, strök han henne lätt över håret och kysste henne på pannan.

— Stackars lilla mor, sade han. Vad du har lidit mycket för min skull!

Hon slöt ögonen och satt alldeles tyst med huvudet emot sin gosses axel, men så hörde hon barnen ropa.

— Nu får ni komma och äta kväll, vi ä’ så hungriga.

Runt omkring bordet under lindträden sutto barnen uppradade, och Anne Marie kom ut ifrån köket med en skål med den härligaste filbunke. Den satte hon mitt på bordet och räckte en sked till var och en.

— Kom lilla mor Lisa, sade hon och såg på Lisa med sina goda ögon. Här skall du sitta mellan din stora och din lilla Kalle och äta kväll. Du har länge varit ensam med din sorg, nu skall du dela vår lycka med oss!

Och Lisa satte sig på bänken under lindarna med den stora Kalle på sin ena sida och sin lilla Kalle på den andra, och så började de under tystnad att äta.

Då skogen slog ut.

Gamla jungfru Lisa låg sjuk av gikt. Den lilla vindskammaren, där hon bodde, vette utåt en gård, och man såg därifrån ut över en hel värld av tegeltak och höga skorstenar; annat såg man icke.

Inne i den lilla vindskammaren var det ganska tarvligt, ty jungfru Lisa var en fattig gammal jungfru. Ett bord och några stolar, en byrå, varpå en mängd fotografier voro uppställda, och ett tvättställ utgjorde hela möblemanget — och så den smala träsängen vari hon låg. Men allting var så rent och fint, ty jungfru Lisa var en sådan ordentlig gammal flicka, och lakanen och örngåttsvaren i hennes säng voro så bländande vita; det var det enda fina hon tillät sig att ha råd till.

Hon hade legat allt sedan jul, och nu var det i början av maj. Fönstret stod öppet för att släppa in litet frisk luft, ty ute var det ett sådant härligt väder; det var egentligen den första milda dagen efter en kall vinter. Grannhustrun hade varit inne för att öppna fönstret, och då hade hon rullat ner den gröna rullgardinen, för att ej solen skulle skina mitt i ansiktet på den sjuka, medan hon var borta. Hon hade nämligen gått till skogen med sin lille gosse; de skulle ut för att se, hur långt det var lidet med våren.

Grannhustrun var så snäll. Hon hade det själv knappt, ty hon var änka efter en arbetare, men hon och hennes lille gosse kommo ofta in och tittade till den ensamma gamla kvinnan och gjorde henne de små tjänster de

kunde, så som fattigt folk för det mesta brukar hjälpa varandra. Men annars hade jungfru Lisa icke en enda släkting eller vän i hela världen. Hon var född ute på en bondgård vid Isefjorden, och hon hade växt upp mellan skogar och fält i ett lyckligt hem. Men så dogo föräldrarna, och hon måste ut och tjäna. Först kom hon till herrgården och sedan till Köpenhamn. Där hade hon tjänat i flera familjer, tills hon slutligen kom till en skollärarefamilj, där hon tjänade, så länge hon kunde arbeta. Det var människor med små inkomster och stor familj, och där var fullt upp att göra från morgon till kväll. Men det var snälla människor, och de betraktade Lisa nästan som en medlem av familjen. Hon tog alltid den drygaste delen av arbetet på sig, och hon gjorde det så gärna, ty hon höll så innerligt av sitt herrskap. Och hon lagade mat och gjorde rent och tvättade och sydde i många, långa år — ett och detsamma år ut och år in.

Åldern tog till och krafterna togo av. Ett par av barnen dogo, och de andra barnen kommo ut i världen och fingo sitt eget att kämpa med, och till sist dogo också skolläraren och hans hustru. De tackade Lisa så mycket för hennes långa, trogna tjänst; men det var också allt vad de hade att ge henne; pengar hade de aldrig haft själva, och då kunde de ju inte heller ge henne något.

Hon hade lagt av en liten sparpenning, så att hon kunde hyra sig en vindskammare, och där tog hon emot fintvätt och strykning och hjälpte sig fram så gott hon kunde. Men denna vinter hade det varit svårt, ty redan före jul fick gikten makt över henne, och nu låg hon i sin säng och såg på den gröna rullgardinen, varigenom solen lyste in på en blommande lackviol.

— Jag undrar, hur stora knoppar träden ha, tänkte gamla Lisa, jag undrar, om skogen snart tänker slå ut.

Huset hon bodde i låg alldeles i hjärtat av Köpenhamn; det fanns icke så mycket som en buske i närheten, varefter man kunde följa årstidernas gång.

— Det måtte visst vara ett härligt väder, tänkte Lisa och suckade. Det fläktar så ljumt och friskt bakom rullgardinen. Hon låg och stirrade mot fönstret, där solen stod som en stor, lysande fläck mitt på den gröna rullgardinen. Utanför var det tyst; hon hörde bara grannhustruns kanariefågel, som satt i buren utanför fönstret; han sjöng, som om han varit vild, gjorde långa pauser och började sedan om igen med full hals.

Plötsligt såg gamla Lisa, hur den gröna gardinen började röra sig. Det var ju inte någon rullgardin, nej, visst inte! Det var ju en lång, välvd gång av slingerväxter. Om det var humle eller vildvin, kunde hon inte riktigt se, men ungt, blankt löv var det, och där vid ändan av gången stod något lysande. Det rörde sig och kom närmare. Nu gick det ut ur gången och gled fram över golvet — ända fram till hennes säng.

Gamla Lisa såg upp. Där stod den ljusa gestalten böjd över henne. Den var klädd i en lång klargrön dräkt, sammanhållen omkring livet av ett bälte av smörblommor. På huvudet hade den en tjock krans av violer, och från skuldrorna sköto ett par långa, skimrande vingar ut. Den böjde ner ansiktet över den gamla och smålog.

— Jag har kommit för att hämta dig, sade den sakta, å, så sakta, men Lisa kunde ändå tydligt höra det. Kunde du inte ha lust att flyga ut ett litet slag med mig?

— Tackar så mycket, sade gamla Lisa och försökte niga i sängen, men det gick inte riktigt. Tusen tack! sade hon åter. Men så här i min nattdräkt — det kan väl inte gå an?

— Det går utmärkt, sade ängeln. Nu skall du få se!

Därmed slog han tillbaka sängtäcket, svepte nattdräkten tätt om benen på Lisa, och så lyfte han upp henne, som man lyfter ett bylte, och lade henne tvärs över sina armar.

— Jag måste visst ha blivit mycket lätt, eller också är ni mycket stark, sade Lisa. Hon låg lika säkert, som då

hon låg i sin säng, helt lugnt på ryggen med benen rakt utsträckta.

Ängeln bar henne bort till fönstret, ty nu var lövvalvet åter försvunnet. Han brydde sig dock inte om att dra upp gardinen, utan flög rakt igenom den och blev svävande utanför fönstret med utspända vingar.

— Tror ni inte det kan vara farligt? frågade Lisa och kippade litet efter andan.

— Nej, det är inte alls farligt, svarade ängeln, det är bara skönt. — Men du skall inte säga »ni» till mig, jag är Vårens ängel, skall jag säga dig, och alla människor säga »du» till Våren.

— Jaså, sade Lisa och smålog, du är Våren! Ja, jag hade verkligen liksom en aning om det.

— Ja, nu flyga vi då, sade ängeln och i detsamma lyfte de sig sakta uppåt och flögo över taket. Lisa kände hur takåsen skrapade henne på ryggen.

Mitt emot stod röken upp ur en av de höga skorstenarna; vit och tät gick den rakt upp mot den blå himlen; just så tyckte Lisa att det var, då ängeln gick till väders med henne. Det gick sakta och lätt, som om det vore något inne i henne själv, som lyfte henne. Nu voro de högt, högt uppe.

Det var det klaraste solsken, och himlen var som en oändlig blå kupol av ljus. Det fläktade sakta omkring dem, medan de svävade fram. Lisa kände den friska, lena vinden omkring kinderna. Djupt under dem låg staden med hus och kyrkor och gator och torg; allt var så smått, som om det tagits ur en leksaksask; och utanför staden lågo trädgårdar och åkrar och ängar indelade som rutorna på ett schackbräde. »Nej se, det är ju redan grönt!» utropade Lisa. »Var det inte det jag tänkte!»

De flögo nu framåt i svindlande fart. Lisa måste tänka på en båt, då den skjuter genom vattnet för fulla segel. Luften riktigt susade om benen på henne. Att här redan är så mycket flugor! sade hon och såg bort mot en hel svärm av små svarta prickar, som kommo emot dem.

— Det är inte flugor, det är svalorna som komma, sade ängeln. Var ha ni varit? ropade han till dem. Jag har väntat länge på er.

— Hui — hui — vi — vi! veno svalorna. De visste nog, att de hade försinkat sig. Vi skynda oss ju allt vad tygen hålla! Och så ilade de förbi med de små, platta huvudena nedhukade mellan de långa, spetsiga vingarna.

— Se uppåt! sade ängeln. Ser du, Lisa, där komma svanorna! Med långt utsträckta halsar och stora vingslag kommo svanorna dragande. De böjde halsarna, då de drogo förbi, och hälsade vårens ängel med ett genomträngande, skärande rop. Han lyfte den ena armen och vinkade en hälsning till dem. Allt är i ordning, ropade han, alla sjöar äro öppna och vänta er.

Knappt hade svanorna susat förbi, förrän storkarna kommo. De sågo redan på långt håll, att det var vårens ängel, som kom svävande, och deras anförare ropade till skaran: »Giv akt! Honnör för chefen!» Och så klapprade de med näbbarna, då de flögo förbi, så att det lät, som då soldater skyldra gevär.

— Där ha vi vildgässen, ropade nu ängeln, och se där, de täta flockarna, det är sångfåglarna. I dag är det stor flyttdag.

Lisa såg, hur hela luften vimlade av fågelsvärmar. Några kommo i samlade skaror, andra flögo i trekant och andra åter som ett långt pärlsnöre. Där, högt uppe i luften, susade det av vingslag, som ingen kunde höra nere på jorden.

Solen stod hela tiden mitt i den blå luften och strålade.

— Det börjar riktigt bli hett, sade Lisa.

— Ja, då skall jag svalka dig, sade ängeln och sköt i detsamma nedåt med en sådan fart, att Lisa måste sluta till ögonen.

Hon öppnade dem igen vid ett underligt, kluckande ljud. De svävade tätt nere över havet. Alla böljor gungade och dansade under dem, blåsvarta, friska, långa böljor, som plaskade i hälarna på varandra och gjorde höga hopp, i det de kastade gnistrande skum upp i solskenet. Närmast omkring dem hade böljorna en blåsvart färg, längre ut lyste plötsligt långa, ljusgröna strimmor i det violettblå vattnet, och längst borta blev det ljusare och ljusare blått, tills det smälte samman med himlen vid horisonten.

— Nu är det vår! sjöngo böljorna omkring dem. Vart vi än glida hän, så är det vår. Inte det minsta lilla isflak stör ens nöje. Vi kunna leka och dansa och hoppa bock och slå kullerbyttor och vara rent vilda av glädje, och ingen lägger det minsta hinder i vägen därför. Och så sprutade böljorna en hel stråle av salta droppar upp i luften.

De vita måsarna kommo svävande med strama vingar och doppade bröstet ner i havsskummet, och nu kommo fartygen strykande förbi. Det var små fartyg med stora segel och stora fartyg med många små segel, och båtar, som gungade i deras kölvatten, och ångbåtarna kommo pustande med röken som en lång, svart svans efter sig.

— De kan väl inte se mig från hyttfönstren? frågade gamla Lisa och drog upp fötterna under nattlinnet.

— För dem äro vi endast skum på böljorna, svarade ängeln.

Men Lisa tänkte för sig själv: Ja, vem kan veta det? Och vad ska’ de tänka om mig, om de se mig ligga här och skvalpa som en fregatt på böljorna på mina gamla dar? Och så sade hon högt: »Jag tycker i alla fall, att det börjar bli kyligt.»

— Nå, då flyga vi mot land igen, sade ängeln, och så flögo de.

Då de hade flugit en stund, lade ängeln sin hand över Lisas ögon och frågade: »Kan du säga mig, var vi nu äro? Vad är det för en lukt?»

— Jo, jo, sade Lisa och spärrade upp näsborrarna. Det är jord, mull! De hålla visst på att plöja.

— Du gissar rätt, sade ängeln och tog bort handen.

— Jag tror, att jag är hemma, sade Lisa och slog upp ögonen. Men först kunde hon inte riktigt se för tårar. Där låg ju gården, där hon var född! Nu bodde där främmande och den var mycket finare än i hennes barndom. Då hade den endast haft halmtak, nu hade den nytt, rött tegeltak, och en hel länga var tillbyggd. I trädgården voro lindarna utslagna; alla hade de små glänsande, hjärtformiga blad, som hängde i knippen ombundna med hölstren som med ljusröda silkesband, och under dem doftade pingstliljorna i långa rader.

Utanför på åkern gick en man och plöjde. Det var en främmande man och ett par obekanta hästar, men jorden var densamma. Violettbrun, fet och stenfri vände den sig för plogjärnet lika villigt, som den hade vänt sig i hennes fars tid, redo att mottaga säden. Å, vad det luktar varmt och gott! sade Lisa och drog några djupa andedrag. Det är vår egen välsignade jord. — Låt oss flyga så lågt över den, vi kan.

Och ängeln bar henne över det nyplöjda fältet, så nära fårorna, att en lärka, som hade sitt bo vid dikeskanten, blev rädd och flög upp med en hög drill och blev hängande som en fladdrande ton uppe i luften.

— Kan vi flyga in över planket? frågade Lisa och sneglade åt trädgården, och knappast hade hon sagt det, förr än de svävade uppe mellan kronorna i de nyutspruckna lindarna.

— Å, min gamla, rara trädgård! sade Lisa sakta. Där står häggen redan i blom, den kom alltid först. Och syrenbersån ha de också låtit stå kvar, men det är en ny gång tvärs igenom rabatterna. Och se, där nere i gräset ha de lagt ut väv till blekning. Jag undrar, om det är lakanväv, eller vad det är för slag.

Ängeln svävade sakta ned över gräset, där väven låg.

— Jo, det är visst lakanväv, sade Lisa och rörde vid väven, men den är inte på långt när så bra spunnen som den, min egen mor spann.

— Hu, jag får den om benet, sade hon sedan ängsligt. Låt oss skynda härifrån, så att ingen ser oss! Och borta voro de.

— Vad hör du nu? frågade ängeln och lade åter handen över hennes ögon.

— Jo, jo, jag vet det! sade Lisa och lyssnade. Det är Isefjordens böljor, mina egna böljor! De ha sitt eget böljeslag, som inte liknar något annat böljeslag i världen.

Hon öppnade ögonen och såg hela Isefjorden djupt under sig, bländande vitblå mellan de ljusgröna bokskogarna, varöver spirorna på Roskilde domkyrka reste sig som två smäckra popplar. Detta är det skönaste i världen, sade hon och tryckte ängelns hand, ty det är min födelsebygd!

Hon låg i en stilla lycksalighet, medan ängeln svävade med henne över fjorden och in i bokskogen. Den hade nyss slagit ut och stod i sin första, fullkomliga skönhet. Som en stor kyrka välvde den sig över deras huvud. Det gröna var så genomskinligt som det klaraste havsvatten; man kunde tänka sig, att man var på havsbottnen och såg upp genom vattnet. Icke en vindfläkt rörde sig, och grenarna hängde som stora solfjädrar och bågar över dem. Varje blad var så stort och mjukt med fina små dun som på en barnkind. Solen lyste dämpat genom lövvalvet och från marken uppsteg en doft som ett rökelseoffer. Hela skogen måste vara full av fåglar; hon såg dem icke, hon hörde dem blott; det var ett kvitter och ett drillande, som om hela den orörliga skogen stod och sjöng.

Gamla Lisa låg alldeles stilla i ängelns armar.

— Du säger ingenting? sade Vårens ängel.

— Herre Gud, vad skall jag säga? svarade hon. Jag hade ju alldeles glömt, hur all denna härlighet såg ut; på fyra år har jag inte sett skogen slå ut. Jag trodde, att jag kom ihåg det, men jag har nog inte alls kommit ihåg det. — Hur har det gått till? Hur har du burit dig åt med att få allt detta färdigt?

— Ja, här var mycket att göra, svarade Vårens ängel, i synnerhet med förberedelserna, allt detta, som människorna inte känna till. Och nu under de sista tre dygnen har jag ständigt varit i skogen. De första två dygnen hade jag regnet med, men i går hade jag solen med mig, och då kysste jag alla kvistar och skott och bad dem skynda sig i natt och vara alldeles färdiga till i dag. Då solen gick upp i morse, möttes den av det du nu ser, och den blev nästan lika förvånad som du. Den sade heller ingenting, den bara strålade av glädje. — Jag är också själv belåten, fortfor ängeln och såg sig omkring. Jag tror att skogen aldrig har varit så vacker som i år.

— Men vad är allt det vita där nere? frågade Lisa. Ligger det ännu snö nere i sänkorna?

— Det är inte snö, svarade ängeln, det är vitsippor, men det är en sådan myllrande mängd.

— Det skulle visst vara skönt att lägga sig till vila på dem, sade Lisa.

— Ja försök! svarade ängeln och sänkte sig ner mot jorden.

Lisa såg det vita komma närmare och närmare; det var som en hel vit säng av sippor. Ängeln lade försiktigt ned henne; och hon kände, hur hennes huvud sjönk mjukt tillbaka på de vita kuddarna.

— Nu tror jag, jag skall sova litet, sade hon. Jag tror, jag skall kunna sova riktigt gott här.

— Ja, gör du det! sade ängeln och stoppade om henne de vita blommorna, som om de varit ett täcke.

Lisa fick en sådan underlig, vederkvickande känsla i hela kroppen. Det var, som om allt det styva och hårda i hennes giktbrutna lemmar löste sig och blev varmt och mjukt. Å, vad jag har det bra, sade hon halvhögt, inte ont i en enda led! Tänk, om Vår Herre ville vara så nådig emot mig, att jag kunde börja tvätta och stryka igen!

Hon suckade av glädje och föll i djup sömn. Så hade hon ej sovit på många månader; ingenting pinade eller störde henne, hon sov så stilla, utan drömmar, i många, många timmar. Själv tyckte hon, att hon sov ett helt år.

Men till sist kände hon i sömnen, att någonting rörde vid hennes panna; det var en bokkvist; nu lade den sig över hela hennes ansikte. Hon grep om den med handen och öppnade ögonen.

Först kom hon inte riktigt ihåg, var hon var. Men det var ju sant, hon låg ju i skogen!

De stora, ljusa bokbladen smekte henne på ögonen och på kinderna; men genom bladen såg hon ett ansikte. Var det ängelns? Nej, det var grannhustruns lilla gosse, ty det var han, som stod och höll i grenen.

— Ser du, Lisa? Ser du? sade hans lilla glada röst. Nu är våren kommen. Hela skogen har slagit ut.

SAGOR OCH LEGENDER

Svanhamnen.

Det var en kväll strax före midsommar för många, många år sedan, men himlen och jorden voro lika vackra då, som de äro nu.

Solen hade gått ned, men ännu dröjde en gyllene glans på himlafästet, där långt borta i evigheten en stjärna, nästan osynlig, glittrade.

Den långa Tyresöfjärden låg som en spegel, och skogen stod orörlig och tyst. I ån, som löper ut i fjärden, var vattnet kolsvart inne under granarna, men längre ute lyste det rosenrött och glänste som guld efter solnedgången.

Det enda ljud, som hördes, var en trasts toner. Den satt i toppen av en gran och tycktes utgjuta hela sin förtjusning över sommarkvällens härlighet i en lycklig sång. Det doftade starkt från alla jordens växter; linnea och pyrola blandade sina vällukter med doften från gran och en. Tidtals hoppade en fisk högt i ån, men försvann genast åter, och allt blev tyst som förut. Plötsligt tystnade trasten mitt i en drill, ty mot aftonhimlen fick den se något oväntat.

Tre svanor kommo flygande med susande vingslag och slogo ned just där ån faller ut i fjärden. Trasten flög hastigt djupare in i skogen, medan de tre svanorna svävade mot land.

Två av dem stannade nära vattnet, medan den tredje flög ett litet stycke upp i skogen in mellan täta snår. En stund efter hade de alla tre kastat svanhamnen, och där stodo tre de vackraste unga prinsessor.

— Här finns ingen levande själ, sade den äldsta på ett främmande tungomål.

— Här kunna vi bada innan vi flyga vidare, sade den andra.

Den tredje, som var den yngsta och allra vackraste, gav blott ett högt glädjeskri ifrån sig och kastade sig huvudstupa i det svala vattnet, dit strax hennes systrar följde henne.

Nu blev det en munter lek i vattnet. De tre prinsessorna kunde simma som svanor, än lågo de på ryggen, än döko de och kommo upp med vattenliljor kring nacken. De skreko och skrattade, stänkte vatten på varandra, och tumlade sig i vågorna, medan himlen blev allt blekare och stjärnan allt mera tydlig. Gång på gång sprungo de upp på strandkanten och kastade sig i mossan mellan blommorna, men blott för att åter störta sig i vattnet och simma om varandra. Plötsligt sade den äldsta:

— Tyst! Jag tror mig höra människoröster. Fort! Låtom oss fly! och ett ögonblick efter voro de båda äldsta i land och hade ifört sig sina svanhamnar. Nu stodo de åter där som två stora, vita svanor, sträckande på de långa halsarna.

— Skynda dig! ropade de till den yngsta, som ännu var kvar i vattnet.

— Vi flyga nord-nordväst. Kom efter så fort du kan! och därmed svävade de bort över bergen. Den yngsta skyndade nu upp i skogen och in mellan snåren för att taga sin svanhamn, men hon kunde omöjligt finna den.

Ängsligt sprang hon fram och tillbaka och tittade i alla buskar.

— Ve mig! jämrade hon och vred sina händer. Min svanhamn, min svanhamn, var har jag låtit den falla?

Saken var den, att medan den unga prinsessan hade badat i fjärden, hade hennes svanhamn blivit funnen och bortrövad av en gammal torpargumma, som hade sitt hus strax bredvid snåren.

Hon kom just hem från arbetet och fick se något vitt mellan buskarna.

— Kors i alla dar! sade gumman och lyfte försiktigt på svanhamnen. Ett sådant sängtäcke någon har tappat här! Det skall bli ljuvligt varmt för mina gamla kalla ben, när det snöar i skogen.

Och så fort hon kunde skyndade hon in i huset med svanhamnen. Den stackars unga prinsessan! Hon grät och snyftade, hon darrade av ångest och köld, men svanhamnen var och förblev borta. Huset, där den gamla gumman bodde, kunde hon inte ens se. Det låg så undangömt och hade nästan samma färg som jorden och träden.

Till slut satte hon sig på en tuva med båda händerna för ögonen och gav fritt lopp åt sin förtvivlan. Det började mörkna i skogen och blev småningom så mörkt som det kan bli en sommarnatt i Sverige. Fåglarna sjöngo sina halvkvädna visor, och daggen föll. Allt var så vackert som det kan vara en sommarnatt, men den unga prinsessan hon tyckte att det var rysligt. Hon kände sig så gränslöst olycklig, och inte begrep hon, vad hon skulle göra för att bliva förstådd av människor. Hon, som inte kunde tala deras språk, och så var hon dessutom alldeles naken! Ja, hon var mycket olycklig. Då det började dagas, reste hon sig emellertid och gick upp emot slottet, vars torn hon såg över skogen.

Hennes hår var så långt, att hon höljde sig däri som en kappa, och så smög hon sig upp genom ängarna och bort till ladugården, där hon såg en kvinna, som höll på att mjölka kossorna. Men så snart kvinnan fick öga på henne, släppte hon kon, stjälpte omkull pallen, hon satt på, och sprang skrikande in till hushållerskan. Hon trodde det var själva huldran, som kom gående genom gröngräset i morgongryningen. Hushållerskan kom, åtföljd av ett par tjänarinnor, och eftersom hon var en modig och oförfärad kvinna, gick hon den unga prinsessan till mötes.

— Vad är du för en, som kommer gående så där spritt naken i morgonsolen? frågade hon.

Men prinsessan kunde ju varken förstå, vad hon sade, eller svara henne. Hon såg blott så olycklig ut och knäppte ihop händerna så bönfallande, att hushållerskan fick medlidande med henne.

— Antingen du så är huldra eller troll, så är det synd med dig, sade hon. En kjol och ett par strumpor kan man åtminstone unna dig. Så tog hon henne in med sig och klädde henne som de andra tjänsteflickorna, och så frågade hon henne vad arbete hon kunde utföra. Men hon skakade blott på huvudet och begrep ingenting. Emellertid tog hushållerskan henne med i köket och skafferiet, i tvättstugan och i vävkammaren, och då hon fick öga på väven, smålog hon och satte sig att slå spolen. Då förstod ju hushållerskan, att här var ett arbete, vartill hon kunde användas, och från den dagen blev hon väverska på Tyresö slott. Det dröjde heller inte länge, innan hon lärde sig tala samma språk, som det hon hörde omkring sig, och aldrig tyckte hushållerskan sig ha haft en flitigare och snällare tjänsteflicka. Emellertid liknade hon föga de andra tjänarinnorna på gården. Hennes händer voro så fina, och hennes gång var som en drottnings. Hon satt dagen lång i vävstolen, och hennes arbete där var också av en helt annan art än det, som var känt förut. Hon vävde besynnerliga mönster med främmande blommor och fåglar, och ibland inflätade hon där emellan bokstäver och ord, som ingen kunde läsa. Med kamraterna sällskapade hon sällan, men gick på sina fristunder mest ensam ute på ängen vid fjärden. Då gick hon som oftast med sänkt huvud och blicken fästad på jorden, som om hon sökte något hon förlorat. För det mesta hade hennes ansikte ett allvarsamt, nästan strängt uttryck, men när hon någon gång log, var hon så hänförande vacker, att hushållerskan inte kunde låta bli att tänka, att hon kanske inte var något vanligt människobarn men ett väsen från en obekant värld, som förirrat sig bland andra dödliga.

På gården var på den tiden ingen herre; han var död, och hans änka, fru Brita Blå, skötte egendomen för sin son, den unge herr Olov. Hon hade ju fått reda på den nya tjänarinnan, som hushållerskan antagit, och hon behagade henne mycket. Fortare än någon av hennes medtjänare begrep hon allt, som befalldes henne, och utförde det snabbt och vackert. Endast det tycktes fru Brita besynnerligt, att man ej kunde få reda på, varifrån den obekanta hade kommit, och flickan själv ordade aldrig därom. Om fru Brita någon gång frågade henne om hennes förflutna liv, såg hon blott olycklig ut och svarade:

— Jag är en stackars övergiven mö; men här har jag mitt hem och min tillflykt, och jag vill söka visa min tacksamhet genom min lydnad — och så frågade fru Brita inte vidare.

Nu hände det sig, att unge herr Olov fyllde sitt tjugoförsta år och från den dagen skulle han inträda i alla rättigheter som herre på Tyresö. Med anledning av den dagen skulle det bliva stor fest på slottet, och alla tjänarna voro sysselsatta att feja och pryda gemaken.

I danssalen skulle många ljus brinna, och prinsessan hade fått befallning att fästa dem i kandelabrar och kronor. Hon stod just på en stege och hade satt ljus i en krans, som hängde i taket, då unge herr Olov kom in i salen. Han hade aldrig sett den främmande förr, och han blev stående, slagen av hennes stora skönhet. Solen sken just in på hennes rödbruna hår och hennes vita armar och händer, som voro höjda för att fästa ljusen. Hon märkte inte, att han kommit, så att han obesvärat kunde beskåda henne. Länge stod han upptagen av att iakttaga alla hennes rörelser. Därpå gick han till sin mor och frågade henne, vem den sköna

kvinnan väl kunde vara.

På hans beskrivning förstod fru Brita genast, vem han menade, och sade honom, att hon var en fattig flicka, som kommit till gården tidigt en sommarmorgon, men att ingen visste hennes namn eller härkomst. Därmed fick han nöja sig, men under hela festen, bland alla förnäma och sköna damer, tänkte herr Olov blott på henne, som han hade sett samma morgon. Andra gången han såg henne var en kväll, då hon lade ut väv till blekning på gräset. Hon gick barfota, och aldrig hade han sett så små och så vita fötter. Men då han ville tala vid henne, rodnade hon och gick fort därifrån.

Tredje gången han såg henne var efter en jakt. Han hade varit borta vid en sjö, där många sjöfåglar häckade, och skjutit en mängd änder. Men emellan dem var också en svan, och nu lågo alla de döda fåglarna i en hög i den stora hallen. Just som herr Olov kom ut från matsalen, fick han se, huru den främmande flickan låg på knä mellan de skjutna djuren. Hon hade tagit svanen i halsen och förde nu dess näbb till sina läppar, medan tårarna runno ned för hennes kinder. Därefter strök hon sakta sin vita hand över dess huvud och hals, som om hon ville trösta den med sina smekningar.

Då hon märkte, att någon var i närheten, sprang hon hastigt upp och ville gå, men denna gången kom hon inte ur fläcken. Herr Olov grep henne fast om handen och sade med sin mildaste röst.

— Du skönaste bland kvinnor! Vem är du och var kommer du ifrån?

— Ack, låt mig gå! bad hon. Jag är blott en fattig flicka, som tjänar här på gården. Jag har varken far eller mor eller hus eller hem.

— Då skall du få ditt hem hos mig, sade herr Olov. Min hustru skall du bliva, och mitt slott skall också vara ditt, och här skola vi leva lyckliga till döddagar, ty jag älskar dig högre än allt på jorden.

Den unga prinsessan blev helt förskräckt vid hans ord och ville inte höra längre på honom, men det var inte blott ett hugskott hos den unge herren till Tyresö. Han hade fattat en så stark kärlek till den obekanta, att han sade till sin mor, att han skulle dö, om han inte finge henne till hustru. Då blev fru Brita mycket ledsen, och all hennes kärlek till den unga flickan vände sig i avoghet och hat. Det dröjde ju inte heller länge, förrän alla på gården visste om herr Olovs avsikter, och nu kommo alla onda tungor i rörelse. Skulle den förnäma ättlingen gifta sig med en tiggartös, som av nåd och barmhärtighet hade blivit upptagen bland gårdens tjänare? Vad hade hon att ge honom i hemgift? Inte så mycket som lintyget, hon bar, var hennes eget.

Och hushållerskan ruskade på huvudet och menade, att nu förstod hon alltihop. Trolltyg och huldrekonster hade blivit använda för att fånga den unge herrn. Hon hade nog alltid haft sina misstankar, då den främmande flickan satt i vävstolen och vävde runor för att bedåra honom. Men herr Olovs hjärta var som omgivet med ett pansar, genom vilket intet kunde tränga för att döda hans kärlek, och han visade sig så fast och öm, att den unga prinsessan också fick honom mycket kär och beslutade, liksom han, att, kosta vad det ville, skulle de äkta varandra.

— Men vad heter du då egentligen, min hjärtans kär? frågade henne så herr Olov en dag. Fastän för mig kan det göra detsamma, vad du kallar dig — ja, om du så inte har något namn alls.

Då skrattade prinsessan och sade:

— Här på gården har jag blott fått heta »hon». Men vill du kalla mig vid samma namn, som mina föräldrar och syskon fordom kallade mig, så kalla mig Isis. Och därvid såg hon honom så allvarligt i ögonen, att han blev helt underlig till mods.

— Det namnet har jag aldrig hört förr, sade han sakta. Men så finns inte heller din like på jorden.

Oaktat all avund, allt förtal och illfundighet gick det dock därhän, att herr Olov höll bröllop med den sköna Isis, och det dröjde inte länge, förrän hon hade betvungit alla genom sin godhet och givmildhet. Därtill kom, att först nu såg fru Brita och hela den förnäma släkten, hur vacker den unga frun i själva verket var. Nu, då hennes man klädde henne i sammet och siden, hängde dyrbara pärlor om hennes hals och armar och fäste smycken av ädla stenar på hennes bröst, nu först kom hela hennes kungliga skönhet till sin rätt. Ingen kunde gå eller dansa som hon. Ingen hälsade med en sådan värdighet, och ingen satt så ståtligt till häst som hon, när hon med falken på sin guldbroderade handske red på jakt vid sin gemåls sida.

Därtill kom att hon aldrig uppträdde stolt och nedlåtande utan gärna vände sig till fru Brita om råd i allt, som till gården och hushållet hörde; hon var älskvärd emot vänner, god emot underhavande och hade överseende med begångna fel. Kort sagt, hon besatt alla de dygder, som medfödd adel och makt gärna förläna och som en uppkomling så sällan äger.

— Skulle man inte tro, att hon var född prinsessa, sade fru Brita till sina väninnor, då hon såg den unga frun passa upp sina gäster.

— Inte underligt att Olov blott vill dansa med sin hustru, myste hon, då hon i balsalen såg sin unge son föra sin unga brud, som rörde sig med en värdighet och ett behag, så att allas blickar följde honom. Det fanns inga moln på Tyresö himmel mera. Herr Olov var den lyckligaste äkta man.

Hans unga fru tycktes också vara lycklig. Hon älskade sin man och uppfyllde med iver och glädje alla sina plikter som härskarinna på gården. — Det underliga var, att allt sedan hon gifte sig hade hon småningom glömt sin forna tid. Allt, som hänt henne till dess hon kom flygande i svanhamnen till Tyresö strand, blev mera och mera som en dröm för henne, något, som hänt en annan, och hon tänkte allt mera sällan därpå. Ibland kunde hon dock gripas av en besynnerlig tungsinthet, vartill hon inte själv kunde förklara orsaken. I synnerhet om hösten, när flyttfåglarna drogo bort, blev hon betagen av en sådan oro, att hon irrade omkring i de avlövade lunderna och på de öde fälten. Det var, som om hon sökte någon eller något, som hon längesen förlorat — hon visste själv ej vad.

En höstdag, då herr Olov stod i en fönstersmyg och såg upp emot luften, ropade han plötsligt:

— Se svanorna, som draga bort!

Hon skyndade till hans sida, och då hon fick se de vilda svanorna, som med utsträckta halsar och långa vingslag drogo över fjärden i en svävande fylking, lyfte hon armarna högt emot dem och bröt ut i högljudd gråt. Hennes man såg förvånad på henne, och hon försökte då att le.

— Jag vet inte, hur det kommer sig att det gör så ont, ack, så ont i mitt bröst, när jag ser svanorna draga bort, sade hon svårmodigt. Då löven fallit och snön kom, blev hon åter lugn och glad och hade nu fullt upp med att överse vinterarbetet för alla sina många tjänare.

Så förflöto sju år, och allting på Tyresö var sig likt. Det kom inte ens den kärkomna förändringen i livet, att små barn visade sig och växte upp. Herr Olov och hans sköna hustru voro beständigt ensamma med gamla fru Brita. Måhända var herr Olov den, som mest saknade, att det inte fanns barn på gården. Han skulle gärna velat ha en ung son att uppfostra, som småningom kunde ha följt honom på hans jakter och ridturer, och som han fått tänka på som sin efterträdare på det ståtliga herresätet. Också skulle han gärna velat ha en liten dotter att älska och skämma bort, en liten flicka, som alldeles skulle likna sin sköna mor. Men som intet är fullkomligt i denna värld, så tycktes det som om denna glädje skulle nekas den unge adelsmannen.

Han fick då i stället slösa all sin kärlek på sin hustru, och för varje år höll han henne mera kär.

Nu var det åter höst, och flyttfåglarna hade börjat draga åstad. Det var den tiden på året, då frun på Tyresö

alltid blev gripen av en oförklarlig ängslan och oro, och alla voro vana vid, att hon då icke var sig lik. Hon kunde inte sitta stilla vid något arbete men gick timtals ensam i skogen och vid fjärden, talade föga och hade något så frånvarande och tankfullt i sin blick, som om hon grubblade på något, varpå ingen kunde svara henne.

En dag hade herr Olov dragit bort på jakt och knappast hade hans hustru vid trappan sagt honom farväl, förrän hon gick ned på ängarna vid fjärden.

Det var den allra härligaste höstdag. Lövet satt ännu kvar på de flesta träden och sken i alla färger från purpur till gulgrönt. Fjärden låg så stilla, som om den blott väntade på första frostnatten för att bli till is, alla marker voro slagna, och alla fåglar hade för längesedan upphört att sjunga. Hon hade gått landsvägen ned, därifrån ut på ängarna och kom nu in i skogen längs ån, där hon följde en liten stig, som gick ut till fjärden.

Där var ganska besvärligt att gå, eftersom stigen gick fram på klippranden, upp och ned, avbruten av sten och klippblock. Där ån mynnar ut i fjärden, var en liten grön äng, där gräset nu var slaget. Då hon kommit fram till den, blev hon stående med handen till pannan.

Detta ställe hade hon sett en gång förut! Men när? Hon kände igen klippstranden, svängen, som ån gjorde för att komma ut i det stora vattnet, granskogen uppför berget. Allt hade hon bestämt sett en gång förut, men när och huru? Bäst som hon stod, fick hon öga på något vitt, som låg och lyste på ängen. Vad kunde det väl vara?

Men det var just hennes svanhamn, som den gamla torpargumman för sju år sedan tagit och burit in i sin koja.

En så vacker och stilla dag som denna, då ingen människa var i arbete, hade hon nu burit den ut för att lufta den i solen.

— En besynnerlig tingest är den, sade torpargumman för sig själv, medan hon bredde ut den på ängen.

— Svanhuvud och hals har den, vingar och bröst. Det behövdes blott en levande kropp, för att det skulle bli en riktig svan, färdig att flyga upp i himmelens sky.

Nu låg den som en död svan på ängen, och strax bredvid den stod hon, som en gång burit den — den unga prinsessan, skyggande med handen för solen, allvarligt spejande —, undrande vad väl den vita skruden kunde vara.

Långsamt gick hon närmare men kastade sig slutligen med ett utrop ned vid svanhamnen.

Med ens stod allt klart för henne. Här hade hon slagit ned, här hade hon blivit fången, och nu hade hon återfått medlet att fritt flyga bort, långt bort till sitt eget, älskade, saknade land.

Ett sällsamt jubel fyllde hennes hjärta. Blodet sjöd med ny livskraft i hennes ådror, all hennes oro och ängslan var försvunnen. Och med ens hade hon glömt allt, som hänt sedan hon sist låtit svanhamnen falla. Allt bleknade för henne och drog sig undan, långt bort som en dröm, när man vaknar om morgonen.

Med darrande händer och leende mun iförde hon sig svanhamnen, stack huvudet in mellan vingarna och reste på svanhalsen, och nu — nu svävade hon ut över ängarna, bort över vattnet med ett skri av befrielse och lycka.

Högre och högre steg hon i luften och såg Tyresö slott med sina två torn som en leksak under sig i djupet.

Så flög hon över bergen, uppför viken, och nu vidgade och öppnade den sig, medan stora havsvågor störtade

emot henne.

Då spände hon vingarna med dubbel kraft, sträckte ut mot de oändliga vidderna och försvann över havet.

* * *

På kvällen, då herr Olov kom hem ifrån jakten, undrade han på, att icke hans hustru, som hennes sed var, kom honom till mötes på trappan. Förgäves sökte han henne i alla slottets rum, förgäves i trädgården och parken.

Hans sorg var mycket stor, och i veckor och månader upphörde han icke att vänta henne överallt.

Men småningom blev han mera lugn. Ingen kan stå ut med att alltid gå och sörja, och herr Olov var en ung man, som ville leva och inte sörja sig till döds.

Efter några år följde han sin mors råd och gifte sig med en ung och vacker adelsdam, som småningom skänkte honom sex söner och sex döttrar och gjorde honom lycklig och glad.

Dock kunde det stundom hända, att han satt tankfull och tyst, i synnerhet om hösten vid den tiden, då flyttfåglarna draga bort. När han då såg svanorna sväva över bergen emot havet, suckade han och sade:

— Där flyga svanorna! Jag undrar var de egentligen höra hemma.

Riddaren som icke kunde glömma sig själv.

För många hundra år sedan låg det ett stort slott uppe på ett berg djupt inne i skogarna, som kallades »Det dolda slottet». Här bodde en riddersman, som hette Arvid Brask. Han hade i många år tjänat kungen, men hade kommit i något krakel med härskaren. Därför hade han nu dragit sig undan världen och människorna och levde långt från hovet och dess bullersamma liv, på sin fäderneborg. Hans hustru var död, men han hade tre söner och tre döttrar, vilka han uppfostrade på sitt eget vis, och som levde med honom i den stora ensamheten. Slottet var byggt av gråsten, av samma färg som berget varpå det reste sig, och det låg så undangömt i de täta tallskogarna, att sällan eller aldrig någon obekant hittade vägen dit.

Man fick lov att noga känna vägarna, som ledde upp till dess murar, för att kunna komma rätt fram, och till och med hararna, som löpte i skogen, kunde tumla alldeles förfärade baklänges, när de i sitt ystra lopp plötsligt stötte huvudet emot dess fasta grundval. En och annan falk, som svävade högt i luften, kunde stå stilla på sina vingar och undrande se ned på det tysta slottet som lyfte sitt koppartak och de gyllene flöjlarna emot himlen. Runt om slottet, miltals på alla håll, stod skogen vakt. Ingen sjö eller flod var att se, och det enda vatten som fanns var det som låg djupt nere i de sex brunnarna, som riddar Brask hade låtit gräva, en till vart av sina barn. Från dessa brunnar hämtade man det klaraste dricksvatten, kommet från bergets hjärta.

Det enda vatten, som barnen sågo rinna, var snön, när den på våren smälte. Då gingo de upp på höjderna i granskogen för att gräva bäckar. Med käppar och grenar stucko de hål och rännilar i snön och sågo med förtjusning hur vattnet började porla och rissla och samlade sig till en liten bäck, som störtade ned över stenarna. När snön var borta, stod skogen torr, och under de heta sommarmånaderna var det kvävande hett mellan de täta stammarna, som svettades kåda i solen.

Nära slottet hade riddar Brask låtit anlägga en vacker trädgård. Där blommade körsbärs- och äppelträd i den första sommartiden, och upp ur den svarta myllan vimlade tulpaner, aurikler och narcisser, men när sommaren var i sin högsta glans, slogo rosorna ut på alla de runda rosenbuskarna.

Nu voro alla barnen uppväxta, och de två äldsta sönerna hade redan gift sig. Den yngste sonen, Olov, och de tre unga döttrarna voro ännu hemma på borgen. Vid slottet fanns tornerplats och rännarbana, där de unga riddarna och deras tjänare kunde öva sig i kämpalekar, och inte heller stodo herr Brasks söner och döttrar tillbaka för sina jämnåriga i lärdom och vetande. Här ute i ensamheten var god tid till såväl läsning som strängaspel, och när, vid årets stora fester, slottet var fullt av gäster, då fördes här ett så glatt och stojande liv, att de stora uvarna i skogen vände på öronen och stirrade ut i natten, men vågade inte flyga upp emot slottsfönstren, varifrån det lyste så starkt. När hösten kom, började jakten, och då strömmade det dit gäster från alla håll. Vildskogen häruppe var rik på alla sorters djur. Det fanns inte blott överflöd av harar och vilda fåglar, men rävar och lodjur hade också sitt tillhåll här. Björnar fälldes varje år, och djupt inne i skogen låg ett moras, beväxt med törnsnår, där i många år en vildsvinsfamilj hade hållit till, fastän jägarna från det dolda slottet gång på gång dödat någon av släkten.

Nu hade just hösten kommit och slottet var fullt med folk.

De två gifta sönerna med sina fruar hade kommit på besök och dessutom många av familjens vänner och bekanta.

Bland dessa var en ung dam, högvälborna jungfru Margaretha Då, som hade sitt hem nere på slätten, och som var vida omtalad för sin dygd och sin skönhet, fastän hon knappast var sjutton år gammal. Om dagen redo herrarna på jakt, och somliga av de modigaste damerna följde dem med falken på handsken och bågen över hästryggen.

De andra unga damerna stannade hemma och fingo roa sig efter bästa förmåga. Men varför skulle inte en flock med unga, glada flickor kunna roa sig? Hade de inte ringspel och bollspel i slottsgården? Hängde inte just nu alla träd fulla med blå-daggiga plommon och rödkindade äpplen? Och kunde inte flera av dem spela på den långhalsade lutan och den surrande mandolinen, och framför allt, hade de inte alla sina glada unga tungor i munnen, som sade lustiga ord och muntra infall och som ständigt stredos om vilken av dem som kunde tala högst? — De kunde roa sig utmärkt utan herrarna, och dock var det bästa ögonblicket på dagen när hornsignalerna ljödo från skogen, hundarna kommo störtande med tungorna ut ur halsen och jägarskaran stormade in på slottsgården. Ty det är nu en gång så, att huru glatt och roligt unga män och unga kvinnor än kunna ha det var för sig, så blir det dock aldrig så roligt, som när de komma tillsammans.

Därför var också kvällsvarden för varje dag en ny fest. Det sparades varken på mat eller vin, och överallt i salarna flammade vaxljus och facklor.

Men de unga herrarna sutto inte länge över vinet, ty nu skulle dansen börja, och den räckte långt efter att midnattsklockan i tornet hade slagit sina tunga, livströtta slag. Unga riddar Olov var lika flink till dansen som till jakten, och inte heller var det honom emot att prata och skämta med de unga damerna. Han förstod nog också varför hans far hade inbjudit den unga jungfru Margaretha Då till slottet, och snart tycktes han märka, att han inte var henne likgiltig. Hennes lilla mun sade inte många ord, men när hon satt i fönsterfördjupningen med sitt släta, röda hår kammat som en slöja över kinderna, så han knappast kunde se hennes ansikte, såg han dock huru hennes svarta ögon tittade efter honom genom hårtestarna. Hon var slank som en lilja och dansade bedårande.

När riddar Olov i en kontradans höll hennes smala hand i sin, kunde han inte nog beundra armens och handledens böjning och den där lilla foten som liksom ängsligt sökte vägen fram över det glatta stengolvet. Hon var förtjusande! Men de andra unga damerna voro också vackra, och det var så roligt att dansa, och så härligt att jaga, och på det hela en stor fröjd att leva. Om en tanke gladde honom, så kom genast en ännu gladare och jagade bort den. Var det skönt att vakna till jakten en morgonstund, så var det dock måhända ännu mera lockande att dansa i riddarsalen vid månsken och veta att den påföljande morgonen skulle solen

gå upp över nya och okända fröjder.

Då hände det sig en kväll, att Olov Brask dansade med Margaretha Då. Han höll hennes upplyftade hand och dansade fram, men i detsamma kom han att se sig själv i den stora spegeln, som hängde mitt emot honom på väggen. Vaxljusen skeno klart, och han såg sig själv från huvud till fot.

Han var en vacker ung man med klara, ljusblåa ögon, en kort näsa och en välformad mun, som i detta ögonblick log och visade alla de vita tänderna. Han bar håret klippt som en frans över pannan, men bakom öronen föll det ned till halsen. Han var klädd i en violett pourpoint med guldbroderier och hade ett grönt silkesskärp om livet. De scharlakansröda silkesbenkläderna voro instuckna i gula kragstövlar, och han dansade med sporrar.

Ja, så såg han ut, och det visste han ju förut. Han hade många gånger förr sett sig själv från huvud till fot i en stor spegel och varit rätt belåten med sitt utseende, men han var inte mera fåfäng än de flesta andra människor och tänkte inte vidare på sig själv, när han först hade vänt ryggen till spegeln. Men denna gången var det annorlunda! Med en underlig pinsam klarhet såg han varje enskildhet av sig själv. Han hade stirrat sig själv så besynnerligt mitt i ögonen, och nu såg han fortfarande sina egna ögon stirra på sig. Han rätade upp sig, han vred och vände sig i dansen, men oupphörligt såg han sig själv i sin violetta pourpoint och sitt lockiga hår. »Jag dansar!» tänkte han. »Så här ser jag ut! Nu sträcker jag på benet! Nu ler jag! Nu skakar jag håret!» — Usch, vad det var plågsamt! —

— Jag vill inte tänka på mig själv! tänkte han så. Jag vill tänka på min sköna dam! och han böjde huvudet emot Margaretha Då. Hon slog ned sina ögon, så att dem såg han inte. Han såg blott sina egna klara, blåa ögon stirra på sig, och såg sin egen mun le. Bort! sade han nästan högt, och slog med handen som för att jaga bort en fluga, men det var inte så lätt gjort. Bilden av honom själv, som han gick och stod, gled genast åter fram för honom och han började känna ångestsvetten över pannan.

Då han förde Margaretha till hennes plats, släppte han hennes hand utan ett ord till tack och gick ut på altanen, varifrån han såg upp emot himlen, där drivande moln jagade förbi månen.

— En kall kväll! tänkte han. I morgon få vi regn. — Han ansträngde sig att med spänd uppmärksamhet följa molnens flykt. Men plötsligt — han kände kalla kårar över ryggen — plötsligt såg han sitt eget ansikte uppe emellan molnen. Och nu kom halsen, armarna, hela kroppen fram. Men tydligast såg han sina egna stirrande ögon. Så var det dock nog bättre inne i salen mellan de dansande. Han vände sig raskt på klacken och gick tillbaks in i riddarsalen. Men hans bild följde honom överallt. — Var han än gick eller stod, vad han sade eller gjorde, såg han varje rörelse av sig själv, hörde varje ord han uttalade, som om en annan skulle ha yttrat det. Detta är blott dumheter, som man skall sova bort! tänkte riddar Olov, då han sent på natten släckte ljuset, och kort därpå sov han verkligen. Men nästa morgon hade han redan i drömmen känslan av något ohyggligt. Det var blott som en obestämd, beklämmande ångest över bröstet, men när han blivit riktigt vaken, kom han ihåg vad det var. Nästa morgon sken solen klart genom tornfönstret och han hörde det glada hundskallet då hundgården blev öppnad. Men knappast hade han satt sig upp i sängen, förrän han såg sig själv. Det var som om någon plötsligt hade gripit honom i nacken och rivit honom bort från alla glada morgontankar. Han såg sig själv sitta upprest i sängen, han såg sig själv taga på varje klädesplagg, och han följde varje rörelse han gjorde som om han sett på en annan. Han tänkte på varje steg han tog då han gick ned för den höga stentrappan, och han såg sig själv stiga till häst och rida med de andra herrarna ut till jakten.

— Det var dock besynnerligt, om man inte skulle kunna rida bort från sig själv! tänkte han och suckade, och så satte han sporrarna i hästen och var snart långt framför hela jägarskaran.

Denna dag gällde det de gamla vildsvinen i törnsnårssumpen, och jakten hade sin stora fara, men fara var

just vad riddar Olov sökte.

— Jag måste ha någonting starkt och blodigt för att kunna glömma mig själv, tänkte han och sprängde med sin häst in i det tätaste törnsnåret. Törnen och taggar revo sönder hans kläder, sumpvattnet sprutade över honom, och där kom det rasande djuret, hetsat av hundarna, med de väldiga huggtänderna lyftade till strid. Allt blev ett enda virrvarr av stegrande hästar och skällande hundar. Lansar blixtrade, snår och buskar brakade sönder under hästhovarna. Vilddjur och jägare tumlade mellan varandra.

Men då vildsvinet var dräpt och riddar Olov satt blek och blodig på sin häst, var han genast med sina tankar tillbaks hos sig själv. Han såg blott sig själv, där han satt styv och blek på hästryggen. »Vildsvinsdödare! Du ser ut som om du vore rädd!» sade hans kamrater och slogo honom på axeln. »Vem skulle jag vara rädd för!» sade han och log. »Jag är inte rädd för någon annan än mig själv», och så skrattade han så ohyggligt, att det ryste i dem.

Men på kvällen, då alla ljus och facklor voro tända på slottet, klädde riddar Olov sig till dansen. Han kammade sitt långa hår, så att det glänste som gull. Han fäste ädelstensspännen i sammetsdräkten och spände ett gyllene bälte kring livet.

— I natt skall jag dansa bort från mig själv! tänkte han. Det måtte dock, när allt kommer omkring, vara en ganska lätt sak.

Och medan flöjter och gigor tonade, dansade herr Olov alla de sköna damerna så trötta, att de ropade högt och bådo för sina liv. Till slut tog han Margaretha Då vid handen och dansade med henne så länge, att hon föll som en bruten lilja till golvet, men han böjde sig inte ens för att lyfta upp henne. Han gick ut ur salen och slog dörren så hårt igen, att alla armstakarna klirrade och flammorna i facklorna bleknade.

Det var mörkt i trappan, men månen sken in genom gallerfönstret, och herr Olov gick med högt bultande hjärta och fasta steg till sin kammardörr. Men vad var detta? Stod inte någon vid dörren? Han såg i månskenet tydligen gestalten av en man, en man av hans egen höjd och bredd.

Nu bockade sig gestalten för honom och öppnade dörren.

— Stig på, herr Olov! sade en röst.

Var det inte hans egen röst? — Stig på herr Olov, och rädens icke, jag skall inte vika ifrån er sida.

Olov lade handen på svärdfästet, och den andre gjorde samma rörelse.

Olov gick hastigt in i rummet och stängde dörren efter sig, men den andre var redan innanför dörren.

Då greps den tappre unge riddaren av en isande fasa.

Månskenet föll skinande vitt in genom fönstret och framför honom stod hans egen bild så livslevande, klädd i sammet och ädelstenar, med det gyllene håret över axlarna och handen på svärdfästet.

— Vem är du? frågade herr Olov med en röst så hes, att den knappast kunde tränga fram ur halsen.

— Vem jag är? svarade den andre och såg på Olov med hans egna klara ögon. Behöver du egentligen fråga därom? Jag tänkte du kände dig själv!

Då slog Olov båda sina händer för ansiktet och föll tungt på knä på stengolvet.

— Det är en hemsk dröm, tänkte han. När jag åter lyfter mina ögon, är han borta. Han kan inte stanna hos mig hela denna långa natt.

Men då han åter såg upp, var den andre inte borta. Han stod vid ändan av sängen och hade lagt sina armar i kors på sängstolpen.

— Varför går du inte till sängs? frågade han, gå du blott och lägg dig! Du kan vara alldeles lugn. Jag skall aldrig mera lämna dig!

Olov ville utstöta ett skrik. Men han kunde inte få fram det — liksom under drömmen. — Gå — gå ifrån mig, du fasansfulle! Ja, så där ville han ropa, men han kände sig som förlamad. Med darrande fingrar löste han sina kläder och kröp i säng som en skrämd och slagen hund.

Himlen blev mörk och i mörkret slumrade Olov in, men under loppet av natten kom månen åter fram, högre upp, mellan små, ljusgula moln, och då vaknade han, full av ångest och öppnade ögonen på vid gavel. I månskenet såg han den svarta gestalten vid foten av sängen. Den nickade sakta med huvudet, som om den ville säga: Sov du blott lugnt: Jag vakar och väntar. Du skall finna mig här så snart dagen gryr.

Från den dagen var herr Olov en annan människa. Strax han kom in på morgonen, sågo alla tysta och ängsliga på honom. Han var blek som en död, och hans ögon hade ett besynnerligt uttryck, som om de sågo inåt, eller som om de sågo något ingen annan kunde se. Det var verkligen så, att han såg som tvärs igenom alla som kommo i hans närhet, och bakom den person, som nalkades honom, såg han ständigt och klart sig själv som stirrade på honom med hans egna ögon. Tankspridd och skälvande hörde han på vad man sade honom och gav otydliga, osammanhängande svar. Margaretha Då såg på honom med tårfyllda ögon.

— Du hörer inte vad jag säger till dig, sade hon sakta och lade sin lilla hand på hans arm. Varför stirrar du så där framför dig, som om du skulle se något, som ingen annan ser?

— Tänk om jag gör det? viskade han med hopbitna tänder.

Hennes ögon vände sig i samma riktning som hans förfärade blick, men ingenting kunde hon upptäcka. Tårarna runno ned för hennes kinder, medan hon med uppdragna ögonbryn satt orörlig och väntade att han åter skulle märka hennes närvaro. Men han tycktes vara borta i en annan värld. — Och varje dag blev han tystare och blekare, och till slut bad hon att få rida hem. Hon förstod nog, att ingen skulle sakna henne, om hon lämnade det dolda slottet. Herr Olov sade henne knappast farväl, och snart efter att hon var borta, lämnade de övriga gästerna slottet. En mörk skugga hade fallit över all glättighet, och man tycktes ha en aning om att något hemskt skulle komma att hända.

Höststormarna kommo, och lövet föll, och snart därefter låg det dolda slottet inbäddat i snö som i en grav. De unga döttrarna hade farit till sina gifta bröder för att tillbringa julen någonstans, där inte ensamheten och herr Olovs sorgliga anblick gjorde dem dagarna tunga, och på slottet funnos nu endast gamle riddare Arvid Brask och hans sjuke son.

Att herr Olov var sjuk, därom hade hans far inte mera något tvivel, fastän han inte förstod vad som plågade honom. Han frågade inte, och herr Olov sade själv intet. Men som en osalig ande gick herr Olov hela dagen runt i slottet. Knappast hade han satt sig för att öppna en bok förrän han åter reste sig, vandrande, vandrande trappa upp och trappa ned, och beständigt följde honom hans andra jag, iklädd samma dräkt som han själv, efterhärmande hans minsta rörelser och miner. Tidigt om morgonen, innan det blev dag, lämnade han sitt sovrum för att bli kvitt nattens kvalfulla timmar, men dagarna voro lika pinsamma som nätterna. Ja, det tycktes honom som om hans andra jag för varje dag blev mera livslevande, medan han själv långsamt tynade bort. Han kunde slutligen knappast äta och dricka, och blott med besvär reste han sig för att gå. Men vandra måste han. Vem kan väl uthärda att dagen lång sitta still och stirra på sig själv?

Småningom blevo nätterna kortare och dagarna längre. Snön blev tunnare och försvann slutligen alldeles.

Knopparna på björkarna blevo fylliga och de första fåglarna började kvittra i buskarna. — En dag flögo de vilda svanorna över slottstaket och nu sade tydligt både solen och luften att våren hade kommit. En natt vaknade herr Olov. Ett ögonblick kände han sig som befriad, men i nästa ögonblick hörde han hur någon pysslade vid foten av hans säng, och i skumrasket såg han den välbekanta skepnaden — hans egen gestalt, som rörde sig sakta. Med ett dovt anskri for han upp. Nu stod han inte ut med detta längre. Med darrande händer klädde han sig och ilade ned för den långa slottstrappan, öppnade dörren, som var väl tillbommad, och skyndade till stallarna. Väl hörde han hastiga steg, som beständigt följde honom, men han vände sig inte för att se efter den, som han kände alltför väl. Då han kommit in i stallet, gick han till sin älsklingshäst, en ung, modig och stolt gångare. Han sadlade den och svingade sig upp i sadeln, och så red han fort ut genom stalldörren. Emellertid hade han nu hört, huru en annan i spiltan bredvid också sadlade en häst och nu red hack i häl efter honom på bergsvägen. Det var ännu natt, och stjärnorna stodo stora och fuktigt flammande på himlen, men snart skulle dagen randas. Luften var full av vällukter från den spirande jorden, och i skogen slogo skogsduvorna sina locktoner genom tystnaden. Herr Olov red i raskt trav, och ständigt hörde han samma taktslag av hästhovarna bakom. Då satte han av i galopp och nu galopperade ryttaren bakom honom i samma fart som han. Han krympte ihop i förtvivlan och satte sporrarna i hästen. I karriär sprängde han in mellan stammarna. Här, som man annars blott kunde rida försiktigt, fot för fot, tvang han hästen att fara fram som en stormil. Ibland snubblade den och höll på att störta. Ibland slog han sig själv emot nedhängande grenar, stötte emot stammar och flängde sönder sina kläder. Hatten hade han tappat, sitt ridspö hade han knäckt, men beständigt for han vidare, bort, bort från det dolda slottet, bort från allt som hade varit, bort från sig själv. Men ständigt hörde han trampet av flygande hästhovar bakom sig. Hans hjärta slog i dödsångest, som på en jagad hjort, utan att veta vart han skulle komma störtade han vidare genom natten. Då ljusnade det i skogen, den blev allt mera gles, och plötsligt upphörde den. Herr Olov befann sig på en stor hed liggande på höga branter, som stupade ned i havet. Han hade aldrig förr sett havet, och slagen av förvåning höll han in hästen. Gränslöst sträckte det sina vågor för hans fötter, och aldrig hade han sett himlen så hög och oändlig som här. Ännu var den höljd i en tunn slöja, genom vilken stjärnorna tindrade matt, men över horisonten rodnade det, och en flock små moln, liknande änglahuvuden, skeno allt starkare över havsytan. Orörlig som en staty satt han på hästen och såg emot soluppgången. Ljudet från hästhovarna bakom honom hade upphört, han tänkte inte längre på dem, han tänkte inte längre på sig själv, han satt betagen av den storartade syn, som visade sig för honom.

Då färgades plötsligt havet under gullmolnen med en stark blå glans, en livgivande bris gick genom hela naturen, och upp ur böljorna steg solen i hela sitt majestät. Himlen vidgade sig för att ge plats för ljusbringaren, och alla molnen återstrålade dess prakt. Herr Olov bredde ut armarna och uppgav ett glädjeskrik, så gav han sin häst sporrarna och sprang med den från branten ned i böljorna. Över honom slog havet ett par stora ringar, och så låg det åter stilla, medan solen gick upp över en ny dag.

Han som kunde rida i alla väder.

Långt nere i Tyrolen, där snön aldrig smälter på de höga bergen, och där druvorna koka sig mogna i dalen, ligga många präktiga slott.

Ett av dessa slott heter Freudenstein, och där bodde många år tillbaka en tapper riddare vid namn Rudolph von Eilen.

Han hade gjort många fälttåg med kejsaren av Tyskland, vars vasall han var, och han hade varit gift två gånger och hade sex söner.

Hans två hustrur, som båda hade varit förnäma unga damer, vilade nu i slottsgriften, och hans sex söner

voro skingrade i olika delar av det stora tyska riket.

Greve Rudolph var en gammal man, och han fann livet på Freudenstein ensligt och dystert, varför han beslutade gifta sig ännu en gång, så att någon glädje och ungdom åter kunde hålla sitt intåg på den gamla borgen.

Måhända hade han aldrig kommit på den tanken, om han inte sett en ung venetiansk dam, vars skönhet hade gjort ett djupt intryck på honom. Hon var visserligen bara sexton år, och han själv hade de sextio bakom sig, men som hon blott var en vanlig adelsdam, dotter till en mäktig köpman, kunde riddar Rudolph nog tänka att hans giftermålsanbud skulle bliva väl mottagna, då de framställdes av honom, som tillhörde en av Tysklands mest framstående släkter och därtill var kejsarens vän.

Han fick då också genast ett gynnsamt svar, och ett par månader senare hämtade han själv sin unga sköna brud i Venedig. Hon hette inte »Stella» för intet, ty hon lyste verkligen som en stjärna, där hon kom ridande vid sin brudgums sida. Freudenstein var vida beryktat för sitt läge och för den prakt, varmed hela slottet var utstyrt, men den unga italienskan kunde inte vänja sig vid de höga bergen, som på alla sidor omgiva Adigedalen.

Hennes svarta ögon hade alltid ett trånande, längtansfullt uttryck, och hon stod gärna på balkongen utanför slottet och såg ned mot Italien. Dit ned stormade Adigefloden, och dit ned gingo alla hennes tankar.

Hon längtade efter havet och efter det mjuka, venetianska tungomålet. Hon längtade tillbaka till solen och till sitt hemland, så att hon kunde dö.

Och hon dog också, efter att först hava fött en liten dotter till världen, och blev begraven i slottskyrkan bredvid de två tyska, förnäma slottsfruarna.

Och så var det slut med *henne.*

Aldrig hade greve Rudolph sörjt så djupt som han sörjde denna sin tredje hustru. Han hade älskat henne med en ynglings värme, och nu, då hon rycktes ifrån honom, tycktes det honom, som om han icke kunde stanna längre på Freudenstein. Visserligen hade den lilla Jolantha sin mors svarta ögon och hennes rödgyllne hår, men hon var en så skröplig liten varelse. Greve Rudolph vågade knappast röra henne med sina grova krigarehänder, och han kunde liksom inte förlåta henne, att hon kostat modern livet.

Han lämnade henne därför i vård hos hennes mors italienska tjänarinnor, och själv steg han till häst och red, mörk i hågen, bort från sin fäderneborg, följd av en skara riddare och vapendragare, för att i krigens tummel glömma sin sorg och måhända finna döden.

Den lilla Jolantha växte upp på Freudenstein och blev tidigt härskarinna på borgen.

Hon hade ärvt sin mors skönhet, men hon hade sin fars friska lynne, och som hon inte kände till annat än Tyrolens höga berg, så längtade hon inte heller därifrån.

Då hon var fem år, sattes hon i skola hos nunnorna i klostret »Mariengarten», och där blev hon snart allas älskling.

Här gick hon i den solbelysta klosterträdgården och gav duvorna korn, eller ock lekte hon med de små ödlor, som kröpo mellan stenarna i muren, och då hon blev litet större, fick hon lov att vara med vid morgonmässan. När det började dagas, fastän månen ännu kunde stå på himlen, klädde hon sig fort och listade sig ned för trappan till klosterkyrkan, där altarljusen lyste som två små stjärnor. Här knäböjde hon mellan alla de svartklädda systrarna, och sedan fick hon sin frukost ute i trädgården: mjölk och honung och

gott, vitt bröd.

Av systrarna lärde hon sig läsa, knyppla och brodera med silke och guld, ja, hon fick till och med lära sig att spela luta och att sjunga därtill.

I fem år var hon inte hemma på Freudenstein, fastän man då och då kom och hälsade på henne, men då hon hade fyllt tio år, kom hennes far tillbaka från sina krigståg och hämtade henne.

En dag, då den lilla Jolantha satt och broderade i klosterträdgården, hörde hon det bulta hårt på porten, och då portvakterskan öppnade, höll en skara pansarklädda män på vägen. I spetsen för dem alla satt greve Rudolph på sin stridshäst.

Han var nu en gammal man, men han var hög och ståtlig som en yngling, och hade han inte haft sitt långa, vita skägg, som föll ned på hans bröst, skulle ingen hava kunnat tänka, att det var en sjuttioårs gubbe de hade framför sig.

Hans ögon spejade livligt efter Jolantha, och då hon reste sig och kom fram till det ställe, där han höll, lyfte han henne från marken högt över sitt huvud och tryckte henne därefter till sitt hjärta.

Hans ögon stodo fulla av tårar, då han sade:

— Du är din mors dotter; och hädanefter vill jag blott leva för din lycka.

Därmed satte han sin flicka framför sig på hästen och red med henne till Freudenstein. Det var icke utan att det föll en och annan tår bland nunnorna i Mariengarten den dagen, då lilla Jolantha red bort från klostret, men hon själv kände det mest som en glädje. Det var så ståtligt att rida framför sin far på hans stridshäst, omgiven av riddare och vapendragare, och då de redo över bryggan till Freudenstein, blåstes det högt i trumpeter från tornet. Nu skulle ett nytt liv börja på det gamla slottet.

Det dröjde icke länge, förrän den lilla Jolantha gjorde sig hemmastadd på sin fäderneborg.

Hon lärde sig baka bröd och brygga öl, och allt hon tog sig till gick fort och lyckligt för henne. Om vinterkvällarna spelade hon schack med sin far eller satt med sin broderram framför den sprakande elden, medan han talade om sina bedrifter i kriget.

Greve Rudolph tyckte sig bli ung på nytt i sällskap med sin unga dotter, och hans enda sorg var den, att hon hastigt växte upp till en skön jungfru, som det snart var hans plikt att gifta bort till någon ståtlig riddersman. Men själv ville Jolantha inte höra talas om giftermål, fastän hon nu var sjutton år.

— Aldrig kan jag dock bli så lycklig som här hos dig, min far, på Freudenstein, sade hon och kysste honom — och då slog han alla giftermålstankar ur hågen.

Så förflöt ännu ett år.

Men då Jolantha fyllt aderton år, stod hon åter på balkongen och såg våren göra sitt intåg i Adigedalen.

Alla bäckar kommo stormande ned från höjderna och i dalen blommade redan vinet, vars starka kryddade doft fyllde luften. Än regnade det plötsligt över ängarna, och strax därpå sken solen åter på de vitt skummande forsarna. Då gick Jolantha in till sin far och sade till honom:

— Nu tror jag i alla fall, att jag gifter mig, min far. Alltid kan jag dock inte stanna på Freudenstein.

Då lät riddar Rudolph fanan gå upp över slottet, den vita fanan med den krönta röda gripen, och då förstod man på alla de spridda slott i dalen, att det skulle bli fest på Freudenstein, och från alla håll begav man sig

dit för att se den sköna Jolantha, vars rykte redan spritt sig vida.

Jolantha stod på balkongen och såg det röra sig i solstrålarna.

Det såg ut som om många små bin och flugor hade krupit över gräset, men nu kom det närmare och det blixtrade av vapen och guld. Det var en skara riddersmän, som kom upp för vägen emot Freudenstein.

Strax efter kom från motsatt håll en annan skara ridande upp för dalen, och slutligen såg hon, hurusom det kom en lång rad med ridande män ned från Hoch Eppan.

I riddaresalen var dukat ett långt bord, där gästerna blevo välfägnade, och själv gick hon runt och kredensade bägarna, innan hon räckte dem till riddarna.

Överst bland alla gästerna satt riddar Wolfram från Sigismurskrön.

Han var en vacker man, och av hans sätt och hållning förstod man väl, att han var av förnäm släkt.

Jolantha såg länge på honom, medan han drack ur bägarn, hon bjöd honom.

— Du bär ditt huvud högt, sade hon därpå. Och du red hit, omgiven av många svenner och vapendragare. Vem är du väl, som min far har givit främsta platsen vid sitt bord?

— Mitt namn är riddar Wolfram, svarade riddaren och rätade på sig. Och inte är det så underligt, om din far ger mig den förnämsta platsen vid sitt gästabud, ty ingen kan mäta sig med mig, när det gäller att uppräkna höga anor, och kejsaren själv måste blinka med ögonen, när han hör mitt namn. Den fröken, som en gång blir min hustru, skall gå närmast kejsarinnan och sitta vid det kejserliga bordet. Och därmed spände han ögonen i Jolantha, så att hon nog hade darrat på händerna, om hon varit mindre morsk.

Men hon gick med fasta steg till den riddare, som satt närmast intill riddar Wolfram.

Det var en ung man, klädd med stor prakt och grannlåt. Hans fingrar glänste av diamantringar, och över sitt bröst bar han tunga guldkedjor.

— Jag ser på din uppsyn, att du är en mäktig och rik man, sade Jolantha, då hon räckte honom bägarn. Vad är väl ditt namn och din härkomst?

— Man kallar mig Friedrich von Emmerlingen, svarade den unge riddersmannen, medan han torkade vinet ur skägget. Och inte är det underligt, om jag fått en hög plats vid din fars bord, ty jag skulle kunna stenlägga hela Freudenstein med gulddukater och ändå ha fickan full. Den fröken, som en gång blir min hustru, hon skall aldrig bära annat än silke och sammet, och hennes släp skall räcka så långt, att sex pager knappast skola kunna hålla det. Och därmed fingrade han med sina diamantprydda händer på guldkedjorna över sitt bröst.

— Jo, jag tackar, sade Jolantha blott, medan hon gick vidare med bägaren.

Den tredje riddare, hon räckte den åt, var inte en helt ung man. Hans bruna ansikte var väderbitet och så fullt av ärr och skråmor, att man nog förstod, att inte blott väder och vind hade härjat honom. Då han druckit vinet, frågade Jolantha honom:

— Vad är ditt namn, du ärrige riddare? Och var har du fått alla skråmor och hugg, som vanställa ditt ansikte?

— Mitt namn är Wilhelm, och min fäderneborg är Hoch Eppan, svarade riddaren. Den som sig i leken ger, han får leken tåla, och inte passar det just för en man att vara slät och mjuk i ansiktet som en jungfru.

Då skrattade Jolantha.

— Du kunde bestämt tala mycket om dig själv, om du blott ville, sade hon.

— Mina bragder tala för sig själva, svarade han. Inte passar det sig för en man att tala om vad han är eller har. Men från fönstret på Hoch Eppan kan man se helt bort till Meran, vet du det? tillfogade han och log.

— Måhända kommer jag dit en dag och tittar, sade Jolantha, medan hon gick vidare.

Då gästabudet var slut, redo alla riddarna åter bort, men det blev överenskommet, att när vinet var skördat, skulle de infinna sig på nytt, och då skulle Jolantha måhända göra sitt val och taga en av de ståtliga riddarna till sin brudgum.

Då vinet var skördat och hade jäst, blev det upphällt i kannorna, och den dag, på vilken gästabudet skulle ske, gick upp med en glans, så man tänkte att festen skulle gynnas av idel solsken.

Himmeln hade tidigt på morgonen en glasaktig klarhet, under vilken höstens färger strålade i mångdubbel glans. Då den vita fanan blev hissad på tornet, hängde den slappt ned från stången, ty inte en vind rörde sig. Men underliga moln stego snart upp bak bergryggarna, och inom kort försvann Schlerns mäktiga koloss i dimmorna. Sedan dröjde det inte länge förr än hela bergskedjan dolde sig bak ett molntäcke, och nu började regnet.

Men när det riktigt börjar regna i ett bergland, är det inte, som när det regnar annorstädes. Ser man regnet från en bergrygg, då ter det sig för ens ögon, som om det kom miltals högt ifrån och strömmade ned över jorden i långa, täta floder. Jolantha stod i fönstret på Freudenstein och såg huru regnet svällde och svällde och småningom fyllde hela Adigedalen.

Molnen drevo djupt ned och dolde än den ena än den andra bergtoppen, medan floden steg och steg, och alla bäckar och forsar tumlade fradgande ned från höjderna. En kylig luft slog emot henne av de förbidragande dimmorna, och hon spejade emot de tomma vägarna, där nu inga ridande eller gående voro att se. Men plötsligt föreföll det henne, som om någon rörde sig nere i dalen, och på samma gång såg hon, att en riddarskara kom i galopp på den branta vägen, som leder från Hoch Eppan.

Allt närmare kommo ryttarna, och det dröjde inte länge förr än vindbryggan gick ned för riddar Wilhelm från Hoch Eppan och riddar Friedrich von Emmerlingen, som kommo genom regnet för att gästa Freudenstein. Då de hade ömsat kläder och sutto vid bordet i riddarsalen, steg Jolantha fram med välkomstbägaren.

— Att du kunde rida i ett sådant väder! sade hon, då hon räckte bägarn till Friedrich von Emmerlingen. Knappast hade jag tänkt, att människor skulle våga sig ut i en sådan syndaflod.

— Tre gånger höll jag också på att vända, svarade riddar Friedrich. Men min trånad att återse dig var starkare än alla regnskurar i världen, och därmed drack han bägaren i botten.

Då Jolantha räckte bägaren åt riddar Wilhelm från Hoch Eppan, sade hon:

— Inte hade jag tänkt, att du skulle komma den branta och farliga vägen från Hoch Eppan genom himmelns störtfloder för att dricka vårt vin på Freudenstein.

Men riddar Wilhelm log och tog med händerna om bägarn.

— Regnade det, sade han blott. Inte märkte jag, att det regnade.

Det blixtrade i Jolanthas sköna ögon, då hon återtog den tömda bägarn, och den dagen dansade hon så hänförande och sjöng sina visor så bedårande, att de båda friarna lovade högt och heligt att återkomma tredjedagen jul för att få sin slutliga dom, ty den dagen skulle Jolantha giva sitt ja-ord till en av dem och sedan följa honom till hans borg som hans äkta hustru.

Vintern kom utan snö. Man skulle nästan tro, att det fortfarande blott var en vacker, kall höst, som härskade i Adigedalen. Men strax före julen började det snöa, och snön tilltog beständigt i styrka. Annandag jul var det yrväder, och tredje dagen jul gick upp med en så förfärlig snöstorm, att man i mannaminne inte hade sett dess like.

— Ingen dödlig kan komma fram på vägarna en dag som denna, sade riddar Rudolph. Inga bord skola dukas och intet vin sättas fram.

Inte ens fanan gick upp på borgen.

En enda stöt av stormen skulle ha söndertrasat den. Men Jolantha klädde sig ändå i festdräkt och kom in i salen med sammetssläp och guldstickad sidenklänning.

— Väntar du någon? frågade hennes far och tog henne under hakan. Inte kan du väl tro att någon, ens för din skull, vågar trotsa elementen för att komma till Freudenstein en dag som denna.

— Om någon verkligen håller av mig, då frågar han inte efter himmelns väder. Då kommer han nog genom storm och snö och visar mig, att han håller sitt ord, svarade hon.

Knappast hade hon talat ut, förrän en hornsignal klingade framför vindbryggan, och nu såg man, huru en enslig ryttare, vit av snö, galopperade in på borggården, och strax efter kom riddar Wilhelm från Hoch Eppan utan följe upp för trappan.

Då sprang Jolantha honom till mötes och föll honom i famnen. Hans kläder voro överhöljda av snö, men hon frågade inte efter, att hennes kostbara dräkt blev fördärvad. Hon slog båda armarna om hans hals och kysste honom på munnen, om vilken hans våta skägg hängde fullt av is.

— Jag visste, att du skulle komma! ropade hon. Och dig och ingen annan i hela världen vill jag tillhöra.

I tre dagar blev riddar Wilhelm på Freudenstein. Då klarnade himlen, så att han åter kunde återvända till Hoch Eppan. Men vid midsommartiden skulle hans och Jolanthas bröllop firas.

På bröllopsdagen dignade alla terrasser och trädgårdar av rosor, då klockorna på Freudenstein förkunnade, att Jolantha gick till altaret i slottskapellet vid riddar Wilhelms hand.

Och så kom det ögonblick, då Jolantha skulle säga farväl till sin far och stiga till häst för att bege sig till Hoch Eppan med sin brudgum.

Gamla riddar Rudolph var rörd, hans tårar droppade ned i hans skägg, medan Jolantha länge omfamnade honom i tysthet. Men hon såg lycklig ut och kunde inte gråta.

Just som hon skulle stiga till häst, tog hennes brudgum henne hastigt om livet och lyfte henne upp på hästen framför sig.

— Nu är hon min, sade han, och dess närmare jag har henne, dess bättre skall jag kunna värna henne emot allt ont, och därmed red han bort med henne över vindbryggan, följd av sitt ståtliga brudfölje.

Då de hade kommit ut från Freudenstein, märkte de först, att åskan var över dem. Den ena knallen följde

den andra, och blixtar korsade varandra i den kvava luften.

— Skola vi vända? frågade riddar Wilhelm sin unga brud. Det blir ett förfärligt väder!

— Nu är mitt hem på Hoch Eppan, och vi rida väl hem, svarade Jolantha.

Då gav riddar Wilhelm sin häst sporrarna, och i galopp redo de vidare.

Men snart blev vägen så brant, att hästen blott fot för fot kunde komma framåt. Det brakade som om himlen skulle gå sönder, och Jolantha fick sluta ögonen för att inte bländas av blixtarna.

— Vill du ännu att vi rida vidare? frågade riddar Wilhelm. Vi ha långt kvar till Hoch Eppan.

— Jag sitter bra där jag sitter, svarade Jolantha. Och vill du som jag, så rida vi uppåt.

Riddar Wilhelm lutade sig framåt och kysste sin brud på pannan, och därefter slog han sin kappa tätt ikring henne.

Tysta redo de vidare, ty den ene kunde knappast höra den andres röst för åskan, som dånade omkring dem. Stormstötar tvingade hästen att stanna gång på gång, och de kände båda, att det gällde livet att rida uppför den branta vägen, stenlagd med stora, flata stenar, som leder upp till Hoch Eppan.

Då äntligen hästen gick över bryggan, som leder in till stallet, var Jolantha mera död än levande, när riddar Wilhelm lyfte henne av sadeln och bar henne uppför trappan fram emot det stora fönstret, varifrån man ser vida över Adigedalen, Bozen och Meran. Men just i samma ögonblick slog blixten ned och splittrade klippan framför fönstret.

Då skrattade Jolantha och lutade sig tätt till sin brudgum.

— Ja, låt det åska och blixtra så att klipporna remna, sade hon. Nu kan intet i världen skrämma mig. Nu tillhör jag dig. Du, som kan rida i alla väder.

Malena och Malona.

För många hundra år sedan bodde det ett torparfolk nära en stor skog. De hade två små flickor, som voro tvillingar, den ena hette Malena och den andra hette Malona. Nu hände det en söndag, att deras far var sjuk, och deras mor ville inte lämna honom.

— I dag, mina små flickor, få ni gå ensamma till kyrkan, sade modern. Men intet svårt skall möta er, om ni blott gå raka vägen fram. Så snart ni ha gått genom skogen, får ni se kyrkan, som ligger högt på kullen.

Så tvättade och klädde hon sina små flickor. De buro blommiga liv över snövita skjortärmar, små korta gröna klänningar och håret hängande ned för ryggen under en röd mössa. Bröd och ost fingo de med i en påse samt två kopparslantar att lägga i håven i kyrkan.

Så togo de varandra i hand och traskade i väg.

— Vackert väder i dag, sade Malena och såg upp i den klara sommarhimmeln.

— Riktigt söndagsväder, svarade Malona.

Då de gått ett stycke, sågo de en liten stig, som kilade in mellan tallarna och tycktes söka sin egen väg fram.

Malena stod stilla och tittade in i skogen.

— Tänk, om vi skulle följa den där lilla stigen, sade hon. Då vore vi nog mycket fortare framme, än om vi gå den långa tråkiga landsvägen.

— Ingen vet vart den stigen bär, svarade Malona. Och för resten sade mor tydligt: gå raka vägen fram.

— Mor har nog aldrig vetat av, att den stigen fanns, svarade Malena fort. Men jag har nu en så rasande lust att gå den vägen. Kommer du med, Malona?

— Jag går den vägen mor har sagt jag skall gå, och det gör du med! svarade Malona bestämt.

— Ja, så mötas vi vid kyrkporten! ropade Malena. Hon hade redan sprungit ned på stigen och försvann snart mellan träden.

Malona ropade efter henne, och då hon inte svarade, började hon gråta. Men så kom hon att tänka på, hur tiden gick och att hon sannolikt skulle komma för sent till kyrkan, och hon började springa allt vad hon orkade.

Då hon sprungit ett stycke väg, mötte hon en liten gosse. Han var barhuvad och såg så rent olycklig ut.

— Varför ser du så olycklig ut? frågade Malona och stannade farten.

— Far har skickat ut mig att ta reda på kon, men inte kan jag hitta henne, fastän jag sprungit i många timmar, så mina fötter blöda.

— Stackars liten, sade Malona. Så får jag väl lov att hjälpa dig! Och därmed tog hon den lille gossen vid handen och gick in i skogen med honom.

— Vad heter kon din? frågade hon.

— Kon heter ju Stjärna, svarade han. Hon har en vit stjärna i pannan.

Då började Malona att sjunga med hög röst:

»Stjärna, min Stjärna!
Jag möter dig så gärna.
Inte ska du gömma dig.
Men skynda dig och kom till mig.
Stjärna, min egen vackra Stjärna!»

Hennes röst lät så klar och klingande och hon hade knappast sjungit till slut, förrän de hörde en ko böla.

— Det är Stjärnas röst, sade gossen och log.

— Nu finns hon bestämt strax här bredvid.

Och knappast hade de trängt genom snåret, förr än de sågo kon, som stod och tuggade grönt gräs.

Men hon var inte ensam. På marken bredvid henne satt en gammal, gammal gumma och mjölkade henne i en liten ho. Då hon fick öga på barnen, blev hon så rädd, att hon nära på hade trillat omkull i gräset.

— Förlåt mig, mitt nådiga herrskap! sade hon med darrande röst. Men jag var så hungrig och törstig, att jag inte kunde låta bli att skaffa mig en mjölktår. Jag tyckte rakt, att den här välsignade kon hade kommit till mig från himmeln.

— Drick du mjölken! sade Malona i uppmuntrande ton. Och här har du bröd och ost att äta till, och hon tog fram ur matpåsen, vad föräldrarna hade gett henne och Malena.

Det gick långsamt för den gamla att äta, och Malona stod som på nålar. Hon tänkte, att nu hade det nog börjat ringa till kyrkdags, och nu skulle hon då alldeles säkert komma för sent.

Då gumman slutat äta, reste hon sig och började gå, men då Malona frågade henne, vart hon ämnade sig, svarade hon: Jag hade tänkt mig till kyrkan, men det är svårt för en gammal stackare att gå ensam.

— Ja, så får jag väl hjälpa dig! sade Malona och lade hennes arm i sin. Emellertid hade gossen varit så förtjust över att hava återfunnit sin ko, som han omfamnade och kysste mitt på den vita stjärnan.

— Tack ska du ha! sade han fort.

— Nu skall jag springa hem till far med henne! — och därmed sprang han sin väg.

Malona hade knappast tänkt, att gumman skulle gå så förtvivlat långsamt.

Hon flyttade knappast på benen, och vid vart tredje steg stannade hon för att hosta och jämra sig.

— Man har nog varit ung och vacker en gång! sade hon och nickade. Men ingen undgår tiden, och slutligen kan man knappast hålla ihop, liksom min gamla stuga. Se där bor jag! sade hon och pekade med käppen emot något, som måhända en gång varit ett hus. Nu var det ett ömkligt ruckel, dörren hängde på sned, och det enda fönstret, som syntes, var så litet och smutsigt, att knappast en solstråle kunde tränga igenom det. Skorstenen var sönder och såg ut, som om elden härjat den, och runt om huset växte törnen och tistlar, så att man knappt kunde komma fram till dörren.

— Där ser du min konungaborg, sade den gamla och skrattade bittert. Det är slutet på härligheten.

Det gjorde Malona så ont om den gamla, att hon rent glömde bort, hur långsamt de vandrade vägen fram. Bäst som de gingo, fingo de höra ett förskräckligt väsen.

Det var två pojkar, som höllo på att slåss. Den ena hade kastat ikull den andra och slet honom i håret, medan han satte sitt knä på hans bröst.

— Om du inte på eviga minuten ger mig min slant, så knäcker jag bröstbenet på dig, röt han.

— Jag vet inte vart den tog vägen! Jag vet det inte! jämrade gossen, som låg i landsvägssmutsen.

— Du vet kanske inte heller, att du slitit den ifrån mig, ropade den andra och lät slagen regna över pojken, som fallit ikull.

Malona stannade och grep efter sin börs. Hon framtog de två kopparslantar hon hade fått av mor för att lägga i håven.

— Se här! ropade hon. Envar av er skall få en slant, om ni upphör att kivas.

Den av gossarna, som hade övermakten, släppte genast taget, så att den andra kunde resa sig. Kopparslantarna voro nya och glänste i solen, och båda de stridande grepo ivrigt efter dem.

— Se så! sade Malona, nu har jag gett er allt jag hade, nu får ni också lov att gå med oss och försvara oss på vägen till kyrkan.

— Inte kunna vi gå så där långsamt! svarade den ena gossen.

— Men vi kunna springa framför er och hålla vägen klar, sade den andra, och bort flögo båda pojkarna, medan Malona vandrade långsamt framåt med den gamla gummans arm i sin. Hon tyckte nu, att hon hörde den avlägsna klangen från kyrkklockorna: Bing, bång, bing, bång, och hon såg kyrktornet sticka upp över skogen på höjden.

Emellertid hade Malena sprungit ned i skogen. Det var den allra härligaste sommardag, gräs och örter doftade, balsampopplar och björk tävlade om att fylla luften med den starkaste vällukt, och de stora tallarna svettades het kåda, som också doftade härligt.

— O! vad här är gott att vara, sade Malena och slog sig på knäna.

— Hör du flicka! var det i detsamma någon som ropade. Kom hit, så skall jag tala om något för dig! Malena såg upp och fick sikte på en trast, som satt i toppen av en gran och tittade ner på henne.

Hon skyndade till granen och ställde sig att lyssna. Länge sade trasten ingenting alls, men så öppnade den näbben och började sjunga:

Tjodelej! Vad tror du skogen är?
Liljekonvaljer och röda bär.
Tjo, tjo! Nu brinner solen.
Dansa min flicka, dansa på tå!
Akta dig du! — Jag kunde nå,
nappa dig sakta i kjolen!

Tjo, tjo! Så drillar jag dagen lång.
Begriper du, lilla tös, min sång?
Det är gott att sjunga och flyga.
Följ med i skogens tätaste snår,
där tystnaden runt i sin ensamhet går
och trampar på blommorna blyga.

Med röda rosor och röda bär,
ser du, hur vacker skogen är!
Till hösten plocka vi nötter.
Barfota skall du dock inte gå,
det vimlar, det krälar med huggormar små,
de kan bita dig i dina fötter.

— Men jag har både strumpor och skor! sade Malena och lyfte på klänningen.

— Å! de ä' lömska! svarade trasten. De ska nog ändå kunna bita dig i hälarna.

— Usch! så du säger, sade Malena och stampade med fötterna.

— Men hör nu! fortfor trasten. Har du varit riktigt djupt inne i skogen? Vet du, där ligger en liten sjö och sover, en sjö, som är alldeles full med näckrosor. Och i sjön har fiskarn glömt kvar sin båt. Det såg jag nyss, när jag flög den vägen. Kom med, så skall jag visa dig dit!

Det tyckte Malena skulle vara bra roligt, och hon började springa på den mjuka mossan, medan trasten flög framför henne.

Skogen blev allt mera mörk och tyst, men plötsligt ljusnade den, och framför Malena låg en liten skinande sjö. Den var så klar, att träden, som stodo runt om den och speglade sig i den, tyckte, att de voro mycket

raka och välväxta. Men ute på djupet sam en hel skog av vattenliljor. De lågo orörliga på de stora sköldlika bladen och blickade upp mot sommarhimmeln.

— Och där har du båten med åror och allt. Nu kan du sköta dig själv, sjöng trasten. Ja så, farväl med dig, och mycket nöje! och bort flög den.

Malena såg sig omkring. Här var så tyst, så tyst, som om hon skulle vara ensam i hela världen. Hon klev sakta ner i båten, som låg vid stranden.

Det var mycket vatten i den, och hon började ösa med öskaret, som låg i aktern. För varje gång hon tömde det, spratt hon till vid ljudet av vattnet, som störtade i sjön. Då båten var torr, steg hon försiktigt ned uti den, tog årorna och rodde ut på det svarta vattnet. Då hon nått vattenliljorna, böjde hon sig fram för att plocka dem, men det var inte så lätt som hon hade tänkt. Med långa, sega stjälkar sutto de fast vid sjöbottnen, och när hon hade en blomma mellan händerna, slank den åter bort och dök ned i sjön. Malena blev mer och mer ivrig; hon blev röd i ansiktet av ansträngning och rev och slet i de långa stjälkarna, som hon lyfte högt över vattenytan. Äntligen hade hon en blomma fast. Hon bröt den och kastade den i sitt sköte. Men i samma stund reste alla vattenliljorna på sig. Som levande varelser trängdes de om båten. Alla lyfte de huvudet och kröpo med sina långa stjälkar fram emot Malena. De ringlade sig och slingrade sig ned över kanten, kröpo upp på Malenas fötter, snodde sig om hennes ben, om hennes armar, och nu svängde en av vattenblommorna sin långa, smidiga stjälk om hennes hals.

Hon gav till ett gallskrik och grep båda årorna, och så rodde hon av alla sina krafter, till dess hon hade kommit på motsatta sidan av sjön. Där sprang hon i land och sparkade båten långt ut i sjön, och så gav hon sig till att springa för livet.

Då hon inte kunde se sjön längre, stannade hon ett ögonblick för att pusta, och såg nu att hon befann sig i den allra vackraste björkhage. I varje träd hade en nyponbuske krupit upp, och eftersom det nu var sommartiden, stodo alla björkarna fulla med nyponblommor.

Plötsligt prasslade det så besynnerligt i en av buskarna, och mellan björklövet och rosenblommorna kröp fram ett litet väsen, vars make Malena aldrig hade sett. Det var nog likt en liten flicka, men hade inga kläder. Blott en tunn, ljus, grön slöja höljde kroppen, och om huvudet stod håret som ett helt moln av solstrålar. Det var nog en älva.

Utan att ge akt på Malena kilade hon över gräset och försvann under en nedhängande björk. Men strax därpå kom det två andra små varelser, liknande henne själv, fram i skogen. Och plötsligt kommo från alla sidor springande och dansande hundratals små älvor.

I hagen var en liten öppen plats, kransad av björkar, och där började nu den mest förtrollande dans. Än dansade de i stora ringar, än hoppade de upp som gräshoppor eller surrade som bin i luften, ty somliga av dem buro små genomskinliga vingar.

Än dansade en av dem ensam, medan de andra sågo på, och därefter slöto de åter ring. Det gick fortare och fortare, och under tiden sjöngo de alla och skrattade dess emellan. Det var den allra besynnerligaste sång. Den lät som när dropparna falla från en springbrunn, som bin, när de surra i lindblommorna, men ändå var det verkliga melodier, som när någon spelar mycket sakta och fort på de högsta strängarna av violinen.

Malena tyckte hon aldrig hört något så förtjusande, och i stället för att gömma sig under lövet steg hon allt längre fram på gräset för att riktigt kunna höra och se. — Då — plötsligt stannade dansen och musiken. Älvorna viskade till varandra, och så rusade de in på Malena. Det var som om en hel bisvärm skulle ha överfallit henne. Hon föll ikull på gräset, och nu kände hon, hur de alla dansade över henne. Alla deras små

fötter trampade hennes skuldror, hennes bröst och ansikte.

Hon tyckte till slut, att de kommo i tusental, och hon låg alldeles stilla och tänkte, att hon skulle dö.

Fortare och fortare rörde de benen, och musiken lät allt starkare och starkare, till dess att plötsligt allt upphörde.

Malena öppnade ögonen och befann sig ensam i den doftande björkhagen, där alla nyponblommorna logo emot henne.

Hon kunde nästan tro, att hon drömt alltihop, om inte hennes armar och ben varit fulla med blå och gröna märken, som om någon hade nupit henne överallt på kroppen.

Då hon reste sig, var hon så öm och mörbultad, att hon inte kunde springa så fort som förut. Hon gick långsamt vidare genom skogen.

— Om jag blott kunde hitta ut! suckade hon. Om jag blott kunde se kyrkan, så att jag visste vart jag skulle gå!

Hon hade kommit ut på en bredare väg. Där funnos till och med spår av hästar och vagnar, så att den vägen skulle väl föra henne till mänskliga boningar. Bäst som hon gick, mötte hon en så besynnerlig kvinna. Hon var ung och smärt men mycket fattigt klädd. Hon hade blott på sig ett lintyg och en kjol. Håret hängde löst ned över hennes rygg och nådde till kjolkanten. Då hon såg Malena, stannade hon och neg djupt.

Malena tänkte, att hon ville fråga henne om något, men hon sade intet.

— Måhända vet *du,* vart den här vägen bär? frågade Malena.

— Det vet jag visst! svarade den främmande. Man går bara och går och till slut kommer man fram ...

— Vart fram? sade Malena och såg på henne.

— Dit man går, vet jag, svarade den främmande och skrattade.

Hon hade den vackraste mun och snövita tänder, men vad var det som gjorde, att hennes ögon sågo så besynnerliga ut?

Å jo! Det var ju det, att hon aldrig blinkade.

— Varför blinkar du inte? frågade Malena och stirrade på henne. Jag tycker du skulle blinka ibland!

— Vad skulle det tjäna till? svarade kvinnan. Vad skulle jag blinka åt?

— Så konstigt du talar, sade Malena allvarsamt. Vem är du egentligen? Är du fru eller jungfru?

— Ingendera, svarade den främmande. Jag är skogsfrun, men jag har aldrig varit gift, och jag gifter mig aldrig.

— Skogsfrun! upprepade Malena. Då är du ju någonting förskräckligt!

— Det är som man tar det! svarade skogsfrun och smällde med tungan på ett blad, hon rivit av. Jag tycker inte alls det är något förskräckligt! Jag tycker just det är livat. Här i skogen kan man bära sig åt hur man vill, och jag vet ingenting ledsammare och dummare än människor. Stanna du här hos mig, så ska’ vi ha skojigt!

Hon såg på Malena med sina underliga, kalla ögon och log.

— Nej, jag tackar så mycket, men jag skall skynda mig fram till kyrkan. Där skall jag möta syster Malona. Hon har nog redan väntat på mig länge, svarade Malena.

— Varför säger du tackar så mycket, när du inte vill taga emot min inbjudning, sade skogsfrun och ryckte Malena i håret. Låt du Malona vänta, det tycker hon bestämt om. Men se här! fortfor hon och grep i sin ficka. Se här har jag gömt ett äpple, ett riktigt gott och moget vinteräpple. Det skall du få bita i, om du är snäll!

Och därmed räckte hon Malena ett det grannaste äpple, gult och rött, fast och stort. Malena tyckte det såg mycket frestande ut och satte tänderna däri; men knappast hade hon munnen full, förrän hon kom att tänka på, att om man äter skogsfruns äpple, då är man ohjälpligt förlorad, och hastigt spottade hon ut alltsammans på vägen.

— Spottar du ut mitt allra finaste äpple! ropade skogsfrun. Hennes ögon blixtrade, och hon räckte ut tungan åt Malena. Hon liknade ett lodjur, som vill döda någon liten fågel.

Malena svarade inte. Hon gav sig blott genast till att springa så fort hon kunde. Men skogsfrun var efter henne. Hon hörde tydligt hennes nakna fötter flyga fram över stenarna.

På en gång glesnade skogen, och nu, nu såg hon det öppna landet och kyrkan högt på kullen framför sig.

Då hon vände på huvudet, var skogsfrun försvunnen och susningen i de höga tallarna var det enda ljud hon hörde.

Från höjden läto klockorna bing, bång, bing, bång, och där på vägen, som ledde upp till kyrkdörren, gick Malona med den gamla gumman vid armen.

Just som de skulle gå in i kyrkan hade Malena nått dem.

— Å, kära hjärtanes! Att jag ändå kom i tid! sade hon.

Hennes hjärta bultade som en hammare, så fort hade hon sprungit.

— Snälla syster Malona! Förlåt! Förlåt! Jag har varit så djupt inne i skogen, och det var fara värt, att jag aldrig hittat ut mera.

— Vad ska' jag då säga! svarade Malona och kysste henne. Jag har inte heller gått raka vägen fram, och jag har gett bort allt vad mor gav oss med på vägen, ost och bröd och kopparslantar. Nu ha vi rakt intet att lägga i håven! I detsamma började orgeln spela så vackert inne i kyrkan.

— Sak samma! svarade Malena. Det bästa var dock, att vi möttes i kyrkdörren.

Och så gingo de tysta in i kyrkan.

Oskuldens vandring.

Det var en gång en liten prinsessa, som bara var fyra år. Hon hette Anna Jolanta Isabella Elisabeth Maria Katrina Inez Beatrice. Det var många namn, men hon hade haft så många gudmödrar, vilka alla hon skulle uppkallas efter. Själv kallade hon sig bara för Bella, och så länge hon var liten, fick hon behålla det namnet.

Hon bodde hos sin far och mor på det kungliga slottet, som låg vid utkanten av en stor skog.

Om kvällarna fick den lilla prinsessan alltid bada i ett marmorkar, som stod i ett fint och vackert badrum. Precis klockan sju kom hennes sköterska och tog upp henne från trädgården, där hon hela eftermiddagen lekte bland blommorna. Men nu händer det, att små barn tänka mycket mera än vi stora veta av, och lilla prinsessan Bella hade nog sina egna tankar för sig. »Det är tråkigt att behöva gå i säng, medan det ännu är ljust och alla de stora gå omkring och prata och skratta», sade hon för sig själv. »Jag vill inte stoppas ner under täcket, när min dadda kommer.»

Hon tittade sig omkring, och så fick hon öga på en spång, som gick över en liten bäck. På andra sidan bäcken var en stig, som förde in i den stora, vilda skogen. Där försvann den bakom trädstammarna. Lilla prinsessan satt alldeles tyst på gräsmattan och bultade på ett par stenar, som hon hade funnit. Hennes sköterska visste henne vara i säkert förvar och gick därför ett ögonblick bort till slottet för att språka med kocken genom köksfönstret. Men knappt hade hon vänt ryggen till, förrän den lilla prinsessan reste sig och kilade, så fort hennes små fötter kunde bära henne, över spången och in i skogen. Hon stannade inte, förrän hon var djupt inne under furorna, som slöto ring omkring en stor, mossbevuxen plats. Hon var klädd i vit sidenklänning. Om halsen hade hon ett långt halsband av runda vita pärlor, och på sitt utslagna ljusa hår bar hon en liten guldkrona, som blixtrade av juveler. På fötterna hade hon vita silkesstrumpor och små broderade sidenskor. Hon hade sprungit så fort, att hon var röd i ansiktet och andades häftigt. »Här är skönt och vackert!» sade hon högt och slog ihop händerna. »Men usch, vad jag är varm!» Hon knäppte upp alla knapparna i sin sidenklänning och lät den falla till jorden. »Men först ska man lägga ihop dem fint», sade hon högt till sig själv. »Så som dadda har lärt mig att göra om kvällarna.» Och därmed vek hon försiktigt ihop klänningen och lade den på en sten. Under hade hon blott sitt lilla linntyg, men hon skrattade belåten. »Det var svalt och skönt!» sade hon och klappade sig på bröstet, och så satte hon sig på marken och såg upp i träden.

— Så förfärligt stora ni är! sade hon, medan hon lade huvudet bakåt och tittade upp i furornas toppar.

— Vi ä’ gamla, mycket gamla! viskade det i trädens kronor. Vi ha sett många, många små prinsessor växa upp och bli gamla och dö, och alltjämt kommer det nya.

— Men ni kan inte springa som jag, sade hon i det hon reste sig och började springa in emot skogsdjupet. Men hon föll på sina högklackade skor, och så satte hon sig på mossan och tog av sig skor och strumpor. De kan ligga här till dess jag kommer tillbaka! sade hon och ställde sina små skor ordentligt bredvid varandra på de hoplagda strumporna.

— Så skönt det var att springa på bara fötterna! ropade hon, medan hennes små, rosenröda fötter flögo fram över mossan.

Här var ljuvligt inne i skogen. Solen stod ännu på himlen i all sin glans, och genom träden föllo miljoner guldfläckar ned på marken. Genom grenarna såg man sjön, som låg inunder berget och glittrade och blänkte med oroliga silverstänk. Annars var allt så tyst, så tyst. Det enda, som rörde sig, var doften från furor och granar, då den stötvis trängde genom den varma luften. »Det luktar gott!» sade den lilla prinsessan och spärrade upp näsan. »Bättre än luktvattnet i mors sovrum, bättre än rökelsen i kyrkan.» Bäst som det var kom hon till en sluttning, där det växte ett tätt hallonsnår. Bären voro redan mogna, och hon trängde in bland buskarna och började ivrigt plocka och äta.

Plötsligt trampade hennes bara fötter på något halt, och i samma ögonblick reste sig en huggorm på stjärten och stirrade på henne med sina gula ögon, medan dess kluvna tunga rörde sig hotande emot henne. »Vad är du för en?» sade hon och lät handen falla, som hon hade sträckt ut för att plocka hallon. »Så du glor! Och så du gör med tungan! Jag kan också räcka tunga, se här!» och därmed räckte hon ut sin lilla skära tunga. Ormen sjönk ned igen och slingrade sig i bukter kring hennes fötter.

— Så vacker du är! sade hon, i det hon hukade sig ned. Så blankt skinn du har, och så underliga krumbukter du kan göra! Kom, så ska vi dansa! Det såg ut, som om ormen log, ett underligt, ilsket leende, men så började den ringla sig fram och tillbaka över mossan. Lilla prinsessan Bella lyfte upp sitt linntyg, som blott nådde henne till knäna, och så började hon sjunga:

»Inte springa, inte gå,
dansa, dansa, lätt på tå.»

Hennes små runda, bara fötter gjorde de roligaste språng, och armarna höll hon högt över huvudet, medan hon skrattade av hjärtans lust. Ormen blev allt mera hänförd över hennes dans och slingrade sig i de besynnerligaste vridningar.

Men plötsligt tycktes den bli trött. Den gjorde helt om, sträckte ut sig i sin fulla längd, rasslade in bland hallonbuskarna och försvann. »Ja så! Du har redan tröttnat!» ropade prinsessan efter den. »Inte jag! Inte jag!» och högre och högre sjöng hon:

»Inte springa, inte gå,
dansa, dansa, lätt på tå»,

medan hon svängde om på mossan. Slutligen stannade hon och började åter plocka hallon. Då hon inte kunde äta flera, samlade hon alla hon plockade i sin vänstra hand.

— De här ska mamma och dadda dela, sade hon, och så vandrade hon vidare.

Men hon hade inte gått många steg, förrän hon hörde någon komma traskande inne från skogssnåren.

— Det är nog dadda, som kommer och hämtar mig i säng! tänkte hon och stannade. Men det var inte hennes dadda. Det var en stor, tung björn, som stod ett stycke ifrån henne och såg på henne med sina små lömska ögon.

— Nej, se på den bassen! ropade den lilla prinsessan. En sådan väldigt stor hund! Om jag ändå hade litet bröd att ge den, men hallon äter den väl inte — eller hur? frågade hon och sträckte ut handen. Vill du ha bär, lilla vän? sade hon vänligt. Det är allt jag har att bjuda på.

Björnen lufsade bort emot henne och började äta de hallon, hon räckte fram. Den slickade omsorgsfullt de små fingrarna och såg sedan nyfiket upp på prinsessan.

— Är det inte bra varmt att gå här i sommarhettan med den där tjocka pälsen? sade hon och drog handen genom björnens täta päls. Stackars lilla basse! tillfogade hon i smeksam ton och kysste björnen på nosen. Du svettas ju riktigt! Och så kan du inte ta av dig pälsen och lägga den på en sten, som jag gjort med min klänning! Björnen brummade sakta och strök sig emot henne, men plötsligt vände den sig och sade något, som hon inte förstod. Ut ifrån snåren kommo två små björnungar tumlande. De sågo ut som två stora, levande muffar, tafatta och klunsiga i sina rörelser, men mycket kostliga att skåda. Å, så söta ni är! ropade prinsessan. Hon lade sig på knä och tog dem båda två om halsen. Är det dina barn? frågade hon den stora björnen. Denne log milt, som om den ville säga: Ja, det kan du väl begripa. Och nu har jag inte fler bär att ge dem, sade prinsessan sorgset. Men kom med mig, så skall jag visa er, var de växa, så kan ni själva plocka så många ni vill. Hon sprang före, medan björnen och de två björnungarna lunkade efter.

— Se här! sade hon, då de kommit fram till hallonsnåret. Här ska ni få riktigt goda och mogna bär! Hon böjde grenarna åt sidan och vände sedan undersidan upp, så att alla bären blevo synliga.

— Här ska ni få, små barn! sade hon till björnungarna. De rusade över benen på henne och kastade sig med

en glupskhet över hallonen, så att hon knappast kunde stå upprätt. Deras tungor hängde ut mellan deras vita tänder, och ögonen nästan vindade av bara iver att få sluka bären.

— Ja, ja! Ja, ja! Inte så vilda, små barnungar, sade hon förmanande, medan de trängde allt djupare in bland buskarna.

Den gamla björnen gick bredvid och brummade. Den tycktes säga:

— Du är en riktigt snäll liten flicka, som hjälper mina barn att plocka hallon.

Men bäst det var, kommo björnungarna i gräl om en kvist, som hängde full med bär. De vältrade sig över varandra, beto och sleto i varandras öron och glömde helt och hållet bort den goda måltiden i bara ilskan.

Den gamla björnen ville skilja dem åt, men då rusade de in i skogen och modern efter dem. Prinsessan stod åter ensam på bergsluttningen.

Så började hon åter gå framåt i skogen och gnolade en liten visa:

»Kukkeliku sjunger göken.
Svalorna skrika vi! — vi! — vi!
Akta dig du! säger höken.
Skynda dig, duva, flyg raskt förbi!»

Plötsligt hörde hon något, som lät, som om många fåglar skulle samtala. Hon stannade, sträckte fram halsen och lyssnade.

Men i samma ögonblick kände hon, hur det flaxade över hennes huvud och rev i hennes hår, och nu märkte hon, att kronan slets bort därifrån.

— Oj, oj, min vackra krona! ropade hon och tog sig med båda händerna åt huvudet. Då hon tittade upp, fick hon se en korp, som flög högt upp i ett visset träd med kronan i näbben.

— Giv mig tillbaka min guldkrona! ropade hon till fågeln. Du har inte lov att ta den ifrån mig.

— Tyst, flicka! svarade den svarta fågeln, som nu hade lagt kronan i sitt bo, satt på kanten därav och tittade ned på prinsessan. Det var inte till mig själv jag nafsade din krona. Det var till mina små fattiga ungar, som inte ha något att roa sig med.

— Har du barn? frågade prinsessan. Var har du dem?

— De ligga här i boet, kraxade korpen, ännu kan de inte flyga riktigt.

— Å, visa mig dina barn! sade prinsessan och slog ihop händerna. Jag tycker så förskräckligt mycket om små barn!

Korpen dök ned i boet, och en stund därefter visade sig huvudena på fyra svarta fågelungar.

— Är det dina ungar? frågade hon. Vad de är fula!

— Är de fula? upprepade korpen ilsket. Tycker du det, så är det därför, att du inte har spår av smak.

— Jag är så liten, svarade prinsessan. Bara fyra år, jag förstår nog ingenting.

— Nej det tycks så, svarade korpen.

— Kan dina ungar sjunga? frågade nu prinsessan.

— Ännu äro de inte fullärda, men de ha mycket vackra sångröster, svarade korpen.

— Å, *var* snäll och låt dem sjunga en liten visa för mig! bad prinsessan och knäppte ihop händerna. Jag tycker så mycket om att höra sång.

— Vänta då litet! sade korpen. Jag skall först ge dem tonen.

Det var tydligt, att korpmodern gav sina order till ungarna uppe i boet, ty det blev ett kraxande, som aldrig tycktes vilja taga slut. Äntligen blev det stilla, och nu flög korpmor upp på kanten av boet med två ungar på vardera sidan, och så började de:

»Krax, krax, krax.
Nu sjunga vi alla strax.
Kra, kra, kra.
Jag tror det var något till bra!»

— Var det alltihop? frågade prinsessan ängsligt.

— Vi kunna gott sjunga det en gång till, sade korpen.

— Nej, jag tackar så mycket, svarade prinsessan. Jag kan inte stanna längre, jag får vara hemma, innan solen går ned, och så sprang hon hastigt ned för berget.

Sjön därnere blev allt ljusare och blänkte bland trädstammarna. Nu ville hon se, hur det såg ut vid sjöstranden. Solen hade glidit mycket närmare horisonten, sjön glänste som en stor silversköld, och på den sam en hel skog av näckrosblad med de vita blommorna emot ljuset. I vassen låg en mängd vilda svanor, som svalkade sig i böljorna.

— Å, så vackra vita blommor! ropade den lilla prinsessan och skulle just springa ut på näckrosbladen för att plocka vattenliljorna.

Men i detsamma skyndade en svan fram ur vassen.

— Inte gå på vattnet! Inte gå på vattnet! ropade den och sträckte halsen emot prinsessan. Du lilla söta flicka skulle drunkna. Men vill du sätta dig på min rygg, så skall jag simma ut bland blommorna med dig, och då kan du plocka så många du vill.

Det tyckte prinsessan mycket om. Hon klev upp på svanens rygg, och så tog hon av sig sitt långa pärlhalsband och slog det som en töm om svanens hals. Strax därefter sköt den som en pil ut genom vattnet. Det sprutade upp på prinsessans små bara ben, men hon skrattade och tyckte det kändes så friskt och skönt och medan de gledo förbi näckrosorna, plockade hon famnen full av blommor. Mitt ute på sjön låg en holme, där det växte stora ekträd och enar, som sågo ut som pyramider.

— Dit vill jag, sade prinsessan och pekade med sitt lilla pekfinger emot holmen. Där vill jag sitta i gröngräset och fläta mig en krans av alla de vita blommorna.

Svanen sköt igenom vattnet och lade sig stilla vid ett par flata stenar, varifrån man kunde stiga i land. Prinsessan hoppade ned från ryggen och skyndade sig upp under de skuggiga träden.

— Men ditt halsband! ditt halsband! ropade svanen efter henne.

— Det kan du få behålla till minne av mig! svarade prinsessan och vinkade med handen, och så tultade hon upp under ekträden.

Där satte hon sig i det höga gräset och började binda på kransen. Men det ville inte alls gå bra. För det första hade hon ingen tråd utan försökte med att vira blomsterstjälkarna tillsammans, och för det andra började näckrosorna vissna. De tyckte inte om att komma bort från böljorna utan hängde med huvudet, tunga och olustiga.

Den lilla prinsessan blev mer och mer ivrig, men då det inte ville lyckas henne att fläta kransen, kastade hon alla blommorna på marken och började gråta. Då hon hörde sig själv gråta, blev hon ännu mera sorgsen och grät allt högre och högre, medan hon höll händerna för ögonen. Plötsligt hörde hon suset av vingslag, och då hon såg upp, fick hon syn på en väldigt stor fågel, som satt framför henne och såg på henne med stränga ögon.

— Vad är du för en höna? frågade hon och såg på fågeln. Så stora hönor finns det inte ens vid min faders slott.

— Jag är ingen höna, svarade fågeln och reste stolt på huvudet. Jag är en örn, den störste och starkaste bland alla fåglar under himlen, och jag har mitt bo här uppe på klippan i ensamheten. Nog trodde jag, att man här skulle få vara i fred för människors barn, och så kommer du, lilla kräk, och sätter dig att tjuta, så du skrämmer upp mina barn, som just höllo på att falla i sömn. Ge dig av härifrån! Här har du intet att göra.

— Men vart skall jag ta vägen? frågade prinsessan snyftande. Jag har kommit så långt hemifrån och snart går solen ned, och då bli de alla så rädda om de inte finna mig.

— Så får jag väl hjälpa dig! sade örnen. Här kan du inte stanna. Sätt dig på min rygg, så skall jag flyga hem med dig. Men skynda dig, ty mina barn tycka inte om att vara ensamma, när det blir natt.

Prinsessan kröp hastigt upp på örnens rygg, och sakta lyfte den sig upp emot klippan vid vattnet.

— Jag får först lov att säga ett par ord till mina små! sade den och flög bort till sitt stora bo, som satt inkilat mellan en buske och klippan.

I boet lågo två nakna örnungar. De öppnade näbbarna, då de hörde suset av örnvingarna, och gapade glupskt efter föda.

— Se så! sade örnen till dem. Lugna er nu litet. Ni ha fått så mycket mat som ni behöva. Lägg er nu stilla till ro och vänta, till dess jag kommer tillbaka. Jag skall bara flyga bort med det här lilla människobarnet, så att vi kan få vara i fred för hennes tjut. Och därmed steg örnen högt upp i luften med prinsessan.

Först hisnade hon litet, men småningom vågade hon titta ned, och då tyckte hon, att hon gjorde en härlig färd.

Solen höll på att gå ned, och hela himlen lyste som guld. Djupt under henne lågo skogarna som små, små buskar. Här och där lyste vita prickar; det var byar och slott och kyrkor, och ibland visade sig blanka, skinande ytor som sågo ut som speglar man slängt i gräset. Det var sjöar, som lågo bland skogarna. Luften var så lätt och ren, mycket lättare och klarare än nere vid jorden, och den lilla prinsessan sträckte båda armarna i vädret och skrek högt av glädje.

— Ett sådant väsen du för! sade örnen förebrående. Men nu får du lov att hålla dig säkert fast, ty nu styr jag ner emot jorden. Ser du, där ligger din fars slott!

Prinsessan tittade ned men såg först ingenting alls. Hon tyckte det blott var en liten, liten leksak, som tittade

fram bland skogarna, men snart kunde hon urskilja fyra torn, och nu såg hon tydligt, att det var hennes faders borg. I svindlande fart styrde örnen sin flykt ned emot parken, och nu satte den foten på jorden just vid ingången till den långa allén, som förde upp emot slottet.

— Så där, nu är du hemma! sade den. Och stanna nu vackert hemma och kom inte och oroa oss vidare i vår ensamhet.

— Men vad skall jag ge dig till tack för att du hjälpt mig? sade prinsessan. Hon var smått rädd för den ståtliga fågeln. Jo, jag vet nu! utbrast hon och krängde av sig sitt linntyg. Här har du allt, som återstår av mina kläder. Men jag tror, att om du låter sy om linntyget, så kan det räcka till båda dina små nakna ungar.

Örnen svarade inte. Den tog linntyget i näbben, bredde ut vingarna och försvann snart bakom skogarna. Nu stod den lilla prinsessan spritt naken i sin faders stora park. Hon var så glad, att hon hade kommit hem, innan det blivit riktigt mörkt, och hon tassade upp genom allén och sedan in i en liten granplantering, som ledde upp till flygeln, där hennes rum var beläget.

Plötsligt fick hon se något lysa bland träden. »Vad kan det vara!» tänkte hon och stannade. Det var nymånen. En fin, späd nymåne, som stod på den ännu röda aftonhimlen som en skära av silver. Prinsessan hade aldrig förr varit så sent uppe, att hon sett månen, och hon tyckte nu, att den var så upphöjd och skön, att hon neg djupt för den. Ännu några ögonblick blev hon stående för att beskåda den i dess härlighet, så vände hon om och kilade upp i slottet. Där hade man varit i en förskräcklig ångest, medan hon hade varit borta. Man hade sökt överallt: i parken, i skogen, på bergen, och nu sutto kungen och drottningen och gräto, då de trodde, att de aldrig mera skulle återse sin lilla flicka.

Prinsessan öppnade sakta dörren, sprang på sina bara fötter fram över golvet och lade sina armar om deras hals.

— Se, här kommer jag! sade hon och skrattade.

— Kära älskade barn! ropade drottningen. Men du har ju rakt ingenting på dig! Var äro alla dina kläder?

Prinsessan såg helt bestört ned på sin lilla nakna kropp.

— Det vet jag verkligen inte, svarade hon förläget. Men ni få inte gräla på mig, för jag har haft så förskräckligt roligt.

Trollet Bradalba och prinsessan Janina.

Långt härifrån i söder ligger ett land, omgivet av höga berg. Detta land är dystert och allvarsamt, men det gränsar till ett annat land, där solen har större makt och där blommor och oranger finnas året om.

De höga, vilda gränsbergen stanna vid en stor sjö, blå som himlen, och däri simma sköna, grönskande öar som blomsterbuketter på vågorna.

Om man befinner sig på en av dessa öar och ser mot norr, stiga bergen upp som en underbar syn. I klart väder lysa de skimrande blåa, medan de i solnedgången få alla möjliga färger. De bli rosenröda, ädelstensgröna, vattenblå, och på deras toppar gnistrar den eviga snön som ett himmelskt diadem av diamanter. O, vad det måtte vara härligt däruppe bland klipptopparna, tänker man och önskar sig vingar för att kunna flyga dit upp.

Men där är inte alls härligt. Det är blott på avstånd, det ser ut så. Är man först uppe bland de vilda bergen, får man se hur hemskt och ödsligt där är. Där finnas bara sten och snö, snö och sten.

Det ena berget reser sig högre än det andra som ett oändligt, förstenat hav. Det är som om den ena toppen sträckte halsen högre än sin granne för att se, vad som väl kan finnas på andra sidan om bergen. Men då alla de väldiga stenmassorna få öga på den leende sjön, våga de sig icke längre. De stå stilla och titta stumma ner i det himmelsblåa vattnet. Ni ska inte tänka er bergen som de små bergsknallarna, man ser vid saltsjön. Om ni lägga huvudet baklänges och titta uppåt, kan ni ändå inte se så högt som till toppen av dessa ofantliga bergmassor. Småstenar, som ligga slängda i avgrunderna bland bergen, äro så stora som hus, så stora som slott och kyrkor, och där emellan kommer blott då och då en bergström dansande, skrattande kallt och hånfullt. Man blir riktigt kuslig till mods av att färdas däruppe, och man tänker ovillkorligt: här bo bestämt troll. Och man tänker inte orätt. Här finnas endast troll, åtminstone*fanns* det här troll i gamla dar.

För länge, länge sen bodde här i en av de väldiga bergshålorna ett troll med sin hustru och deras enda son, Bradalba. Det var ett eget slag av troll. De voro inte fula och missbildade som trollen i nordens skogar och berg. Tvärtom hade de vackra och starka kroppar och ofantligt stort och tjockt hår. Men de voro mycket stygga och elaka. De hatade människorna, och det var farligare för människor att möta dem på sin väg än att möta rövare och stigmän.

Både trollet och hans hustru voro så ondskefulla och illmariga, som man på det hela taget kan tänka sig, men deras son Bradalba övergick dem båda i elakhet. Från det han var ett litet nyfött troll visade han ett lynne, som man svårligen kunde tänka sig maken till. Han skrek så högt, att bergen darrade och hans mor inte vågade gå nära honom. Om hon tog mod till sig och nalkades det ställe, där han låg djupt inne i grottan, sparkade han henne i bröstet, bet henne i händerna och slog knut på sin svans (alla troll äro födda med svans).

— Trollunge! ropade hans mor och knöt handen.

— Ja, vad skulle han annars vara? sade hans far och skrattade vilt.

Så snart han kunde gå, började han göra otyg. Han slog vatten på vägen, som förde till trollens håla, för att den skulle frysa och bli hal att gå på. Och när så hans mor, då hon skyndade hemåt med vattenkrukan, eller hans far, då han kom hem från fisket, föll omkull på den isbelagda vägen, skrattade lilla Bradalba, så att han höll på att kikna. Och ju svårare det var för hans föräldrar att komma upp, dess roligare tycktes han ha.

Om modern var sysselsatt med middagsmåltiden och ett ögonblick vände ryggen till, så åt Bradalba i ett enda nafs upp allt, som var ämnat till hela familjen. Sedan sprang han sin väg och lade sig på magen på klippan ovanför bergshålan och kastade småsten ner på far och mor, när de sökte få fatt på honom.

Då han var sju år, tappade han svansen (alla troll tappa svansen vid sju års ålder). Men elakheten satt kvar och den bara växte och växte med åren.

Hela dagar vandrade han ensam omkring i stenöknen. Fann han då en liten fågel, kunde han gripa den, bita huvudet av den och äta upp den på fläcken, så att fjädrarna röko om munnen på honom. Mest tyckte han om att gå ut på klipporna, så långt han kunde komma, och titta ned i bråddjupet emot sjön. Då hände det ibland, att fiskare lade till vid stranden därnere, och då fann han ett obeskrivligt nöje i att kasta sten på dem.

Men då nöjdes han inte med småsten, som när han ville hålla sina föräldrar på avstånd. Det var väldiga stenar, ja riktiga små klippblock, han lät dansa ner för bergen mot fiskarbåtarna, och aldrig hade han så roligt, som när de träffade båten, ja till och med kunde få den att stjälpa. Fiskarna sågo med oroliga och ångestfulla ansikten upp emot höjden, varifrån de oväntade stenarna störtade ner; men Bradalba förstod att

gömma sig väl, aldrig fick någon syn på honom, och människorna trodde, att det var naturen själv, som åstadkom dessa stenras.

Hans enda sorg var den, att det fanns så litet, han kunde göra illa i den värld, där han levde. Inga träd att knäcka, inga blommor att trampa ned, knappast något litet djur att vrida halsen av. Ty alla de stora, hårda stenarna voro ännu större och hårdare än han själv och bekymrade sig föga, om han hamrade och slog på dem, och bergströmmen skrattade iskallt åt alla hans hotelser. Bradalba var nu ett ungt troll i sina bästa år. Han var väldigt stor och bredaxlad, hade eldröda läppar, spelande blågröna ögon och ett ofantligt yvigt, guldgult hår.

Han tillbringade dagen med att ströva omkring i bergen, kliva upp på de högsta och farligaste spetsarna och därifrån speja ut, om han inte kunde upptäcka något eller någon, som han kunde göra illa.

Men det var inte många tillfällen, som erbjödo sig. Runt omkring honom stodo de förfärliga, livlösa bergen och tego. Ibland tyckte han, att tillvaron var tråkig, och då gäspade han ofantligt. Det lät så bullrande, att snön löpte ned för branterna av förskräckelse. Då började han skratta, och det lät ännu våldsammare. Det riktigt ekade vida omkring, och alla de vilda fåglarna, som bodde högt uppe i klipphålorna ut emot sjön, flögo i stor ångest upp emot himlen.

Det var en tidig vårdag, då Bradalba var ute och gick.

— Om jag ändå kunde finna på att göra någon odygd, tänkte han och såg sig omkring. Om jag kunde slå ihjäl någon eller göra någon illa!

Hans ögon gnistrade, då han fick se tre små ödlor, som lågo och solade sig så lyckliga i vårsolskenet. I ett nafs hade han slagit dem mitt itu med en käpp, och så var det slut med detta lilla nöje. Strax därefter fick han se två uggleungar, som sutto i ett hål i klippan och blänkte med ögonen.

— Titta lagom! ropade han till dem, och så vred han halsen av dem.

Det var ju alltid något, men Bradalba hade lust att göra mera ont. Han lade sig på magen ute på kanten av klippan och tittade ner mot sjön, undrande om inte någon fiskarbåt skulle nalkas kusten, så att han finge kasta sten på den. Bäst han låg och glodde, fick han se något, som blänkte ute på vattnet. Först trodde han, att det bara var en solglimt; men nu såg han, att det rörde sig och kom närmare. Det var en liten båt. Sedd här uppifrån såg den ut som ett litet nötskal, men ett nötskal fullt med guld och diamanter. Det blixtrade omkring den som eldgnistor, och nu gled den in bland de svarta stenarna vid stranden som en flamma. Bradalba skyndade sig ned för en stig, som ledde till sjön, och då han hade kommit nära stranden, gömde han sig bakom ett klippblock och stirrade emot båten. Däri sutto två roddare med guldbroderade jackor och mössor. Den ena av dem hade rest sig och räckte ut armen till stöd åt en ung flicka, som försiktigt steg i land, i det hon satte fötterna på de stora, flata stenar, som lågo i de skvalpande böljorna. Hon talade några ord med roddarna, och så började hon att ensam gå upp mot berget.

Bradalba kunde inte se hennes ansikte, men det lyste om henne, ty också hon hade guldbroderade kläder och en liten guldkrona på det långa, ljusa håret, som hängde ner på hennes rygg. Medan hon gick fram, böjde hon sig ned gång på gång, som om hon tog upp något från marken, men Bradalba kunde inte se, vad det var. Då satte han båda händerna för munnen och ropade »Hallå!» så att det klingade långt ut över havet. Den lilla prinsessan — ty det var en liten prinsessa — darrade från huvud till fot och såg sig förfärad omkring. Men då hon inte såg något, fortsatte hon sin väg alltjämt böjande sig ned, stod stilla och tycktes ordna något, hon höll i händerna.

Bradalba var nära att spricka av nyfikenhet. Han stack huvudet fram bakom klippan och ropade.

— Vad är det för skoj, du håller på med?

Prinsessan tittade upp, såg till höger och till vänster, men kunde inte få öga på Bradalba. Men hon sträckte ena handen högt i vädret och ropade med en liten darrande röst:

— Jag plockar violer.

— Inte finns det violer här i stenberget, ropade Bradalba tillbaka.

— Vad säger du? svarade prinsessan och höll handen bakom örat för att bättre kunna höra. Nu hade hon sett Bradalba, där han satt högt uppe på klippan och dinglade med benen.

— Jag säger, att inte kan du finna violer här, ropade han tillbaka.

Hon svarade bara med att svänga ena handen i luften, och så började hon åter bocka sig ner.

Det får jag lov att se på närmare håll, tänkte Bradalba, och så satte han sig att rutscha ner för klipporna. Stenar och grus röko om honom, men nu var han alldeles nära prinsessan. Han blev sittande på ett klippblock och stirrade på henne.

Hon var liten och smal med ett vitt ansikte och två stora svarta ögon, som sågo ut som två stjärnor. Hennes händer voro så smala och hennes fingrar så spetsiga, att Bradalba inte kunde begripa, att hon kunde begagna dem till något. Emellertid rörde hon dem mycket fort och tycktes vara alldeles upptagen av att göra sin bukett. Bradalba såg med förvåning, att hon för varje ögonblick samlade flera och flera violer. Hon kunde snart inte hålla fast dem alla.

— Bor du här? sade hon och sneglade på Bradalba.

— Ja, svarade han. Han kände sig plötsligt så skamsen och misslyckad, att han rakt intet kunde säga. Men efter en stund frågade han ändå.

— Och du?

— Jag bor på ett slott, som ligger långt därute på en ö i sjön, svarade prinsessan och visade med buketten ut i rymden. Vi ha alla sorters blommor i trädgården, men violer ha vi inte. Därför kommer jag och plockar dem här.

— Och vad heter du? frågade nu Bradalba, som hade kommit ännu närmare.

— Jag heter Janina, svarade prinsessan, och det är ett mycket vackert namn. Men vad heter du?

— De ha kallat mig Bradalba, svarade han och blev röd i ansiktet. Plötsligt tyckte han, att han hade ett så fult och klunsigt namn.

— Bradalba, upprepade prinsessan och skrattade. Det låter ju som när man plumsar stora stenar i vattnet. Men nu skall du komma och hjälpa mig att plocka violer.

Bradalba reste sig och kom närmare.

— Jag ser inga, sade han med öppen mun. Jag ser bara sten.

— Vad är då det och det och det! sade Janina och pekade omkring sig med sin smala pekfinger, och nu såg ju också Bradalba, att det växte de allra vackraste violer bland klipphällarna. Det hade han aldrig märkt förr.

Han skyndade sig att plocka en mängd och bar dem till prinsessan. Men hon bara skrattade.

— Du har ju rivit av dem med så korta stjälkar, att man inte alls kan begagna dem. Se på mina! Du skall taga vackra långa stjälkar, så att man kan binda dem i bukett.

Ja, nu fick Bradalba lära sig, hur man skulle plocka violer, och hela förmiddagen gick han bakom prinsessan och samlade in dem. Till slut måste hon ta upp klänningen och lägga dem i den, ty hon hade båda händerna fulla. Vid middagstiden gick hon tillbaka ned till båten.

— Nu skall jag hem, sade hon. Men jag kommer igen i morgon. Bradalba vågade sig inte helt ner till sjön. Han stod uppe på berget och såg henne stiga i båten. Och strax efter gded den som en solstråle bort över vattnet och försvann.

Nästa morgon gick Bradalba upp med solen. Han vandrade ut på klipporna och lade sig där på magen och stirrade ut emot den stora sjön, som ännu låg inhöljd i dimmor. Men småningom ljusnade det vid horisonten och nu — ja nu kom hon visst i sin gyllene båt! Men det var inte prinsessan, det var solen, som lyfte sig i all sin glans. I många timmar låg Bradalba molstilla utan att röra en fena, utan att blinka. Han bara väntade på prinsessan. Äntligen, äntligen såg han något blänka på böljorna, det kom närmare, jo, det var verkligen båten som nu lade till djupt nere vid stranden. Då reste sig Bradalba och gömde sig bakom en klippa vid vägen, som gick ner emot sjön. En stund efter hörde han steg, och nu kom prinsessan långsamt gående. Bradalba sprang ut från sitt gömställe och hon skrek högt.

— Vad du skrämde mig! sade hon och lade sin lilla hand på hjärtat.

Men han bara log med munnen upp till båda öronen.

— Här ska du se! sade prinsessan. Jag har frukost med mig, som vi ska dela.

Hon satte sig i skuggan och tog fram ur en liten korg, hon bar, fyra härliga stora apelsiner och räckte en till Bradalba. Han hade aldrig sett en sådan frukt förut, och han satte genast tänderna i den.

— Så du bär dig åt, log prinsessan. Först skall man ju skala den, giv hit, så skall jag hjälpa dig! Med sina små, vita fingrar skalade hon apelsinen, och delade den i klyftor.

— Se så där ja! sade hon, nu kan du äta och känna så god den är. Bradalba slök den i ett ögonblick.

— Mera! sade han, medan ännu saften dröp om munnen. Mycket fort åt han upp tre av apelsinerna.

— Den fjärde får du inte! Den skall jag ha själv, sade prinsessan och höll fast apelsinen, som var kvar. Medan hon åt den, satt Bradalba och slickade sig om munnen.

— Nu skall du tala om för mig, vad du tar dig till här i vildmarken, sade prinsessan, då hon hade slutat. Hon hade satt sig bekvämt och höll de sammanknäppta händerna om knäna. Vad gör du dagen lång här bland klipporna?

— Ingenting, svarade Bradalba och kliade sig i huvudet.

— Du ska inte klia dig i huvudet, det är inte vackert! sade prinsessan. Och så långt och tovigt hår du har! Kom, så ska jag klippa dig!

Bradalba lade sitt huvud i prinsessans sköte, och så tog hon en guldsax från sitt bälte och började klippa honom. Det var stora, tunga hårtestar, som föllo för saxen, och då hon hade slutat, sade hon:

— Se nu så fin du är, och på samma gång höll hon fram en liten spegel för Bradalba. Men då han fick se sig själv utan sitt stora hår, kände han inte alls igen sig, utan satte i och vrålade så högt, att det skallade i

skogen.

— Tyst! Tyst! manade prinsessan. Inte ska du skrika så gräsligt, därför att jag har klippt av dig manen. Lägg dig nu snällt och vila, så ska jag tala om för dig, hur vackert det är där borta på ön, där mitt slott ligger. Och Bradalba lade sig med huvudet i prinsessans knä, och hon började berätta.

Ännu snyftade han sakta, då han tänkte på hur skallig han hade blivit, men småningom glömde han det för att lyssna på allt vad hon talade om. Medan det var kallt och blåsigt här uppe på berget, sade hon, var det vår och värme på ön, där hon bodde. Medan man här uppe bara levde bland stenar och snö, vandrade man hos henne i det mjukaste gröna gräs och plockade rosor och apelsiner. På morgonen var sjön vit som silver, på middagen strålande som guld, men inemot kvällen som smälta diamanter, azurblå, smaragdgrön, och röd som rubiner. I trädgården sjöngo näktergalarna, och påfåglarna vandrade omkring på terrasserna. Där levde hon så lyckligt med sin far och mor och sex små bröder.

Allt detta talade hon om för Bradalba, och han satt stilla och lyssnade till allt vad hon sade. Han hörde inte så mycket efter, vad hon berättade, som han mera såg på henne. Aldrig hade han tänkt, att en skapad varelse kunde ha så milda, talande ögon, en sådan liten söt och vänlig mun och ett så silkeslent hår. Han kände det som om hans hjärta smälte som en isbit för solen. Men det var ännu en, som lyssnade till prinsessan. Det var en liten sädesärla, som hade kommit flygande. Den trippade nu fram och tillbaka, vippade med stjärten och tittade upp på den unga flickan, som satt i solskenet. Bradalba tyckte inte om, att andra än han själv lyssnade till prinsessans berättelse. Dessutom hade han ett djupt förakt för alla djur.

Bäst det var tog han upp en sten och kastade den efter fågeln, men den lyfte vingarna och flög hastigt bort.

Prinsessan hade blivit kritvit i ansiktet.

— Vad ämnade du göra? sade hon och såg med flammande ögon på Bradalba.

— Å, bara slå ihjäl den, svarade han och log.

— *Bara* slå ihjäl den, sade prinsessan och reste sig. Är du ett sådant odjur, att du vill göra illa små oskyldiga fåglar, så vill jag inte vara hos dig längre. Nu går jag och kommer aldrig tillbaka.

Därmed reste hon sig och gick skyndsamt ned emot sjön.

Det hjälpte inte, att Bradalba bad och grät, ja, gav sig till att skrika högt. Kort efter lade båten ut från stranden, och han såg, hur det bildade sig en lång skinande fåra i vattnet efter den, till dess den försvann bakom en udde.

Ja, nu var Bradalba ensam, och det var lagom åt honom. Men han var ohyggligt ledsen. Varje morgon väntade han, att prinsessan skulle komma tillbaka, men inte skymten av en båt visade sig på sjön. Tänk, att hon skulle bli så ond, därför att han ville slå ihjäl ett fågelkräk!

Varje gång han mötte en sädesärla eller en annan liten fågel, måste han tänka på hennes flammande ögon, och han började att se på alla de där små varelserna på ett nytt sätt. De hade ju ögon att titta med och ben att gå på och en liten mjuk hals, som kunde vrida sig åt alla håll, och så hade de dessutom vingar, som kunde bära dem högt uppe i luften, medan Bradalba fick sitta kvar på jorden. Han började med att timtals ligga och ge akt på dem, så visslade han åt dem, och till slut tog han med sig några stycken grovt bröd, som han smulade sönder åt dem. Till att börja med fruktade de honom, men småningom fingo de mera mod, och det slutade med att de blevo så tama, att de åto smulorna ur hans hand och satte sig att vila på hans huvud och skuldror. Bara han visade sig på klippan, kom en hel fågelsvärm flygande, små och stora flaxade kring honom och följde honom vart han gick. Fåglarna voro numera hans käraste vänner.

Men ibland kunde han, bäst han lekte med dem, se förtvivlad ut över sjön. Han hoppades alltjämt i hemlighet, att prinsessan ändå en dag skulle komma igen.

En morgon stod han på en klippa vid stranden. Hundratals fåglar kretsade omkring hans huvud, sutto på hans skuldror och vid hans fötter. Det var en frisk och skön sommarmorgon. Sjön låg ljusblå och skimrande. Man kunde knappast se ut över den, så starkt sken solen. Men så plötsligt fick han se något blänka och darra på vattenytan. Det kom närmare och närmare. Bradalbas ögon stodo på skaft. Jo, det var verkligen prinsessans båt. Den lade till vid stranden och hon kom vandrande upp för bergstigen. Hon bar en vid klänning och i stället för kronan, som hon annars hade haft på huvudet, satt nu en tung blomsterkrans på hennes lockar. Då hon fick öga på Bradalba, stannade hon och log.

— Varifrån komma alla de där fåglarna? frågade hon.

— Det är mina goda vänner, svarade Bradalba. Och kom nu med mig, så skall jag visa dig, var de bo.

Prinsessan räckte honom handen, och så vandrade de ut på de brantaste klipporna. Om det var mycket svårt att gå, lyfte Bradalba prinsessan och bar henne över klipprämnor och vattendrag. Men allt emellanåt stannade Bradalba vid ett hål i klippan och sade:

— Pass på! Här ha fåglarna sina ungar. Och han kunde då sticka in handen och taga fram sjöfåglarnas små söta ungar. De voro inte alls rädda för honom.

— Kyss dem! sade han till prinsessan och höll upp dem intill hennes ansikte. Och hon skrattade och tyckte det var förfärligt roligt.

Men vart de gingo följde fåglarna dem som ett moln, pepo sakta och flaxade med vingarna, som om de ville förevisa sina familjer för prinsessan.

Från den dagen kom hon mycket ofta till bergen, och hon och Bradalba blevo för varje dag allt bättre vänner.

En dag, då hon kom, hade hon en blomsterkrans i handen. Den hade hon flätat till Bradalbas hår. Men vad fick hon se! Bradalba, som annars alltid hade gått barhuvad, hade nu en liten hatt på skulten. Det var en grön jägarehatt, prydd med tre små örnfjädrar och en bukett edelweis. Den var alltför liten åt honom och satt på ena sidan av huvudet; men det var tydligt, att Bradalba var stolt över den och tyckte den klädde honom förtjusande. Han log och rodnade, då prinsessan kom honom till mötes.

— Varifrån har du fått den där hatten? frågade hon förvånad.

— Jag har hittat den, svarade han litet förlägen.

— Det tror jag inte, sade hon bestämt. Du har väl tagit den från någon eller hur?

Bradalba stod och slog med flata handen på ett klippblock. Han var mycket generad.

— Jag kom visst att ta den från en jägare, som jag mötte häruppe, sade han till slut.

— *Kom* att taga den, upprepade prinsessan i sträng ton. Hur gick det till?

Ja, så måste ju Bradalba fram med sanningen. Han hade en morgon fått se en jägare, som kom smygande uppe bland fjälltopparna, och då hade han fått en så faslig lust att döda honom. Han hade rusat efter honom, men mannen hade sprungit för livet. Han tappade sin hatt, och medan Bradalba böjde sig för att taga upp den, hade han försvunnit.

— Ja så! Du dödar människor, du! sade prinsessan. Hon hade blivit kritvit i ansiktet.

— Jag tycker de ä så dumma — och så små, sade Bradalba, som hade tagit av sig hatten och stod och borstade den. Och så ä det så roligt att se dem bli så ohyggligt rädda.

— Du är en stygg och elak varelse, utbröt prinsessan. Du kommer väl också en dag att döda mig, ty jag är också en människa, en liten svag och rädd människa.

Bradalba hade kastat sig på jorden och kysste hennes små skor.

— Du är ingen människa! ropade han. Du är det finaste och vackraste, som finns på jorden.

Men prinsessan drog fötterna åt sig.

— Jag älskar människorna, sade hon. Och jag skulle vilja göra dem allt gott jag kunde. Om du vore snäll, skulle jag vilja ha dig, och då skulle jag lära dig att begagna all din styrka till att hjälpa de små stackars människobarnen. Du skulle visa dem vägen här uppe i ensamheten och bära dem över klipporna och vattenströmmarna, så som du burit mig. Men det hjälper inte att tala till dig. Du är och förblir ett drumligt, otäckt troll, och nu går jag och kommer aldrig igen.

Hon gick fort ned mot sjön, men Bradalba började vråla, så att det gick ilar över vattnet.

— Jag ska, jag *ska* bli snäll. Jag ska göra allt du vill, bara du vill komma tillbaka! Oj! Oj! Oj vad jag är olycklig!

Men båten hade redan försvunnit bakom en udde.

Från den dagen började Bradalba ett nytt liv. Han låg ständigt och spejade efter om någon människa skulle komma vägen fram över bergen, och aldrig var han så glad, som när han fick öga på en vandrare, en jägare eller ett par bondfolk, som letade sig fram bland klipporna. Han var då tillreds med sin hjälp, sprang framför dem för att visa vägen, hjälpte dem att bära deras korgar och bylten, ja tog till och med de små barnen på armen och bar dem fram över stenar och vattendrag. Till att börja med voro människorna rädda för den store, underlige gossen med de vilda anletsdragen, som blott var klädd i en björnhud, men småningom förstod man, att han blott ville dem väl, och när någon började färdas uppför berget, sade han: Måhända möta vi Bradalba. Han hjälper oss nog.

Först gjorde han blott sina tjänster för prinsessans skull, och han tänkte då jämt: Det där skulle hon bestämt tycka om. Men efter hand började han finna nöje i det. Det var ändå roligt att bli ansedd för att vara en duktig förare, att bli kallad snäll och stark och kunnig, och när de små barnen sutto på hans arm och klappade hans kinder med sina små runda händer, var det något, som klickade till i hans hjärta, och han tyckte lika mycket om dem som om de små sädesärlorna.

Hans far och mor voro inte belåtna med honom.

— Du liknar inte längre dina föräldrar, sade de och rullade med ögonen. Människorna ha förstört dig. Du tycker det är synd om de eländiga människokräken. Vad har du dina starka armar till om inte för att slå ihjäl dem! Men Bradalba teg. Han hade blivit mager av sorg, men hans ögon sågo så snälla och vänliga ut. Varje morgon vid soluppgången och varje kväll satt han på berget och såg ut över sjön, om ändå inte prinsessans båt skulle visa sig, men han väntade förgäves.

Sommaren hade gått, och hösten hade kommit. Uppe i bergen såg man inga vissnade träd, men luften hade blivit iskall, vreda moln samlade sig omkring klipptopparna och sjön hade vitt skum på vågtopparna.

En dag satt Bradalba och såg sorgsen ut över de svarta vågorna. Då fick han se en liten båt gunga därute. Den kom närmare, nu lade den till vid stranden, någon gick i land och kom uppför bergstigen. Han *kunde* inte misstaga sig. Det var prinsessan. Hon var helt insvept i en sammetskappa med pälskrage och hade en liten skinnmössa på huvudet. Då hon fick se Bradalba, stannade hon och log.

Men han bara grät och höll båda händerna för ögonen.

— Hur är det fatt? sade hon milt. Har du varit en snäll gosse?

— Jag har gjort så gott jag kunnat, svarade han snyftande.

— Berätta mig! sade prinsessan och satte sig på en sten i lä för blåsten. Vad har du haft för dig, sedan vi träffades senast?

Bradalba lade sig på marken vid hennes fötter, och så berättade han om allt han upplevat. Han blev mer och mer ivrig, och hans ögon riktigt strålade, när han talade om de små barnen, som han burit över bergen. Prinsessan bara log. Hon var så vacker, att Bradalba formligen skakade av förtjusning, då han tittade på henne. Då han slutat sin berättelse, tog hon båda hans händer och såg honom in i ögonen.

— Vet du, sade hon, jag tycker om dig, jag tycker riktigt mycket om dig! och nu vill jag fråga dig, om du vill hjälpa oss att ro båten hem? Mina roddare äro så späda och finlemmade; om blåsten skulle bli stark, vet jag inte, om de orka med att ro båten. Bradalba sprang så hastigt, att stenarna dansade omkring honom.

— Om jag vill! ropade han. Jag skall ro dig genom alla vilda vågor, om det så vore till världens ända. De skyndade ned för bergstigen och stego i båten. Vädret hade blivit mörkt och kallt. Blåsten tog till för varje ögonblick och snö och hagel kom flygande från bergen. Då de hade kommit ett stycke ut på sjön, blåste det upp till storm. Roddarna ansträngde sig till det yttersta, men slutligen gåvo de tappt och störtade som döda ner i båten.

Men den som inte gav tappt, det var Bradalba. Han tycktes ha fått jättekrafter, och han arbetade med årorna, så att blodet sprang fram under naglarna. Prinsessan låg vid hans fötter, insvept i sin skinnkappa, och stirrade med förfärade ögon på de väldiga vågorna.

Ena ögonblicket trodde hon sig förlorad, men i det nästa lyftes båten högt upp på vattnet, och nu såg hon stranden komma allt närmare, och nu kände hon igen sin far och mor och de sex små prinsarna, som stodo vid landningsplatsen och ropade till henne. Vad de sade, kunde hon inte höra för stormen.

Med en stöt lade båten till, och Bradalba sprang upp, lyfte henne i sina armar och bar henne i land.

Hennes far och mor och alla de små bröderna trängdes omkring henne för att se, om hon var levande. Men hon satte fötterna på marken och log.

Jag har blott varit borta och hämtat min brudgum, sade hon och tog Bradalbas hand. Han har räddat mig från alla sjöns vilda vågor.

Hennes far såg litet förvånad på Bradalba.

— Den där stora klunsen! Tänker du gifta dig med honom?

— Jag tycker han är så söt! sade prinsessan och kysste Bradalba på näsan.

Ja, så måste ju fadern ge med sig och göra bröllop för Bradalba och prinsessan Janina, och de blevo ett mycket lyckligt par. Aldrig gjorde Bradalba något utan att han först hade frågat sin vackra prinsessa, och

om hon ville ha något uträttat, så sade hon:

— Jag kan inte göra det själv, men den, som både kan och vill hjälpa mig, är min präktige starke Bradalba.

Bortbytingarna.

Det var en gång en kung och en drottning, som inte hade några barn. De önskade sig så förskräckligt gärna ett litet barn, men det kom inget. Äntligen en sommar fick drottningen en liten flicka, och nu voro de ju obeskrivligt glada. Prinsessan fick i dopet namnet Bianca Maria, och hon var ett mycket vackert litet barn. Hennes hy var så genomskinlig som ett blomblad, hennes ögon så stora och blå, och hennes lilla mun var böjd i den allra vackraste båge. Naturligtvis skulle hon ha den förnämsta frun i landet till vårdarinna, och det blev därför ingen mer eller mindre än riksgrevinnan och överhovmästarinnan Esmeralda, som fick det höga värvet att vaka över prinsessan. Om natten hade hon ju två vana sköterskor, som sovo på var sin sida om vaggan, men om dagen var det grevinnan Esmeralda, som skulle se efter det kungliga barnet. Det var ju i sin ordning, att hon blev betrodd med en så ansvarsfull post, eftersom hon var så gräsligt förnäm, men annars passade hon inte alls till att vara vårdarinna. Hon var redan mycket gammal och alltid rysligt sömnig. Jämt och ständigt slumrade hon in, fastän hon sade, att hon bara slöt ögonen en smula.

Om natten sov prinsessan i sin stora sängkammare, men om dagen blev hennes vagga utburen i en akacielund strax bredvid slottet. Där plaskade en springbrunn, som på alla sidor var omgiven av höga rosenbuskar. Det var så skönt under de höga blommande akacierna, som strödde sina vita blommor ned över prinsessans täcke. Luften var både ljum och frisk, och de vita duvorna kommo svävande från duvslaget och tittade på den lilla:

— Hon är rent förfärligt söt, sade de och trippade tysta omkring vaggan, vit och mjuk som en duva.

Men då hände det en dag något förskräckligt. Ja, nu ska ni få höra!

Ute i den stora svarta skogen på berget bakom slottet bodde i en klippgrotta ett troll med sin hustru. Trollgumman hade just också fått en liten flicka, en liten svartmuskig unge med gnistrande ögon och tovigt hår. En dag gick trollgubben ner till springbrunnen i slottsparken för att hämta vatten. Han tassade så tyst, tyst, att ingen skulle höra honom, men grevinnan Esmeralda satt i sin djupa länstol bredvid vaggan och sov så sött. Duvorna trippade omkring på sandgången och kuttrade: Är hon inte söt? Är hon inte förfärligt söt? Vit och mjuk som en duva. Och trollgubben smög sig sakta fram till vaggan och tittade in under sidengardinerna på det sovande barnet. Då han kom hem, sade han till sin trollgumma: »Nu har jag sett ett barn, som är sådant, att jag skulle vilja ha det. Vitt och mjukt som en duva och med den sötaste lilla mun.

— Då kunde *du* väl inte vara far till det barnet, sade trollgumman och visade alla sina gröna tänder. En trollgubbe får en trollunge och får nöja sig därmed.

Men jämt tänkte trollgubben på den lilla prinsessan, och till slut kunde han inte stå emot längre.

— Du mor! sade han till trollgumman. Vi stjäla det kungliga barnet! Det är lätt gjort. Den gamla ragatan, som skall vakta henne, sitter jämt och snarkar, och så lägga vi vårt eget trollpyre dit i stället. Trollgumman ville till att börja med inte alls vara med på det. Fastän hon bara var en trollpacka, höll hon dock av sitt eget barn, men trollgubben lämnade henne aldrig någon ro varken natt eller dag, och till slut blev hon så led vid hans evinnerliga käxande, att hon slet upp trollungen ur vaggan, där den låg, höljde in den i en gammal trasa och sade:

— För all del, bär du bara bort ungen din. Men kom inte tomhänt tillbaka, det råder jag dig till!

Trollgubben sprang allt vad han orkade ned till akacielunden. Där stod den gyllene vaggan. Duvorna trippade omkring den, akaciorna strödde sina blommor över den, och vid sidan satt grevinnan Esmeralda i sin djupa länstol och snarkade sakta.

I en handvändning slog trollgubben upp täcket på vaggan, grep prinsessan och stoppade ner trollungen i hennes ställe, och så kilade han fortare än en hare upp för berget med sin kostbara börda.

Då grevinnan vaknade, märkte hon ingenting. Hon trodde, att prinsessan sov. Men en stund efter kom drottningen ned i lunden. Hon brukade taga sig en förmiddagspromenad dit ned för att se ett slag på sin dotter. Ni kan tänka er hennes fasa, då hon lutar sig över vaggan och ser, inte sin lilla älskade Bianca Maria utan ett litet trollknyte, som tittar på henne med små ilskna, svarta ögon. Hon gav till ett rop och höll på att dåna.

— Vad är detta? stammade hon. Det är ju inte mitt barn! Vem har tagit mitt barn? Detta är ju inte prinsessan!

Grevinnan Esmeralda reste sig upp förfärad.

— Inte Ers Majestäts barn! sade hon. Vems barn skulle det annars vara? Här har ingen varit. Inte en levande själ! Jag har hela tiden varit lika vaken, som jag är i detta ögonblick. Det sade hon inte för att ljuga, men hon visste aldrig, när hon sov. Kungen och hela hovet blevo kallade, och kungens livmedikus rådfrågades.

— Det är ett besynnerligt fall, ett högst besynnerligt fall! sade han. Det är visst det man kallar ... och han nämnde ett långt latinskt namn, som ingen kunde förstå. Men det är nog bara en övergång, en så kallad »kris». Och han ordinerade, att man skulle bada den lilla i söt mjölk och låta henne ligga på violer; då skulle hon nog snart få sitt gamla utseende tillbaka.

De finaste kor blevo köpta, och barnet blev badat i varm gräddmjölk. Vaggan blev fylld med violer, så att det doftade som i paradiset, men inte kunde drottningen se, att hennes barn förändrade sig. Svart var hon, och svart blev hon. Ja, inte egentligen svart, utan mer brun som en hasselnöt, med kolsvarta ögon och burrigt svart hår. Emellertid sade hela hovet, att hon var alldeles förtjusande söt, och till slut tyckte drottningen också, att hon var söt; men hon suckade dock varje gång hon såg henne och tänkte:

— Inte är det min lilla änglalika Bianca Maria!

Emellertid hade trollgubben sprungit hem till bergskrevan med lilla prinsessan.

— Är hon inte rar? sade han och öppnade på schalen, i vilken han höljt henne.

Trollgumman kastade en föraktfull blick på henne.

— En sådan eländig liten bleknos, sade hon. Hon ser ju ut som en purjolök, så vit och tanig. Men nu har du ju fått din vilja fram, och jag får hålla till godo med henne.

De lade den lilla i trollungens vagga men i den voro bolster och kuddar stoppade med grov halm, i vilken också en och annan tistel hade smugit sig in. Då Bianca Maria kände allt detta hårda och stickande under sin lilla mjuka kropp, började hon gråta bitterligen.

— Vad lipar hon för, otäcka unge! ropade trollgumman, men trollgubben sprang ner till mossen. Där plockade han ängsull, och på berget samlade han vild timjan. Med detta stoppade han ett nytt bolster till vaggan, och då den lilla kände det mjukt och doftande omkring sig, upphörde hon genast att gråta och

somnade sött.

På slottet växte trollprinsessan upp och blev ett underligt barn. Vi få kalla henne trollprinsessan, då hon inte hade något namn. Trollungar bli aldrig döpta. När de komma till världen, spottar fadern dem bara i nacken ett slag och säger:

— Ut med dig i världen, lilla kribbelikrabble! och så är *det* färdigt.

Men drottningen kunde aldrig bekväma sig till att kalla sitt bortbytta barn Bianca Maria; hon kallade henne bara Svartöga, ty trollungen hade ett par blixtrande mörka ögon.

— Var har egentligen vår dotter fått sina underliga svarta ögon ifrån? sade kungen och stirrade på drottningen.

— Ja, vem kan förklara det! svarade hon och suckade. Då hon blev född, hade hon blå ögon liksom du och jag.

Men inte var hon god att tas med, den lilla Svartöga. Hon gav både kungen och drottningen och hela hovet nog att göra. Om hon inte fick sin vilja fram, lade hon sig på rygg på golvet, sprattlade med benen i luften och gallhojtade, så att man fick lov att stänga fönstren, för att det inte skulle höras ut. Om hon fick en ny klänning, så roade det henne att fläcka ned den genom att stjälpa all sin soppa över den, eller också stack hon eldgaffeln tvärs igenom den, så det blev ett stort hål. Och så sneglade hon på drottningen för att se, om hon inte blev riktigt ond. Värst var hon dock emot den gamla grevinnan Esmeralda. Henne kunde hon rakt inte tåla. När grevinnan somnade i sin länstol, strödde hon fullt med sand i huvudet på henne eller gömde hennes skor i någon buske, där den gamla damen inte kunde finna dem. Ibland gömde hon också sig själv, och då hade hon ohyggligt roligt, när grevinnan vaknade ur sin lilla slummer och inte mera såg henne. I timtal kunde hon krypa bakom den ena busken efter den andra, medan överhovmästarinnan stapplade omkring med sin käpp, andfådd och darrande, gripen av en förskräcklig ångest.

I början hade kungen verkligen gett henne stryk, när hon var alltför stygg, men då blev hon så rasande och såg ut som ett litet odjur, mörkröd i ansiktet, med knutna händer, och hon skrek så gräsligt, att kungen formligen blev rädd. Från den dagen slapp hon kroppsaga. Det var heller inte utan, att kungen var ganska svag för sin uppstudsiga dotter, och hon märkte snart, vilken makt hon hade över honom.

Hon var inte mera än åtta år, då hon en dag vid bordet satt och lyssnade till något, kungen yttrade. Då han slutat, tog hon honom i skägget och sade:

— Säger du det, gamle kungafar! Du talar som du har förstånd till!

Drottningen blev alldeles röd av oro och såg förskräckt på sin höga gemål. Men kungen tog flickan om livet och sade skrattande:

— Du är den värsta trollunge på hela jorden.

Nere hos trollen i berget hade Bianca Maria också blivit åtta år. Hon var lång och smärt för sin ålder och hade det vackraste gyllene hår. I allt var hon en lydig dotter emot dem, som hon ansåg för sina föräldrar, fastän hon nog i sitt hjärta ofta tänkte, att hon inte älskade dem så högt som hon borde. Trollgubben tyckte alltjämt, att hon var det sötaste man kunde se.

— Sådana små vita fingrar hon har, sade han. Och så slät hy och ett sådant grant guldhår. Och han gjorde sig riktigt till, när han talade till henne, lade huvudet på sned, kysste på fingret och pep som en liten råtta.

— Sjåpa dig inte, gamle fuling! sade trollgumman och slog honom över handen, så det smällde. Hon var

inte alls svag för konungadottern. Det nästan retade henne, att hon alltid visade sig så mild och medgörlig och sade ja till allt, vad man befallde henne.

En dag blev trollgumman till och med så ilsken, att hon ropade till flickan:

— Ja och ja, och jämt säger du ja! Kan du inte säga nej, ditt kräk?

Men Bianca Maria lät sig inte bekomma. Hon gick tyst och gjorde sitt arbete, och när trollgumman grälade, teg hon bara. Redan som liten fick hon göra ganska mycken nytta. På bara fötter gick hon in i skogens allra innersta djup, där det porlade en källa, varifrån hon skulle hämta vatten till köket. Källan sinade aldrig, varken vinter eller sommar. Genom skogen prasslade det så vänligt i björkarna och susade det så högtidligt i furornas kronor, att hon märkte, att alla träden voro hennes vänner. Och så tyckte hon så mycket om alla djuren. De små ekorrarna kommo kilande med svansen i vädret och glodde på henne.

— Redan så tidigt ute! sade de och satte sig på bakbenen. Har du tillfälligtvis några nötter eller något annat gott med dig? Och Bianca hade alltid med sig nötter eller ollon, som ekorrarna kommo och åto ur hennes hand. Alla fåglar i skogen kände hon till och visste genast, om det var en bofink eller en grönsiska, som kvittrade, och hon stod stilla och lyssnade till trastens sång eller till skogsduvornas sakta kuttrande.

Men det var inte endast de vackra djuren, hon höll av, hon var också god och vänlig emot de fula och obehagliga. När de stora paddorna kommo vältrande in i bergskrevan, visste Bianca, att trollgumman alltid ville döda dem, om hon fick se dem. Därför skyndade hon sig att bära ut dem. De voro inte så trevliga att röra vid, våta och tunga. Men hon tog dem försiktigt mellan sina små vita fingrar och viskade:

— Stackars djur! Inte kan du hjälpa, att du blivit så ful och klumpig. Men här ska du inte visa dig, för då slår man ihjäl dig med en kvastkäpp, och så lade hon dem utanför på gräset. Ja, till och med de små råttorna kunde hon inte hata. Hon samlade gryn i en gammal lerskål och satte den bakom sin sängplats, och när det blev mörkt, kommo råttorna springande och pepo:

— Nu ska vi på kalas! Nu ska vi på kalas!

En dag hade trollgumman fångat två skogsduvor. Hon klämde dem under vingarna, och så böjde de huvudet och dogo. Sedan plockade hon dem och stoppade dem i grytan. Men Bianca Maria stod bredvid och grät. Då blev trollgumman riktigt arg.

— Har man hört på maken! skrek hon. Att börja tjuta över ett par duvkräk! Du blir aldrig en kavat och livad trollunge. Jag begriper inte, var du kommit ifrån.

Det visste ju trollgumman mycket väl, men hennes gubbe hade strängeligen förbjudit henne att nånsin med minsta ord eller tecken antyda, att Bianca var en stulen kungadotter.

Åren gingo, och de två flickorna voro nu sjutton år. Trollprinsessan hade blivit vacker på ett underligt sätt. Hon var inte lång, men hon var smärt och välväxt. Hennes hy var inte så mörk, som då hon var barn, snarare gröngul som omogna citroner. Håret var ramsvart och föll i vågor och lockar kring hennes huvud. Så hade hon ett par stora, svarta ögon, som nog skulle ha varit mycket vackra, om de uttryckt litet vänlighet eller godhet; men de stirrade så besynnerligt fientligt på alla människor. Om hon var ond, kunde de flamma, så att man blev rädd för att betrakta dem, och om hon var glad, då uttryckte de mest hån och löje. Man skulle kunna tro, att hon föraktade alla människor. Ju äldre hon blev, dess styggare blev hon. Hon örfilade upp sina tjänare och stack sina kammarjungfrur med knappnålar, medan de klädde henne. När gamla grevinnan Esmeralda underdånigst vågade förebrå henne hennes uppförande, svarade hon:

— Du begriper ingenting. Du är alltför gammal. Sätt dig du och sov i din länstol och låt mig hållas. Jag

tänker i alla fall aldrig göra annat än vad som faller mig in.

Och hon följde alla sina nycker. Ibland ville hon inte alls stiga upp utan sov hela dagen med täcket uppdraget över öronen. När någon då smög sig in i hennes rum för att se, om hon inte var vaken, röt hon till dem:

— Ut med er och låt mig vara i fred!

Ibland kunde hon stiga upp före solen, medan dimmorna ännu lågo över ängen och morgonstjärnan stod på himlen. Då gick hon ner i stallet och väckte stalldrängen genom att dra honom i håret och fick honom att sadla den vildaste av alla hästarna. Så red hon ut ensam.

— Inte vill jag ha en sådan drummel som du i hälarna på mig! sade hon till stalldrängen, då hon svängde sig i sadeln, och så bar det av. Hon red varken i trav eller galopp, utan i sträck-karriär, så det gick som en stormil genom skogen. Och så hojtade och skrek hon så vilt, att alla hararna och rävarna och råbockarna flydde av rädsla.

En dag kom hon hem, och då var hon så röd och genomsvettig av sin rasande ritt, att kungen mycket allvarsamt bad henne vara mera försiktig. Men då blev hon så ond, att hon slog sönder en av de stora speglarna med skaftet på sitt ridspö. Glasflisorna regnade ned som isbitar; men kungen bleknade och gick ut ur rummet. Varken han eller drottningen hade hand med henne, och de beslöto att så snart som möjligt gifta bort henne.

— Måhända blir hon en bättre hustru, än hon har varit dotter, sade kungen. Men drottningen trodde inte mycket på sin dotters förbättring.

Man utvalde en brudgum åt henne, och det var den förnämste och vackraste unge hertigen i hela riket. Han fick ju känna sig gränslöst smickrad att få kungens enda dotter till hustru, och inte gick det an att fråga efter, hur hon var eller inte var. Det var bara att bocka sig till jorden och säga:

— Tackar underdånigst.

Prinsessan fann också till att börja med behag i den unge mannen. Hon tyckte han var så vacker, och hon gjorde sig så söt och mild, när han var närvarande, att han trodde hon var en riktig guds ängel. Men det dröjde inte många veckor, förrän hon började visa sig så, som hon verkligen var, och den unge hertigen gjorde stora ögon. Han hade aldrig väntat sig att få se en prinsessa ruska sina tjänare och örfila sina hovdamer, och en dag såg han till och med, hur hon räckte ut tungan åt gamla grevinnan Esmeralda.

— Prinsessa, sade han blott bestört, och hans ögon ljungade av vrede.

Men hon vände sig emot honom och ropade:

— Prinsessa och prinsessa! Liksom inte en prinsessa får lov att göra alldeles vad som behagar henne? Du kan väl inte begära, att jag skall stå på tå för den gamla fågelskrämman? Och så får jag be dig låta bli att göra miner. Jag är och förblir i alla fall den förnämsta av oss två!

Småningom visade hon sig mer och mer nyckfull emot sin unge fästman. Ibland vände hon honom ryggen och sade bara:

— Gå din väg! Jag gitter inte höra på dig i dag! En annan gång fann hon tusen fel hos honom och hans dräkt. Och om de redo ut tillsammans, roade det henne att rida så fort, att han omöjligt kunde följa henne. När han då återvände till slottet, stod hon i porten och skrattade. Stackars gosse! ropade hon, du har väl aldrig suttit på en hästrygg förr du? En annan dag kunde hon vara som smält smör. Då visste hon inte allt

vackert och vänligt, hon skulle säga sin fästman. Lilla söta, ljuva, vackra, rara hertigbarn! sade hon då och tittade på honom med sina blixtrande svarta ögon. Du är som den bästa honungskaka. Jag skulle kunna äta upp dig! Och hon gapade, som om hon ville bitas.

Den unge hertigen blev mer och mer rädd för sin kungliga brud. Han skulle så gärna han levde sett att han sluppit henne, men hans fader sade, att det gick rakt inte an. Om hon så vore den ledaste trollpacka, måste man anse det för en utomordentlig ära att ha blivit utvald till hennes brudgum.

Emellertid hade nu också Bianca Maria blivit en vuxen jungfru. En dag sade trollgubben till sin gumma.

— Nu är det tid på att vi föra vår dotter till hovet. Jag är mycket stolt över henne, och jag vill att alla troll ska se vilken vacker dotter vi ha.

— Bara de inte också se, att hon är tjuvgods! svarade trollgumman. Hon liknar då varken mig eller dig mera än en skogsduva liknar en padda.

Men gubben stod på sig, och en kväll vid midsommartid gingo de med Bianca Maria djupt in i skogen till en stor berggrotta, där trollkungen bodde, och där det skulle hållas midsommarbal.

Solen hade nätt och jämnt gått ner, då de nådde berget, där trollkungen bodde. Inne i den festliga salen var så stoppfullt och luktade så fränt av troll, att Bianca gick ett steg baklänges, då hon stod på tröskeln; men redan hade alla fått ögonen på henne, och trollgumman skuffade henne i ryggen och sade:

— Gör dig inte rar utan visa, att du har trollvett! Och så måste ju Bianca gå in i salen.

På en tron i bakgrunden av grottan sutto kungen och drottningen, behängda med så mycket guld och glitter, att de knappast kunde röra sig. Drottningen liknade mera en stor padda, och kungen var gammal och torr som något besynnerligt förväxt träd; men han hade en lång praktfull svans, besatt med guldtofsar och ädla stenar. Strax bredvid tronen stod deras ende son, kronprinstrollet. Han var mager och smal och liknade en läderlapp. Då han fick syn på Bianca, log han ett brett leende, och man såg då, att han hade dubbla tandrader, men alla tänderna voro gula och spetsiga. I salen stodo troll kring alla väggar. Det fanns av alla storlekar och alla sorter. Några voro ludna som små björnar, andra voro bleka och ömkliga och sågo ut som spädgrisar med fiskögon. Det fanns troll, som voro genomskinliga som grönt glas, och andra, som inte hade huvuden, men som talade i magen. Och alla voro i det bästa lynne. De skrattade och skreko, så att det lät som när kattor slåss på natten, och nu började trollmusiken. Man såg inte musikanterna, för det ansågs inte för fint, men man hörde dem dess bättre. Där blåstes i trumpeter och slogs på trummor, och gälla flöjttoner foro fram och åter, som när det ilar i sjuka tänder. Det var alldeles storartat. Och nu började dansen. Först gick den ganska ståtligt, men det dröjde inte länge, förrän alla troll störtade om varandra, gjorde höga språng och slogo kullerbyttor, medan de slingrade sig i de vildaste turer. Allt rördes hop till ett förskräckligt trollsammelsurium, i vilket Bianca inte kunde urskilja något. Men plötsligt kommer kronprinstrollet fram till henne, gör en djup bugning och börjar så dansa för henne. Han hoppade och skuttade som den värsta gräshoppa, under det att han viftade med sina stora öron och grinade med munnen, så att man såg hans dubbla tandrader. Bianca blev alldeles kall av ångest. Hettan i berggrottan blev allt starkare, och plötsligt kände hon det svindla för sig och föll avsvimmad till golvet. Då hon åter vaknade, låg hon på mossan i skogen. Månen sken mellan lövet, och vid hennes sida sutto trollgubben och trollgumman.

— Vakna upp! skrek trollgumman och stänkte källvatten i hennes ansikte. Du vet inte, så lycklig du skall bli. Kronprinsen har kastat sina ögon på dig, och du skall bli hans brud, och en gång skall du bli drottning över alla troll i skogen.

Det var verkligen som trollgurnman sade. Kronprinstrollet hade fattat en häftig kärlek till Bianca, och innan

sommaren var slut, skulle deras bröllop stå. Ni kan föreställa er, att Bianca blev gripen av en förfärlig rädsla. Väl var hon en liten anspråkslös flicka, som inte hade stora tankar om sig själv, men nog höll hon sig för god att bli kronprinstrollets maka. Att tänka sig vara tvungen att leva i den där otäcka hålan med det vanskapliga odjuret — det var det gräsligaste hon kunde föreställa sig. Från den dagen grubblade hon bara på, hur hon skulle kunna komma bort. Varthän det skulle bära, visste hon inte, men bort måste hon.

Ungefär likadant gick det trollprinsessan. Hon blev allt mera trött på sin hertiglige fästman, och han var så rädd för henne som aldrig det. Han hade fört henne till sina höga föräldrar, men hon uppförde sig så illa där, gäspade högljutt vid bordet och dansade så vilt på kvällen, slog benen i luften och utstötte höga jaktrop, så att hertigen och hertiginnan blevo ytterst förargade. Själv hade hon så ledsamt, att hon i sitt stilla sinne beslöt, att hon aldrig skulle underkasta sig att leva i den där förnäma familjen, där man iakttog alla hennes rörelser och skämdes för hennes infall. Också hon ville bort, ut i den vida världen, pröva något nytt och livat, bort från kungen och drottningen och hela hovet.

Hennes bröllop var bestämt till mitt i augusti och samma dag skulle Bianca stå brud med kronprinstrollet. Men tidigt på morgonen, medan ännu daggen låg på gräset, smögo sig båda flickorna ut i skogen. Händelsen gjorde, att de kommo till samma hasselsnår, men de mötte inte varandra.

Bianca hörde, hur det prasslade i buskarna och tänkte:

— Någon räv smyger omkring därinne, och trollprinsessan stod stilla och lyssnade, medan Bianca bröt sig väg genom snåret.

— Här flaxar någon duva, tänkte hon och så gingo de om varandra.

Bianca gick vägen fram, och så kom hon till akacielunden, varifrån hon blivit stulen av trollet. Vid springbrunnen stod drottningen. Hon såg på de plaskande strålarna, men hennes tankar voro långt borta. Hon tänkte på sin lilla söta Bianca Maria och mindes, hur lycklig hon varit den tiden, hon hade henne. Men vad är detta? Plötsligt står framför henne en flicka, så lik henne själv, då hon var sjutton år, att hon gav till ett rop av förvåning. Och Bianca såg genast, att det var hennes mor, som nu öppnade sina armar och sade:

— Kom i min famn, min egen Bianca Maria!

Hon kastade sig om drottningens hals och kände första gången i livet, hur det var att bli tryckt till sin mors hjärta. Så talade hon om sitt liv hos trollen, och drottningen förstod genast, hur allt hade gått till. Men de kunde inte fråga gamla grevinnan Esmeralda, ty hon sov nu så djupt utan att ens snarka. Hon var död. Men varken kungen eller någon annan kunde tvivla på, att Bianca var drottningens egen dotter. Hon liknade henne till och med på öronen och på lillfingrarna.

Men trollflickan hade i skogen kommit fram till trollens håla. Där stod trollgumman och högg ved. Den var hård och seg, och hon svor alldeles förfärligt, medan hon höll på med sitt arbete. Trollflickan stod stilla och skrattade.

— Dig tycker jag om! ropade hon. Så där ska det gå till! Då blir det liv i spelet!

Trollgumman såg upp, och då hon fick öga på flickan, kände hon genast igen, att det var hennes dotter.

— Min egen galna unge! ropade hon och bredde ut armarna. Och så gav hon sig genast till att krafsa i flickans hår. Se här! sade hon, tänkte jag inte det! Här är en marlock, som ingen kristen människa kan kamma ut. Är det inte så? Och flickan skrattade, ty hon kom ihåg allt det besvär, de gjort sig för att kamma ut den inkrånglade hårtofsen, som låg dold under de andra lockarna. Kyss mig, min pulla, sade trollgumman och gav sin flicka en ordentlig smällkyss. Men hon torkade sig om munnen och sade: Tvi vali! Vad du var

våt om truten!

Nu gav kungen den unge hertigen Bianca till brud, och trollflickan skulle giftas med trollkronprinsen och småningom bli drottning över alla troll.

Samma dag stod deras bröllop och firades på båda håll med största prakt. På kvällen, då Bianca och hennes brudgum, ledsagade av ett stort följe, redo hem till hertigens slott genom skogen, fingo de se en stor eld, som brann djupt inne bland träden, och varifrån rök och gnistor virvlade upp mot natthimlen. Dessutom hörde de vilda tjut och skrän, som trängde genom stillheten.

Då de kommit ut på det öppna landet, sågo de, hur elden så småningom dog bort och gnistorna försvunno. Men högt över dem tindrade det av millioner stjärnor, som flammade på himlavalvet och aldrig släcktes. Då lyfte hertigen sin unga brud ur sadeln, och hand i hand gingo de in i sin framtids slott.

Skönheten och odjuret.

Det var en gång en mäktig furste, vars slott låg högt vid havet.

Han hade mist sin hustru, men två barn hade han kvar, en gosse och en flicka.

De voro födda på samma dag, och därför voro de tvillingar. Gossen hette Astolf, men flickan hade fått namnet Jolanta.

Som det ofta går med tvillingsyskon, hade den ena fått kraften och styrkan, varemot den andra förblev späd och fin. Här var det Astolf, som sköt upp som en ung ek, varemot Jolanta snarare liknade en liljestängel. Men det var ju bättre så, än om det hade varit tvärtom.

Från deras första barndom älskade dessa två syskon varandra mycket högt. Den gamle fursten hade så mycket annat att tänka på, att han inte gav sig mycken tid med barnen, men Astolf var både far och mor för sin lilla syster. Om hon sov i gröngräset under en buske, då satt gossen och vaktade henne, som om han varit en trogen hund. Ville hon binda kransar, då var det Astolf som hämtade alla blommorna åt henne, och om de ibland, då de växte upp, seglade ut på havet, då bäddade Astolf åt sin lilla syster en ljuvlig bädd av stora, mjuka kuddar, men själv satt han och styrde båten ut över vågorna. När solen höll på att dala, då brukade de hand i hand stiga upp för den långa trappan i tornet, och uppkomna på taket, stodo de och sågo solen sjunka och stjärnorna komma fram på himlavalvet.

Livet tycktes dem mycket skönt och rikt att leva, och de frågade aldrig efter någon eller något utom hemmet, så lyckliga voro de över att äga varandra.

Men nu är det så, att allting ändrar sig och allting tar slut liksom vågorna, som höja sig och sjunka i havet, och det kom en dag, då Astolf var aderton år. Då ville hans far, att han skulle draga till kungens gård och anmäla sig som riddare i hans tjänst.

— Nu är det tid du blir en man, sade fursten. Du känner ju knappast andra än din syster Jolanta, och du har mycket att lära dig.

De båda syskonen begrepo ju mycket väl, att de inte alltid kunde få bliva tillsammans, men ändå tycktes det dem som en förskräckligt tung sorg, att de skulle skiljas.

— Jag är rädd du glömmer mig, sade Jolanta, som höll båda sina armar om broderns hals. Därborta i

kungens gård finns nog så många sköna damer och ädla kvinnor, som komma att upptaga dina tankar, och då minns du inte längre din lilla syster.

— Du talar mycket dåraktigt, svarade Astolf och log. Nog kan det finnas sköna och ädla kvinnor i världen, men ingen som kan ersätta ens syster. Vi två äro födda på samma dag, av samma mor och äro uppväxta vid samma hav. Vi ha samma blod i våra ådror och samma tankar i våra hjärtan. Du skall alltid vara det käraste för mig här på jorden ... Men, tillade han, snarare kan jag tro, att du kommer att glömma mig för en annan. Snart komma nog friare från alla håll för att anhålla om din hand, och får du först eget hus och hem, då får du föga tid att sända mig en tanke. — En sak ber jag dig blott om. Se noga på envar, som begär dig till hustru. Se noga efter, om han har goda ögon, — om inte! Ja, så låt honom gå.

— Har du mera att säga mig? frågade Jolanta, som beständigt höll sina armar fast om broderns hals.

— Kommer du i nöd, min lilla syster, svarade han, så skicka mig bud! Fort, genast! Och vad jag än har för handen, så skall jag släppa det för att komma och hjälpa dig. Men har du ingen att skicka, så ropa på mig. Ropa mitt namn så högt du kan, och jag lovar, att jag skall höra det och ila till din hjälp.

Så gjorde han hennes armar loss från sin hals och steg till häst, men då Jolanta såg honom försvinna med sitt följe, föll hon som en bruten liljestängel ned bland blommorna i trädgården.

Sedan Astolf ridit bort, dröjde det inte länge, innan en friare kom till slottet. Ryktet om Jolantas stora skönhet hade gått vida, och dessutom var hon ju dotter till rikets mäktigaste man. Men hon tänkte varken på brudgum eller bröllop och ville icke höra talas om att lämna sin faders borg. Hon hade kommit överens med den gamle fursten, att om hon inte ville mottaga ett anbud från en friare, skulle hon lägga sina handskar kvar på bordet, när hon gick från matsalen. Då slapp hon att säga det hårda ordet »nej» och slapp att se ett sorgset ansikte.

Gång på gång red någon förnäm friare in på slottsgården, och gång på gång fann han Jolantas små guldbroderade handskar liggande kvar vid taffeln, när hon själv hade försvunnit, och då hade han blott att sadla sin häst och rida bort.

Så kom en dag ett underligt följe ridande över vindbryggan. Det var stora, starka kämpar, som redo vilda, svarta hästar. De ridande hade vingar av rovfåglar fästade på hjälmarna, och somliga buro ett helt hjortvisir på stormhatten. I spetsen för dem red en väldig kämpe, klädd i ett pansar, som skimrade av guld och ädelstenar. Då han blev förd fram för fursten, böjde han sig djupt och sade, att han kom som sändebud från skogarnas furste, som önskade att få Jolanta till brud. Gåvor hade han också bragt med, och han räckte fram ett jaktspjut av elfenben och silver. Men Jolanta skrek högt. Hon skulle inte vilja döda den minsta lilla fågel; vad skulle hon med ett jaktspjut att göra? Den främmande riddaren öppnade nu ett litet skrin, varur han framtog en kedja av guld och rubiner. Han kastade denna kedja kring halsen på Jolanta, så att den föll ned över hennes vita sidenklänning, men hon rev den hastigt bort, så att den föll till golvet.

— Man skulle tro, att jag vore överstprutad med blod, utbrast hon. Alla dessa röda fläckar på min vita dräkt! Jag bär aldrig annat än pärlor.

Den främmande riddaren log, men hans ögon blixtrade.

— Måhända denna lilla bok skall behaga er mera, sade han, i det han framräckte en liten bönbok. Den var inbunden i vitt skinn, översållad med ädla stenar och full med helgonbilder, målade med mycken omsorg, vilka skeno som blommor på en äng.

— O! sade Jolanta och räckte fram handen, varefter hon genast började bläddra i boken. Skogarnas furste måtte vara en mycket from och älskvärd man, eftersom han så vackert har låtit utstyra denna heliga bok,

fortfor hon utan att se upp.

— Får han själv komma och förestälła sig för er? frågade sändebudet.

— Han får komma! svarade Jolanta och sträckte ut handen. Hon läste fortfarande i boken.

Blott ett par dar därefter red skogarnas furste in på borggården. Det var den stoltaste riddare man kunde se. Han var högre växt än alla riddarna i sitt följe, smal om livet och bred över axlarna. På sitt korta, kolsvarta hår bar han en gyllene hjälm med ett par väldiga örnvingar, och om sina bruna händer hade han tjocka gyllene armringar. Hans ögon voro också svarta och gnistrade underligt vilda, men när han skrattade, visade han två rader snövita tänder med skarpa, spetsiga hörntänder. Han emottogs med mycken ståt av den gamle fursten. Man visste nog, att han rådde om de oändliga skogarna, som sträckte sig upp för bergen, men annars hade man inte mycket reda på honom. Blott ett visste man, att bara hans namn, »skogarnas furste», fyllde alla sinnen med en sorts bävande vördnad, och de, som en gång sett honom, glömde honom aldrig.

Då Jolanta vid sin faders hand fördes fram för honom, neg hon ända till golvet. Men då hon lyfte sina ögon och såg honom i ansiktet, darrade hon sakta.

— Han har inte goda ögon! viskade hon till sin far, och om kvällen, då den gamle fursten frågade henne, om hon ville ge skogarnas furste sitt ja, svarade hon det samma: Han har inte goda ögon. Men hennes far sade, att man inte hade rätt att fästa sig vid sådana småsaker. Det skulle vara en stor ära och lycka för honom att få en så mäktig och fruktad måg, och då suckade Jolanta blott, och bröllopet blev bestämt.

På bröllopsdagen gick det präktigt och vilt till på slottet. Många fat rhenskt vin blevo tömda, och kämparnas ögon lyste röda. Facklor och bål brunno överallt, och de främmande, som med skepp foro förbi slottet, sedan solen gått ned, kunde tro, att det höll på att brinna upp, så lyste och flammade det genom mörkret. Då månen gått upp över de svarta skogarna, lät skogens furste föra fram sin häst. Ännu samma natt ville han rida med sin brud upp till sitt hem bland bergen. Trettio kämpar följde honom på väldiga, svarta hästar.

Han tog Jolanta på handen och lyfte henne, lätt som en fjäder, upp på hästen framför sig, och så bar det av över vindbryggan, upp emot skogarna.

Jolanta grät, ty hon tyckte det var som att dö att lämna sitt älskade fädernehem; men skogarnas furste sade med barsk röst:

— Sluta upp med att gråta! Nu är du *min* hustru, och jag vill ha en hustru, som ler milt och är glad.

Efter en stund tryckte han henne så hårt till sitt bröst, att hon skrek.

— Låt bli att klämma mig så hårt! Jag kan gå av på mitten, jämrade hon.

Då släppte han sitt hårda tag. Men det dröjde inte länge, förr än han åter tog henne så hårt om livet, att hon kved sakta.

— Akta dig! ropade hon. Mitt hjärta kan glida ned i mina strumpor!

— Du får inte pipa som en liten fågel, sade han dystert. Du skall vara foglig och tyst. Nu börja vi rida in i mitt furstendöme. Hästen hade börjat gå långsamt, ty nu steg man upp för berget och in i de väldiga skogarna. Jolanta satt sammankrupen och såg med förskräckta ögon på de skyhöga granarna, som hängde sina långa grenar rakt ned till jorden, och på tallarna, som lyfte sig upp mot den klara himlen och bredde sina kronor i månskenet. Det var dödsstilla bland alla stammar, och hon hörde blott ljudet av de trettio hästarnas hovar, som kommo stampande efter dem. Ibland skrek en uggla från de tätaste snåren, ibland prasslade det i buskarna, som om något villebråd skulle röra sig, men så blev allt åter stilla. Svartare och

högre blev skogen, och natten hade blivit isande kall. Hon drogs in under sin brudgums mantel och satt där och huttrade, medan tårarna sakta trillade ner för hennes kinder. Beständigt bar det uppför, och beständigt gingo hästarna mera långsamt. Då hördes plötsligt skogsfurstens röst: Ser du ljuset där? Snart äro vi hemma! Strax därpå stannade alla ryttarna, och Jolanta såg framför sig något, som hon först tyckte vara bergväggen. Men mitt på denna vägg var en öppning, och igenom den såg hon in i en stor hall, där en väldig eld brann. Hennes brudgum sprang ur sadeln och lyfte henne ned på marken, och i samma ögonblick höjde han handen. Det var tecken till, att alla riddarna skulle försvinna, och strax voro de som bortblåsta. Intet spår av dem var att se.

Skogarnas furste förde nu Jolanta in i hallen. Men ingen kom att möta henne och önska henne välkommen.

— Sätt dig och vila! sade han med sin hårda röst. Jag skall blott gå och taga på mig min vardagsdräkt. Strax skall jag åter vara hos dig, och därmed lämnade han henne ensam.

Jolanta såg sig omkring i hallen. Det var ett öde, hemskt rum. Den enda möbel, som fanns, var en väggfast bänk strax bredvid den öppna spisen, däri stora ekkubbar sprakade och brunno med höga flammor.

Det var så högt i taket som i en kyrka, och alla väggar voro täckta med grankottar. Högst uppe i taket var en öppning, genom vilken hon kunde se himlens stjärnor, som strålade genom den stilla natten. Men vad som på henne gjorde ett grymt och ohyggligt intryck var det, att längs alla väggar på salen voro djurhuvuden fastspikade. Hjortar, rådjur och harar stirrade ned på henne från alla sidor. Hon förstod, att detta måtte vara djur, som hennes brudgum och hans män hade dödat, och hon tyckte att deras ögon sågo på henne i dödsångest, fastän deras öppnade gap inte frambragte ett ljud. Aldrig hade hon trott, att något kunde vara så ensamt och ohyggligt som denna sal, och hon såg sig orolig om och önskade, att hennes brudgum dock snart skulle komma åter, så att hon inte skulle känna sig så övergiven. Men vad var det hon hörde? Hon andades inte för att kunna lyssna bättre.

Ett underligt stönande ljud nådde hennes öron, och på samma gång skakade golvet, som om någon skulle nalkas med en tung, plumsande gång. — Förfärad stirrade hon emot dörren, som nu gick upp, och där stod — inte hennes brudgum men en förfärlig, stor björn. Han stod på bakbenen, och ut ur gapet hängde hans långa, eldröda tunga. Nu kom han emot henne med öppen famn, och nu kände hon igen, vem det var, på vilddjursögonen. Det var ingen annan än skogarnas furste, sådan han verkligen såg ut, när han var hemma i sitt eget rike ... Hon rörde sig inte ur fläcken men stod som förstenad av ångest, medan björnen kom allt närmare henne.

— Du är söt! brummade han. Du är sötare än honung. Kom nu i min famn, så skall jag äta upp dig! Han öppnade labbarna för att krama henne och hon tänkte, att nu hade hennes sista stund kommit.

Men, som det ofta händer, när det gäller att försvara sitt liv, att man plötsligt hittar på råd, så gick det nu också Jolanta.

Med ens kom hon ihåg, att björnar aldrig äta något, som är dött, om de inte själva ha dödat det, och i samma ögonblick slängde hon sig rak lång på golvet och blev liggande utan att röra sig. Hon kände björnens våta tryne skuffa sig i sidorna, hon hörde, hur den snusade och brummade omkring henne, men hon blev liggande som död. Då uppgav den ett högt råmande och for ut i skogen. Dörren lät den stå öppen, så att de kalla nattvindarna ströko över hennes ansikte, men hon vågade inte resa sig, hon vågade inte röra ett finger. Och väl var det, ty snart kom björnen åter farande in, for som rasande omkring i salen och rullade henne fram och åter över golvet. Så störtade den ut i skogen på nytt för att komma åter efter en stund och åter börja plåga henne. Och så där höll den på hela natten. Först då solen gick upp och de första röda strålarna skeno in i salen, blev den borta, och nu vågade Jolanta resa sig och krypa bort till bänken vid spisen, där nu bålet hade brunnit ner och blott en askhög fanns kvar. Hon var så utmattad och dödstrött, att hon genast föll i

sömn. Hon vaknade vid det, att skogarnas furste stod böjd över henne. Nu vid dagens ljus hade han återfått sitt mänskliga utseende och föreföll som en ståtlig riddare.

— Har du sovit gott, min lilja? frågade han henne vänligt.

— Jo, det tror jag visst, att jag har! svarade hon och gnuggade ögonen.

Nu skulle han på jakt med sina män, men på kvällen skulle de alla äta i den stora salen. Han skulle skicka sina drängar att sköta om allt. Jolanta var sålunda ensam hela den långa dagen, och hon tänkte blott på att rymma. Men vart skulle hon ta vägen? Inte skulle hon kunna finna väg eller stig i vildskogen, där alla träd stodo tätt och alla träd liknade varann. Och om hon så skulle stöta på sin brudgum och hans män, då skulle alla försök att komma bort vara förgäves. Hon lade sig ned på mossan under de höga furorna och lyssnade till deras enformiga, sorgsna sus, och så somnade hon och sov till kvällen kom.

Innan solen gick ned, kom hela jaktföljet ridande. Många hjortar och rådjur hade blivit dödade, och man slängde deras stackars döda kroppar i en stor hög framför dörren till hallen. Inomhus hade svenner och drängar gjort allt i ordning till festmåltiden. Ett stort bord var framsatt i hallen, och där glänste vinkannor och dryckesbägare. Elden slog flammor och gnistor i spisen, och då alla hade tagit plats vid bordet, sprungo kökssvennerna med fat fulla av stekta vildsvinshuvuden, hjortryggar och skogsfågel, medan andra fyllde bägarna, så fort de blivit tömda. Och det gick raskt. Den ena tunnan vin efter den andra blev öppnad, och under tiden skreko och skrattade de alla så högt, att Jolanta darrade som ett asplöv. Hon såg sig omkring på alla dessa vilda kämpar, och hon kunde inte låta bli att tycka, att de alla voro lika vilddjur. Somliga liknade rävar, andra lokatter och andra hade ansikten, som påminde om hungriga vargar. Till slut kastade hon en förstulen blick på sin brudgum. Ja, han liknade en björn. Han *var* en björn. Nu visste hon det. Fram på natten raglade alla dessa vilda sällar bort, och hon blev åter ensam med skogarnas furste. Liksom förra natten bad han henne sätta sig att vila vid den nedbrända elden, medan han gick bort för att iföra sig sin vardagsdräkt, men denna gång väntade hon inte, till dess han kom åter, med att falla som död till golvet. Hon lade sig genast mitt på golvet i den stora hallen, rak och stel som en bild på en sarkofag, med hopknäppta händer. En stund efter kände hon, hur golvet skakade, dörren flög upp, och in kom björnen. Hon märkte, att han stannade som förvånad, då han fick se henne ligga framför sig som en död, men strax därpå började hans vilda jakt, denna natten ännu mera rasande än den förra. Under höga tjut for han fram och åter på golvet, krafsade på henne med sina stora labbar och vände henne som ett bylte med sitt våta tryne. Därefter störtade han ut i skogen för att återkomma ännu vildare.

Jolanta undrade, att hon inte dog riktigt av ångest och smärta, men hon höll i med att inte ge minsta livstecken ifrån sig. Det gällde ju livet! — Då solen kastade sina första strålar i hallen, försvann björnen, och liksom förra natten kastade hon sig på bänken vid spisen och föll genast i sömn. Då hennes brudgum väckte henne, tycktes han inte alls komma ihåg nattens händelser, och det underliga var, att varje natt trodde björnen åter, att hon var död. Det var, som om han alldeles skulle ha glömt, att han nyss sett henne livslevande.

Men ni kan nog tänka er, vilket förskräckligt liv den arma Jolanta förde!

Visserligen sov hon nästan hela dagen, medan skogsfursten och hans kämpar voro på jakt, men med fasa såg hon solen försvinna varje kväll, ty varje natt var en kamp för att rädda livet.

Ofta såg hon sig om i den stora, allvarsamma skogen och undrade, om hon skulle kunna finna en stig, på vilken hon kunde springa bort, men hon vågade inte försöket. Skogen var så vild och ogenomtränglig, och om hon mötte jägarskaran därute, ja, då skulle det vara slut med henne. Sommaren gick och hösten kom. Inga lövträd vissnade, ty hela skogen bestod av idel furor och granar, men Jolanta kände det på luften, som började bli isande kall, och på stormen, som rasade genom skogstopparna. En dag satt hon utanför dörren i

det bleka solskenet. På handen hade hon en falk, som skogsfursten gett henne. Den hade band om benet och fick inte flyga högre, än bandet räckte. Dess gula ögon sågo så ledsna ut, och som en stackars fånge satt den på Jolantas hand. Plötsligt höjde hon sig emot den och viskade:

— Jag ger dig din frihet! Du får flyga bort och aldrig mera komma åter, om du blott först flyger till min bror, där han vistas i kungens läger. Du skall igenkänna hans tält på fanan, som fladdrar däröver: en vit fana med tre gyllene stjärnor. Då skall du säga honom, att han får skynda till min hjälp, ty nu kan jag inte uthärda längre. Har du förstått mig? Falken böjde huvudet och slog med vingarna, och då lossade Jolanta bandet och lät den flyga högt mot höstens himmel. Ett ögonblick efter hade den försvunnit. — —

I kungens läger stod Astolf i sitt tält och spejade ut över landet. Han tänkte just på sin lilla syster och undrade, hur det hade gått henne, då han såg falken komma flygande. Den strök så fort igenom luften, som om den kom med ilbud, och dalade ned på Astolfs skuldror. Då böjde den näbbet emot hans öra och tycktes vilja tala till honom, men den förblev stum som en fågel.

— Vad vill du mig? Vad har du att förkunna mig? frågade Astolf och såg förundrad på falken, men då den blott flaxade sakta med vingarna och öppnade näbbet utan ord, miste Astolf tålamodet. Kan du inte tala, och har du intet att säga mig, så låter jag den fågeln flyga! sade han och slog ut med handen, och falken måste flyga bort med oförrättat ärende.

Jolanta väntade i många, långa dagar, men då intet bud från hennes bror hördes av, tänkte hon, att falken nog hade flugit sin egen väg och svikit sitt löfte.

Men med varje dag blev hon tunnare och vitare. Hon tänkte, att hon snart skulle dö, om inte hjälpen kom.

Då hände det en dag, när hon gick igenom det halvvissna gräset i skogen, att en orm gled förbi hennes fötter. Hon tog upp en käpp för att döda den, men i samma ögonblick fick hon en tanke.

— Du skall få leva, du stackars kräk, sade hon till ormen, om du lovar mig att skynda över berg och kullar, till dess du har nått kungens läger. Där skall du säga till min bror, att nu är det tid, att han skyndar till min hjälp. Du skall känna igen honom på hans sköldemärke. I det stå tre rosor och tre svärd, och i hjälmen bär han tre vita fjädrar. Ormen ringlade sig för Jolantas fötter, som för att säga henne tack, och i nästa ögonblick gled den bort genom buskar och snår.

Astolf satt vid dörröppningen i sitt tält, då han fick öga på ormen, som kom ringlande, men han förstod genast, att den inte ville göra honom något ont. Den kröp fram för hans fötter, lyfte huvudet och tycktes vilja anförtro honom en hemlighet.

— Vad vill du mig, du underliga varelse? frågade han, medan ormen reste sig på stjärten och visade sin spetsiga tunga. Men då den inte kunde tala, sparkade Astolf till den.

— Inte har jag tid med att gissa gåtor! sade han förargad, och ormen skyndade bort.

Men han började bli underlig till mods. Varför kommo dessa djur till honom, som om de voro skickade med bud, och vad var det de ämnade berätta honom?

Emellertid satt Jolanta uppe i den ensamma skogen och väntade. Dagar och veckor gingo, men ingenting avbröt hennes svåra ångestfulla liv. För varje dygn, som förflöt, tycktes det henne, som om björnen tilltog i vildhet och styrka, medan hon själv kände sig allt mer och mer kraftlös. Säkert skulle en natt komma, då hon icke längre orkade med att ligga som död på golvet, och då skulle vilddjuret äta upp henne i ett nafs. Hon kände redan sig själv krossad sönder mellan dess väldiga käkar.

Då hände det en dag på senhösten, när hon satt utanför sin boning under de höga furorna, att hennes brudgum kom störtande förbi, följd av hela jägarskaran. Framför dem ilade ett ungt rådjur med långa språng för att rädda sig undan deras pilar, och då det såg Jolanta, skyndade det till henne och gömde sig bak hennes långa mantel. Jägarna hade ej märkt, var det tog vägen, utan fortsatte jakten djupt in i skogen. Då de hade försvunnit, öppnade Jolanta sin kappa. Djuret såg upp emot henne med ängsliga ögon, och dess hjärta klappade häftigt. Hon strök dess fina hals, och så sade hon sakta:

— Nu har jag räddat dig undan döden, nu må du också hjälpa mig, du lätta, snabbfotade djur. Spring nu, allt du förmår, spring bort till kungens läger och stanna inte förr än du kommer till min brors tält. Du skall genast känna honom på ögonen. Ingen i världen har så goda ögon som han. Säg till honom, att han kommer, kommer fort, fort, fort, och räddar mig från döden. Har du förstått mig?

Djuret lade sitt huvud smeksamt emot hennes hand och såg upp emot henne med sina kloka, sorgsna ögon, och så satte det i väg med långa språng och hade snart försvunnit i skogen.

Emot solnedgången stod Astolf utanför ingången till sitt tält, då han såg rådjuret komma ilande, lätt som en tanke, över buskar och snår, tills det störtade för hans fötter. Det såg upp emot honom med sina stora, undrande ögon, tryckte sitt huvud emot hans hand och tycktes vilja anförtro honom något, det hade på hjärtat.

— Vad vill du mig? frågade han undrande, medan djuret alltjämt rörde på huvudet och stampade med fötterna. Vad i all världen har du att säga mig? Men djuret kunde ju inte tala, och efter en stund sade Astolf sorgset: Jag förstår dig inte. Vi två tala inte samma språk. Har någon skickat dig, så säg mig, vem det är? Men djuret såg blott på honom med sorgsna ögon och skyndade därefter bort över slätten.

Åter satt Jolanta väntande i den mörka skogen. Dagarna hade nu blivit så korta, att hon tidigt fick draga sig inomhus, och medan hon satt ensam i den stora salen, väntande de vilda jägarnas återkomst, såg hon sig ängsligt omkring på huvudena av alla de dräpta djuren, varmed salsväggarna voro prydda. Hon tyckte, att de alla betraktade henne med dyster uppsyn, som om de skulle säga:

— Vänta! Snart blir det din tur. Han kommer att döda dig.

Så en klar höstmorgon stod Jolanta ute i skogen. Jägarskaran hade redan tågat bort, men den natten hade björnen varit förfärlig. Den hade rutit som rasande och hade slängt henne omkring på golvet, så att hon hade blodiga märken på armarna.

Nu kände hon, att hon icke förmådde stå emot längre. Hon darrade i alla leder och kunde knappast röra fötterna.

Då lyfte hon sina armar mot himlen och ropade så högt hon förmådde:

— Astolf! Astolf! Astolf! Kom till min hjälp! Jag förgås! och så föll hon avsvimmad ned i det vissna gräset.

Men just då var en festmåltid i kungens tält på lägerplatsen. Alla riddare sutto på långa bänkar, och dryckeshornen gingo flitigt från man till man. Bland kämparna var också Astolf. Han skrattade och sjöng glatt och frimodigt. Men plötsligt bleknade han, och i det han vände sig till sin granne, sade han häftigt:

— Varför slog du mig på skuldran?

— Du drömmer! svarade den andre. Ingen har rört dig.

Efter en stund vände Astolf hastigt på huvudet. Det tycktes honom, som om någon hade tagit honom om halsen med båda händerna. Han blev alldeles tyst och satte bägaren hårt ifrån sig på bordet. Men plötsligt

sprang han upp.

— Ja! ja! jag kommer! ropade han högt. Nu hade han tydligen hört Jolantas röst, som kallade honom i stor ångest.

— Han har blivit galen! sade hans kamrater och sågo efter honom, där han skyndade ur salen.

I nästa ögonblick stod han i stallet och sadlade sin häst. Så svingade han sig i sadeln, och i väg bar det. Fortare än falken kan flyga, än ormen kan ringla sig, fortare än ett rådjur springer genom skogen, flög han på sin häst över berg och backar, till dess han nådde sin fars slott vid havet. Det dundrade i bryggan, då han red däröver och in på slottsgården. Där stannade han hästen och frågade med hög röst:

— Var är Jolanta?

Solen gick just ned. Som en blodig sköld dök den i vågorna vid horisonten. Havet var kolsvart, och böljorna stormade kalla under den flammande himlen.

Astolf steg inte av hästen. Så snart han fått veta, att Jolanta inte längre fanns här men långt borta i vildskogen på de höga bergen i skogsfurstens palats, vände han hästen och red emot natten upp emot höjderna.

Det blev småningom becksvart omkring honom. Natten var kall, och det blåste upp till storm ifrån havet. Endast med möda kunde han finna vägen fram bland klippor och stenar, och beständigt tätare slöt sig skogen omkring honom. Då hörde han plötsligt ett gräsligt tjutande, och ut ifrån det tätaste snåret kommo två magra vargar rusande. Deras ögon lyste i mörkret, och tungorna hängde ur gapet på dem. Med raseri kastade de sig över hästen för att sönderriva den. Men Astolf drog sitt svärd och efter en kort men rasande kamp hade han dödat dem båda. Han sporrade sin häst och skyndade vidare, men nu var det, som om hela skogen hade fått liv. Från alla sidor kommo hemska vilddjur störtande: rävar med ilskna ögon och vassa tänder, lodjur med öppna gap och med tofsar, lysande som flammor på öronen. Uthungrade vargar och små tjocka, hetsiga björnar, alla rusade de emot Astolf för att döda honom och hans ståtliga häst.

Han stred som en kämpe emot dem alla, svängde sitt spjut och högg med sitt svärd, kastande sig från den ena sidan av hästen till den andra.

Till slut hade han dödat så många av vilddjuren, att de återstående togo till flykten med höga tjut, och nu red han ensam och oförfärad sin väg vidare.

I skogen var nattmörkt, och endast de höga furukronorna susade som ett stort böljande hav. Då såg han högt uppe bland träden ett ljus skina som en stjärna, och ju närmare han kom, desto starkare lyste det. Slutligen förstod han, att det måtte komma från någon eld, som brann inomhus, och strax efter befann han sig utanför skogsfurstens hem.

Han höll in hästen och lyssnade. — Intet hördes, allt föreföll som övergivet och dött, men se! Plötsligt kom en jättebjörn farande ut från huset. Astolf hade aldrig förr sett någon så ohyggligt stor. Med tung, vaggande gång kom den ned för trappan och rusade ut i skogen. Tungan hängde ur det röda gapet, ögonen tycktes spruta eld, och så vrålade den så vilt och ohyggligt, som om den skulle ha varit genomborrad av dödande pilar.

Nu fick den öga på Astolf. Den reste sig på bakbenen och kom emot honom med öppen famn, färdig att krama sönder honom. Då satte Astolf sig fast i sadeln, och nu började en kamp på liv och död. Björnen hade jättekrafter och nådde upp över hästens rygg.

Astolf var redan utmattad av striden med alla vilddjuren i skogen, men han förstod, att nu gällde det på allvar.

Beständigt förstod björnen att värja sig för Astolfs svärdshugg och lansstötar. Den bet i hästens sida, så att blodet strömmade ut, och djuret höll på att störta av smärta. Men nu svängde Astolf lansen av all makt och jagade den tvärs igenom björnens kropp. Den uppgav ännu ett förfärligt vrålande och tumlade därefter död till jorden.

Då hoppade Astolf ned från hästen och gick över det döda djuret in i skogspalatset. Han öppnade dörren till hallen. En stor eld flämtade ännu i den öppna spisen, och från väggarna stirrade de många huvudena av de dödade djuren ned på honom. Men ingen levande varelse syntes till. — Dock — plötsligt fick han se någon ligga på golvet.

En liten fin skepnad låg utsträckt på ryggen med hopknäppta händer som en bild på en grav. Astolf skyndade dit och knäböjde vid dess sida.

Det var ju Jolanta! Hans egen älskade lilla syster!

Hon låg så stilla, som om hon varit död, och hennes ansikte var så kritvitt, att Astolf verkligen trodde, att hon inte mera var levande. — Men nu såg han, att hennes ögonlock darrade sakta, och han tryckte hennes ena hand till sina läppar.

Han kände då genast, att denna hand var mjuk och varm. Men hon rörde sig inte. Hon tänkte, att det var björnen, som återvänt från skogen och åter hade nalkats henne. Då viskade Astolf sakta:

— Jolanta!

En rysning genomfor hela hennes kropp. Denna röst kände hon alltför väl, och långsamt öppnade hon ögonen. Då fick hon se sin älskade bror, där han knäböjde vid hennes sida och log mot henne.

Hon slog båda armarna om hans hals och grät vid hans bröst.

Men plötsligt kom hon ihåg sin förskräcklige herre och hon ropade:

— Skynda dig, fly, ty annars kommer björnen och dräper dig!

Astolf talade då om för henne, att björnen låg dödad utanför i skogen, och så bar han henne på sina armar och lyfte henne på hästen och slog sin kappa omkring henne, och så började de återfärden. Det gick fot för fot över stenar och klippor ned igenom den dystra furuskogen.

Solen började titta fram med bleka strålar, och då de kommo ned på slätten, låg havet som en oändlig silvervit yta framför dem.

— Ser du, Jolanta! Nu ha vi hunnit till havet! sade Astolf och öppnade kappan, men Jolanta sov med huvudet emot hans hjärta. En stund därefter redo de över vindbryggan in på slottsgården. Solen sken rosenröd på de röda slottsmurarna, då Astolf åter öppnade sin kappa och sade:

— Nu, Jolanta, nu äro vi hemma!

Då vaknade hon, gnuggade ögonen och log. Men Astolf lyfte henne från hästen, och hand i hand gingo de upp i slottstornet, och där stodo de lyckliga och sågo ut över havet, emot världens ände.
